

OPERELE

PRINCIPELUI

DEMETRIU CANTEMIRU

~~~~~  
TYPARITE DE SOCIETATEA ACADEMICA ROMANA  
~~~~~

TOMU V.

PARTEA I. EVENIMENTELE CANTACUZINILORU SI BRANCOVENILORU

PARTEA II. DIVANULU.
~~~~~

PUBLICATE SI INSOCITE CU UA PREFATIA SI UNU GLOSSARIU

DE

G. ȘION

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURTII, PROPRIETAR F. GÖBL,

12, Passagiul Român, 12,

M DCCC LXXVIII

P R E F A C I A

Societatea Academica Româna luându decisiunea de a scóte ua editiune noua complecta de tóte operele *Principelui Dimitrie Cantemiru*, aice se dau la lumina doue opuscule :

1. *Evenimentele Cantacuzeniloru si Brancoveniloru*, si
2. *Divanulu*, sau *Galcév'a Intielleptului cu Lumea*, sau *Giudetiulu sufletului cu trupulu*.

Supraveghierea acestei publicatiuni cadiëndu in sarcin'a mea, me simtiu datoriu a comunicá lectoriloru în mân'a cârora va cadea cartea acést'a observatiunile ce amu avutu occasiunea a face.

Voiu incepe cu primul opusculu.

I

Acésta scriere mai antâiu a fostu publicata in « *Archiv'a Romanésca* », publicatiune periodica ce au aparutu in Iassi in annii 1841 si 1845 sub redactiunea D-lui M. Cogalnicénu, carele in epoc'a *Renascerei* a fostu unulu din cei mai principali propagatori ai romanismului prin studiele, prelectiunile si publicatiunile salle istorice. Publicatiunea s'a facutu dupe ua traductiune comunicata de Banulu Vasile Vârnavu.

De asta data aflându-se cu calle a se reproduce in acésta editiune, amu fostu insarcinatu eu a face ua noua traductiune

dupe ua copia trassa cu essactitate de D. Dimitrie Sturza, membrulu Societății Academice, dupe unu esemplariu ce se afla in Bibliotec'a de la Goettingen.

Textulu grecescu este si ellu ua traductiune a lui George I. Zavira, carele in prefaci'a sa afirma că opulu originale a fostu scrissu de Cantemiru in limb'a *moldava*, apoi tradussu in cea russésca, si dupe acést'a in cea germana, 'dupre care a luat'o Zavira.

Cetindu cinevá prefaci'a lui Zavira, si vedièndu entusiasmulu cu care ellu se esprime despre Principele Cantemiru, nu se pôte opri de a-si pune intrebarea : ôre grecu era ellu, sau românu? daca era românu, pentru ce n'a facutu traduc-tiunea sa in romanesc? iar daca era grecu, pentru ce dice : « amu voitu se o traducu si in limb'a nôstra vorbitóre, ca se nu se rusinedie *ai nostri* audindu de la alte natiuni *alle nôstre* ? » Luá ellu ôre pe Cantemiru dreptu Grecu?

Zavira, fia grecu sau românu, in veneratiunea sa pentru numele lui Cantemiru, ca si Banulu Vasile Vârnavu, au tradussu oper'a acést'a, fora a face nici ua reflexiune, nici unu commentariu asupra originei ei. Cu tôte aceste, daca ar fi studiatu alte opere alle lui Cantemiru, sau ar fi resfoitu pucin chronicarii nostri, s'ar fi aflatu in faci'a unoru contradiceri si anomalii ce ar fi pussu la indoiéla autenticitatea ei. Traducatoriulu de astadi ânse, cu tóta veneratiunea ce si ellu pórtá numelui lui Cantemiru, crede a nu peccatui aratându aice indiciile ce-lu punu in assemine indoéla ; ci din contra, cà ar comitte unu peccatu atribuindu lui Cantemiru opere ce nu ar fi alle salle.

Eata dar observatiunile ce ellu 'si permite a face :

1º Nepossedèndu originalulu, greu se pôte sustine cà acestu opusculu ar fi fostu scrissu intru adevèru de Cantemiru. Mai tôte scrierile acestui principe, dupe cercetările ulterióre ce s'au facutu, s'au descoperitu, afara de acést'a ; prin urmare traducatorii, russi, germani sau greci, greu voru proba cà acést'a a fostu scrissa de Cantemiru, si in *limb'a moldava*.

2°. De vomu compara method'a si feliulu narratiunii din acesta opera, cu alte opere istorice alle lui Cantemiru, va trebui se observăm că în acést'a se afla unu talentu si ua intelligentia multu mai inferióre. Cantemiru în descriptiunea faptelor si a evenimentelor, chiar a celloru traditionale, este multu mai severu, mai essactu, si chiar mai prolixu de cumu se aréta aici; si nu sciu cum s'ar putea admite ca nisce episoade ca acele ce cuprindu oper'a acést'a, petrecute chiar pe timpulu seu, nisce fapte în care ellu insusi se vede si se scie ca a figuratu ca martoru oculariu si ca actoriu, se le descria cu atât laconismu, cu atât lipsa de methoda, si cu atât lipsa de consciintia istorica.

3° Nu s'ar putea scusa că ar fi scriss'o într'ua etate frageda, pre cându omulu nu are încă ideile assiediate bine în capulu seu; căci dupe conclusiunea finale se vede că oper'a a fostu scrissa pe la annii 1716—7, adeca camu cu 5—6 anni dupe nefastele evenimente ce au facutu pe Cantemiru se emigreze în Russi'a.

4° Dimitrie Cantemiru, ca ginere allu lui Sierbanu Voda Cantacuzenu, trebuia macar prin sócra-sa si prin soti'a sa se fi cunoscutu mai bine imprejurările mortii socrului seu; prin urmare ar fi descrissu acestu tragicu evenimentu cellu pucinu cu culori mai pathetice, de cumu se vede scrissu în § 5—6; ellu n'ar fi pututu vorbi despre acést'a cu atât racéla si concisiune, si pe un simplu « *precumu se dice* » nu putea se arunce infami'a de fratucidi pe numele unchiloru sociei salle, Stolniculu Constantinu si Spatariul Michau Cantacuzeni. Cantemiru, care într'ua etate multu mai frageda scrissesse ua opera filosofica si morala, « Divanulu », nu putea se descria astufeliu acestu evenimentu însemnatu pentru famili'a sociei salle, pe care o adorà, si pentru care dupe batali'a perduta de la Stanilesci versa lacrime amare înainte lui Petru cellu mare, temându-se se nu ajunga în mânele Turciloru.

5° Evenimentele venirei salle la Domni'a Moldovei, descrisse în § 16, 17 si 18, puteau ore se fia pentru dânsulu unu

subiectu atât de aridu, în câtu se vorbésca despre sine însusi fu persón'a a trei'a? Putea ellu se scia mai pucinu si mai prostu a scrie de câtu contimpuranii sei chronicari N. Costinu si I. Neculcea?

6° Cantemiru, a cărui'a eruditiune l'a pussu între cei mai însemnati scriitori ai sêcolului, daca în adeveru a voitu se lasse posterității chronic'a evenimenteloru timpului seu, putea ellu se descria cu atâtă superficialitate, precumu se vede între §§ 26—32, trecerea armateloru rusesci în tiêra, alian-ti'a sa cu Petru cellu mare, luptele de la Stanilescî, participarea Cantacuziniloru munteni, intrigele lui Lupu Gavrilitia, defec-tiunea Russiloru, scl...? dar atunci ar trebui se punemu pe Cantemiru pe ua trépta mai inferiôra de câtu Ioanu Neculcea, carele aceste evenimente le descrie cu celle mai mici detaluri.

Aceste pucine observatiuni sunt, pare-mi-se, destule spre a provoca attentiunea istoriciloru mai competinti asupra au-tenticității acestui opusculu. Eu unulu, nu potu presupune de câtu că dupe mortea lui Cantemiru se va fi aflatu pe lunga ellu vre unu manuscriptu ca acestu-a, compussu cine scie de cine, carele în celle din urma s'a attribuitu pennei lui.

Urmarirea unoru assemine cercetări ânse se va putea face ca mai multu succesu cându se voru da la lumina tôte ope-rele lui Dimitrie Cantemiru, capetate în celle din urma de cotra Societatea Academica prin staruintiele d-lui Grigore Tocilescu, tramissu anume de Societate în Russi'a pentru a-cést'a.

II

A dou'a opera «Divanulu» este iarasi ua lucrare de natura a provoca discussiunea si critic'a.

Acést'a pentru prim'a ôra s'a tiparitu la Iassi, în dillele domniei lui Antiochu Cantemiru, frate mai mare allu lui Di-mitrie, în annulu 1698. Pène în dillele nóstre editiunea ve-chia ajungêndu de totu rara, D. B. P. Hasdeu a avutu bun'a idee de a o retipari în «*Archiva Istorică*», în annulu 1865.

Reproductiunea de facia se face dupe dispositiunea luata de Commissiunea lexicografica a Societății Academice, insarcinata cu revisuirea proiectului de Dictionariu allu limbei române: ea intra în editiunea generale a operelor cantemiriane, servindu totu ua data si ca materialu filologicu, ca un'a ce intra în seri'a publicatiuniloru secolului allu XVII-lea. Preveghierea acestei reproductiuni cadiëndu iarasi în sarcin'a mea, amu incheiat'o cu unu glossariu de cuvintele acelle cari nu mai suntu în usulu limbei, prin urmare neintiellesse de generatiunea actuala.

Ce este cartea acést'a? Cându, cumu, si în ce spiritu s'a lucratu ea? Ce impressiuni a pututu produce pe timpulu cându s'a tiparitu pentru prim'a óra, si ce impressiune pôte produce astadi? Eata ce s'ar fi cuvenitu se ne spuna eruditulu reproducatoriu din 1865, carele fora contestatiune si-a dobanditu atâte titluri bine meritate în republic'a littereloru. Nu era destulu, pare-mi-se, a o introduce cu ua simpla si scurta nota, spre a ne spune numai că este: «singur'a pène acuma opera filosofica româna *originale*.»

Cellu mai insemnatu meritu allu acestei cãrti este: antãiu că se vede a fi scrisa de unu fiu de Domnu, într'ua epoca cându instructiunea si occupatiunea de a scrie erau date omeniloru din clasele de josu alle Societății, calugariloru, logofetiloru sau calemgiiloru; allu doilea că ea este legata de e-tatea cea mai frageda a vietii lui Cantemiru, etate care ellu o numesce «*vérst'a catarigiei*», adeca a pubertății.

Spre a constata etatea care a pututu se aiba Cantemiru când a publicatu cartea acést'a, credu că nu este destulu a lua ca positiva assertiunea lui Zavira că s'ar fi nascutu în an. 1673. Dupe acellu calculu, principele autoriu trebuia se fi avutu 25 anni, la aparitiunea operei lui. Dar óre Zavira nu committe ua erróre intru acést'a? N'amu pune óre mai multu temeiu pe affirmatiunea logofetului Ioan Niculcea, unulu din partisanii cei devotati ai partidei Cantemirescì din Moldov'a, unulu din cronicarii cei mai consciinciosi ai timpului acellui-a,

unulu din ministri fratiloru domni Cantemiresci, carele a urmatu pe Principele Dimitrie si chiar dupe catastrof'a de la Stanilesci, pribegindu impreuna cu alti boeri in Russi'a? Ce e dreptulu, Neculcea nu spune nicairi nimica despre annulu nascerei lui Cantemiru, daru, vorbindu despre domni'a lui Antiochu Cantemiru, ellu dice :

«Viindu Antiochu Voda cu domni'a la scaunulu domnescu «in Iassi, era omu tēneru ca de douedieci anni, omu mare la «trupu, cinstesiu, chipesiu, la minte assediatu, judecatoriu «dreptu ; nu prēa era carturariu, numai nici era omu prostu... «scl.» deci fiindu sciutu cā Antiochu era frate mai mare, si cā a venitu cu domni'a la an. 1696, cāndu avea etatea *ca de douedieci de anni*, cata se conchidemu cā Dimitrie atuncea era cellu pucinu cu unu annu mai micu, adeca de 19 anni, iaru la publicarea cārtii de 21 anni. Dupe acestea, de vomu calcula cā ua assemine carte nu se pōte compune mai rāpede de cātu in 3—4 anni, iaru tiparirea a trebuitu se se faca cellu multu in cursu de unu annu, cata iaresi se conjecturāmu cā Dimitrie Cantemiru à conceputu oper'a acēst'a la etatea de 15—16 anni.

Dar unde si cumu si-a facutu Cantemiru educatiunea, pentru ca la assemine etate, si in timpuri ca acele, se fi pututu concepe mintea lui assemene carte? Tatalu seu, Constantinu Cantemiru Voda, nici nu scia carte, dicuchronicarii; apoi scoli sau ōmeni invetiati prin tiēra nu se prea aflau, pentru ca ju-nele Principe se fi pututu capetā din copillaria basele de erudi-tiune care l'au destinsu mai tardiu. Zavira dice cā ellu la e-tatea de 11 anni a fostu tramissula Constantinopole ca osta-ticu (zalogu) pentru domni'a tatalui seu ; in asia ipotese, s'ar putea presupune cā ellu acolo a fostu inconjuratu de profes-sori distinsi cari l'au instruitu. Dar chronicele nōstre celle mai accreditate nu spunu asia. Neculcea ne spune cā betrā-nulu Cantemiru Voda, a tramissu zalogu la Turci prin Antio-chu, fiulu seu cellu mai mare, carele cu tote aceste n'a pu-tutu se ajunga a fi «*carturariu*». Deci Dimitrie, sau Beiza-

dea Dumitrascu , a statu in tiéra : si încă se affirma că la moartea tatălui seu aflându-se în Iassi, armat'a țierei l'a fostu proclamatu Domnu, de si era încă copillu; si numai dupe ce a domnitu trei septemâni, a fostu radicațu din ordinulu Sultanelui si dussu la Constantinopole, unde se afla frate-seu. Asia dar positivulu este că atuncea, adeca la an. 1693, ellu s'a dusu la Constantinopole; si frații Cantemiri, ramasi saraci de la parintele lor, mostenindu numai vre o cinci diece pungi de bani ⁽¹⁾, n'au pututuse duca de câtu ua viuétia plina de miserii. Dar Dimitrie era, precumu se vede, ua intelligentia extraordinaria si a aflatu medilóce nu numai se traésca si se se instruésca, ci se-si faca chiar nume distinsu in Constantinopole; ast-feliu că a ajunsu chiar la tronulu Moldovei, pe care se intreceau a-lu precupeti Grecii din Fanariu. Eata, intru adevêru, cum se vede ellu descrissu de chronicariulu N. Costinu :

«Fiindu ellu omu istetiu, sciindu si carte turcésca bine, «se vestisse acmù in totu Tiarigradulu numele lui, de-lu «chemau Agii la ospetiele lor, celle turcesci, pentru priete-«siugulu ce avea cu dènsii. Altii dicu, sciindu bine in tam-«bura, illu chemau Agii la ospetie pentru dicaturi....»

Totusi este necontestatu că Dimitrie Cantemiru a avutu de dascalu, professore sau preceptoriu, pe Ieremi'a Căcaveia , unu erudit distinsu pe timpulu acellu-a. Acést'a se vede si din epistol'a publicata in capulu operei. Dar la ce etate a fostu datu Cantemiru pe mân'a lui ? câti anni a statu pe lângă ellu ? acést'a biografii cei mai competenti voru investiga.

Se mai constata că oper'a n'a fostu scrissa in Moldov'a, ci in Constantinopole, sau in Udriiu (Adrianopole), unde se vede că a fostu relegatu junele principe ca caditu sub urgi'a vizirilor de atuncea, banuitu de hainu, sau de rebelu, dupe intrigele si acusatuniile lui Constantin Voda Brancovenu.

Cu tote aceste este lucru fôrte de mirarecumu in assemine im-prejurări, si in assemine etate, junele Cantemiru a pututu se se

(1) Vedi Letopisetiele, edit. 1872. Neculcea, pag. 245. — Ua punga de bani valora cinci sute lei vechi.

inspire a face ua carte de assemine natura ? E nepriceputu de mintea communa ca educatiunea unui omu, macaru ori câtu de severa fia, se influentieze spiritulu seu cu atâta putere, in câtu se produca ua opera lipsita cu totulu de idei sau espresiune juvenile. Căci, de si D. Hasdeu o califica de «opera filosofica», eu imi voiu permite a nega acést'a, fiindu că in ea nu domina unu adeveratu spiritu filosoficu, ci mai inulta tendenti'a de a predicá ascetismulu cellu mai riguros si bigotismulu cellu mai absurdu, de a face pe omu se fuga din societate spre a-si duce viuét'i'a in chiliele monastiriloru si sub stresinele bisericelor, fora a-lu stimula cotra datoriele sociale cari léga pe omu de paméntu sau de patria. Apoi ori câtu de instruitu in alle theologiei se fi fostu junele principe, nu putea si n'aru fi pututu avea pe degete texturile sântelor scripturi, spre a putea face la totu pasulu atâtea si atâtea citatiuni copiose. Deci cata se remanemu cu convictiunea că fondulu subiectului appartine inspiratiunii parintelui Cacavela, dascalulu lui Cantemiru. Spre a urmari sorgintea originalului, aru trebui se aflămucartea lui *Andreiu Vissovatius*, (despre care se vorbesce cotra capetulu *Cărtii antăia* la pag. 103) dupe care este póte ua imitatiune sau ua prelucrare, comandata ca these de essercitii de cotra professoru elevulu seu.

Daru pène la assemine descoperiri, se continuàmu cu observatiunile.

«Divanulu» in prim'a sa editiune se vede a fi scrissu in doue limbi : in românesce și in grecesce. In editiunea de facia, amu crediutu inutile de a reproduce si versiunea grecesca, căci ea nu aru fi adusu nici ua lumina de interesu filologicu sau litterariu. De si s'aru putea nasce si intrebarea : in care versiune s'a scrissu originalulu ? totusi versiunea grecesca nu ne-aru fi pututu da ua idee mai buna despre cunosciintiele scriitoriului : limb'a in acést'a versiune este atātu de neingrijita, atātu de barbara, in cât nu o putemu califica indetulu. Spre a da ua idee despre acést'a, amu crediutu că e destul a reproduce in versiune grecesca alături cu cea româna ti-

tlurile capitolurilor din Cartea a trei'a. In adevèru e de mirare cum însusi invetiatiul Cacavela a putut permite elevului seu se éssa la lumina cu uagrecésca atâtu de comuna, si mai allessu intr'ua opera cu unu titlu atâtu de pomposu. Dar' pôte cà pe timpulu acellu-a asia se scria limb'a grecésca, si in assemine ipotese, trebue se respingemu ideea cà versiunea acést'a a fostu lucrare originaria a lui Cantemiru, fiindu cà de la dènsulu nu se mai vèdu alte opere scrise in limb'a acést'a.

Daca amu presupune cà cartea de la inceputu a fostu conceputa si scrissa in romanesc de cotra Dimitrie Cantemiru, multe observatiuni asupra stilului si a limbei ne punu iarasi in mirare si confusiune. Daca astadi ne-amu afla in annulu 1698 si amu primi cartea acést'a, tiparita si data in daru (precumu affirma tipografii la capetulu ei), ne-amu permite a intreba pre autoriu cumu de n'a scriss'o in limb'a romanésca, asia cumu se scriá atunce de alti scriitori? Ce suntu frasele acelle intortochiate cari n'au pututu nici uadata se se formeze in espressiunea românului, si care nu se vèdu la nici unulu din scriitorii contimpurani?

Se citezu câteva de curiositate :

«Si ca se cu unu cuventu dicu.» (C. I. 1, 19).

«Se nu te mai pentru alti vechi si minunati a Greciloru imperati intreb» (C. I, 38).

« Pentru aceste pentru tôte intru adevèru si pre amaruntulu se mi le ce le-ai facutu dovedesci» (C. I, 38).

«Se nu cându ai pentru vre une desiértari si amagituri «se te insieli.» II, 24.

«Precumu sfântulu dice Augustinu» (C. II, 29).

«Nici se te gandindu insieli.» C. 34).

«De te lumea spre indragirea ei trage» C. II, 46.)

« De vei ceva scârnavu cu pofta face» (C. III, 11)

«Feresce-te se nu flórea vietii talle demonului dai, si decia hlujerele Domnului a aduce se-ti fia voia» (C. III, 15.)

« Ca se dreptu a trai poti, invétia a muri » (C. III, 16)

«Cum se povestesc Zefcsis zugravulu a prea frumósei fe-

mei chipu a zugravi vrându, câte-va cu frumsetia mai de frunte si mai allesse femei au fostu allessu, si asia de la fiete carele câte ua parte cea frumoşa a feciei loru au allessu (precum amu dice) a unei-a ochii, a altei-a nasulu, a altei-a gur'a si alalte, si intr'unu chipu pe acestea alle frumsetieloru parti infurmuindu si alcatuindu-le, ua prea de femeie frumoşa facia au sieruitu. » (C. III, 21.)

« Cea slava dupe bunatate dvoresce » (C. III, 76.)

Cu toate aceste nu s'aru putea dice că formele limbei române pe atunce erau încă într'ua stare de cultura atât de rudimentară, în câtu se se permita unui scriitoru-a face nisce barbarisni atât de grossolani. Peno la Cantemiru amu mai avutu scriitori si cărți tiparite într'ua limba multu mai buna si mai îngrijita. Dôra spre scus'a lui Cantemiru sedicemu că ellu, isolatu de patri'a-muma de prea micu, relegatu pe la Constantinopole sau Adrianopole, nu avusse occasiunea se citésca nici cărțile Mitropolitului Dossiteiu, nici bibli'a tiparita în dillele lui Sierbanu Voda Cantacusino (cu a căruia flica mai tardiu s'a cassatoritu); prin urmare nu dussesse cu sine de câtu vorbirea limbei asia cumu o invetiasse în cas'a parintésca si pucina deprindere în scriere. Assemine presupunere se pôte sustine si cu aceea că citatiunile din vechiulu si noulu testamentu, ce se vedu cu profusiune în oper'a acést'a, paru a fi tradusse din grecesce, iar nu luate din cărțile romanesce tiparite pêne atunce.

Ceea ce demonstra anse spiritulu particulariu allu lui Dimitrie Cantemiru este că, dupe tota negligeri'a ce aréta în modulu scrierei, dupe tota ignorant'i'a litterara în care se afla, totusi cându s'a vediutu în faci'a unor idei superioare si a voitu se le esprime în romanesce, ellu s'a facutu creatoriu de cuvinte, si chiar neologu. Glossariulu ce amu adaossu la capetulu volumulu acestuia arata nu numai vorbele barbare imprumutate din limb'a slavona, grecésca si chiaru turcésca, care se vede că erau în usu pe atunce, dar si pe acelle imprumutate de la limb'a latina-muma, cari nu s'au scrissu de

nimeni altulu pēna la ellu, precumu: *purgatoriu*, *presentia*, *circumstantia*, *index*; apoi unele formate din radacinele vorbeloru usuale, precumu: *adeveratiune* (din adevèru) spre a exprime ideea de *iubire de adevèru*, — *duhni-cescu* (din duhu) spre a exprime ideea de *spirituale*, — *ca-tintia* (de la câtu) în locu de *cuantitate*, si altele de acestea.

Este de observatu, pe lunga aceste, că în genere limb'a din acēsta opera nū se assēmena cu limb'a lui Cantemiru din alte opere posterioare. Acēst'a probēdia că lucrarea e facuta în juneti'a sa cea mai frageda, si e de mirare cum mai tardiu de n'a cugetatu s'o revēdia si se o corrēga.

III

Imi remâne a mai spune pucinu ceva si asupra transcrip-tiunii. Spre a pune oper'a sub tipariu, amu fostu nevoitu se o copiezu, conformândume cu orthografi'a, sau modulu de scriere provisoriu adoptatu de Societatea Academica, cu care s'au tiparitu pēne acuma câte-va din operele lui Cantemiru. Mare dificultate amu intimpinatu întru acēst'a; căci cu sistem'a etymologica, adeca cu caractere lipsite de semne dia-critice, e cu neputintia ca ua transcriptiune se se pōta face essactu; si lectorulu, ori cât de inteligente fia, nu va putea ceti unele cuvinte dupe rostulu originalu allu operei. Acēst'a punēndu adesse în perplexitate si pe cullegatorii de la tipografia, macar ori căta nevointia mi-amu pussu la preveghie-rea editurei, totusi s'au strecuratu multe erroru de impressiune, precum se potu vedea în *errata* annexata

Se sperāmu ānse că Societatea va reveni asupra sistemii acestei orthografii, pentru ca operele viitoare se pōta vedea lumina cu mai multa correctiune si essactitate, si se pōta fi pusse în usulu publiculu cu mai multa folosintia.

G. SION.

E R A T A

Din erróre s'a pusu la paginile, incepedu de la 38 pene la 78, ca titlu de columna cuvintele: *Evenimentele Cantacuzinilor și Brancovenilor.* în locu de: *«Divanulu seu județiulu sufletului cu trupulu».*

Pagina	Randu	<i>In locu</i>	<i>Se se ctlească</i>
53	10	anca de multu defaimare	anca mai de multa defaimare
55	24	intunereculu	intunereculu
56	7	Că é	Că én
56	15	dulceti'a	Dulceti'a
56	15	siasia	si asia
58	1	avutai'a	avuti'a
61	4	culucrulu	cu luciulu
64	23	intrati	imperati
65	4	intielleptute	intielleptu-te
65	24	lantiulu	latiulu
66	2	frumseti'a	frumseti'a
66	29	nepricepe	nepricepere
67	27	desfatările deprinsu	desfatările talle deprinsu
67	30	pâne	pêne
70	14	cêsa	cêsu
71	24	Intielleptulu	Intielleptulu
72	7	fatia	facia
72	10	zalog	zalogu
73	10	amaratiune	amaritiune
78	4	medi-loculu	medi-loculu
78	5	medi-loculu	medi-loculu
79	14	martura	marturu
80	9	iata	eata
84	14	multiemeseci	multiameseci
86	5	si	ci
86	10	muna	munca
88	10	ardicëndume	ardiëndume
89	5	multu	multa
89	12	câmu	cumu
89	18	Labirintului	Labirintulu
95	18	inscusita	iscusita
100	17	unei	unui
110	1	slugilei	slugile
111	13	urita	uritu
112	10	veluire	inveluiri
112	18	reu	rea
112	26	pâine	pâinea
113	1	paccatulu	peccatulu
113	20	dare	dara
114	2	dicându.	dicëndu
115	13	vedea	védia
116	29	Tabie	Tobie
117	13	se temeliele	si temeliele
117	24	satu	sate
118	27	Avutt'a	Avuti'a
126	2	graeiesce	graesce
127	8	deschia	deschuia
129	5	nisci	nisce
129	10	botejitu s'au rojditu	botejitu sau s'au rojditu
133	1	vipera	vipere
136	7	stejuitu	strejuitu
136	19	ca	cu
140	30	cu	ca
143	19	Canturetiulu	Cantarotiulu
143	22	cumediiloru	comediiloru
144	3	spurcatele	spurcate

145	24	adeveratu	adeverata
146	7	ca	cu
146	25	prijea	grijea
149	9	manca pamentului	lucra pamentulu
149	32	meschiul: iara	meschiulu, iara pre dobitoca bol- dulu iutiescu.
150	17	va	ve
152	17	apostoloru	apostoliloru
154	24	tacuesce	talcuesce
154	25	ca a crediutu Caldura	cu a credintii caldura
155	46	Bagoslavulu	Bogoslovulu
155	2	semana	semanara
155	16	sórale	sórelui
156	27	sau	seu
157	3	Marturisesce	marturisesce
157	23	acínatu	aciuatu
159	17	sugrama	sugruma
160	26	si aciea	si de aciea
160	27	Védia	Vediu
162	32	se	sa
163	12	foru-ispravnicii	fora-ispravnicii
164	9	de via	se via
167	9	porcina a	porcina
169	13	tere	taré
169	16	s'au	s'aru
169	19	asia	asiu
173	30	mo-	moi
174	9	tiérne	tiérna
174	1	impecarea	impacarea
176	17	Capu	versu
178	13	cátu	câta
178	24	vedi	veti
179	6	invrajbii	invrajbi
182	8	vietutu	victiutu
185	27	vicienir	vicienii
186	29	duhovnicésca	duhnicescsa
186	30	siguru	singuru
187	4	railoru	reiloru
187	27	milostivulu	milostivu
193	9	asemine	asemene
193	27	intra	intru
193	27	luntru	lontru
194	8	intr'ascunsu la	intr'ascunsulu
194	15	isbându	isbânde
195	6	relle ce	relle se
196	8	si pâne	si pêne
196	16	agitoru	agiotori
201	12	tampinându-lu	tumpinându-lu
203	24	de gatesce	de te gatesce
203	27	vin	viu
204	25	finte	fintia
205	24	care	cam
211	11	intra	intru
211	12	cadiatura, ci multu	nemica zabava facându s'au scu- latu, nici alta data la aceeasi s'au intorsu cadiatura, ci multu.
216	25	fià	fà
218	30	cà acést'a	cu acést'a
220	3	assemenea	assemenara
231	14	gresiél'e	gresiél'a
231	20	aceea	acea
233	7	elevetescu	clevetescu
236	2	greca	grea

Partea Vntai'a

EVENIMENTELE

CANTACUZINILORU SI BRANCOVENILORU

EVENIMENTELE CANTACUZINILORU SI BRANCOVENILORU

DIN

TIÉRR'A MUNTENÉSCA

DE

DIMITRIE CANTEMIRU

DOMNITORIULU MOLDOVEI.

DUPE ORIGINALULU SCRISU DE AUTORIU IN LIMB'A RUSSÉSCA, TRADUSSU
MAI ANTAIU IN LIMB'A GERMANA SI APOI IN CEA GRECÉSCA POPULARA LA AN.
1795 DE GEORGE IOAN ZAVIRA ; IAR ACUMA, DUPE INSARCINAREA SOCIETATII
ACADEMICE ROMANE, DIN NOU TRADUSSA

DE

G. ȘION

MEMBRU SOC. ACAD. ROMANE

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURTHI, PROPRIETAR F. GÖBL,
12, Passagiul Român, 12,

M DCCC LXXVIII

PREFACI'A TRADUCATORIULUI GRECU

LA LECTORI ,

Intre alti insemnati scriitori ai secolului acestui-a, a fostu unulu si Dimitrie Cantemiru, domnulu Moldovei. Acest'a prin capacitatea sa personale, prin cultur'a artelor, si prin instructivele salle scrieri, s'a facutu cunoscutu in tóta Europ'a. Ellu erá fiulu lui Constantînu Cantemiru, domnulu Moldovei, si s'a nascutu in Moldov'a la annulu 1673. La etatea de un-spre-diece anni fu tramissu ca ostatieu (zalogu) la Constantinopole, unde a petrecutu siepte anni. La 1700 s'a insuratu cu Cassandra, fiic'a lui Sierbanu Cantacuzenu, fostu domnu allu tiei Muntenesci. Dupa acést'a a petrecutu ierasi la Constantinopole alti diece anni. La annulu 1711 a urmatu lui Nicolae Maurocordatu la domni'a Moldovei. Cumu s'a urcatu pe tronu, ellu a proiectatu se liberedie Moldov'a de jugulu Turciloru. De aceea in acella-si annu, ellu a facutu ua aliantia secreta cu Imperatul Petru allu Russiei. Dar fiindu cà succesele Russiloru atunce n'au fostu precumu se asteptau, a fostu nevoitu se fuga din patri'a sa si se se duca in Russi'a. Intre aceste ellu a fostu facutu Principe de Mochilèu, de cotra Petru cellu mare. Dupe acést'a murindu-i soci'a, s'a dussu la Petersburgu, unde la annulu 1718 s'a cassatoritu

cu fiic'a Principelui Trubescoi, cându s'a facutu si consiliariu secretu allu Imperatului. La annulu 1722 dupe staruinti'a acestui'a s'a fundatu Academi'a din Petersbourg; si in fine la annulu 1723, in allu 49^{-lea} annu allu viétii lui, a incetatu din viatia. Ellu cuno-scea limb'a turcésca, persiana, araba, ellena, grecésca, slavona, moldava si francesa. Studiele ce facusse in istoria, in filosofia si in matematica, ilu puneau intre cei mai mari invetiati din timpulu seu. Ellu a ajunsu se fia numitu si membru allu Academiei de sciintie din Berlinu, iar aprópe de mórté principe allu Imperiului romano-cesarianu. Operele lui intelectuale au fostu apreciate de multi autori, precumu si prin oper'a nóstra numita 'Ελληνικὸν θέατρον. Opuscululu acestui minunatu scriitoriu despre evenimentele Cantacuzenilor si Brancovenilor din Tiérr'a Muntenésca a fostu scrissu in limb'a moldava (1), si din acést'a tradussu in cea rusésca, iaro din acést'a in cea germana. Acést'a aflându-o eu, amu voitu se o traducu si in limb'a nóstra vorbitóre, ca se nu se rusinedie ai nostri audindu de la alte natiuni alle nóstre : càci a nu sci alle nóstre, rusine si batjocora a némului nostru se numesce.

GEORGE IOANNU ZAVIRA.

(1) Assertiune care nu se probéza.

EVENIMENTELE CANTACUZINILORU SI BRANCOVENILORU

DIN

TIÉRR'A MUNTENÉSCA

§ 1.

Constantinu Cantacuzenu, (fiulu lui Siaitan-oglu Cantacuzenu, care a fostu spendiuratu de Sultanulu Amuratu III) tatalu Cantacuzeniloru din Tiérr'a Muntenésca, a fostu sugrumatu din ordinulu Domnitoriului Grigorie Ghica, la annulu 1664, fiindu că s'a doveditu că intrigá in contra Domnitoriului si voiá se-lu innegrésca cu minciuni la innalt'a Porta.

§ 2.

Acestu Constantinu, avea siesse fii, si anume pe Sierbanu, Draghici, Iordaki, Mateiu, Constantinu Stolniculu si Michaiu.

§ 3.

Sierbanu a desonoratu cas'a Domnitoriului Duca, si cum s'a probatu lucrulu, temënduse de pedépsa, a fugitu la Constantinopole. Dar acolo nu numai că s'a desculpatu, dór prin medilóce de bani, la 6 Ianuariu a annului 1679, a capetatu si domni'a Tierrei Munténesci.

§ 4.

Indata ce s'a dussu in Tierr'a Muntenésca, a inceputu se intre in correspondentie cu Imperatii Europei, si mai allessu cu Cesarele Romei (1), cu Imperatulul Rusiei si cu regele Poloniei; si a cercatu de multe ori se se scuture de jugulu turcescu, si cu mâna armata se se unésca cu domnitorii crestini. Dar fiindu că era mereu impeditu de fratii sei, nu si-a implinitu scopulu.

§ 5.

Dar la annulu 1689 ellu a adunatu ua ôste, aproape de doue-dieci-de-mii de omeni; a pussu de au versatu patru-dieci de tunuri, a facutu provisiuni pentru câtiva anni, si a voitu facisiu se ridice reboiu in contra inemicului crestinatătii. Deci a tramissu pre unulu din credinciosii sei boieri, carele era initiatu cu densulu, cotra Imperatulul Leopoldu, ca se i se inchine lui, se unésca armele salle cu alle Imperatului, si se puna Tierr'a Muntenésca pentru totu deauna sub protectiunea lui Imperiale. Constantinu Stolniculu si Michaiu fratii sei, si nepotulu seu Constantinu Brancovénu, fiindu că n'au pututu cu cuventulu se-lu impiedice de la laudabilulu seu proiectu, s'au decisu se-lu omóre. Deci peste câteva dile (precumu se dice) l'au adapatu cu unu prafu de veninu, prin unu servitoriu allu seu, la 20 alle lunei Octombre, allu citatului annu.

§ 6.

Cei duoi fratucidi, Constantinu Stolniculu si Michaiu Spatariulu, cari se ingrijiau mai multu despre alle loru de câtu despre alle celorulalti crestini, au allessu domnu pe Constantinu Brancovénu, carele se prefacea că are mare intristare la sufletu pentru mórtea subita a unchiului seu, dar care, cu tôte aceste, a primitu cu mare bucuria ascunsa sceptrulu domnescu, proprietătile si avutiele lui Sierbanu. Apoi a capetatu dela Innalt'a Porta si confirmatiunea Domniei. Ellu a aruncatu la inchissóre pre veduv'a lui Sierbanu, impreuna cu fiulu si cu trei fete alle ei; si o amenintiá că de nu-i va da

(1) Numele ce se da Imperatului Germaniei.

250 mii de lei, nu numai va chinui-o, dar o va si ucide, pre ea impreuna cu copiii sei. Caci dicea ca atatia bani a cheltuitu la Turci, pentru ca se n'o tramita pre ea cu copiii sei la Constantinopole, lucru ce amarit'a de ea ar fi preferitu.

§ 7.

In acesta necesitate estrema, ea a cerutu ajutoriu de la Imperatul Leopoldu. Dupa care acest-a a tramissu pre Generalulu Beteranu cu siapte mii ostasi, si au liberatu pre Domn'a cu copiii sei, care era inchissa in Monastirea Cotrocenii, si au aduss'o in Ardealu, unde a pututu se fia nesuperata sub protectiunea Imperatului. Cine nu s'ar fi minunatu de marea rabdare a lui Dumnedieu? Acestu Brancovenu (pre allu carui'a parinte lu spandiurasse Grigore Voda pentru tradarea ce voia se-i faca) era atuncea copillu micu, si unchiulu seu Sierbanu l'a luat, l'a crescutu, l'a instruitu, si in fine l'a innaltiatu la demnitatea de Spatariu. Iar totu acest-a s'a facutu inamicu de morte allu sociei si copiiloru lui Sierbanu Voda, protectorulu tutorulu si binefacatorulu seu.

§ 8.

Dar pentru ca se nu se arate cotra domnitorii crestini inamicu allu christianismului, a inceputu, dupe esemplulu lui Sierbanu, se tina correspondentie prin scrisori cu ei. Dar cu ce scopu si inima, urm'a a arelatu. Ori cum se fia, acest-a a primitu ca recompensa de la Imperatulu Leopoldu titlulu de Principe allu Sacrei Imperatii a Romanilor; si nu numai ellu, der si stranepotii lui. Asemine a capetatu si de la Petru I Imperatulu Rusiei mare credintia si consideratiune.

§ 9.

La annulu 1703, dupe ordinele Sultanului Mustafa, pre candu era viziru Rami Mehmet Pasiá (dupe indemnulu lui Alessandru Maurocordatu, neimpecatulu seu inamicu), a fostu chiamatu ca se se duca la Andrianopole, unde petrecea atuncea Sultanulu. Atuncea a cugestatu Sultanulu ca se-lu destitue, se-lu essiledie, sau se-lu tramita

chiar la morte. Ellu ânse dupe mijlocirea lui Mufti Fesulah Efendi , a scapatu de pericolu si iaresi s'a intorsu la domni'a sa. Pe lânga aceste a capetatu pentru sine si pentru tîta posteritatea sa titlulu de Voevod-Evedi, adeca pentru totudeauna (hereditariu.)

§ 10.

Dupē ce s'a intorsu Brancovēnu in Tierr'a Muntenésca s'a cuprinsu de mare spaima pentru Turci ; despre care s'a dēstainuitu la amicii sei, si mai alessu la Stolniculu Constantinu Cantacuzenu. Acestui-a i-a descoperitu si correspondentiele ce a avutu cu domnii crestini , si planurile loru. I-a spussu` ânse acestui-a cā prefera se mōra sau se cersitorésca pene prin tierrele crestiniloru , de cātu se tréca ânca uadata Dunarea, si se mérga la Constantinopole.

§ 11.

Cu acēsta constanta decisiune, a datu ordinu se se construésca unu palatu pe locul ce cumperasse mai inainte in Ardealu. A transmisu unu tesauru (lada) cu auru , cu argintu si cu petre scumpe la Stefanopole (Brasiovu) din Ardélu, pentru sigurantia, si ua mare cuantitate de bani la Veneti'a si alt'a nu mai mica la banc'a Imperiale din Vien'a, care se circule cu dobânda annuale.

§ 12.

Intre acestea s'au stricatu conventiunile facute la Carlovitz intre Imperatul Russiei si Sultanulu, mai cu séma dupe indemnulu regelui Suediei. Acést'a o afliesse de mai nainte Brancovēnu de la ambasadorii depe lânga Pórta, si s'a socotitu ca se se allieze sau cu Imperatul Austriei sau cu Imperatul Russiei. Elle promissesse in mai multe rânduri Imperatului Germaniei, cā la unu timpu oportunu, va pune la dispositiunea sa ómenii si preparativele salle ; iar Imperatul Russiei promissesse , si cu juramēntu se prinsese , prin consululu David de la Moscu'a si pe urma prin Castriotu , cā cāndu va cere necesitatea, nu numai cā va ajuta pre Imperatul cu poporulu seu in contra Turciloru, dar si cu alte numeróse trupe ce va aduná

din Bulgari'a si din Serbi'a va intari pe Russi'a ; precum si cu provisiunile necesare pre cari le are adunate in mari cuantitati prin Monastiri si alte locuri.

§ 13.

Constantin Cantacuzenu, vedindu acesta hesitatiune, a aflatu ca ua vulpe vicleana, ua noua s'retenie. Brancovenu voiã se scia ce trebuea se faca ; deci a cerutu consiliu mai allessu de la acestu Cantacuzenu dicundu-i : «Pacea intre Imperatul Russiei si Sultanulu s'a stricatu. Ambassadorsiulu extraordinariu este inchissu in celle sie-pte turnuri. [Resboiulu in contra Russiloru s'a declarat. Regelui Svediei i s'a promissu ajutoriu ; iar Dimitrie Cantemiru , «dupa destituirea lui Nicolae Maurocordatu, s'a numitu domnu la «Moldov'a. Acest-a a primitu ordinu ca nu numai se puna numai do «cãtu paza la hotare, pentru ca se nu afle inemiculu misicãrile Turciloru , ci inspre primavãra se construẽsta neaparat unu podu «preste riulu Dunarea. Din tãte misicãrile aceste se vederẽza cã «Turcii voru se radice resboiu contra Russiloru »

§ 14.

Constantinu vedea bine cugetarea lui Brancovenu, si prefacunduse cã vorbesce cu sinceritate a dissu : «Bun lucru ar fi ca se se scuture «si de jugulu turcescu ; anse acẽst'a trebue se se faca inainte de a «trece Russii Dunarea ; fiindu cã cine scie daca noi vomu fi mai «fericiti sub dominatiunea Russiloru ? Ore nu trebue se ne tememu «de meni'a Imperatului Germaniei ? Ore nu vomu supune, pre noi si «pre ai nostri, si pre toti locuitorii tiei, sub servitutea Scitiloru ?»

§ 15.

Prin assemine contradiceri si propuneri, Constantinu a reusitu se impiedice pre Brancovenu de la laudabil'a fapta care intreprinsesse. Cu tãte aceste l'a consultatu se pazẽsca conventiunea facuta cu Imperatul Russiei, si se nu calce legamintele ce fucusse prin Cãstriotu. Cu pucinu mai nainte anse fugissera cãtiva din boierii lui Nicolae Maurocordatu in Transilvani'a. Intre acestia era si Dumitrasicu Ra-

covitia, ginerele lui Michaiu Cantacuzenu si frate mai teneru allu actualului si atuncea destituitului domnu allu Moldovei Michaiu Racovitia. Acestuia Michaiu Cantacuzenu i vestisse prin scrisori scopurile lui Brancovénu. Iara Dumitrascu Racovitia le-a comunicatu fratelui seu Michaiu Racovitia. Acestu Michaiu se află atunce la celle siepte Turnuri, (1) si a tramissu cu deameruntulu scrisse, tôte câte i scrissesse fratele seu din Ardélu despre Brancovénu, Vizirului de atunce Chiupruli Oglu Numan Pasiá. Cu tôte acestea, pre câtu a statu la putere Chiupruli, tôte au remassu ascunse, cu mare tacere. Indata ânse ce s'a schimbatu, Sultanulu a datu ordinu successorului seu Mehmetu Pasiá, ca se faca tôte chipurile se prinda pe Brancovénu ca tradatoriu si se-lu aduca la Constantinopole, ca se-si ié cuvenit'a pedépsa.

§ 16.

In acellasi timpu a venit si Chanulu de la Crimu Davlet Gherai. Acest-a era invitatu pentru ca se se consulte despre evenimentele de atunce, Indata ce s'a declarat resboiulu cu Russi'a, l'au intrebatu pre ellu cum trébue se destitue si se prinda pe Brancovénu, pre care-lu aretau chiar ai sei ca tradatoriu. Chánulu fora perdere de timpu spusse opiniunea sa, ca se faca pre Dimitrie Cantemiru domnu in Tiérr'a Muntenésca, iar pre acest-a se-lu tramita, ânse sub nume de domnu allu Moldovei, cu deplina putere ca se prinda pre Brancovénu si se-lu tramita la Constantinopole; apoi acest-a se remâna singuru Domnu in Tiérr'a Muntenésca. Iara in Moldov'a se se puna fratele seu, sau altufu pre care acest-a lu va allegé.

§ 17.

Acestu consiliu s'a decissu ca se se essecute. Dupeaceea Chanulu a plecatu pentru Crîmu, iara Dimitrie la an. 1710 in Noembre pentru Moldov'a; si acolo s'a gatitu se plece pentru Tiérr'a Muntenésca cu cai de posta.

(1) Inchissóre la Constantinopole, unde se intemnită Domnii si boerii din tierile Române. Turcesce se numiá *Edicule*.

§ 18.

Cum s'a purtatu Dimitrie Cantemiru dupe venirea lui in Moldov'a pentru crestinateate, acést'a este cunoscutu cabinetului imperiale russescu. Iar Brancovénu si Cantacuzenu l'au calomniatu prin scrisori secrete cà ellu numai cu numele este crestinu, cà nu e demnu de incredere, si cà in realitate este Turcofilu, s. c. l.

§ 19.

Imperatulul Germaniei din contra, vediendu purtarea buna a lui Cantemiru, a despretuitu denuntiàrile loru cu ua intiellepciune si ua perspicacitate marétia ; si l'au indemnatu pe acest-a se se intiellég'a cu Dòmniî Tierii Muntenesti pentru ca cu puteri unite se faca cauza comuna pentru crescinateate. Totu de odata a trimisu invitatiuni si cotra Brancovénu ca se parasésca ur'a sa cea vechia, fiindu cà Cantemiru este sub protectiunea lui Imperiale.

§ 20.

Dupa acésta scire a tramissu Brancovénu cotra Dimitrie Cantemiru pe secretariulu seu intimu Corbea, (carele atuncea petrecea la Kiev) cu propunere ca se se intielléga cu ellu si se-i ureze norocu bunu ; (acestea ànse nu prin scrisori ci prin graiu) cà ellu s'au pusu sub protectiunea Imperatului Petru si cà a facutu conventiuni pentru asediarea lui si a domniei lui, precumu se cuvine unui crestinu ; si n'a negatu ca va da ajutoriu la ácésta fapta de multu dorita.

Pe lângă acestea a cerutu se afle cu ce conditiuni s'a supussu Cantemiru pre sine si pre supusii sei Imperatului Germaniei.

§ 21.

Dimitrie Cantemiru, stiindu bine cà Brancovénu cu multi anni mai nainte promisese fidelitate cu juramêntu Imperatului Germaniei , i-a trimisu respunsu prin numitulu Corbea cà ellu este credinciosu acestui Imperatu si ca s'a juratu se-i serve cu credintia ori cându trebuintî'a aru cere. Totu de o data ia datu consiliu ca se se pazésca

de cursele Turcilor, făcându-i cunoscutu fora hesitatiune că ellu este randuitu se-lu prînda si se-lu tramita legatu la Constantino-pole, scl.

§ 22.

Dar ce a facutu dupa acestea nesocotitulu de Brancovénu ? Ellu a relatatu cu deameruntulu prin scrissori tóte acestea regelui Suediei , care atuncea se aflá la Bender ; si l'a consultatu si aiba grija ca se nu se predea Rusiloru armat'a Suediei si Cozacii lui Mazepa, care se aflau la Iassi in ernatice, sub domnulu Dimitrie Cantemiru.

§ 23.

Aceste scrissori alle lui Brancovénu , regele Suediei le a trimissu indata vizirului la Adrianopole , unde se concentrá ostirea Turcé-sca ; si a ordonatu ca se se adune toti Suedii si Cozacii la Bender.

§ 24.

Pre cându Brancovénu scriea acestea cotra regele Suediei, cotra marele viziru , ellu se plangea că de si primise ordinu de la Sultanu-lu , totusi ellu n'a pututu se adune nici provisiuni , nici lemne pentru facerea podului peste Dunarea, nici óste s. c. l. din cauza că Dimitrie Cantemiru Domnulu Moldovei a facutu cunoscutu in tóta tiérr'a Muntenésca că inalt'a Pórtá l'a distituitu si că are se-lu tramita la Constantinopole legatu in lantiuri de mâini si de picióre.

§ 25.

Marele viziru, primindu scirile acestea de la Regele si de Brancovénu, a chematu pe agentulu lui Cantemiru si ia spusu tóta cu-prinderea scrissoriloru; dar s'a prefacutu că nu crede celle disse despre Brancovénu si că se indoeste despre rebeliunea lui.

Agentulu, de si avea stiintie despre acestea , cu tóte acestea garantá cu capulu seu despre domnulu, dicéndu că tóte aceste suntu departe de adeveru. Totu de odata ánsá a tramissu ràpede si pe ascunsu scire domnului seu despre acuzatiunea ce i se face.

§ 26.

Vizirulu a pus pe agentu in inchissore si a tramissu ordinu lui Filgi Mehemed Pasiá saraschierulu de la Benderu ca îndata ce se va duce Cantemiru cu óstea sa la Benderu se-lu tramita cu padia la sine.— A tramissu si altu ordinu cotra acestu Domnu ca la 23 Aprilie se se afle neaparat cu óstea sa la Benderu.

§ 27.

Astufelliu Brancovénu, insielatu de politic'a lui Constantinu Cantacuzenu, a calcatu juramintele ce facusse Imperatului Russiei, si sapându gróp'a altuia a caditu ellu insusi intr'insa la annulu 1711, fiindu că Imperatulu Russiei a avutu de scopu se iea sub protectiunea sa pe crestini si se-i libereze de jugulu Turcescu. Imperatulu a voitu sa mérga in Moldov'a ; dér a tramissu înainte pe inspectorulu generale care atunce era. . . . comandantu de brigada fiindu Crotopovu, (1) cu câteva trupe pentru ca se protejeze pre amenintiatulu Dimitrie Cantemiru. Dupe acést'a s'a dusu generalissimulu Comite Sieremetevu, si apoi a venit si insusi Monarchulu, carele s'a opritu la Iassi. Că a gassitu Imperatulu pe Dimitrie Cantemiru constantu si credinciosu , nu este necessitate a o spune aice prelargu, fiindu lucru bine cunoscutu Mariei salle Imperiale.

§ 28.

Pre cându Imperatulu se aflá la Iassi, a venit acolo Castriotulu , sau mai bine dissu Iscariotulu, ca aginte secretu allu lui Brancovénu. Acest-a a vorbitu multe despre pace, si a pomenitu despre lucruri cari au trecutu cu timpul. Dar scopulu lui n'a fostu altulu de câtu se arate că stapânulu seu Brancovénu si Constantinu Cantacuzenu, cari au fostu atâtu de generosi in promissiuni , nu suntu in stare a le realisá, si mai allessu ca se dea provisiuni de bucate pentru óstea Monarchului, de care erà mare necessitate. Ei s'au scusatu despre acést'a cu venirea marelui Viziru, cu apropierea Chanului ta-

(1) In traductiunea din Archiv'a Romanésca se dice: «*Trimesse înainte pe Generalulu Cropotinu.*»

tarescu si cu nefericitele imprejurări actuale ; ca cându era vorb'a se se mantuésca ellu si tiérr'a lui de acella-si pericolu, de si cu tóte acestea se aflá incurcata in asiá mare întreprindere.

§ 29.

Pel lûnga acest-a (Castriotu) a venit si unu calugaru, carele cu chipulu santieniei, a aflatu unu mijlocu diavolescu, ca se bage in cursa ua armata crestinésca si fora mustrare de cugetu se dea in mânele turciloru pre acestu unsu allu Domnului.

§ 30.

Tóte planurile acestea erau inventiuni de ómeni indraciti ; dar tóte s'au paralisatu de cotra cellu prea Innaltu, pentru că in mediloculu resbóieloru de uadata a lucitu pacea, despre care vomu vorbi mai la valle.

§ 31.

Unu minunatu essemplu despre resbunarea lui Dumnediu nu trebue se-lu trecemu cu vederea aice. Unu boeriu Moldovénu, allu cârui'a tata se numiá Gavrilitia, iar ellu Lupu, cu purtări analoge numelui seu, a fostu insarcinatu dupe ordinulu secretu allu Imperatului Russiei, de cotra domnulu Cantemiru , ca se cumpere pentru sum'a de 8000 taleri produse in Bassarabi'a pe numele Sultanului. Ellu a facutu acést'a, dér cu tóte că putea cu inlesnire se le aduca la armata, le-a lassatu la ua monastire departata cu doua mile de óstea Imperiale ; la ua monastire numita Florescii, cu pretestu că nu gasiá carre. Dar acést'a nu erá adeveratu ; ci caus'a a fostu că Brancovénu si Cantacuzenu 'lu invetiassera se nu tramita provisiunile la Russi, pentru ca se le póta luá usioru cându ei voru voi. Si daca Russii voru invinge, se se póta scusá că in asseminea timpuri greu se potu gassi carre de transportu. Daca, din contra, voru invinge Turcii, se se arate că au fostu credinciosi cotra dénsii, că n'au lassatu se ajunga in mânele inamiciloru atáta multime de gráu. Intre aceste, Lupu tineu mereu correspondentie cu Vizirulu si cu Brancovénulu, si-i da relatii in tóte dillele des-

pre misicările armatelor , nescapându-i din vedere nici ua întreprindere cu care se serveşte unu tradatoriu.

§ 32.

Marele Viziru nu trecuse încă muntele Tieghe⁽¹⁾ in Misi'a, si Brancovenu i trimitea sciri prin Kastriotu si prin numitulu Lupu Gavrilitia despre numerulu si stareă ostirilor rusesti.—Totu deaun'a i da sperante bune; si-i scriă că armat'a russésca se compune numai din 36,000 ómeni, că era lipsita de provisiuni, că putea fora pericolu sa mérga 'nainte si că fora indoéla va putea învinge pe Russi.

§ 33.

Iar Imperatului Rusiei vulpea vicléna 'i scria că Turcii s'au apropiatu de Dunare si că unu numeru de Bosniaci si Arnauti au se tréca prin tiérr'a Muntenésca se prinda tóte drumurile si trecatorile (lucru ce nu era adevératu). Pentru acést'a, dicea ellu, că provisiunile care le adunase, si cari sta acolo de géb'a va puté se le tramita; si mai allesu cându va împreună armat'a sa cu aceea a Rusiei se rugá ca armat'a Russésca, sér cellu pucinu ua parte din ea, se se apropia de hotarele tierei Muntenesci. — La acést'a mai allesu l'a consultatu (daca nu me insielu) agentulu seu Kastriotu si Toma Cantacuzenu.

§ 34.

Asia dara s'a dussu Generalulu Coenne ⁽²⁾ (pre care l'a caleuzitu Toma Cantacuzenu) cu 5000 ómeni in Tiérr'a Muntenésca, a asiediatu tabér'a pe riulu Siretiului , a inconjuratu orasiulu turcescu Braila ce este iunga Dunare, pre care l'a si luat in dio'a a patra, prin vendiare.

§ 35.

Intre acestea, Generalulu Ioanu a fostu tramissu cu 7000 ostasi ca se apuce locu de batalia la Falciiu. Ellu áanse a fostu inconjuratu

(1) In traductiunea din Archiv'a Romanésca se dice : « in muntele Tiengului »: Grecesce ; τήγγε.

(2) In Archiva Rom. Se dice; « Renne ».

de marele Viziru, cu ostirile turcesci si scitice ; s'a opussu ănse cu mare bravura si s'a retrassu indereptu la armata.

§ 36.

Marele Viziru s'a luat dupe ellu cu tóta armat'a lui, si s'a apropiatu de óstea russésca care era la Stanilesci, si acolo a tinutu ua lupta inversiunata de trei dile.

§ 37.

In dio'a a patr'a, cotra séra, s'au facutu propuneri de pace, si Vice-cancelariulu Baronu Siafirov si Comitele Michailu Scheremetev au fostu numiti plenipotentitari pentru tractarea conditiunilor de pace.

§ 38.

Dupe aceea Imperatulu Petru s'a dussu cotra Poloni'a, iar Turcii cotra Dunare. Marele Viziru, la întórcerea lui , a luat cu sine pre mai susu numitulu Lupu; si mai antăiu l'a tramissu la Varn'a, apoi la Adrianopole , si fora nici ua judecata i-au taiétu capulu ca unui misiellu.

§ 39.

Se revenimu ănse la Brancovénu si la Cantacuzeni. Dupe ce a venitu Imperatulu Russiei , precumu s'a dissu mai susu , la Iassi, Brancovénu cu ai sei s'a dussu la Dunare si a scrisu Turciloru că ellu s'a pregatitu, conformu cu ordinele Sultanului , a se duce in contra inamiciloru. Imperatului Russiei ănse ia scrisu că asteptă venirea sa spre a-i tramitte provisiunile.

§ 40.

Dar dupe resboiu, dupe renumele de credinciosu allu Sultanulu ce-si facusse, a capetatu unu nume forte detestatu. Ellu a scrisu la Veneti'a, la Vien'a si laalte curti crestine, că Russii credeau cumu că cu paharele si cu rachiulu voru infrănge neinvins'a putere a Sultanului. Cotra aceste a datu ordinu severu ca acellu care va manifestá amicitia Russiloru se fia consideratu ca inamicu allu patriei

salle si allu Sultanului, si cã si va perde chiar viuétî'a. Constantinu s'a bucuratu din tóta inim'a, si se laudá la betia cã era totu asiá de bunu consiliariu ca Achitofelu ; cã tóte predicerile lui s'au realisatu ; iar cotra intimii lui a aretatu cã a datu , prin marele viziru, Sultanului unu mare daru.

§ 41.

Dar dupe cumu dice proverbulu : violenía pentru violenía ; càci, dupe ua desiérta presumpsiune, ellu credea cã , cu intelligenti'a si desteritatea mintiei, va putea insielá si invinge pe amandoi puternicii imperati, si cã amandoi voru cadea in cursele salle. Sultanulu promissesse uadata cã va perde cu totulu 'némulu lui Cantacuzenu si Brancovénu. De aceea a si facutu inceputulu, si mai antâiu a scossu ua publicatiune confirmata si de Muftiu, cã cine va spune cumu cã Domnulu Munteniei este unu *ghiauru*, adeca necredinciosu, se va considerá ellu ca necredinciosu, findu cã lui nu-i lipsesce alt'a de câtu se primésca religiunea mahometana ; cã, pe lãnga aceste, prin servitiile si fidelitatea care a aretatu, intrece cu multu pre multi Turci ; prin urmare, este bine vediutu de Dumnedieu.

§ 42.

Acésta amagitóre unditia a inghitit'o nemarginit'a mandria a lui Brancovénu ; si de atunce a inceputu a bruscă nu numai pre cei inferiori dar si pre intimii sei si pre rud'a sa , pre Cantacuzenu. Acestui'a i dicea uneori cã s'a purtatu cu indolentia in administratiunea affaceriloru tiei si cã ei nu intiellegu nemica in alle guvernelui ; alte ori lu mustrá amaru, in câtu au inceputu a face ua conspiratiune, cu tóte cã nu le-a reussitu. Ellu le dicea cã ei suntu necredinciosi cotra Dumnedieu, cotra patria, cotra ellu si cotra Sultanulu, si-i amenintiá facisiu dicëndule : «Voiu face ca se invetie «tóta lumea cine este Brancovénu si némulu lui, si cine sunt Cantacuzinescii si némulu loru. Voiu face ca in casele vóstre si in curtile vóstre, se curga peno la genunchi sãngele Cantacuzinesciloru. «Voi voiti se me perdeti. Ati tramissu pre Spatariulu Tom'a la aramat'a russésca. Pre unchiulu meu Sierbanu Voda, pre fratele vos-

«tru, l'ati adapatu cu veninu de mórte. Pre Duca Voda, Domnulu «Moldovei si apoi allu Tierrei Muntenesci, l'ati tramissu in Poloni'a «in robia. Astufeliu voiti se-mi intindeti si mie cursele vóstre. Astu-«feliu complotati si in contra mea, si in contra Sultanului, si in con-«tra lui Dumnedieu. Este vederatu.»

§ 43.

Constantinu Cantacuzenu, care nu pucinu s'a spaimantatu de asemenea amenintiári, s'a intiellésu impreuna cu fiii sei si cu fratele seu Michaiu, si au judecatu că mai bine este pentru ei se pérda pre inamiculu lorú, de cătu ei se fia perduti de cotra dênsulu.

§ 44.

Eata dar cumu au începutu acesti-a.

Pre atuncea se aflá mai susu numitulú (la § 15) Dimitrie Racovitia, fratele fostului Domnu in Moldov'a Michaiu Racovitia, carele atuncea erá la Constantinopole, si ginere allu lui Michaiu Cantacuzenu, in Transilvani'a, unde de mai nainte se retrassesse fiindu că Brancovénu lu condamnase la mórte, pentru cuvêntu că se dussesse la Iassi la Imperatulú Russiei. Acestui-a dar iau scrissu in secretu mai multe doleantie in contr'a lui Brancovéntu, spre a le tramitte fratelui seu Michaiu la Constantinopole, pentru ca acest'a, la timpu oportunu, se le supuna Marelui Viziru si Turciloru influenti. Acell'a a si reussitu, precumu vomu aretá mai la valle.

§ 45.

Era usioru lui Constantinu Cantacuzenu se aduca la peire pre Brancovénu ; fiindu că acest'a nu numai că sciea secretele de mai nainte, si correspondentiele ce le avussesse cu Imperatulú Germaniei si cu acell-a allu Russiei si cu alte imperatii crestine ; der avea chiar copiele scriissoriloru si chiar unele originale (din care a scossu urmatórele articole, prin care le pastrá la ellu ca probe de accusatiune in contra lui Brancovénu, pre cari le-au infacisiatu Cantacuzenii la Pórta) :

a) Că ellu si acumu, ca mai nainte, intretine correspondentie se-

crete cu Imperatul Germaniei, cu allu Russiei, cu regele Poloniei, si cu aristocrați'a Venetiei, căror'a le arata tôte secretele Portii.

b) Că Imperatul Leopold, in consideratiunea fidelității lui Brancovénu, la 30 Ianuariu 1695 ia datu ua diploma prin care ellu si stranepotii lui de partea barbatésca se se numésca principi ai Sacrului Imperiu allu Romei.

c) Că ellu aduna mare multime de bani de la supusii sei pentru ca se se inavutiésca, si apoi i tramitte la banc'a Imperatului Romanilor si la banc'a aristocratiei Venetiloru spre pastrare.

d) Că ellu siepte luni pe fiecare annu locuesce la Târgovistea, cu mare superare a locuitorilor de acolo, cu cuvêntu ca se schimbe aerulu; dar in realitate pentru că se teme se nu fia resturnatu din domnia, si ca se pôta mai usioru fugi in Ardêlu, unde a cumperatu mosii si casse; pre care, parte le pastréza pentru ca se le daruésca Imperatului, parte pentru ca se-si faca cetăti si palate.

e) Că ellu proiectă se se rescôle si se fuga împreuna cu ai sei sau la Vien'a sau la Veneti'a, unde a si tramissu inainte pre agentulu seu.

f) Că Tomă Cantacuzenu cu voi'a sa s'a dussu in Russi'a.

f) Că la Vien'a a pussu de i-a facutu trômbitie de argintu, astu-feliu cum nici Sultanulu a avutu vreoadata.

g) Că ellu a pussu de s'au batutu in Ardêlu bani mari de auru, dubli, tripli, si chiaru decipli, cu chipulu si numele seu, din cari Cantacuzenu a si tramissu unulu la Constantinopole Sultanului, ca proba de aratarea ce facea.

Aceste erau principalele accusatiuni care se faceau de cotra Cantacuzeni Brancovénului, cari au fostu dusse împreuna cu câteva copii din correspondentiele lui Brancovénu cu domnitorii crestini. Dupe ce le-a primitu acestea Vizirulu, le-a datu Sultanului. Dupa aceea Sultanulu a ordonat se se tramita unu omu de credintia in Tiêrr'a Muntenésca, ca se intrebe pre Cantacuzeni, si se se adevereze accusatiunile ce s'au primitu din Ardêlu pe numele lui. Acesti-aau respunsu că nu numai că tôte sunt adeverate; dar că Domnulu era culpabile si despre alte multe infidelități contra Mariei

salle Sultanului, care inse nu le potu probá pre câtu ellu va fi la domnia.

§ 46.

Dupe întórcerea tramissului, s'a decisu ca cu tóte chipurile se se prinda viu nefericitulu Brancovénu si se fia aruncatu la inchissóre. Divin'a resbunare s'a facutu astufeliu :

Pre cându Marele Viziru proiectá se-si implínésca scopulu, Brancovénu voiá se însóre pre fiulu seu Radu cu fic'a Domnului Antiochu Cantemiru, si cu permissiunea marelui Viziru se o aduca de la Constantinopole in Tiérr'a Muntenésca. De aceea ia tramissu lui ua scrissóre in urmatórea cuprindere : «Cà fiulu seu de mai multi anni «erá logoditu cu fic'a Domnului Antiochu Cantemiru , allu cárui'a «frate acumu s'a aratatu rebelu contra Sultanului si s'a dussu la

Russi. De aceea se vede nevoitu a se ingriji de confirmarea aces-
«tei logodne, pentru ca nu cumva acést'a se aduca vre o banuéla
«asupra lui. Daca dara acést'a nu este dupre placulu marelui Vi-
«ziru, ellu este gata se strice acésta logodna , cu tóte că acést'a ar
«fi contra legiloru crestine , si se alléga pentru fiulu seu ua alta
«nora, dupe innalta multiamire a Sultanului. »

§ 47.

De acésta scrissóre, din fatalitatea lui Brancovénu, s'a folositu Vizirulu. De aceea i-a respunsu că nu numai că invoiesce callatori'a miressei spre Tiérr'a Muntenésca, dar că in consideratiunea serviciiloru fidele si numeróse alle lui Brancovénu , va tramite unu Capugi-basià si unu Ceausiu ca se o faca a callatori cu mai mare onóre. Faca Brancovénu precum doresce ! pentru ca se arate si la alti Domni ua pompa domnésca la nunt'a fiului seu.

§ 48.

Acestea le-a scrissu marele Viziru, pe sperantia că Domnulu va tramitte pre fiulu seu cu ua numerósa suita la Constantinopole , pentru ca se ia pe nora , si că-si va aduce din Ardélu tesaurele, adeca petrele scumpe, argintariiele si aurariiele, spre a face mai stra-

lucita pomp'a nuntii. Brancovénu n'a petrunsu vieleni'a acestui res-
punsu si a decissu se tramita numai de câtu la Constantinopole pre
fiic'a lui cea mai mare, împreuna cu ginerele seu, cu mari bogatii ,
pentru împodobirea si pomp'a ficeî si a nurorei salle.

§ 49.

Inainte de tôte, ellu a îngrijitu se aduca pentru nunta tôte boga-
tiile lui din Ardélu, si fiic'a lui cu mare pompa a plecatu spre Con-
stantinopole. Iar marele viziru a spussu in secretu cotra órecari ó-
meni insemnati aceste: «Minunatu lucru este cu Domnulu Tierrei
«Muntenesci. Eu nu potu semi inchipuescu ce are ascunsu in inim'a
«sa. Ellu ne tramite adessea daruri bogate, si tôte ordinele Sulta-
«nului le indeplinesce cu sirguintia si zelu. Ellu carmuesce tiérr'a
«lui bine si cumu se cuvine s. c. l. Se cade dar lui mai multa onóre.
«Dar eu amu primitu sigure sciri de la cei de aprópe ai sei cà ellu s'a
«facutu necredinciosu sl cà cugeta se fuga. Asia dar trebue se lu
«consideru ca omu de nimica , nerecunoscutoriu si necredinciosu ;
«este prin urmare necesitate ca se cercetâmu cu scumpatate pla-
«nurile lui, si atuncea se-lu judecâmu dupe faptele lui.» Aceste
spuindu, a decissu se-lu dobóre de pre tronu si se-lu pedepsésca.

§ 50.

Pentru essecutarea planului lui, a allessu pre Capudgi-basia Mus-
tafa Aga, si i-a ordonatu se faca tôte dupe consiliulu care-i voru da
Cantacuzinescii. N'a asteptatu dar alt'a, de câtu pe fiic'a lui Branco-
vénu, care plecasse din Tiér'a Muntenésca pentru ca se vina la Con-
stantinopole.

§ 51.

Intre acestea s'a intemplat si acést'a, cà un doctoru Grecu, anume
Corai, preparasce buruene pentru unu bolnavu, care era in cas'a lui
Caimacam-Pasiá. In acellasi timpu secretariulu intimu allu marelui
Viziru, s'a dussu se visitiedie pre bolnavu ; si vorbindu despre di-
verse lucruri intre dénsii, s'a povestitu si acést'a cà Domnulu Tierrei
Muntenesci s'a declarat de tradatoriu si cà s'a allessu unu Capugi-

basia se se duca peste curându se-lu destitue si se-lu puna in inchissóre, s.c.l. Acestea le-a povestitu doctorulu la alti amici ai lui, Greci ; a scrissu si lui Brancovénu cõlle ce au se i se întâmple. Brancovénu a arelatu scrissórea acést'a cotra consiliarii sei , si mai allesu catre Constantinu Cantacuzenu. Iar acest-a a dissu : «Prea in-
« naltiate Dóme, Pascele se apropie. Grecului acestui-a i trebuesce
« bani. Ellu cugeta ca prin acésta descoperire se capete ceva de la
« liberalitatea Vóstra. Cà aceste sunt mincínóse. este lucru vede-
« ratu dupe scrissórea marelui Veziru tramissa mai de nainte. Prin a-
« cést'a ellu probéza marea lui fidelitate cotra Maria Ta. » Doctorulu grecu s'a crediutu cà nici merita a capetá vre unu respunsu, si peirea Domnului a fost neinlaturata.

§ 52.

Capugi-basià Mustafa, fiindu amicu vechiu allu lui Brancovénu, a sossitu cu ordinulu de destituire la 23 Martiu a annului 1724, si s'a prefacutu cà nu are vre unu ordinu pentru Domnu, ci cà trece ca tramissu cotra Pasia de la Benderiu ; si cà, fiindu-i drumulu prin Tiérr'a Muntenésca, a venitu se-lu visitiedie ca vechiu amicu. Ajungédu in deséra la unu hanu, s'a sfatuitu in secretu cu Cantacuzinescii ca ce trebue se faca in dio'a urmatóre ; fiindu cà vizirulu i ordonassee se nu faca nimica fora a se consultá cu Cantacuzinescii.

§ 53.

Ado'a di Capugi-basià a tramissu, prin unu omu allu seu , scire Domnului, cà a sositu timpulu spre a-si urmá mai departe callatori'a, si cà trebue se mérga se-lu véda. Brancovénu , fiindu cà nu avea nici ua banuéla, l'a primitu cu politeti'a obicinuita, si ánca pe timpulu cându de obicei se aduna toti boierii la Curte. I-a facutu ua primire forteamicale. Gabugi, basia erá urmatu de doisprediece omeni cari se numiau Ciohodari-inarmati cu iatagane si cu pistóle. Acesti'a aveau ordinu cà, daca Domnulu nu se va supune, sau se va opune, se-lu ucida indata.

§ 54.

Dupe cuvenit'a salutare, Capugi-basiá a spussu Domnitoriului că are se-i spuna ceva in secretu, si prin urmare se éssa toti din salla, afara de Dragomanu. Indata ce au essitu toti, a scossu ordinulu si i-a spussu : «Mi-ar fi placutu , amice, se nu-ti aducu o scire atâtu «de neasteptata. Dar credinti'a ce datorescu Sultanului , me silesce «se facu aceea ce mi-a ordonatu. Afla dar că ti s'a luatú domni'a , «si acesti'a au se te duca la inchissóre.» Dupe aceste, ómenii lui i-au pussu mânele si piciórele in lantiuri si l'au dussu la ua alta casa.

§ 55.

Dupe acést'a indata a tramissu la Cantacuzinesci si la cei lalti boieri Munteni unu ordinu cu urmatórea cuprindere : «Brancovénu «este tradatoriu , si si-a atrassu urgi'a Sultanului. Deci acumu ellu «este destituitu si va fi numai de cătu tramissu cu paza sigura la «Pórta, impreuna cu tóta cas'a sa si cu tóte averile salle. De va cu-«tezá cinevá se se opuna la ordinulu Mariei salle Sultanului, de in-«data se voru tramitte doue-spre-diece mii de ostasi, cari voru prapadi «cu focu si cu sabia pre toti locuitorii.»

§ 56.

Aceste fapte, pentru inimele acelloru ce nu aveau nici ua cunos-
cintia de lucruri , au fostu ca unu fulgeru. Numai Cantacuzinescii
simtiau mare bucuria, dicédu : «Nimine dintre supussii Sultanului
«nu va face altufeliu, ci tóte dupe cumu a ordonatu Sultanulu.»

§ 57.

Ado'a di Emir Ahor Achmet-Aga a processu la allegerea unui altu
Domnu , dupe ce a luatú mesuri ca se tramitia pre destituitulu la
Porta. Ellu a venitú la Divanu, unde erau adunati toti boierii, si a
propussu ca se se alléga Domnu Stefanu Cantacuzenu , fiulu lui
Constantinu Cantacuzenu. Acest'a se prefacea dicédu că nu este
capabile de assemine demnitate si nu este in stare se primésca ua

asiá binefacere de la Sultanulu. Dar Emir Ahor Aga l'a pussu bini-sioru la medi-locu, l'a imbracatu dupe datina cu caftanulu si l'a silitu se siédia pre scaunulu domnescu. Tatalu seu Constantinu se uitá cu ochi de crocodilu, si pareá cà se intristédia si deplânge nefericirea lui Brancovénu ; pe sub mâna inse surridea pentru implinirea dorintiei salle.

§ 58.

Dupe acést'a, noulu Domnu Stefanu s'a dussu la gasd'a lui Brancovénu, unde era arestatu, si cu aparenta durere de inima a voitu se-si arate innocentia, sau mai bine se se afumó cu fumulu mandriei salle ; se-i spuna cà e forte intristatu de acésta subita si neasteptata catastrofa ; cà mai nainte, pre cându erá supussu unui asemine domnitoriu, erá forte fericitu, iar acuma, in vestmintele de domnitoriu, fórte nefericitu. Brancovénu i-a respunsu cu multa circospectiune si cu ua blandetia crestinésca.

§ 59.

Dupe acést'a Brancovénu a fostu tramissu la Constantinopole cu ua mare padia, impreuna cu soci'a sa, cu cei patru fii ai sei, cu soci'a mai marelui seu fiu, care purtá in bratie copillulu ei cellu micu , (acell-a singuru a remassu in viétia din totu némulu Brancoveniloru) si cu patru gineri ai sei, alle càror'a femei au remassu in Tiérr'a Muntenésca. In prim'a di a Pasceloru din annulu acell-a au ajunsu la cetatea Misiei numita Rusciucu. In aceeași di nisce Ieniceri, anume pussi, au scossu din hisseric'a Patriarchiei pe fiic'a lui Brancovénu, care ajunsese de mai nainte la Constantinopole, chiar precându ascultá sânt'a leturgia , si au jefuit'o in strada de tóte petrele scumpe si podóbele ce avea asupra ei ; dupe care au dat'o la inchisóre pe mân'a capului Ceausiloru ; iar barbatulu ei a fostu datu in padi'a capului servitiului de imposite publice (Basiu-bachiculù) ; iar averile lui s'au secuestratu.

§ 60.

Peste trei septamâni a ajunsu si Brancovénu la Constantinopole,

si, impreuna cu toti membrii familiei sãlle mai susu aretati, a fostu incarceratu in cea mai intunecósa din inchissorile de la Siepte Turnuri. Emirulu Ahor Aga a vendutu la mezatu tóte averile lui nemisicatóre, iar pre cele misicatóre adunãndule la unu locu, le-a tramissu la Constantinopole, impreuna cu secretariulu seu tesaurariu si cu consiliariulu seu intimu Vacarescu.

§ 61.

Incarceratulu Domnu Brancovénu nu si-ar fi perdutu póte viéti'a, déca Domnulu Stefanu Cantacuzenu si tatalu seu Constantinu, prin neaudite intrigi, si prin accusatiuni parte adeverate iar parte minciunóse, nu ar fi intaritatu pre Sultanulu in contra lui. Pre ellu lu accusau neincetatu, cându pre ascunsu, cându pre facia, cà si de mai multi anni, si de mai curãndu, tinea correspondentie cu imperatii crestiniloru si cà pandiã ocasiunea favorabile ca se se rescóle contra Sultanului ; si pentru ca se-lu aduca la mai mare reutate, au gassitu câtiva ómeni, din acei ce au accompaniatu pre Brancovénu si pre Emir Ahor Aga cându veniau de la Bucuresci la Constatinopole, cari au aretatu cà sub indelung'a sa domnia tiranica ellu a tramissu cea mai mare parte din averile lui la Imperatulu Germaniei, la acel-a allu Rusiei si la alti domnitori crestini, pentru ca se i le pastreze ; si cà pre locuitori i-a adussu la asiã stare cà nu mai sunt capabili se platésca tributulu cuvenitu Sultanului.

§ 62.

Sultanulu, intaritatu de assemine mare accusatiune, a datu ordinu ca se-lu silésca prin torture se arate avutiële sãlle. De aceea l'au adussu de la Siepte Turnuri la Furnu, (carcere in suteranele Bostangüiloru, unde dupe datina se facu cercetãrile secrete si torturele). Si acolo a suferitu in cursu de cinci dile, ellu impreuna cu cellu mai mare fiu allu seu, chinurile celle mai orribili, pene ce au marturisitu tóte celle despre tradare si despre avutiële loru.

§ 63.

Dupe acestea, la 15 Augustu i-au adussu inaintea Sultanului, care

a datu ordinu ca se le taia capetele. Iar când Brancovénu a vediutu pre carnefice cu sabi'a góla , a deschissu gur' a si a vorbitu cotra copiii sei: «Fiti statornici, copiii mei! Noi amu perdutu totu ce amu «avutu pre lumea acést'a. Se pastràmu inse sufletele nóstre , si se «platimu peccatele nóstre cu sângele nostru.» Cellu antâiu càruia i s'a taiatu capulu, a fostu consiliariulu seu Vacarescu. Allu doilea, cellu mai tēneru fiu allu seu, Mateiu. Allu treilea, fiulu seu allu treilea, Radu, care se logodisse cu fic'a lui Antiochu Cantemiru. Allu patru-ea, allu doilea fiu, Stefanu. Allu cincilea, fiulu seu cellu mai mare, Constantinu. Iar cellu din urma a fostu insusi ellu, nefericitulu Domnu Brancovénu. Cadavrele loru s'au aruncatu in mare, iar capetele loru s'au pussu in nisce prajini innalte si s'au purtatu pre tóte stradele orasiului, unde heraldulu (crainiculu) strigá : «Acest'a este sfērsitulu tradatoriloru!»

§ 64.

Veduv'a Dómna, miculu ei nepotu si cei patru gineri, au remassu ànca la inchissóre. Dar spre a-si rescumperá libertatea, au promissu se dea doue sute cincii dieci mii lei. Prin acesti bani, pre cari voiau se-i platésca din averile loru, ar fi pututu scapa de la osinda, déca Domnulu Stefanu, prin vicleni'a lui si prin dare de ua suma analoga de bani, n'ar fi uneltitu pre lūnga Porta ca se-i essiledie la orasiulu Chiutai din Asi'a mica, ce este calle de optu dille de la Constantinopole. Ea a statu acolo trei anni, dupe care nu numai cà si-a capetatu libertatea dar si-a redobanditu si mosiele barbatului ei, iar apoi s'a intorsu in Tierr'a Muntenésca, unde si acuma petrece.

DEPLORABIL'A SORTE

A LUI

STEFANU SI CELLORU-LALTİ CANTACUZENI

~~~~~

§ 65.

Stefanu Cantacuzenu la 23 Apriliu allu annului citatu a capetatu investitur'a Domniei de la Pórta.

§ 66.

Sultanulu, dupe raportulu unor-a din boierii Munteni , cà adeca Stefanu Voda a dossitu cea mai mare parte din sculele lui Brancovénu, s'a decissu ca la ua ocasiune favorabile se stinga tóta famili'a Cantacuzeniloru. Deci a dissu ua data cotra Marele Viziru : «Câni, cari nu se rusinédia nici de mine, nici de Domnitoriulu loru, «nici de ceillalti domni crestini, ci cauta se-i insiele, ca câni trebue «se móra.»

§ 67.

La 21 a annului 1716, s'a dussu unu Capugi-basia la Bucuresci la Stefanu Voda (pre cându ellu nici nu banuiá cevá), ca se-lu destitue dupe datina. Acest-a a ordonatu unui gramaticu turcu, se cetésca in publicu unu ordinu in cuprinderea urmatóre : «Este «destulu timpu de cându Stefanu Voda domnesce preste Tiérr'a «Muntenésca. Deci a aflatu cu calle Sultanulu ca se se numésca in

«loculu seu Domnulu Moldovei Nicolae Maurocordatu ; iar ellu se «se duca la Constantinopole , unde se se bucore de gratiele si de «mil'a Sultanului si se traésca fericitu si imbilsugatu.»

§ 68.

La 25 Ianuariu acellasi annu, a plecatu Stefanu Voda cu tatalu seu Constantinu Cantacuzenu, cu soci'a sa Paun'a si cu doi fii ai sei, Radu si Constantinu, cotra Constantinopole. Ajungèndu acolo, s'a coboritu fora pedica la cas'a Tierei Muntenesci. Amicii lui, crestini si turci, s'au dussu se-lu visitadie cu mare bucuria , fiindu cà nimeni nu sciea cà Marele Viziru hotarisse mórtea lui.

§ 69.

Marele Viziru Ali-pasiá, carele atunce se aflá la Adrianopole ca se adune osti contra Poloponesului, a scrissu locotenentului seu de la Constantinopole, ca se ordone a se traduce in limb'a turcésca cea din urma scrissóre a guvernatorului generale din Ardélu catra Stefanu Voda, si se o dea Sultanului, pentru ca sese védia necredinti'a lui cotra Sultanulu si correspondenti'a lui secreta cu Imperatulu Germaniei. Cum a facutu acést'a Caimacamulu , Stefanu Voda din ordinulu Sultanului a fostu depussu la inchissórea lui Bostangi-basia. Apoi in septamân'a Pentecostei la 7Iuliu 1716, la 4 ore de nópte, l'au sugrumatu antâiu pre dènsulu, apoi pre tatalu seu Constatinu. Capetele loru au fostu despoiéte, umplute, si tramisse Marelui Viziru la Adrianopole ; iar cadavrele loru au fostu aruncate in mare.

§ 70.

Peste câteva dille s'au tramissu la Adrianopole, cu mare padia, Michaiu Cantacuzenu, fratele lui Constantinu Cantacuzenu si Radu Dudesu, cumnatu de sora allu lui Stefanu Voda, cari fora intardiare au fostu sugrumati. Dar Dómn'a Paun'a, soci'a lui Stefanu Voda, impreuna cu doi fii ai sei, au fostu ascunsi de cotra nisce crestini , si cu ajutoriulu Providentiei au scapatu de acolo intr'unu chipu miraculosu si s'au dussu la Neapole. Peste pucinu s'au dussu si la Rom'a, la Vien'a, la Veneti'a si la Petersburgu, unde si acumu petrece sub

protectiunea Mariei salle Imperiale. Astu feliu trebue nesocotitii se judece că nu potu se despretiuésca mil'a si marinimi'a faceriloru de bine ; si că in acésta monarchia orthodoxa se padiesce totudeun'a porunc'a lui Dumnedieu : « Fà bine celloru ce ti facu reu. »

FINE.

Partea a dou'a

DIVANULU .

DIVANULU

SAU

GALCÉV'A INTIELLEPTULUI CU LUMEA

SAU

GIUDETIULU SUFLETULUI CU TRUPULU

A LUI

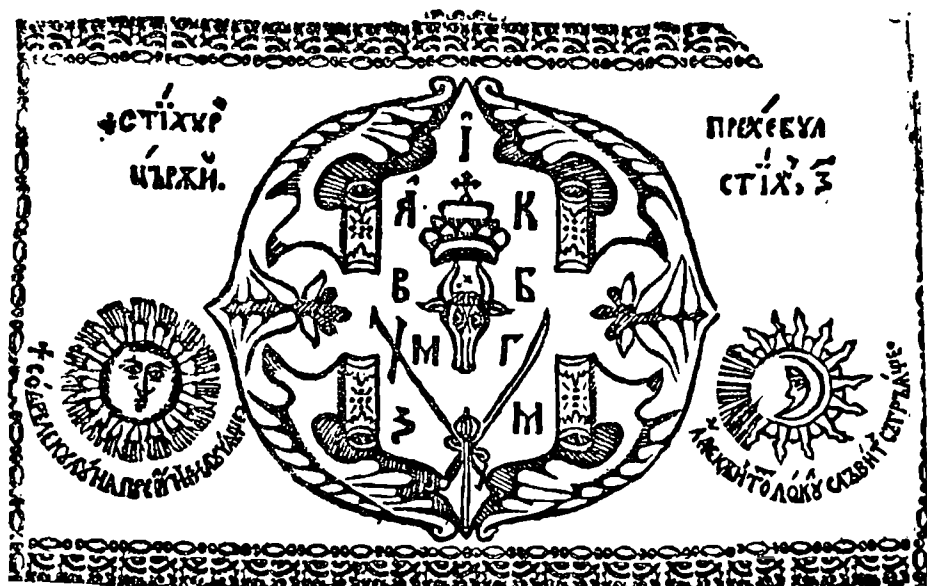
IOANU DIMITRIE CONSTANTINU VOEVODU

Antâiu isvoditu si de iznóva din vechiulu si noulu testamentu in slav'a si folosintî'a moldovenescului nému ; in vremile Mariei Salle Blagocestivului, prea luminatului Moldaviei oblادuitoriu, Ioan Anthiochu Constantinu Voevodu, alcatuitu ; turm'a a pravoslâvnicului moldovenescului narodu, de prea o svintitului Parintelui Savva, Archiepiscopulu si Mitropolitulu Sucevei ; ocarmuindu-se iara cu osâr-di'a si epitropi'a cinstitului si blagorodnicului boiariu D-lui Lupu Bogdanu Hatmanulu, s'au tiparitu in orasiulu scaunului domniei, in Iassi. Velétu de la Adamu 7206, iara de la mantuinti'a lumii 1698 mesiti'a Augustu 30.

(Si s'au tiparitu prin ostenél'a smeritiloru si mai miciloru : Athanasie Ieromonachulu si Dionisie monachulu, moldoveni.)

Herbulu tiarii vechii și-au fostu allessu bouru ,
 Numele vestindu-si ca tuuulu prin nouru.
 Noii mai pre urma avându-lu mosia
 Totu acellu vechiu nume mai vestindu-lu sie.
 Intr'acésta vreme cine-lu stăpanesce ,
 O Dumnedieu svinte, tu illu ocrotesce.
 Cu mân'a ta svânta l'au incoronatu-lu ;
 Si bratiulu teu tare l'au întemeiatu-lu,
 Parintiésc'a scara si scaunulu dându-i ,
 Cerésc'a ta arma, crucea, întindîndu-i.
 Spata-i povatiesce, biruindu pre tóta
 Vediutu-neveliuta vrajmasiésc'a glóta.
 Caruntetie ~~vă~~ta, betranetie-ajunga !
 Slavitu fericesce-lu, cu viétia 'ndelunga !

BLAGOCESTIVULUI, PREA LUMINATULUI SI NOA CINSTITULUI, DULCELUI SI MAI
MARELUI FRATE, IOANŢ ANTIOCHU CONSTANTINU VOEVODU, CU DUMNEDIÉSC'A
MILA DOMNU OBLADUITORIU TIERRII MOLDOVEI, DE LA ALLU MARIEI SALLE MAI
MICU SI PLECATU FRATE, IOANU DIMITRIE CONSTANTINU VOEVODU.

CARTE DE INCHINATIUNE.

Astronomii, adeca a stelleloru cunoscatori (prea luminate, cinstite, iubitul meu frate !) intru tôte câte intru a ceriului trupu stelle se pórta, doue numai neclatitóre si nemutatóre a fi arata, carele un'a în partea ceriului de-asupr'a, éra alt'a in partea ceriului de desubt, a se afla povestosc : un'a *polus arcticus*, éra alt'a *polus antarcticus* le numescu, prin carele a ceriului trupu si rotundiéla se învertesce.

Aceste déra doue stelle (mai marele meu si iubity frate !) macar cà cu starea un'a de la alta lunga departare si mare deosebire au ; ànse iarasi (dupa socotéla) pururea nedespartite si totudeun'a ne-deosebite sunt ; si a loru un'a cotra alt'a drépta potrivire, si un'a împotriv-a altei-a neclatita odihnire si rezimare, nici a ceriului lata latime, nici a sferei paméntului gróssa grossime, a o opri séu a o desparti potu. Cà precum doue rôte intr'ua ossia se léga, asia acelle printr'ua mintésca ossia (care *axon* se chiama) un'a cu alt'a se prin atât de meidianu despartire intrulocadia.

Intr'aceste doue stelle centrulu, adico tint'a mijlocirii câtintiei ceriului se immijlociadia, si in acea adeverata mijlocire a rotundiei paméntului se asiédia, carele din virtutea a aceluor doue dreptu cumpanite si potrivite stelle, acelle câte de-asupra centrului întemeiate sunt, nici cum in susu séu in giosu, in drépt'a séu in stâng'a

a se muta séu a se clati potu ; ci ori câte in a catintii ceriului cuprindere se cuprindu, tôte intr'acellu in mijlocu drepte mijlocitu centru se rédima preste tôte.

Ca aceste déra doue stelle (dulcele meu iubitu mai mare frate !) doui frati séu doue inimi a doui (ânse adeverati) s'aru asseména putea frati , carii cu starea locului si cu departarea deossebirii (trupesci) macaru cà câtu departe departati si cu petrecerea ne intrulocati aru fi, ânse dupe a sufleteloru de nimica ceva-si oprila petrundere (de vreme ce sufletulu neoprítu si prin tôte petrundiatoriu este) pururea nedepartati, totudeuna si in tôte date intrulocati se afla. Acmu déra ce bine , séu ce frumosu, de câtu a petrece fratii împreuna ? dice Psalmulu 132. Asia dara între doui frati dragostea (ca între doue stelle centrulu) nemutata prea intemeiata se mijlociadia ; adeca între doue inimi a doui frati nesmintita si nebetegita se asiédia ; si asia din doue inimi ua adeverata dragoste isvoreste, care ca allu treilea frate a fi se socotesce. Acesti-a déra cu acellu de aurullu dragostei fratiesti legându-se si impletinduse lantiulu, neruptu si neindoitu va fi, marturisesce intielleptulu , «funea întreita anevoe se va rumpe.» (Ecclesiastulu cap. IV, versu 12) Acesti-a totu deauna in tôte si pretutinderea bine voru âmblá, adeveresce iarasi intielleptulu : «trei sunt carele bine âmbla» (Pilde, cap. XXX, versu 29).

Thalesu filosofulu, carele dintre cei siepte ai Greciloru intiellepti unulu era, pentru trei lucruri boziloru sei multiamita si blagodarenia a face obicinuitu era : antâiu càci omu si nu dobitocu , a dou'a càci barbatu si nu femeia, a trei'a càci Ellinu si nu barbaru, l'au facutu. Asia dara eu, (dulcele meu cinstite si mai mare frate !) pentru trei lucruri cellui in troitia de ua flintia Dumnedieu, vecinicu a totu tiitoriu si chivernisitoriu imperatu, slava, cinste si inchinaciune trimitu. Antâiu , caci nezlosovnicu innoplemennicu, ci pravoslavnicu crestinu ; a dou'a, càci nu altei biserice, ci a resaritului urmatoriu ; a trei'a càci nu altui-a, ci mariei talle dintr'unu parinte si dintr'ua maica, m'au facutu si m'au nascutu frate, pre carele, ca pre ua intemeiata si vertósa sprijinéla si cetate , te tiu. Adeveresce imperatulu Solomonu dicédu : «fratele, carele se ajutoresce de frate, ca

ua cetate vertósa.» (Pilde, cap. XVIII, vers. 19). Asijderea, precumu isvorulu micu in ap'a mare a da nazuesce, asia eu cotra mari'a ta si cotra a mariei talle cinste allergându, cinstea se mi se marésca; precumu frumosu graiesce Esthera (cap. X, vers. 6): «isvorulu micu in ap'a mare se maresce.» Si macaru cà de unu filosofu óre carele s'au graitu: «gur'a, carea singura pre sine se lauda se fia putindu;» mai vertosu, cà alle mariei talle laude alle melle sunt; anse, precumu adevèrulu pre tóte biruesce si prestè tóte stapanesce, adevèritu si sciutu imiestè: «cu a acestui-a daru, a adevèrului vestmèntu imbracându-me, mirosulu vesminteloru melle ca mirosulu smirnei,» marturisesce Cantarea Cantàrilor (Cap. IV, vers. 11). Pentru acést'a, cinsti-voiu, lauda-voiu si acést'a tuturoru marturisi-voiu càci mie in cinstè, in lauda si (cu a lui Dumniedieu ajutoriu) ajutându-mi esci. Dar pre cine voiu cinsti? proroculu me invétia: «Nu da altuia slav'a ta, si vrednici'a ta némului strainu.» (Varuch, cap. IV, vers. 3). Pentru acést'a, cu cinstè, ca domnului si fratelui meu mai mare, me voiu inchina. Si cumu nu te voiu cinsti? Iarasi voiu dice. Si cumu nu voiu marturisi? Iarasi voiu grai. Cà eu de voiu tacea, au anim'a si dragostea nu-mi va striga? Au acellea alle mariei talle cotra mine nenumerate de bine faceri nu voru marturisi? Au cu proroculu impreuna nu voiu canta:» parintele meu si maic'a mea m'au lassatu pre mine, iara domnulu meu, (fratele meu), m'au luate pre mine. «Pentru acést'a dar a mariei talle totu-de-a-un'a si in tóte dillele cotra mine, dintru acea adevarata fratiésca dragoste isvorite, ca de viétia facatóre de bine facere, isvóre aretate, càrora resplattire si la pretiu pretuire a da vrednicu nefiindu, acestu allu meu pucintelusiu pentru multu, mititelusiu pentru mare daru, cu rugaminte spre primire illu aducu; carele de întâiu a próstei si nevrednicei melle minti, ca unu de floricelle cullessu silegatu manunchiasiu, carele ântâi'a a ostenintiei melle resadire si odraslire este, spre a mariei talle buna miroséla, l'amu, alegându si gatindulu, adussu. Anse cu óre ce si osârdia, si ostenintia, din a multor'a, nu de pamentesci ci de ceresci ogóre, nevesteditóre floricelle, cu nestricatoriu mirosu adunate, si intrulocate le-amu prefacutu.

Anse cu acésta indemnare, pre Maria ta priimitoriu, si a ostenele

ca acestea insotitoriu sciindu, precumu si alte intru a Mariei talle vremi multe l'au resaditu si inffloritu, asia me rogu ca si aceste alle melle ostenele (carele suntu ca nisce de unu prostu neinveliatu gradinariu adunate floricelle) a se semana, a se sadi, a infflori, si tuturoru dempreuna a se obsci se bine voesci, si se nevoiesci. Si mai vertosu totu moldovenesculu nostru nêmu, cu Cantarea Cantâriloru a strigă, si unulu altui'a in bucuria aretându a cantă se indemne dicându : «flóre s'au deschissu in pamêntulu nostru.» (Capu II, versu 12).

Anse macar că acesta allu meu darisioru, Mariei talle nevrednicu si netrebnicu este, căci multi minunati multe minunate, slavite, si lumei obstitute, tie pe urma lassate, au facutu si aratatu, de pomenire destoinice si vrednice lucruri, carele ca sórele in senin'a vreme dau radie, si ca lumin'a in intunerecu ce luminédia. Au póte dara luminuti'a luminarellei, impotriv'a sórelui se stralucésca? Au póte moviliti'a in a Olimpului munte cósta se se cunósca? Ba ! Anse, precumu fericitulu Pavelu graiesce: «in cas'a mare, nu numai de aur si de argintu, ci si de lemnu si de lutu trebuescu vase». (Cotra Timotheiu, Cartea II, Capu II, versu 20). Si macaru că tóte blastatiile si nevredniciile in mine se afla, ânse Mariei talle placute si invoite fiindu, de trêba si vrednice suntu; si macaru că acést'a a dice nevrednicu suntu, ânse: «nevrednici'a mea aceea mi-au aujatalu » (dice Issai'a Capu L XIII versu 5.) si cu acést'a invrednicindu-me, acésta a teneretieloru melle antái'a nascuta róda Mariei talle inchinându si daruindu, bine invoita, priimita si placuta a fi, cu plecatiune rogu, poftescu; si intru acést'a remâiu, allu Mariei talle mai micu si plecatu frâte.

Ioan Dimitrie Constantinu Voevoda.

(de la Udriiu)

CETITORIULUI SI DE OSTENINTIA IUBITORIULUI BUCURIA !

Cinstite si de truda iubitoriule cetitoriu, éta trei spre a sufletului dulce gustare ti se intindu mescióre. In cea dentâiu dara alle lumei adeca a trupului nebunii si relle, sufletului stricatóre si de totu omoritóre pofte ; si impotriva a intielleptului, adeca a sufletului intiellepciunei cunoscintia, si spre lumescile, se nu dicu trupescile, desfrenate pofte, infrenare, oprire, si parasire se cuprinde.

In cea a dou'a, pentru alle lumei graite minciuni si barfituri, si pentru a intielleptului vorovite adeveratu cuvinte marturi si marturii aducându-se, lumea de mincinósă, iara intielleptulu de credinciosu se dovedesce. In cea mai pre urma, care a trei'a este, pentru galcevele si pârele carile mai de nainte intre intielleptu si intre lume, adica intre sufletu si intre trupu, s'au facutu, ca paceluiti, bine invoiti, si dupa dumnedieescele porunci amandoui impreuna pre o calle si pre un drumu a umbla si a se indrepta ti învétia. Si precumu cea vecinica , asia cea vremelnica intre dènsii a se alcatui pace si prietinire fi învitédia. Intre aceste trei mesciore, adica tratajei, ca intre luminóse si ne pravuite oglinde, precum a trupului, asia a sufletului statu si podóba iti privindu socotesce, si ceva dintr'acesta lipsa. seu grozavu vediendu tocmesce, si cumu se cade frumosu oranduesce si impodobesce, si precumu lui Dumnedeu asia si ómeniloru placutu si cinstitu a fi se te invrednicesci.

Aicea dóra care grozavi'a si frumseti'ă trupului, si care grozavi'a si frumseti'a sufletului sa fia vei afla. Caci amanduroru podóbele si desbracările éta de facia stau. Antâiu dara lumea , adeca trupulu, spre care in adancimi nemesurate besne fora fundu este sè te rapésca, si in veci fora esire se te prapadindu chinuésca. Asijderea intielleptulu, adeca sufletulu, de acea besna si prapastia ferindu-te, si

despre a ei allergare impedicându-te, spre care slava, fericire si în veci fora sfersire bucuria te indemnându invitédia, carele besn'a întunerecului lumescu arata si luminédia, si cellea care cinstesce si de lauda vrednice a fi descopere si invétia.

Asijderea a lumii, adeca a trupului, reu cunoscute si strămbu graile minciuni, cu alle salle drepte respunsuri, si cu vechile si no-uele s-te scripturi adevăresce, ivesce si desvelesce, carele cu întregu suffetu cercându-le si ispitindule, vecinica vei avea viétia, precumu marturisesce Evangelistulu: «dispititi scripturile, că vi se vede voe intrânsele viéti'a veciloru a avea.» (Ioanu Capu V, versu 39.)

La aceste trei dara mese, éta si doue ti s'au datu pahare, dintru carele, carele iti va fi voi'a acellu-a vei lua; ânsé unulu pe dinafara cu frumósă si placuta poleiêla, iara pe din lontru de arama, cu cotlita si cumplita otravita beutura; iara altulu nearatosu si nedragatosu pe dinafara, ânsé de auru pre din lontru, si de a vietii apa si plina de dulcétia beutura plinu este. Adeca paharul frumosu, aratosu, lumea sau imperati'a ei, paharul nearatosu si cu smeritu chipu, ceriulu sau imperati'a lui este; dintre aceste doue pahare bogootzulu Davidu bine, cumu se cade, frumosu, intielleptiesce, si-au allessu. « Paharul mantuintiei (dice) voiu primi, si numele Domnului voiu striga. » (Ps. CXV. versu 13.)

PAHARUL VIETII

Acest'a adevăratu paharul care viétia drege, si nemórte vestesce este ; a acestui paharu dulce beutura nu se mai sfersiesce ; a acestui paharu plinire, sufletulu in veci ca vinulu cellu de veselie si de bucuria adapa. Acesta-i paharul, pentru care Domnulu nostru Iisusu Christosu si mantuitoriulu nostru cellu cu bratiu vertosu dice : «Iuati, beti dintru acest'a toti.» (Matheiu , Capu XXVI , versu 26 ; Marcu Capu XIV, versu 22; Luc'a, Capu XXII, versu 19.) Intr'acestu paharu acea duhovnicésca , adeca sufletésca este beutura, dintru care toti allesii lui Dumnediéu voru se bea , marturisesce Pavelu. (Cartea I. Corintheni, Capu V, versu 4). Pentru aretarea dara cea pre din afara (o iubitulé !) nu tescarandavi, nici te mahnii, căci frumosu este, numai trupesciloru ochi nearatosu a fi li se pare; ci cu dra-

goste primindu-lu, iea, bea, ca sufletulu saturându-lu, a necuratii-
loru pojaru si innaltiața para va stinge, si va potolindu stemperă
Asijderea pentru a celluia-laltu pre din afara frumsetia paharu, o-
chiulu teu nu se amagôsca, si ghisdavi'a lui inima ta se nu, revnindu,
poftêsca, cã intrensulu otravita nebunia este, si pentru carii paha-
rulu acellu-a primescu, Proroculu asiã dice : «beau si se turbura, si
se nebunescu.» Pentru beutorii lui iarasi altu Prorocu dice : «turbu-
ratu-s'au si cletitu-s'au ca bêtulu, si tóta intielleptiunea lor si-au
versatu.» (Psalmu CVI, versu 27) si iarasi acellu-a fericitulu dice :
«focu, érba, puciôsa si duhu vivornicu, partea paharului lor.»
(Psalmu X, versu 6). Acesta-i paharulu acellu-a, pentru carele iarasi
acellu-a blagoslovitu graiesce : «a càreia drojdii nu voru scadea, si voru
bea toti pecatosii pamêntului.» (Psalmu LXXIV, versu 8). Acesta-i
paharulu allu urgiei lui Dumnediou, pentru carele singuru dice :
«iea paharulu a vinului urgiei mele si vei drege dintrênsulu tutu-
roru nêmuriloru pamêntului, si voru bea, si se voru turbura, si
voru nebuni.» (Ieremia, Capu XXV, versu 15—16; cauta si Apocal.
Capu XVI, versu 19 si Capu XIV, versu 10).

Dupe acést'a, pre mesicióre pre acestea, éta totu feliulu de hrana,
éta totu nêmulu de pôme: este pôm'a vietii, este pôm'a mortii, este
pânea vietii, este pânea mortii; carele vei vrea acelle vei manca.
Frumôsa dara si aretôsa la chipu si mangaiôsa la vedere pôm'a mor-
tii; nu te amagi, ci pomenesce precumu odiniôra cu acêsta pôma
Ewa s'au insielatu, si dându si barbatului seu, saraculu omenesculu
rodu, indata spre môrte s'au inturnatu. Cã mancându, dulce iti va
parea, inse amarânduse, sufletulu iti va otravi; marturisesce Ioanu :
«facutu-s'a (dice) gur'a mea ca mîerea, si daca mancaiu, amaritu-s'au
in pântecele meu.» (Apocal. Capu X, versu 10).

MÉS'A NECURATIEI

Pre mės'a necuratiei pânea si vinulu nedreptătii este si carii la
dêns'a siedu «manânca pânea necuratiei si beau vinulu nedreptă-
tii.» dice intielleptulu (Pilde Capu IV, versu 17). Pre mės'a lacomiei
bucatele nesatiului suntu pusse, si carii dintrânsa manânca satura-
rea nu sciu. Au nu pentru acesti-a dice Proroculu «câinii fora rusine

nu sciura saturarea»? (Issaia Capu LVI, versu 11, si Iezechielu Capu VII, versu 19).

MÉS'A CURATIEI

Asijdirea pe mės'a curatiei pânea vietii, vinulu nemortii este, dice Domnulu : «cine carnea mea manânca si sângele meu bea, nu va gusta mörte.» (Ioanu, Capu VI, versu 50 — 51). Pre acésta mės'a pom'a a pomului vietii se pune; cine o va mancà in veci va trai. Pre mės'a acést'a hran'a dumnedieescului cuvêntu pussu inainte : «nu din singura pânea viu va fi ômulu, ci din totu cuvêntulu carele din gur'a Domnului esse.» (Deutoronomu. Capu VIII, versu 3; si Math. Capu IV, versu 4.)

Acumù dara (o destoinicule cetitoriu !) éta mės'a dreptâtii, pânea vietii, vinulu nemortii, si pôm'a de viétia datatôre, si acestor-a lup-tatôre si imponcisiatôre, carele se fia aévea si chiaru ti se arata. Acestea dara cu scrissórea a le insemna, osteninti'a la mine ; iara dintr'acestea, carele a face, si carele a nu face, invointi'a la tine este.

Asijderea aminte se-ti fia cà in cartea dintâiu, la care père la cartea adou'a , care marturia se aduce, glavinele pre margine insemnate suntu pentru mai prelesne pricepere.

Asijderea celle pentru assiediarea pàcii 76 de ponturi, care pontu pentru care tréba se fia, iarasi cu glavine pe margini iti suntu aretate.

Acestea dara cercându, citindu si ispitindu, nu numai cu citél'a se remâi ; cà pène nu le vei duce la *praxen*, folosintia nu-i, precumu frumosu S-tulu adeveresce Grigorie : «invetiatur'a acellui-a ce graiesce se pierde, cându glasulu cu lucrulu nu se ajutoresce»; si precumu dice Apostolulu : «Nu cellu-a carele au cunoscutu poruncel, ci care le-au facutu pre dênsele, numai acellu-a va esi mantuitu.» (Ioanu Capu XIII, versu 16 ; si Iacovu, Capu I, versu 25).

Spre acestei a nôstre ostenintie din s-tele scripturi dândute, si (precum sciutu este) cevá gresiéla sau lunecare aflându, cellu negresitu cine se fia pomenesce, si celle smintite si gresite indrépta si tocmesce, si Dumnedieu milostivulu in fericita viétia crutiândute, in tôte bine, precumu trupesce asia si suflelesce, adaoge si sporesce.

Voitoriulu de bine,

Ioanu Dimitrie Constantinu Voevoda.

PREA LUMINATULUI, BLAGOCESTIVULUI, SI PREA CUVENTARETIULUI IOANU
DIMITRIE CONSTANTINU VOEVODA, TOATE CELLE DE LA
DUMNEDIEU DORITE !

A Mariei tale poslania si carte cu tóta inim'a si cu bucuria primit'amu ; si cu atáta mai multu, căci pre a loru talle invetiaturi antáiu odrasla o amu cunoscutu. Ferice-ti de buna invointia, prea vilézulu meu sufletu, intielleptiesce a judecatu ; ca eu, plugariulu carele la hold'a mintii talle ámu ostenitu, dupe Apostolului cuvântu, mai antáiu din ród'a ei se iéu ; de care lucru se me credi, de vreme ce afara din tóta imbunarea graiesce, atáta de frumósa si dulce in gustare mi-au parutu, cătu a nu striga n'amu pututu : O, intru totu imperatéssa retorica ! cu câte dururi, cu câte slave, in pucina vreme, pre iubitorii tei imbogatiesci ! si indata aminte de roditoriu lu acell-a paméntu mi-amu adussu, pre carele Evangelistulu cumu că au roditu, cu multulu immultita semánti'a ce au priimitu illu lauda, si cumu că acésta pilda si intru Blagorodi'a mintii talle s'au plinitu amu dissu ; care pucina semántia ai smeritei melle didaşcalii priimindu, intru invetiaturi cu miiele immultita au resaritu róda. Si cu acestea ánca mirándume, amu totu atunce si crestinésc'a ta rêvna laudatu ; că indata, spre slav'a lui Dumnedieu, in candil'a acestei carticelle, a darului si a invetiaturii ce intru tine ai, lumin'a a aprinde nu te-ai lenevit. Si mai vertosu pentru ca toti ai căroru ochi semaluitori suntu se védia si se marturisésc'a, cumu că invetiatur'a unde vre ua flintia buna, adeca vre ua iscusita minte afla (precumu a Mariei talle), pre celle grele iusióre si pre celle ce la multi preste putintia suntu putintióce le face. Laudata daru ca

pre ua vrednica si intru tôte deseversita a Mar'ei talle amu cunoscutu cartea; si asia o va cunósce fiete cine, à carui'a cu fumulu zavistiei sufletesci ochi intunecati nu voru fi, de vreme ce cartea acést'a, aflare minunata si gându; decia si didascalia cu totul totu pravoslavnică are, care capulu si incepatur'a credintiei nóstre este; asijderea despartirea părtiloru ei dupe pricini, fôrte cumu se cuvine; si a voróvei infrumsetiare, pre câtu a moldovenescului nému limba a cuprinde pôte, cu retoricescu mestersiugu impodobita, adânca si bogata, la dovedirile a vechii si a noiei scripturi. Cu istorii si respunsuri si acellor de pre din afara intiellepti indestulitu infrumsetiata. Si ca cu unu cuvântu se dicu, cu didascalia tocmita, atâta câtu, mai multi cei ce de angerésc'a istetiune si a mintii ascutire scire n'au (pentru prea de minune lucru ce este) a Mariei talle ostenintia a fi, a o socoti se voru indoi. Ci macaru cum, de vreme ce, precumu Thales filosofulu, dice: « de câtu tôte lucrurile mai intiellépta este vremea » singura iti va arata, de una vreme ce incepaturile pêne intr'atât'a iti suntu câtu de slavite roduri, si prea einstite lucrări sfersitulu astépta. Acum dara, prea luminate, bine calatoresce, si cu darulu lui Dumnedieu spre a invetiaturei si a intielleptiunii dragoste sporesce; si asia adeveratu se fii, că nu îndelunga vreme si in rândulu a mariloru sei viteji intielleptiunea numerândute te va incununa. Vietiuesce, a pravoslavnică biserici cu miile doritu odoru, si de pururea prin intielleptiune intru celle cotra Dumnedieu inaltiări procopsindu, intru a celloru de aprópe folosiri se fii. Amin.

A Mariei talle smerita sluga si rugatoriu,

Ieremia Cacavelă.

(Fac-simile dupe editiunea din 1698.)

A LUI
IOANU DIMITRIE CONSTATINU VOEVODA
DIVANULU LUMII
CU INTIELLEPTULU
SAU
GIUDETIULU SUFLETULUI CU TRUPULU

CARTEA ANTAIA.

I. LUMEA DE CINE-I FACUTA A SCI TI SE CADE.

Intielleptulu.

Vre-reasiu si asiu pofli ca se te sciu (precumu mi se pare) O, lume falnica, amagitóre si trecatóre, cine te-au facutu si ce esci ? de cându esci, si de cându esci cumu te tii ?

II. LUMEA DE DUMNEDIEU A FI CREDE.

Lumea.

Eu suntu fapta si plasmuirea a vecinicului imperatu , si suntu gradina plina de pomi , sau pomi plini de ródá ; si mai adeveratu : vistiariu plinu de totu binele ; si suntu 7207 de ani de cându intr'acestu chipu frumosu Domnulu m'au mestersiugitu ; si me tiiu cu omenii si omenii cu mine.

III. LUMEA TRECĂTORE A FI SE SCHI.

Intielleptulu.

Adeveratu precumu plasmuirea lui Dumnedieu se fi sciū si cre-
diu. Asijderea gradina plina de flori. Numai eu, pre câtu pricepu,
florile talle iara curundu vesteditóre, cadiatóre si in nimica intorca-
tóre ; si pomii, si pόμεle pômiloru tei me temu se nu , ca pomulu
cellu ce Dumnedieu au poruneitu lui Adamu a nu manca, se fia ; si
porunc'a Dumnedieului si a ziditoriului seu calcându au mancatu, si
cu mórte au muritu. Iara avutiele vistiariului teu, nestatatóre. Pe-
trecerea ta cu ómenii, si ómenii cu tine, desiartare si amagéla este.
Iara pentru a anniloru vechime câtu ai, multu me miru : atátu câtu
esci de amagitóre , mincinósa si siugubétia, cumu te Dumnedieu
rabda , si nu te , cu unu césu mai inainte , prapadesce ? ci cu acé-
st'a, pre a sa prea bogata mila si indelunga rabdare svitesce.

IV. CU A LUMII FRUMSETIA NU TE AMAGI.

Lumea.

O, nebunule si desiartule de minte ! Cumu că amagitóre si min-
cinósa se fiu dici , nu cauti se vedi si se cunosci frumsetiele melle ?
nu privesci podób'a mea ? nu oglindesci bunurile melle ? nu iei a-
minte desfatările si desmierdările melle ?

V. LUCRURILE LUMII CA PRAYULU INAINTEA VENTULUI.

Intielleptulu.

Vediu frumsetiele si podob'a ta ca érba si ca flórea erbii ; bu-
nurile talle in mânele talhariloru si in dintele moliiloru ; desfatá-
rile talle pulbere si fumu, care cu mare grossime in aeru se inaltia,
si indata reschirându se, ca cându n'ar fi fostu , se facu.

VI. PRE IMPERATII LIMBELORU PUTERNICI VEDIENDU, NU TE MAHNI.

Lumea.

Vai, nepriceputule si strainule de minte ! (Ce dici că ai buna pri-

cepere) cu ce minte si cu ce socotéla, cuvêntu ca acest'a dici? Eni, iea aminte si iea sém'a pre imperati, cumu sfarâma si facu cetati, cumu prapadescu si facu ôste, cumu omôra si iérta, cumu ieau si dau; si privesce pre bogatii, pre carii eu îi imbogatiescu, cà nici cumu cevá le lipsesce, si totu ce poftescu le se afla. Au nu eu le dau? au nu de la mine ei au acestea?

VII. LUMESC'A NOROCIRE N'ARE FERICIRE.

Intielleptulu.

Dara pêne cându acestu bunu allu teu si fericitu daru mostenescu?

Lumea.

Nu au hotaru, nici seversitu.

VIII NOROCIREA FORA HOTARU.

Intielleptulu.

Cunoscut'amu si adeveratu este cà nu au hotaru; ci cându nici se gandescu, atuncea tôte aceste le lipsescu si de tôte se golescu si se saracescu, si din vestit'a si laudat'a bogatia, in blestemat'a si defaimat'a saracia trecu; si sfersitul cellu bunu si dulce se fia ar trebui, si veselu s'ar cadea, in reu si in amaru se întórce, si cu nepovestita intristare se întórce in tierân'a sa. Iara sufletulu in gheena fora mila se, in veci fora deseversitu, chinuesce.

IX. PILDA DIN VECHIMEA ISTORIEI, IEA.

Lumea.

Bine amu dissu eu cà priceperea îți lipsesce, iara mintea te-au lassatu strainu; dara nu ai istoriile cetitu, nici ai chronicele cercatu, ca se scii si se inveti in câtu de pucina si scurta vreme Alexandru imperatu, feciorulu lui Filipu, câta lume au supussu? câte tierri au agonisitu? câte cetati au sfaramatu si au facutu si câte avutii au castigatu? si cu cinste intru a sa imperatia s'au seversitu?

X. PILDA DE PE ALEXANDRU MARELE.

Intielleptulu.

Ba cititu si amu cercatu ; ci ânce amu aflatu că de ua mica a lui sluga, si in pucina beutura, ua picatura de vinu amestecat, dintr'atât-a marime ce avea, mai de giosu de câtu toti l'au facutu, din imperatia in saracia, din virtute in slabiciune, din frumsetia in grozavia si ponegrétia ; si ca se nu cu unu cuventu dicu, din viétia in mórte, si din viu mortu l'au prefacutu si cu mare întristare sufletulu la iadu l'au mutatu. Dara acést'a este facerea de bine a ta? cu acést'a celloru ce cu tine se semetiescu, si in tine se nadejduescu platesci? Acést'a este seversirea, si mai pre urina esirea, acelloru ce tinu si socotescu că bunurile talle n'au seversitu. O, vrednica esci de urire si de lepadare !

XI. DUPE MORTE NUMELE NU IN REUFATI, CI IN BUNATATI VESTITU SE REMAIA.

Lumea.

Dara cu acesta minte te porti ? Si cu acésta socotéla âmbli , O , sburatule de minte ? Dara eu căci dissu că bunurile melle n'au sversitu , n'amu dissu precumu , cei ce le stapanescu , nu voru muri ; ânce de voru si muri ei , iara numele si slav'a loru nu móre , nu se trece, nu se seversiesce, ci in veci rămâne ; si pentru acést'a voi toti mai vertosu de câtu pentru tôte ve siliti, ca voi trecânduve, numele cinstitu se ve remâia.

XII. NUME VESTITU CU FACEREA DE REU NU VEI AGONISI.

Intielleptulu

Poh ! cu ce dulcétia de miere , ânce cu otrava amestecata si nemine a me ospeta poftesce, si a face silesce; adeca eu cu slav'a bogatiei talle a me afla se silesce, ca nume vestitu se agonisescu, si in pucina vreme tôte celle alle pohtei trupului meu se facu, (precumu Alexandru) ce folosu voi avea ? căci ellu atât'a rotundiéla a paméntulului calcându , si atâte imperatii supuindu , dupe mórte locu mai multu de siepte palme nu i-au remassu, si pe acellu-a nu

ellu, ci paméntulu pe dènsulu l'au stapanitu; càci cà tierr'a pe pep-
tulu lui s'au suitu, ochii i-au umplutu, gur'a i-au astupatu; si cu a-
cést'a pilda aducèndu-i, cà nesaturându-se de slava, se se sature
de lutu, si trupulu acellu-a ce ômenii fiu lui Dumnedieu (pentru
frumsetia) a fi socotea, viermii si gandacii paméntului l'au mancatu,
si din tierâna fiindu iarasi in tierâna s'au întorsu. Au dóra mai de-
afirea de câtu dènsulu me voiui face? au la mai mare stépena me
voiui sui? Deci acumu, o, amagelnico! acést'a este împerati'a ta?
asia este puterea ta? intr'acestu chipu remâne slav'a ta? O, vred-
nica esci de ocară, si anca de multu defaimare cellu ce-ti crede tie
si te poftesce pre tine, si apucândute hrapesce si nu te leapada.

XIII. FRUMSETI'A LUMII INIM'A TA NU POFTÉSCA.

Lumea.

Dara ce vrei se dici? au dóru nu suntu frumósa?

XIV. DRAGOSTEA FRUMSETIELORU MULTE STRICACIUNI ADUCE.

Intiellèptulu.

Ba frumósa, de te voiui socoti cà esci grozava, ca de a talle frum-
setie se nu me nebunescu.

Lumea.

Dara au nu suntu buna?

XV. VRE UNU BINE DE LA LUME NU VEI AGONISI.

Intiellèptulu.

Ba buna, de te voiui precumu rea se fii cunosce, ca prin reutate
bunu se me facu si la mai mare bine se ajungu.

XVI. IN LUME VRE UA INTIELLEPTIUNE NU VEI AFLA

Lumea.

Dara nu suntu intiellèpta si de tóta cunoscinti'a plina?

Intiellèptulu

Ba intiellèpta, de te voiui nebuna tineă, si prin a ta nebunia in-

tielleptu se me facu ; si mai vertosu, căci intielleptiunea ta nebunia este.

XVII. IN LUME BUNETATE SI ODIHNA NU VEI NIMERI.

Lumea.

Au si la acést'a a respunde vei afla? au nu suntu plina de totu binele?

Intielleptulu.

Ba plina, de me voiu pricipu că tu esci desiertarea desiertărilor si tôte îti suntu disierte.

XVIII. LUMEA SPRE BINELE, IARA NU SPRE REULU OMULUI DUMNEDIEU O FACUSSE

Lumea.

Ore cu ce feliu de socotéla mai rea de câtu totu reulu me socotesci? Căci pre mine singuru Dumnedieu ziditoriulu meu déca m'au deseversitu facutu, au n'au dissu că-i bine? adeca au vediutu că suntu buna?

XIX. LUMEA DUPE PECATU IN REA S'AU PREFACUTU.

Intielleptulu

Adeveratu că dupe acestu a lui Dumnedieu cuvētu esci buna. Caci Dumnedieu prea bunulu nemicu reu ci totu bine face; pentru aceea esci buna. Anse asia erai omului pône a nu se, de frumseti'a si dulceti'a pomului cellui de mórte aducatoriu, amagi; pre a carui-a pomi póma mâncându cellu de antâiu ziditu omu, intru aceeaasi data muritoriu s'au facutu (căci Dumnedieu pre omu nemuritoriu îllu facusse, iara dupe aceea tu omului in truda te-ai facutu si in amaru te-ai intorsu. Deci acea bogata Dumnedieésca mila, pre facerea si plasmuirea a loru salle mâni pene în seversitu a se prapadi si a peri nevréndu, si cu acesta mijlocu altu pamētu si altu ceriu nou s'au giuruitu, allu cărui pamētu florile nevesteditóre, pomii si pómele neputreditóre, si in tôte timpurile peste mesura

dându ród'a sa, si allu càrui ceriu la mesura caldur'a sorelui, si la mesura frigulu gerului, si mai vertosu acolo arsitia si seceta nu va fi, si érn'a va lipsi, si sórele nu va apune, càci nópte nu se va face; si, ca se cu unu cuventu dicu, totu binele nu va lipsi, si reulu la nime se va atinge; áanse acestea cu acésta tocméla omului intru mostenire s'au giuruitu, ca de la tine si de alle talle desiértàri, si intru nemica folositóre amagiri lepedândune si ferindune, acelle ceresci si alle mosiei nostre cei vecinice se cercàmu si se le urmàmu, precumu au cantatu poeticulu, adeca: «cu cinste privesce, minte, ceriulu; celle pamentesci cu reu le cauta batjocuri.» si altulu: «noa mosia, ceriulu.»

XX. SPRE A PECATULUI DESLEGARE, NOULU ADAMU, ADECA CHRISTOSU

A VENI AU TREBITU.

Lumea.

Eu dicu cà tu s-ta scriptura nu ai cititu. Au nu Evangeli'a dice cà: «Dumnedieu parintele atât-a au iubitu lumea (pre mine adeca) càtu si pre fiulu seu unulu nascutu mi l'au datu; dar tu, nebunulè, cumu si in ce feliu si pentru ce me uràsci?

XXI. VENIREA LUI CHRISTOSU SI A PECATULUI DESLEGARE. MAI NAINTE PRIN

PROROCI DISSE; IAR VIINDU ELLU IMPERATI'A SA NE GIURUESCE.

Intielleptulu.

Ba cititu; ci de l'au datu, nu dóra ca tie se se obstésca, ci ca pre ai sei din tine se-i osebéscà, si preallesii lui se-i alléga, ca nu cumva, intru a ta lumina amblându, intunereculu cellu vecinicu se mostenésca; ci lumin'a ta ponegrétia socotindu, lumin'a sórelui cellui neapussu se dobandésca; càci lumin'a ta intunerecu, si frumseti'a ta grozavia, si bunatatea ta reutate, si indemân'a ta rescóla si ne asiediare, totu omulu cu mintea intréga a fi socotesce; si asia de tine se ferescesi te urasce, si intr'acestu-a chipu Evangelistulu Ioan murturisesce, (Capu I.) «si lumin'a in intunerecu luminédia si iutunereculu pre dènsa nu o cuprinse.»

XXII. PRE DUMNEDIEU DE PE FAPTELE SALLE CUNOSCE.

Lumea.

O pucinu socotitoriule ! dara ochii de ce tréba iti suntu ? au nu ca a mea ghisdava si frumósa lumina se privesci ? Si au nu vedi aceste doue lumini mari , carele Dumnedieu puterniculu , un'a spre luminarea dillej , si alt'a spre luminarea noptii , mi le-au datu ? si aceste nu pentru alta , ci ca se-ti ochii luminedie , si alle melle frumsetie dragastóse se privesci , si lucrurile se-ti slujesci. Deci cumu nu suntu se me îndragesci ? Că é socotesce , nesocotitul ! cându lumin'a sórelui cu nuoru sau cu neguri se acopere , dici că vremea este melancholica sau strista , si cu vremea si a ta voia se strica , si anca lipsindu lun'a nóptea , calatoriu , căta a primejdiei frica porti , si căta veselia si bucuria ai avea macar cevasi de s'ar lumina ca callea ta a cunósce se poti. Anca mai cu deadinsu , o fluturaticule ! dute la cellu orbu de ochi , si intréba cătu este dulcétu'a luminei melle , si ce ar dá c a se o dobandésca si întrebându-lu pre dènsulu ti-ari spune dulcétu'a luminei melle ; siasia si tu a me indragi te-ai inventià , precumu ti se cade se me indragesci , si se me iubesci , si semi multiamesci.

XXIII. CU DURERILE CE TI S'AU DATU , SPRE BINE IARA NU SPRE REU
SE TE SLUJESCI.*Intielleptulu.*

Dumnedieu a totu puterniculu nu numai aceste lumini au facutu , ci si alt'a ; ci aceste doue le-au facutu ca de asupra capului omului se luminedie , iara cea atrei'a in lontrulu capului. Deci celle pre din afara (precumu ai dissu) spre luminarea ochiloru mei , ca , vedien-dule , pre cellu ce le-au facutu se cunósca , si , cunoscèndulu , se nu-lu uite si precumu aceste totu deaun'a fmi luminédia ochiulu , asià ellu de la mine neparasitu se se proslavésca ; iara nu precumu ai dissu ca pre tine si alle talle desiértări privindule se le indragescu (caci nebunu este carele iubescé ceva in desiertu). Iara cea din lontrulu capului lumina este socotél'a mintii melle , cu care de lumini datatoriulu Dumnedieu m'au luminatu , ca a socoti se pociu ,

de vreme ce faptele cuvântului seu sunt asiă de frumoșe, asiă de ghisdave, asiă de luminôse, cu câtu ellu mai frumosu, mai ghisdavu, mai luminosu va fi? Au nu voru avea osebire câtu intunericulu cu lumin'a? Caci asiă si Ioanu propoveduesce că: «Dumnedieu lumina, iara lumea-i intunerecu.» Deci fiindu tu intunerecu, cumu nu te voiuri? si fiindu ellu lumina, cumu nu-lu voiu indragi? caci feliu si fora de minte a fi acellu-a care mai vertosu intunereculu de câtu lumin'a ar iubi: adeveratu acellu-a de câtu tine ar fi mai nebunu. Deci pre dânsulu prea frumosu, prea luminos sciindu-lu, lumin'a ta ponegrêla, negura si mediu de nôpte, lipsindu lumin'a se o socotescu, si pre dânsulu se-lu laudu, se-lu slavescu, se i me inchinu si se-lu iubescu, iara pre tine se te defaimu, se te hulescu, se te urescu si se te ocarescu; căci a lui este lumin'a si ellu lumin'a cea adevarata; iara a ta cea stricatôre, si tu esci intunereculu cellu primejduitoriu.

XXIV. SPRE POFTELE LUMII ORBU, MUTU SI SURDU TE FA.

Lumea.

Bre hei, omu necunoscatoriu! Vine-mi ca neparasitu de tine se ridu. Dara nu te vedi că si tu in mine si prin lumin'a mea âmbli, si cu dânsa in tôte trebile talle te slujesci, si dici că lumina n'amu?

XXV. CEA DEAPOI SOCOTESCE.

Intielleptulu.

In credintia bine mi-ai dissu necunoscatoriu; căci de a talle nemica nu știu, iara de le si știu, precumu mincînôsa se fia le știu; iara de suntu (dupe allu teu cuventu) necunoscatoriu, pentru acêst'a suntu, căci, prin tine amblându, âmbli ca cumu nu asiu âmbli in tine. (1) O, lume! ânce a te întreba poftescu: celloru ce-ti cumu-ti este voi'a slujescu ce le daruesci?

(1). Iea aminte la ce seversitu va veni într'altu chipu a Intielleptului întrebare.

XXVI. AVUTAI'A A MULTORU REUTATI PRICINA.

Lumea.

Ori ce ar pofli.

Intielleplulu

Ispitesce intielleptulu.

Eu poftescu avutia.

XXVII. AVUTI'A IMMULTINDUSE LACOMI'A CRESCE; DIN LACOMIA ZAVISTIA SE NASCE.

Lumea.

Zidiulu cassei talle pre care , stramosiulu teu facându-lu , fora mesura avutia intrênsulu au ziditu , si mâine diminétia sau mai poi-mâne se va surpa , si avuti'a ce o zidisse stramosiuteu intrênsulu o vei afla , care este mai multa de câtu poftesci tu ; asiá éta cà te-amu facutu bogatu .

Intielleptulu.

O , lume ! eu poftescu mai multu : ca vestitu si cu nume mare se me facu .

XXVIII. ZAVISTI'A PE FRATI OMORA.

Lumea.

Fratele teu , sau prietinulu teu , are multa avutia , si se tine si petrece fôrte bine , carele nu este bine se fia de o potrivă si intr'ua mesura cu tine ; ci cu avuti'a ce ai aflatu in zidiulu stramosiului-teu . Silesce si fă intr'unu chipu dóra illu vei omori , si , omorindu-lu , iti vei lua si a lui , si éta cà mai avutu , mai vestitu , si de câtu toti mai vestitu , si de câtu toti mai laudatu te vei face .

XXIX. LACOMULU TOTI SARACI A FI POFTESCE.

Intielleptulu.

O , lume , eu poftescu mosii si mosteniri , adeca sate , tiarini , si vii , ca mai multu se me intarescu si mai slavitu nume se-mi agonisescu .

Lumea.

Eata că eu ti-amu datu avutia multa. Dute la cei ce, de lipsa, mosiile si satele tsi vându, si acumu in mare strinsóre fiindu, cu eftinu pretiu le vei cumpera, si intr'acestu-a chipu, éta că cu mosii si cu ocine te vei face.

Intielleptulu.

O, lume ! eu poftescu târguri si cetăti.

XXX. NEAGIUNGUNDU-I TIARINI, SATE POFTESCE; IARA MANDRULU NUMAI ELLU OMU, IARA ALTI DOBITOACE A FI SOCOTESCE.

Lumea.

Eata că vecinulu, sau cellu de aprópe allu teu, satu si cetate are, carele alti megiesi mai avuti de câtu tine, nu au ; si tu cu avuti'a baniloru illu intreci. Acmù dara cheltuesce óre ce pucinu dintru allu teu (sau cu mân'a altora) si-lu ucide, sau illu desradacinédia; si allutulu strainu nu va incapea se le cumpere, si mačaru de aru si incapea, se va teme de tine se se amestece. Căci tu esci vestitu de bogatu si de puternicu ; si asiá neadaugêndu pretiulu, prea lesne si in câtu de pucinu pretiu le vei dobandi; si cu acestu-a mijlocu si ce tate si târgu vei dobandi.

XXXI. BOGATULU SCAUNULU CELLU MAI INNALTU CÉRCA.

Intielleptulu.

O, lume ! eu dupe aceste dupe tóte, si cinste politicésca ceru si poftescu.

Lumea.

Fiete unde intre omeni, passa ; si ei, precumu că bogatu esci sciindute, loculu cellu mai de susu si capulu messei iti voru areta ; si ori carele vediëndute, in picióre sculânduse, ti se va inchina. Eata că intr'acestu feliu, si cinste vei afla.

XXXII. BOGATULUI MANDRU, DUMNEDIEU VRAJMASIU LUI.

Intielleptulu.

O, lume! eu de câtu acestea, si mai mare cinste îmi poftescu, si între stapaniri se me invrednicescu.

Lumea.

Dute la usi'a imperatésca sau domnésca, cà pentru numele cellu vestitu allu bogatiei talle, si mai vertosu cu puterea avutiei, boeria îti voru da, si âncă si cea mai de frunte; pêne in câtu cu allu baniloru agiutoriu, si domnia, si craia, macaru si imperatia pôte se agonisesci. Eata dara cà tôta cinstea lumii nu-ti lipsesce.

Intielleptulu.

O, lume! eu cu acestea împreuna, si imperati'a ceriului voi se agonisescu si se o mostenescu.

XXXIII. SI CU BOGATI'A SI CU RAIULU, ANEVOIA ESTE; NIME
A DOI DOMNI A SLUJI NU POTE.*Lumea.*

O, dulcele mieu prietenu! Dara nu-ti agiunge, nici te-ai indestu-latu, cà pre lume ori ce ai poftitu nu ti-au lipsitu? Au fiindu tu intr'atât-a cinste si slava, gandesci cà vei mai muri? Au assemini-te cu ceilalti ômeni? càci ca tine cine este? sau cine tie se potrivesce? Au dóra lipsesce-ti ceva? Dar, bunule mieu prietenu! càci în multe gânduri si socotele dândute, îti isblasnesci firea, si socotesci acelle ce intristare îti aducu. Eata tôte câte-ti placu, inaintea ochiloru le ai. Lassa acmù dara alte prepunerî, ci numai siedi si manâncă, si te veselesce; cà câtu ai, nici o danaóra nu le vei sversi.

XXXIV. DE ESCI INTIELLEPTU, IN TREI VREMI TE CUMPENESCE.

Intielleptulu.

O, lume! dara eu sciu, precumu si altii multi, ca mine âncă si mai puternici de câtu mine au fostu; dara pêne la sversitu ce s'au

facutu? Ce s'au facutu Imperatii Persiloru cei mari, minunati si vestiti? Unde Kyros si Crisors? Unde este Xerxes si Artaxerxes? acesti-a cari in locu de Dumnedieu se șocotia, si mai puternici de câtu toti ômenii lumii se tinea, pêne intr'alâta câtu si culucrulu mării si cu valurile furtunei ei vrea se stapanésca, omeniloru sei poruncindu ca se bata marea cu toiege si se o puia in obedi, caci iau stricatu podulu cellu ce peste mare facusse ia bogazulu de la Chersonisos (care locu se chiama acmù bogaz-hisari); si alte lucruri de virtute ce au aratatu. Unde este Alexandru marele Macedonénulu, (care nu pentru marirea statului, ci pentru mari si minunate resbôie, si a multe tieri biruintia, marele se numesce)? si se nu te mai pentru altii vechi si minunati a Greciloru imperati intrebu, ci pentru acesti mai de curundu: unde este Constantinu marele, ziditoriulu Tzarigradului? unde este Justinianu cellu ce au acea minunata si de tóta lumea laudata si in tôte unghiurile a rontundiei pamentului, vestita'ziditu beserica, care se chiama svânt'a Sofi'a? Unde este Theodosie cellu mare si Theodosie cellu micu? Unde este Vasilie Machedonu si cu fiulu seu Leonu Sofes, si alti imperati puternici, mari si vestiti a Greciloru? Unde suntu imperatii Romei, cetâtii cei de tôte biruitóre? Unde este Romilos ziditoriulu ei, si altii pene la Cesaru Augustu, câruia tôte părțile i s'au inchinatu? si ce se-ti mai dicu? Unde suntu mosii stramosii nostri? Unde suntu fratii, prietenii nostri? cu cari eri, alaltaeri, aveamu impreunare si intru unu locu petrecere? cari acmù din midiloculu nostru perira, si acmù se pare că n'au mai nici ua danaôra fostu! Acmù dara pentru acesti-a adeveratu, si fora insielaciune se-mi spui, in ce chipu si in ce feliu s'au petrecutu?

XXXV. MORTEA SOCINDU. AVUTI'A CR FOLOSESCE?

Lumea.

Prietine ! in gręa m'ai supussu intrebare ; de vreme ce ai osârdia a sei, éta că intru adeveru iti voiu povesti. Toti acesti-a pe cari-i intrebi, dupe acea de omu slaba fire datoria (traesce tu !) au muritu; si parasindume pe mine, si-au schimbatu loculu dicându că voru se traésca mai multu aiuri nu sciu unde.

XXXVI. GOLU AI ESSITU DIN PANTECELE MAICEI, GOLU TE VEI INTORCE IN TIERANA*Intielleptulu.*

Dar dupe mórtea loru, spunemi : dintr'atât-a avutia si vistiare ce au avutu, ce au radica tu si au dussu cu sine ?

Lumea.

Se scii cà numai cu ua félega de pânsa înveliti , ca cumu ar fi in camési'a cea de matassa învescuti , si într'unu sacriiu assiediati, ca in hain'a cea de purpura mohorita imbracati, si in gropnitia aruncati , ca in saraiurile si palaturile celle mari si desfatate assiediati, s'au dussu-se ! iara alta nemica, nici in sinu, nici in spate, n'au radica tu cu sine.

XXXVII. A TUTURORA SVERSITULU UNULU, ADECA MORTEA.*Intielleptulu.*

Bine cà pentru a loru viétia si avutia pe dreptu mi-ai spussu ; dara pentru a loru sufletu , ôre cumu socotesci se fia ? si cumu se petrêca in lume acea-a càrei-a sversitu nu este ? Si mai vertosu pentru acést'a, ca fora minciuna se graiesci voi.

Lumea.

Acmù dara voi se graiescu si eu dupe a vóstra socotéla, adeca precumu socotiti, pre cei buni de raiu si pre cei rei de iadu se fia mortenitori. Deci se scii cà, de este asià , mai multi in iadu de câtu in raiu se afla.

XXXVIII. NESOCOTINTI'A PATIMA ADUCE.*Intielleptulu.*

Hai, lume insielatóre ! dara la acest-a sversitu , pe cei ce cumu fti place si cumu fti este voi'a fti slujescu fi aduci, si plat'a simbriei loru iadulu le arâti ? dara cumu nu esci tu amagitóre si minciunósă ? Dara au nu-mi dissesi tu mai dineaorea , precumu cà bunurile talle sversitu se nu aiba ? Eata dara , au nu sunt avutiile talle

fumu , si bunurile talle pravu , si desfatările talle pulbere de vântu radicate, cinstea si slav'a ță ocara si defaimare ! Ce ai facutu schiptrulu Imperatului, de carele lumea tōta spaimantându-se cutremurá, si cine de a lui cotra dēnsulu venire audia , cheile cetătiloru salle pēne a nu sosi le tramitea ; allu cāruiá avutia nu erà numeru , si puterile lui invincire nu avea ; caii si carele lui iuti si multe ; calaretii puternici ? pedestrasii lui tari si cu fieru imbracati ? si armele loru ascutite si vrajmasie, pururea spre sânge-versare gat'a ? cetătile lui mari si largi , cu ziduri innalte si gróse ? siantiurile loru adānci si late ? zimtii loru grossi si vertosi ; dobitócele lui multe , scumpe si frumóse ? dara tiitorile lui celle allesse, ca cu frumseti'a pre celalealte a lumii fete se intréca ? dara viile lui celle cu rod'a strugurului pline, si gradinele celle cu totu feliulu de flóre de mirosu purtatóre , impodobite si infrumsetiate ? dara palaturile si sarairile lui celle minunate si de pétra incoltiurata zidite si sieruiri de sapaturi iscusite , si cu totu feliulu de marmura scumpa , ghisdavu pardosite ? Acmù dara pentru aceste, pentru tōte, intru adevèru si pre amaruntulu se mi le ce le-ai facut dovedesci.

XXXIX. DUMNEDIEU SCHIMBA SI MUTA IMPERATIILE.

Lumea.

O, vai de mine ! Ti-amu dissu precumu pucina ti-este cunoscinți'a si prea multa necunoscinti'a ; dara eu nu suntu insielătoare, precumu tu me ocarāsci ; ci suntu drépta si tōte pre dreptate facu ; căci eu ori câte amu in mine cuprinse, pe tōte ca pe nisce fii le tiu ; si precumu unu parinte carele are multi fii , si le imparte avuti'a si bunurile salle , si dintru dēnsii tamplându-se vre unui-a a muri , si acellui-a avutia iarasi fratiloru mortului si fiiloru lui o imparte, asiá facu si eu ; si de aceste tōte de câte m'ai întrebatu , dreptu a-ti spune nu me voi rusina , căci nu strāmbu si vrednicu de ocara , ci dreptu si vrednicu de lauda amu facutu. Schiptrulu lui altui-a l'amu datu ; avutiile si bunurile lui , cārora n'au silitu se le castige a mu impartitu ; puterile si strasiniciile lui cu patru scānduri in a pamentului pāntece le-amu legatu ; caii si carrale lui pe cāmpuri le-amu

faramatu; callaretii lui pe dëluri si pedestrasii lui pe siesuri hulturii si alte a ceriului passeri le-au mancatu; armele loru rugin'a le-au topitu; cetàtile lui altii le-au faramatu si le-au cu pamentulu alaturatu; siantiurile lui s'au amplutu cu gunoiu, si zimtii cei frumosi de pustietate s'au rasipitu; dobitócele lui mēsa intinsa jiganiiloru le-au facutu; gardurile viiloru lui focului, si strugurii loru de piciorulu strainu s'au calcatu; livedile si pomii loru cei cu róda dulce, de tóta securea si de tota măn'a care n'au resaditu, s'au taiatu; tiitorile lui celle iscusite curve cetàtii le-amu facutu; florile gradi-nelorui, degetele straine le-au cullesu si nasulu cellui necunoscutu le-au amirositu; palaturile lui, salasie bôghelorui si puhacelorui le-amu premenitu. Eata dara că acést'a este dreptate: ca cu totii tóte alle melle daruri sē mostenēasca si se stapanēasca.

XL. LUMEA AGONISINDU IN NARE PRIMEJDIA SPRE A SUFLETULUI PERDERE ESCI.

Intielleptulu.

Pentru acést'a dara, o, lume magulitóre! pre mine a me maguli nu vei putea; căci eu, precumu tóte zestrele talle, ca nuorulu si ca umbr'a nuorului, se fia amu cunoscutu; si áncă cunoscut'amu că de voi si pre tine si pe tóta avuti'a ta agonisi, ce folosu imi este, de vreme ce acellu nepretialuitu sufletu îmi rapui? si cu acést'a in tine si in zestrele talle, nici ua danaórá nu me voi nădejdui, precumu nu me nadejduescu fôra de vasu pre mare a ambla.

XLI. CU UNII CARI INTRATI SI BOGATI FIINDU IMPERATI'A CERIULUI AU AGONISITU, NU TE SUMETI.

Lumea.

Dara pentru ce pricina si pentru care lucru sufletulu se-ti perdi? Au dóră socotesci că bunurile si desfatările melle agonisindu, sufletulu fti vei pune? vedi dara acmù, o cinstile prietine! că nu buna socotéla in chiverniséla ta pui, ci numai celle ce spre reu mergu gandesci, iara nu si celle ce spre bine; că de ai gandi in tóte chipurile (pentru carile ti se si cade se iei aminte), nu ai acésta minte in capulu teu purta; ci ti-ai aduce aminte pentru Davidu, carele în-

tru atât'a slava imperatindu, si cu osti si cu avutii, dara cotra sufletu stricatu-i-au ceva aceste a melle iscusite zestre? Ba, ci înca si imperatu, si prorocu, si dupe mörte si svântu au fostu, si raiului s'au invrednicitu. Pentru acésta dara, de vreme ce întielleptute numesci, lasa-te de a mai hulire imfrumusetiate podóbele a zestreloru melle; căci nu numai Davidu, ci si alții multi, imperati, bogati, cinstiti, mari, tari si vestiti, carii toti cu alle melle de indragite podóbe fiindu imbracati se purta , si , din pricin'a acestor-a , nici cătu-i negru sub unghia scadere de binele sufletului loru nu s'au alinsu; ci, precumu mai susu ti-amu pomenitu, imperatiei ceriului s'au indestoinicitu.

**XLII. LUMEA PRE MULTI IN MULTE BUNATATI INTEMEIATI FIINDU
LA MARI NEBUNI I-AU INTORSU.**

Intielleptulu.

Audi tu, nesatiósa (de a ucidele alle omeniloru suflete) lume! aceste isvóde carele tu mi le arăti, eu de multe ori si de multa vreme le-amu ispititu si le-amu cercatu, si fórté primejduitóre le-amu aflatu. Ean aduti si tu aminte pe acestu laudatu Davidu imperatu si prorocu, la ce stepena (cu alle talle lumesci fapte ingurluinduse) l'ai adussu? că nu numai căci i se scurtă viet'ă, ci înca in locu ce era se mostenésca raiulu, gheen'a illu inghitiă, si acés't'a era cându, cua ta indemnare, (o, de reu voitóre a omului lume !) pe Versavi'a muierea lui Uria Hetteus spre curvia luasse; ci numai cu atâta au haladuitu din lantiulu teu , căci indata ti cunoscù spurcat'a indemnare, si au începutu ase marturisi (dupe dovad'a lui Nathanu proroculu) si a dice: «miluescome, Dumnedieule, dupe mare mil'a ta , căci foradelegea mea eu o sciu, si peccatulu mieu inaintea mea este pururea.» Si înca mai prin ispita sciu că iaresi cu cellu-a ce te laudi, prorocu Davidu, ti au dissu: «desiertarea desiertărilor, si tóte suntu desierte.» adeca tu esci desiertare, si lucrurile talle desiertări. Si înca mai audit'amu ce ai lucratu acelluia-si prorocu prea întielleptu Solomonu fiu, că, dupe atâta ce de mare cotră Dumniedeu avea lasca, cătu singuru gura cu gura cotra sine au graitu, ápoi pe urma, iarasi de tine nebunitu fiindu, cătu, calcându Dumnedieésc'a porunca, femei si fete

de nému strainu între tiitorile salle au luat. Atuncea dara pre a-cella minunatu intru intielleptiune, alle talle desfatări si cu fumseti'a muerésca impreunatu fiindu, din intielleptiune in nebunia, din curatia in spurcatiune, si din dreptate in strambatate, si din svântu in peccatosu l'au premenitu, câtu si capiste boziloru, de mâni de omu facuti, au facutu. Acum dara, de vreme ce tu, pêne intr'atât'a, cu alle talle mestersuguri a face putusi, si pre acellu intielleptu, carele singuru dumnedieesculu nespussu rostu intru intielleptiune fu laudatu, intru credinti'a a acelluia-si Dumnedieu a se sminti illu facusi; dara pe mine sâraculu, carele nu dintru intielleptiunea lui ua parte sau a trei'a parte, ci nici a mii'a parte dintr'o cirta a intielleptiunei lui amu, cumu nu me vei ademeni? Si cumu nu me vei precumu ti-a fi voi'a premeni? Că asiă-si de totu pre acellu allu mieu ziditoriu si de vietia-mi dătorlu Dumnedieu a-lu uita me vei face, si spre acellu-a ce a facutu ceriulu si pamântulu, marea si tôte âmplerile ei, se parasescu; si aurului, argintului, si lucruriloru mânu-loru omenesci se me inchinu, si cu alle talle (prin desfatări) mancări si beuturi, mai vertosu pântecele a-mi fi Dumnedieu se priimescu; pentru care lucru fericitul Pavelu, tare si vertosu, a me feri frumosu si minunatu me invetiându opresce.

**XLIII. PRE MULTI AUDINDU CĂ CU AVUTI'A RAIULU MOSIA AU CUMPERATU,
CU ACÉSTA PRICINA AVUTI'A NU IUBI, CACI CELORU MAI MULTI
IADULU LE-AU CASTIGATU.**

Lumea.

O, prostătecele ôme! dara iarasi te abati din drépt'a si bun'a socotéla? dara ce socotesci? au dóra că cu zestrele melle impodobitu, si cu avuti'a mea inavutitu si imbogatitu fiindu, sufletulu fti vei perde? si nu sciu ce-mi spui că, cu alle melle cuvioase desfatări, te vei inchina boziloru? O, minunatu lucru de mare a ta nepricepe, si de grossimea a tampirei mintii talle! dara n'ai cunoscutu că nu multa avutia, cu multulu folosu, sufletului teu vei face? Cu avuti'a poti zidi beserici, monastiri, fontâni, poduri; cu avuti'a poti scôte robi, a plati datornici; cu avuti'a poti a milui, a întari pe cei slabi; si mai vertosu, n'ai cititu (au pôte fi că esci neinvetiatu) svânt'a scrip-

tura? că imperati'a ceriului este foarte eftina, căci o femeie, doi bani numai in gazofilachie aruncându, imperati'a ceriului si-au cumperatu. (Math. Capu II:) Acum dara cumu nu este fericita avuti'a mea, si cumu nu vei fi tu nebunu de nu vei sili a o agonisi, de vreme ce si sufletului si trupului indemâna si bine iti face?

XLIV ADAOGUNDU-TI-SE AVUTIILE, INIM'A SE NU TI SE IMPETRÉSCA.

Intielleptulu.

Ah, lume lingusitoare! cumu te spre a mea amagire lingusiesci! Eu, macar că, adeveratu, (dupe allu teu cuvântu) de carte neinvetiatu si prostatecu sunt, inse, precătu cu putintia mi-au fostu, svintele scripturi amu cercatu; si iarasi intr'acea svânta si adeverata scriptura aflaiu unde dice că unu voinicu, pre Domnulu Christosu intrebându, disse: «Bunule invetiatoriu, ce voi face se mostenescu imperati'a ceriului?» Bunulu invetiatoriu bun'a invetiatura i-au datu: se pazésca si se se ferésca de toate de celle ce pravil'a a legea opresce; se tie si se faca toate acelle carele legea si pravil'a a face îndemna si poruncesce. Ellu a respunsu precumu aceste toate se afla pazindu-le si tiindu-le dicundu: «acestea din tinereti'a mea le-amu pazitu.» Atuncea Domnulu acea deplinu i-au aratata trebuintia dicundu-i: «Dute de vinde tota avuti'a ta, si o dă saraciloru.» Atuncea misiellu, fiindu cu a ta dragoste deprinsu, si cu a ta insielatiune cuprinsu, reu se intristă si cumplitu se mahni, si mai vertosu te ascultă pre tine (o, vrednica de hula, lume!) de cătu pre dascalulu, pre carele precumu este bunu mai denainte illu marturisise, si asiă cu frânta voia, tristu intorcënduse, porunc'a cea buna a didascalului cellui bunu a o face cu greu fi fû; dara acést'a pentru ce? au nu căci era cu tine si cu desfatările deprinsu, si spre poftele talle cu totul impinsu? si asiă mai tare cu avuti'a au inchissu si au perdutu, de cătu au deschissu si au agonisitu, imperati'a cerésca; si pâne intr'atât'a de strâmta si de aspra i s'au facutu, cătu mai pre lesne se fia camilei a intra prin urechile acului, de cătu lui imperati'a ceriului. Pentru acést'a dara me temu, că nu ca sarac'a banulu voi da, ci ca bogatulu, cându illu va cere cinevă, me voi

intrista. Ci nici cu acést'a nu me vei insiela, căci nu-ti poftescu bogati'a ta.

XLV. LUMEA, TEMNITIA. SI PENTRU CE SE SE IUBESCA?

Lumea.

Acmù dara tu nici cumu nu me iubesci?

Intielleptulu.

Ba iubescu, precumu te-au iubit si fericitul Davidu, că te precumu temnitia se fi socotia. Si iarasi ca Davidu, lui Dumnedieu a totu puterniculu, cu smerenia me rogu dicendu: «scôte, Domne! din temnitia sufletulu meu, a me marturisi numelui teu.»

Lumea.

Dara că acestu-a cuventu mai multu spre urire si defaimare, de câtu spre dragoste si lauda este. Anca imi dici că sunt si temnitia dara pentru acést'a intru adeveratu vine-mi se ridu de intunecata orbirea ta. Dar nu me vedi câtu sunt de larga si lata, luminosa si frumôsa, cuviôsa si dragastôsa, o, sarace? Pentru acést'a intrêba pe cei ce siedu in temnitia si inchissóre, se-ti spue ce este inchissórea temnitiei si slobozeni'a mea.

XLVI. DESFRENAT'A VOIA SUFLETULU SPRE MORTE RAPESCE

Intielleptulu.

Adeveratu, dupe a ta nebuna socotêla, si precumu ti se pare, esci larga si lata. Anse spre a facere reutâti, iara nu bunatâti, luminôsa si aratôsa; a luminá si a aratá carârile celle strâmbe, versátóre de sânge si perdiátóre de sufletu; dara dupe a mea socotêla bine pricepu si frumosu cunosc, că pre câtu poti prea atât'a siles-ci ca, prin acêsta a ta intunecôsa lumina, cu sloboda voia si desfrenata pofta, a umblá se me faci; si asiá de ua data, cu a ta lumina intunereculu nebuniei se me cuprindia, in periri se me aflu si in bezcisia in veci fora de sversitu se me cumplitu chinuescu.

XLVII. IN LUME FERICIRE NU ESTE, NICI LUMANULU FERICITU.

Lumea.

Vai, vai! cumu a te pricepe nu poti! si pre-acesti-a ce in mine slobodu locuescu, cumu sunt de fericiti si in toate bisiugiti, a cunosce se te invrednicesci, si loru a te obști se te nevoesci!

XLVIII. FERICITU CARELE CU LUMEA NU S'AU AMESTECATU.

Intielleptulu.

Ba minti, falnica si minciunosa ce esci! Caci intielleptullu nu pe cell-a ce este in tine, ci pe cell-a ce au essitu din tine fericesce; si anca mai fericitu cellu-a ce n'au venitu in tine! si nici cu acesi'a a me dovedi vei putea.

XLIX. DREPTULU NU SE VA CLATI DE ORI CE I S'AR INTAMPLA.

Lumea.

O, blestematule, ticaitule si nemica cunoscatoriule! Dara Patriarsii, Prorocii, Apostolii, Mucenicii, si alalti svinti, au nu cu totii in mine au locuitu? Au nu cu totii cu mine s'au slujitu? Dara de vreme ce acei-a se numescu cu totii fericiti, pre carii eu in mine (ca intr'unu sacriiu) ca pre nisce odore scumpe i-amu pazitu, caci tu atatea de mine nevrednice cuvinte imi graiesci? si necuviose respunsuri imi respondi?

L. DE LUME LEPADANDUTE, TITULU FERICIREI VEI AGONISI.

Intielleptulu.

Ai, ce latratore si de minciuni spuitore esci! Dar tu pe acei-a ce-su mai susu pomeniti svinti, au din tine se fia fostu si socotesci? Au cu tine se se fia slujitu gandesci? Dar ca ei, (o, fericitii!) antaiu de tine si de dulcetile talle lepadanduse, allu fericirei titulu si-au agonisitu, si (acei intru pomenire de trei ori fericitii) nu numai de tine, ci si singuri de sine s'au lepadatu; porunc'a bunului loru invetiatoru pazindu, unde dice: « Cine va se via dupe mine se se le-

pede de sine » si pêne intr'atât'a te urrisse, cà cându le dicea cineva cà voru sa mória, adeca se iassa din tine, atuncea bucuria nepussa si nepovestita le venia ; si pe lunga acea fericita si nu in zadaru bucuria, ori fia ce feliu de cumplita, otravita si nemilósa mórté in séma nu bagá ; ci unii intrându in focu, ca cumu ar intra in roua ; altii intrându in geru si în ghietiusiu, ca cumu ar intra in caldura si in feredeu ; altii cu vine de bou batuti, ca cumu ar fi cu daruri daruiti ; altii, de còdele a cai sirepi si nemoliti, cu iute alergatura tîriti si pre a ulitielu pietre sparcuiti, ca cumu ar fi in primblări si privelisti ámblá, si a altor-a a multi alte multe, fora mesura cumplite si nesuferite pedepse patimia, si pentru aceastea nemíca nici cumu se scarandaviá, ci mai vertosu cu draga inima si veselu sufletu cotra dênsele (adeca cotra munci) alergá ; si pentru ce asiá ? pentru ca cu unu césa mai inainte din tine se iéssa, si de la tienchiulu cellu ce din a loru cuconia a agiunge silia se ajunga. Asijderea sechastrii (O, norocitii ! cà partea cea mai buna si-au allessu !) carii pentru a ta de uritu uriciune, prin strasnici munci fora de sotii singurateci numai fugindu, si prin gaurele adâncelu ver-tópe, intr'unu locu cu jigâniele veninate si cu fiarele cumplite a petrece ascundiendu-se ; si pentru ce acést'a ? Pentru càci bine socotia cà mai cumplita, mai vrajmasia, mai veninósa gadina de câtu tine nu va fi ; si mai vertosu cu urrit'a si de totu intregulu cu mintea hulit'a ta grozavia se nu privésca, care slabiloru de fire trupes-ciloru ochi óre ce frumsetia a avea se pare, cu care cei mai multi, prin amagél'a necunoscentiei, reu se amagescu ; iara ei (o, de totu rostulu de trei ori laudati !) mai bine prin gaure a locui, de fóme a muri, si de sete a se topi au allessu de câtu in tine a locui, cu bunurile talle a-si petrece, si cu desfátările talle a-si sminti nepretiuítele salle osfintite suflete, pre carii tu (o, clevetitóre !) nebuni se fia fostu fi cu barféla numesci ; la a càror-a nebunia cu totii, cu osirdia lui Dumníedieu se ne rugámu, ca si pre noi partasi se ne faca si pre noi nebuni si fora de socotéla se ne socotesci.

L.I. CÙ POFTELE LUMESCI DEPRINDIENDUTE, DUMNEDIESCILE PORUNCI GRELE
ITI VORU PAREA.

Lumea.

Multu me mieru de ce rulezi si de ce blojorești, graindu indesi-ertu? Acum tu vei se dici, precumu că acei-a ce de mine se lepada petrecu vr'unu bine, sau afla vre unu folosu? Oh! dăra că iarasi că me miru si me minunediu voiu dice! si én iea aminte ce voiu a te întreba. Dara unu omu, carele într'unu munte pustiiu locuesce, si într'ua gaura de balauru, sau într'ua pesteră de leu, sau de ursu, sau de pardosu vietuesce, ôre ce feliu de petrecere va se faca? si ce feliu de custu va se custe? sau ce chipu de traiu va se traesca? Pururea in racnetele leiloru, in mormaiturile ursiloru, in siueretele balauriloru si a sierpiloru, nepristano, ca se nu dicu neparasitu, grôz'a si fric'a cumpliteloru jiganii, sau se le dicu dihanii purtându; si cutremurându-lu var'a ferbintél'a, si prîpaculu ferbându-lu si cocându-lu, iern'a frigulu si gerulu recîndu-lu si inghietîndu-lu, fômea lesinându-lu si hemesîndu-lu, setea aprîndîndu-lu si topîndu-lu, si de va si ceva de mancatu sau de beutu afla, d'ôra radacin'a ierbeii si ap'a din bort'a copaciului; pre carele nu ellu le manâncea sau bea, ci elle pre dînsulu topescu si sversiescu; deci acés't'a tie intîelleptiune de se paré a fi, mare nebuna esci, si in numerulu celoru fora de minte se te socotesci.

L.II. ADEVERATA COTRA DUMNEDIEU DRAGOSTE CE POFTEȘCE, ACEEA I SE DARUESCE.

Intîelleptulu.

Ah, fatiarnica si pulbere ce esci, lume! Dara căci bine scii tu că dragostea pe tôte invince si biruesce, care, in inîm'a unui-a ca acelui-a intrându, si cuprîndîndu-o; adeca cea deplinu si adeverata dragoste, tôte acellea carele mai susu mi le-ai pomenitu cătu suntu de relle, cumplite, si de strasinice, tôte in blânde, bune si in placute se intorcu; cându flamandiesce si insetosiédia, prin adeverat'a si deplin'a dragoste, de tóta hran'a dulce, si de tóta beutur'a bune se indestulitu satura; prîpaculu cellu ferbînte si arîndu palitoriu, si gerulu cellu iute si vrajmasiu inghietiatoriu, în vîntulu cellu ce pri-

mavér'a in resversatulu zoriloru sufla, se întorce si spre (a trupului si a cărnii slabului omu) indemâna se primenescu ; gangăniile, jigăniile, fiarele celle vrajmasie si cumplite, blânde si domolite i se facu, câtu si picióarele ti saruta, si âncă si slujba ti facu ; si pentru ca se, intr'unu cuvântu dicu , tóte acelle ce impotriva si relle sunt , urmatóre, ascultatóre si bune se facu ; căci că acellu deplinu bine (adea Dumnedieu) cu dânsulu pururea este, si ellu de fatia fiindu nici un'a ti lipsesce.

LIII OMULU IMPERATU PRESTE TOATE LUCRURILE LUMII ; ANSE TOATE IN
CHIPU DE ZALOG II SUNT DATE.

Lumea.

Dara in mine ce vei cauta si nu vei afla ? sau ce vei pofti si nu vei gassi ? Ean privesce tóte circumstantiele, adea impregiuru-stările melle, târgurile celle norodóse, cetătile celle vertóse, satele celle desse, viile celle roditóre, tiarinele celle de bisiugu, datatóre, gradi-nele celle cu flori frumóse, livedile celle cu pometuri dragastóse. Iea aminte saraiurile celle mari a domniloru, a boieriloru ; socotesce palaturile celle innalte si desfatate a crailoru si a imperatiloru ; privesce ulitiile celle late si cu pétra captusite a cetătilor si a târguriloru ; iea sema avutiiloru si a lucrurilor scumpe, carele într'acestea se afla. Dara pentru alalte in mine ce suntu nepovestite cununi de daruitu, si pre cellu-a ce fora indointia imi slujesce de impodobitu, precum sunt pescii mării, piticii peraeloru , fiérelle si tóta dihani'a pamântului, passerile ceriului si alalte, cu carele dumnedieescu cuvântu m'au umplutu si a lui mâna svânta prin mine, prin frumós'a sa zidire le-au imprastiatu ; si mai vertosu (o, brudatecule !) prin a mea pricina si prin mediloculu meu tu cu dânselle se teslujesci, si, mancându, bându, desfatându-te, se te veselesci ; si binele meu cunoscundu, cu totu sufletulu se-mi multiamesci. Dara (o, sarace !) Solomonu au n'au mai intielleptu de câtu tine fostu ? si ellu âncă acést'a invétia, căci numai acést'a îti va remanea.

LIV. DULCETI'A LUNEI, OTRAVA SUFLETULUI.

Intielleptulu.

O, cursa si latiu prin intunerecu intinsu ! dara au nu cunoscu eu cã tôte aceste ce mi le-ai pomenitu, si asiã-si tu singura unui pomu te assemeni, carii pe lunga loculu unde odanaõra au fostu Sodomulu precumu se se afle se povestesc, carii de câtu alti pomi ai lumii precumu mai frumosi, mai umbrosi si mai cuviosi se fia se povestesc; iara ispitindu cinevã a cerca in lontrulu loru, putregaiu, si in pomele loru putregiune plêva si amaritiune afla; ci ânse tu totu mai cumplita si mai otravita amaratiune porti ; cãci pômele pomiloru acellor-a gustulu amarescu, iara a ta otrava gustulu indulcindu, adeca poftele trupului placundu, sufletulu omori si otravesci ; pentru care lucru tuturoru de strigatu este : o, lume, ce esci miere amestecata cu fiere !

LV. CU LUNEA PRECUMU VRE UADATA ADEVERATU PRETESIUGU VEI LEGA, NU GANDI

Lumea.

Multu stau si de ata scurta si prósta minte memiru. Cumu si in ce chipu : miere amestecata cu fiere a fi imi dici ? Dara pre carii vre-uadanaõra ai auditu se dica : O , cã de ar muri numai pentru uritulumei ? Ha ! sciu cã vei precumu multi se afla si pre multi ai auditu se dici. Dara sciu pentru ce. Nu dõra cã pentru reulu mieu , ci pentru a loru de crieri pucinatate, necunoscintia , si a pucintelusia õrece bantuéla , nerabdare si nesuferire. Iara cellu intregu cu crierii si coptu la minte, acést'a nici ua danaõra dice, nici vreuadaata pomenesce. Ore, carele este acellu-a ce si-ar uri mamc'a, se nudicu maic'a, cãci (precumu ti-amu si mai dissu) eu pre toti ca pre nisce fii fi tiju, ca pre nisce prunci fi aplecu, si ca pre nisce cuconi fi ingrijescu ; si intr'acestu-a chipu eu pre dënsii socotindu-i, si de totu reulu ferindu-i, õre in ce chipu ? in ce feliu ? si cine ar de mine a se desparti vrea ? cãci eu tuturoru si in tôte buna si blãnda suntu. Si de bine, cine a-se deslipi ar pofti ? Si de vreme ce-i iubescu , éta dara cã le suntu prietenu ; si care ar fi a-

celle-a ce ar vrea de prietenulu seu se se instraineze ? Nime ! Eata dara cà de iubitu si de indragitu suntu.

LVI. LUMEA MAIC'A REUTATILORU SI GASD'A TALHARILORU ESTE.

Intielleptulu.

O ! cumu si in ce feliu , precumu me iubesci mi te arăti , si âncă tu singura pre tine (dupe a ta gresita socotela) precumu se fii de iubitu te dovedesci ? Dara adevratu că a totu omulu a sci si acést'a a cunósce se cade, căci prietesiugulu teu unoru talhari se assémèna, carii latinesce (filetes , latrones) se chiama , adeca talharii in chipu de prietenu pre callatoria drumetiului se arata , si ca cumu ar fi ómeni buni cu cuvinte dulci pre callatori tâmpina, si cu dènsulu impreuna la calle tovaresi se facu ; inse cercându-si vremea ca indemâna cadièndu-le , pre saraculu cellu fora scire callatoriu si cellu pentru dènsii fora nici ua padia mergatoriu se lu uciga si se-lu'rapadésca , si asiá vremea si loculu aflându , fora de mila versare de sânge facèndu, pre saraculu ca pre unu miellusiellu fora de vina mortii si perirei illu dau ; ânse acei talhari totu mai buni de câtu tine, si tu mai rea de câtu dènsii : căci ei trupulu , iar tu sufletulu ucidí.

LVII. LUMEA DE CATU TALHARII MAI REA ; CACI TALHARII TRUPULU,
IARA LUMEA SUFLETULU UCCIDE.

Lumea.

O, vai de mine si de mine ! cumu talhariloru, ucigasiloru si ómeniloru rei me assemeni ? dara cumu si in ce chipu si eu nebuniloru si celloru lipsiti de minte nu te voi potrive ? Dara ean socotesce : óre eu ca acei talhari facu ? căci talharii silescu ca pre omu de tóte câte are se-lu lipsésca, si se-lu pustiésca ; dara eu nu asiá ; ci pre cei ce in mine locuescu cu de tóte ii imbisiugescu , fi immultiescu si nici un'a a le lipsi silescu.

LVIII. POFTELE LUMESCI CA SIRENELE PE OMU ADORMINDULU, ILLU INNÉCA.

Intielleptulu.

Adevratu acestu subtire si de multi ómeni necunoscutu mester-

siugu de la Sirene (acestor-a Moldovenii fete de mare le dicu) l'a luat; carele cu alle salle frumóse, cuvióse si mangaióse versuri pre saracii de corabieri nebunindu-i fi adormu, si asiá (precumu spune fabul'a) elle in corabia sarindu fi imbracisiédia si in fundulu luciului mării afundându-i fi cobóra si fora veste fi innéca. Ci tu de câtu sirenele totu mai de reu facatóre; căci elle trupulu iara tu sufletulu inneci; ânse intielleptulu callatoriu ce face? isi vertosu urechile salle astupa, ca nu cumvá glasulu sireneloru audindu se se atipésca, si asiá, prin a loru cântece, ca cându n'ar audi cântece, trece; si 'dintru acea de viétia primejdutóre mestersiuguire cu amagéla scapându, fora poticala haladuesce. Ca acellui-a dara intielleptu si bine socotitoriu callatoriu, si mie a face, si ca dënsulu a me pazi fôrte mi se cuviindu cade; ca, in tine locuindu, ca cumu n'asiu fi in tine se me socotescu; si cu acést'a de alle talie indivuri in chipuri de amagele se me scutescu.

LIX. TOTE INDEMANARILE FIILORU VÉCULUI AGEȘTUI-A DEȘIERTE ȘI VREDNICE
DE RISSU.

Lumea.

De vreme ce cu acésta socotéla te slujesci, cu buna séma bine se scii că prostatecu esci; căci eu nimarui a face vre unu reu silescu, nici spre primejdi'a sau spre perirea cuivá me nevoiescu; ci mai vertosu tuturoru in tóte totu binele indemâna si tóta lesnirea invoiescu, si nevoiescu, precumu toti intielleptii miei acést'a marturisescu; nimarui fatiarnicescu; pe nime amagescu; pe nime urescu; pe nime din mine isgonescu; ci tuturoru bine le poftescu si pre toti, cumu pre cei mari asiá si pre cei mici, in ce chipu pe tineri intr'acellu chipu pe betráni, ca pe nisce fii, cu mare dragoste cuprindiându-i fi imbracisiediu; ânse nu ca sirenele precumu (spre pisma) dici tu, nici magulindu-i ca se-i innecu, precumu (pre strâmbu) reu graiesci tu, ci precumu unu bunu chivernisitoriu parinte, precumu pentru cellu dentâiu nascutu fiu a-lu cresce silesce, asia pentru cellu mai din urma nascutu se nevoiesce, ca si pre acellu mare crescutu a-lu vedea pohtesce. Asiá dara si cu pentru toti fiii mei nevointia puui, ca ori ce ar cere si ori ce ar pofti, nimarui intru nemica, nemica

cevă se-i lipsésca, ci de me, pentru acést'a dara tu insielátóre si de reu voitóre, socotesci, precum pucinu esci la crieri totu omulu se scia.

LX VAI ACELLUI-A CARELE CEVA DE CATU DUMNEDIEU MAI RUNU A AFLA CÉRCA.

Intielleptulu.

Adeveratu este acestu-a allu teu mintitoriu cuvêntu ; càci si fiiloru vécului acestui-a (pre carii tu fii îi numesci, si ei pre tine maica te au, si de binefacatore precumu se le fii insielânduse te' socotescu) nemica a le lipsi, si cu tôte imbogatiti si indestuliti a fi le se pare ; ci precumu eu socotescu, si nu numai eu, ci totu intregulu la minte asiá va cunósce, cà nu de totu binele si de tóta avuti'a se fia bisuigitu, ci mai vertosu de tóta saraci'a si de totu reulu se fia cuprinsi ; si cu adeveratu si fôrte fora de gresiu totu omulu se scia cà acellor-a ce tu fii tei îi numesci, si precumu tôte bunurile si tôte avutiile le daruesci ; cà nu bogati, ci mai vertosu saraci, nu in bunatâti mari si de tôte satui, ci mai vertosu meseri si flamândi, precumu au cantatu Davidu. Iara daca socotél'a cea întréga si chivernisél'a cea buna a sci si a pricepe vei pohti, acést'a este: cà totu cellu-a ce va fugi de tine si se va feri de totu binele teu, si cu tóta inim'a, si cu intregu sufletu spre domnulu va cerca , nu se va lipsi de totu binele. O, asculta-me, lume! cà cu câtu voiui fi in Domnulu de saracu de câtu tine, si de câtu tóta avuti'a ta suntu mai bogatu, si de domnulu tiindu-me, câtu voiui fi de slabu, de câtu tine si de tóta puterea ta suntu mai vertosu, precumu invétia fericitul Pavelu.

LXI. OMULU IN VOI'A LUI LASSATU, CARELE MAI SUSU SE VA SUI' MAI CU GREU CADIATURA VA CADEA,

Lumea.

O, nepriceputule si in tôte ticaitule ! iea-ti aminte si ti pune in socotéla tari'a si vertutea, marimea si puterea iubitoru mei fii, carii, cu mine slujinduse, cu de aceste nepretiuite cununi i-amu incununatu, si cu infrumsetiate coróne i-amu incoronatu ; pre carii tu, cu a ta rea si prósta socotéla, saraci si meseri fi socotesci, slabi si

neputinciosi a fi ti numesci. Au nu unii Afric'a, Asi'a si Europ'a , si mai bine se dicu tóta a paméntului rotundiéla , si acestoru pome-nite pàrti avutii au agonisitu ? Au nu unii falc'a leului au desplicatu ? au nu altii marea cu lantiuge de fieru au legatu ? au nu altii muntii siesuri au facutu ? Au nu unii apele din gârlele loru au abatu-tutu ? carele prea adâncă adancime avêndu, la trecerea loru nici genunchiulu omului se nu se ude le-au facutu , si din mari mici , din adânci neadânci , le-au premenitu ? Au nu unii minunate si ne povestite cetàti au facutu, si cu de zidiu innaltime si grossime, prea gróssa si prea innalta , le-au incongiuratu si le au întemeiatu ? Au nu altii cetàti mari , tari , puternice ca acestea , in clipél'a o-chiului le-au faramatu , si zimtii cei innalti cu tiern'a temeliei i-au amestecatu ? Si ce se mai laudu si se le spuiu minunile loru cotra unu nepriceputu ca tine ? Càci de asiu tacea eu macaru , elle sin-gure alle loru peste minuni minunate fapte se arata, si prin ochiulu si urèchi'a a totu omulu se pórta ; precumu si alte alle loru (a fii-loru mei adeca) in multime nenumerate si nemesurate puteri si bo-gatii, carele de nu le poti cu ochiulu privi, du-te la cei vechi si la cei nooi istorici, cà de tóte si tóte deplinu îti voru arata câte minu-nate si slavite au facutu si au desfacutu.

LXII. VERST'A SI NOROCIREA LUMII CA ROT'A CANDU SE INVERTESCE.

Intielleptulu.

In mare marime a miràrii, mirândume si uitândume stau. Cu ce cântece , cu ce laude , cu ce slava , voiu canta , voiu lauda si voiu slavi ore acellu subtile la minte , iscusitu la socotéla si intregu la chitéla zugravu, carele de câtu toti antâiu aieve form'a si chipulu avutiei fiiloru tei au sieruitu si adevveratu o au zugravitu. O , fru-mósa, intréga, si de câtu simcéoa briciului mai ascutita si mai iute minte ! Cà rótei prin ossia invertitóre o au assemenatu ; si adevve-ratu dara, si, dieu, fórte fora minciuna adevveratu. Cà precumu par-tea rotii cea de desubtu se sue in susu si , ajugându in midi-loculu cumpenirii (unde, de nu multu, macaru câtuvâsi pucintica vreme a sta s'ar cadea, nici minuta macaru, adeca nici câtu ar clipi ochiulu

nu se zabovesce, ci din cumpen'a midi-locirei spre in a giosului parte) cu mare repegiune se povarnesce; si asiá partea care mai dineorea o vedeai suinduse in susu, acmù, si mai intr'acellu césu, o vedi coborînduse in giosu; si partea care era in midi-loculu cumpenirii cei de-asupra, este in midi-loculu compenirei cei de desubtu. Si precumu ochiulu, a rôtii séma, cându se sue, cându se pogóra, si cându face ua invertejire, a lua mai nu pôte, asiá vietî'a si vèrst'a vietii filoru tei, cându se nasce si câtu traesce ce face, si cându móre, mintea a pricepe mai nu pôte; si precumu partea rotii care, de la pamêntu, in susu suinduse, s'au sculatu, iarasi in giosu pogorânduse, de unde s'au sculatu, se supune, asiá si fii tei, din pamêntu essindu, iarasi prin mai nepriceputa vreme, iarasi in tier-n'a loru se intorcu. Si pentru pucintelusie a pucintica vreme desiérta si fora folosu desmierdare, grozavu in scurta vreme moru si se trecu; si mai vertosu adeveratu de plânsu si de tânguitu este, că, dupe viétia fora de folosu, murindu cu trupulu, moru si cu sufletulu, si allu gheenei nestinsului focu mostenitori si locuitori se facu. Iar eu, o lume! cellui de tôte darurile deseversitu datatoriu Domnu fiu fiindu, innoise-voru ca alle hulturului tineretiele melle.

LXIII. NU INTR'ACESTU VÉCU, CI IN CELLU VIITORIU VIÉTÎ'A A TI SE LUNGI SILESCÉ.

Lumea.

O, sarace ôme! cumu maica minciuniloru si isvoru de cuvînte desierte te facusi! Cumu lucru ca acestu-a a fi se pôte? Că eu suntu de 7207 de anni, de cându suntu de stapânulu meu facuta, si pêne acmù câti omeni si câti fii a ômeniloru au venit in mine, nici a unui-a tineretiele se se innoésca am vediutu; nici betránî, sau la vèrst'a betranetielor viindu, iarasi têneru se se faca, si la vèrst'a tineretieloru se se întórca, amu auditu; ci dóra numai pe tine de mi va fi a te vedea. Anse precumu socotescu, nici tu vei fi mai de a firea, sau mai harnicu de câtu alaltî ômeni, carii de atâte mii de anni atâte nenumerate mii de ômeni s'au trecutu, si câti acmù âncă vii se afla (si dici că pôte se fii si tu mai de-a firea si mai harnicu de câtu câtivà); dara intr'atâta soma de ômeni ôre cu vr'unulu se

se mai ca tine aſle, si sei se innuoéſca tineretiele, si din slabu tare, din betránu tîneru se se faca ? ci numai, precumu mai susu ti-amu dissu, cà tu maic'a minciuniloru si isvoru basmeloru te facusi ; càci bine socotescu si adeveratu sciu, cà si tu macaru cu cevă mai multu de câtu alti ómeni nu vei fi.

LXIV. VIETI'A VECINICA SFERSITU NU ARE; NICI DIN BETRANU TENERU, CI DIN PECCATOSU DREPTU A TE FACE NEVOESCE.

Intielleptulu.

Nu asiá, fatiarnico ! nu asiá. Ci precumu pravulu inaintea vên-
tului, asia minciunóſe minciunile cuvintelorु talle, inaintea vên-
tului ce amu dissu, adeca inaintea adevèrului si adeveratu cuvín-
teloru melle ; cà nu de la mine, nici din singura mintea mea amu
dissu cà mi se voru innoi cu a vulturului tineretiele ; ci mai ver-
tosu pèresiu tie si martura mie pre Dumnedieescu parinte Davidu
Psalmistulu. Si iea dara aminte, si pune in urechi cuvintele melle !
cà càci amu dissu cà se voru innuoi tineretiele melle, nu numai a
melle (macaru cà peccatosusuntu, numai acea nadejde tragu), ci a tu-
turu allesiloru lui Dumnedieu, nici amu dissu cà s'au innoitu, sau
se innuoescu ; ci am dissu cà se voru innuoi, si acést'a crede, si cu buna
séma asiá va fi : nici tineretiele prin de a dăo'a óra întórcerea dilleloru
ce prin bunesi sufletului folositóre fapte se voru innuoi, iara nu in vé-
culu sau imperati'a ta, ci in véculu si imperati'a ceriului, unde sufle-
tulu omului, prin bunatăti intarinduse, nici uadanaóra nu va imbe-
trani ; âncă de ti vei aduce aminte de a Domnului cuvêntu unde dice :
«cinstesce pre tatalu teu si pre maic'a ta, de vei vreaſe fii viu multu
pre pamêntu.» Iata dara cà bunele fapte , nu numai in cellu-a vécu
ce-i fora sfersitu, ci si intr'aceſtu cu sfersitu, vietí'a lungesce si ti-
neretiele innuoesce. Anse mai vertosu noa, nu tu, ci ceriul mosia ne
este.

**LXV. NU CELLE CE TRUPULU VEDE, CI CELLE CE SUFLETULU PRIVESCE,
ACELLOR-A NADEJDUESCE.**

Lumea.

Dara cumu îti voi dice, sau cum te voi socoti se fi cu minte

intréga sau cumu cu cei intiellepti te voiu numera, de vreme ce lucrurile spusse si nevediate credi, si pre celle viitóre si fiitóre te sprijinesi, si pre celle carele ce suntu cum suntu, si cându voru fi necunoscêndule le marturisesci, si prin intunereculu necunoscintiei si nesciintiei te nadejduesci. Càci eu câte ti amu graitu, câte ti-amu spussu, ti le-amu si aratatu; si cumu a loru melle cuvinte nu te incredintiedi, si celloru fiitóre, nevediate, neaudite si nepricepute, te bizuesci? Cà de ai fi prorocu, asiu dice: «acestu-a este prorocu si cunósce celle viitóre!» Dara de vreme ce prorocu nu esci, iata dara cà celle viitóre nu pricepi. Anca imi spui cà la sversitulú vécului acestui-a va fi asiá si asiá; si tu nu numai celle de la sversitulú vécului, ci nici mâine, nici mai apoi ce va fi si ce se va lucra nu poti a sci. Eata dara cà tu, cu acêsta minte purtându-te si cu acêsta socotêla slujindu-te, mintea ta este in vântu si socotêl'a in nuoru; de vreme ce tóta nadejdea si tóta credintî'a ta in celle viitóre si celle fiitóre le pui. Acmu dara lassându pism'a, vino la mine. Cauta de vedi, iea aminte si pricepe cà tôte alle melle sunt adeverate; cà nu numai càci eu iti spui, ci si de altii intiellepti asiá suntu marturisi, càci tôte câte ti amu spussu eata cà si dinaintea ochiloru ti le-amu pussu; si nu fii pismatariu si necredinciosu, ci urmatoriu si credinciosu.

LXVI. NADEJDEA CREDINCIOSULUI IN ZADAR NU ESTE.

Intielleptulu.

O, prin cétia cu latie si mare prilizétia ce esci! Cumu larga si lata, ânse cu ghiatia captusita calle imi arâti! si cu ce iscusita (ânse de omu cunoscatoriu, priceputu) mēstersiugu, precumu tu se fii credinciósá si eu se te crediu se me înveli? Dara cu acestea alle talle minciunóse insielaturi, inim'a nu-mi vei smomi, nici cu gândulu me voiu induoi; si nu numai se le crediu, ci nici a le audi poftescu. Càci eu pre tine se te dovedescu nu-mi trebue, càci tu singura pre tine precumu basne graiesci te dovedesci; mai vertosu cà prea cu adevratu sciu si prea cu buna sēma pricepu, càci tôte lucrurile talle comediiloru (carele óre ce ar fi se paru, iara preste

pucinelu césu ca cumu n'ar fi fostu se facu) se assémana. Ci asià-si hiresi si tu, si lucrurile talle comedii suntu ; si asià tu mai vertosu comedia esci stricatóre sufletului ; càci comediile celle ce ómenii le facu nu strica cuivá cevá, fora câtu zabavescu fora dobânda; iara tu si trupulu aduci la tânga, si sufletulu duci in munca ; si mai vertosu nici aicea folosesci, nici aiurea, fora câtu numai cu sulitiile (desmerdările adeca) ochiulu indulcesci si pre nevediate inimele ranesci ; si nu numai inim'a trupului, ci si a sufletului, a carui-rana vindecare n'are. Pentru acést'a dara eu rabdându voiui rabda : adeca nadejduindu voiui nadejdui in Domnulu ; si nu multu, nici cu zabava, si nadejdea mea se va isbandi. Càci de câtu tóte mai vertosu credint'i'a mea nâdejde este ; si asià prin adeverat'a nadejde, nadejdea in desiertu nu mi va fi. Si pentru acést'a mai frumosu me voiui incorona, càci cu tóta inim'a si cu totu sufletulu fora induoinția audindu amu crediutu, si intru adevèru dupe fagaduintia amu nadejduitu.

LXVII. SPURCATELE PORTE INMULTINUSE, PENE MAI PRE URMA IN PRAPASTI'A OCEANIEI TE LÉPADĂ.

Lumea.

O, amagitule si pucinu priceputule ! Au tu mie vei se-mi spui? au tu pe mine vei se me inveti? au vei se dici cà esci la anni mai vechiu de câtu mine, càci tu celle ce mi spui cà le-ai auditu, eu le-amu vediutu ; si de acmù inainte câtu voiui vedea eu, nici strane-potii tei nu le voru audi. Nici te face tu denaintea mea mai multu sciutoriu. Au n'am vediutu eu pre multu cu a ta minte purtându-se, si cu socotél'a ta slujindu-se, si in lucrurile fitóre nadejduinduse ? Si asià numai cu nadejdea remaindu, si de alle melle bunuri s'au scapatu, si nici uadanóara aceea ce au ganditu au ajunsu nici ce au cercatu, au aflatu, nici vremea locu de caintia i-au mai datu ; ci asià si aceia ca tine neascultându fiindu, si folositolórele melle cuvinte neintiellegèndu, de tóte s'au scapatu si s'au deparlatu. Si cauta acmù dara de me asculta, si ce-ti voiui spune me crede; càci voiui a unui de câtu tine maiintielleptu omu cuvèntu se-ti graiescu ; si mi se pare, si adeveratu este, cà cu acést'a se te

dovedescu. Că cine au vediutu duhulu omului suinduse in susu, sau a dobitocului coborânduse in giosu ? toti dintr'unu locu au essitu, intr'unu locu voru merge. Nici isbandirea nadejdei talle au vediutu ochiulu, sau au auditu urechi'a ; ci numai intru adeveru se scii că in zadaru ostenintia si in desiertu nadejde tragi. Că macaru pe acést'a socotesce : de vreme ce cineva in mine fiindu si cu alle melle bunuri slujinduse, si bine n'au vediutu essindu din mine (adeca dupe mórte), ce bine va se mai gasésca, sau ce fericire va se-lu mai talnésca ? Dara sciu că, dupe a ta inderepnica pisma, precumu au aflatu, sau va afla vei se dici. Dara spunemi de unde pène intr'atâta te-au incredintiati ? sau cine dintr'acei ce din mine au essitu (adeca din cei morti) s'au intorsu (adeca au invisu) si precumu altu bine mai bunu de câtu binele mieu au aflatu, se vie se-ti spue ? Eata că eu nu doue, ci ua marturia iti poftescu. Ci precumu nu vei afla, forte adeverata suntu ; si tu iarasi, precumu nadejdea ta in zadaru se fia, adeveratu se fi.

LXVIII. DREPTULU IN VECI NU VA MURI

Intielleptulu.

Adeveratu că de câtu mine la anni mai vechia esci ; si la acést'a impotriva nu me pui. Si pentru acést'a dara, asiá de multe, si feliu de feliuri de latiuri a intinde te-ai invetiati, si cu acellea pre multi ca mine de omu slabu purtatoriu de fire, i-ai in latiurile talle venatu ; si ánca adeveratu ai graitu că isbandirea nadejdei a buniloru credinciosi ochiulu n'au vediutu, nici urechi'a au auditu. Si asiá este că, pentru a loru rabdare care tu in tóte dilele si in tóte césurile, in totu chipulu cumplitu ti fora mila chinuesci, darui-le-va stapânulu a tóta facerea bunurile carele n'au vediutu si desfatările carele n'au auditu, si, pentru că nu s'au amestecat cu tine si au alle talle cumplete munci chinuitoare suferitu, le va da acestea. Iara dupe doua adeveratu ai un'a minciuna graitu. Precumu mai la tóte, asiá te-ai obiciuitu, si cu fericitul Pavelu frumosu te voiu dovedi, unde dice : «a se imbisiugi in lucrulu Domnului pururea, sciindu că osteninti'a loru se nu fia in desiertu in Domnulu.» si aiurea dice : «căci viéti'a viitoare

au giuruitu Domnulu (curatiloru); Dumnedieu a minti nu scie.» Au si impotriva acestoru de câtu zidiurile mai tari si decâtu temeli'a de marmura mai intemeiête cuvinte, ai cevă a respunde? Au nu mi se cade mie acmă tare si fora indointia se me nadejduescu, de vreme ce Pavelu este carele marturisesce adeverat'a a Domnului fagada, carele, ca si Domnulu seu, a minti nu scie? Ah! povétia órba ce esci, lume! Ah! spuitóre de hasne si marturisitóre de minciuni ce esci, lume! Cumu silesci si a me face te cu lingusiture nevoiesci, ca cuvintele talle se fia adeverate, si a Domnului, si alle credincióse slugele Domnului se fia minciuni, se dicu, pentru care lucru mórte voiu primi. Si acést'a nu numai a face, ci nici a dice nu o voiu gandi; ci iarasi cu glasu mare voiu dice: rabdând voiu rabda Domnului si nadejduindu me voiu nadejdui adeveratului cuvěntu allu slugii Domnului; si dintru acést'a nepoticnindume, dupe a mea nadejde mi s'a isbandi. Iara pre tine, parere desiérta si visu de nalucire te voiu socoti, si celloru ce-ti tie urméza povétia órba te voiu numi.

**LXIX. CU INTRÉGA CREDINTIA CELLE CERESCI CERSINDU, IMPREUNA SI CELLE
PAMINTESCI TI SE VORU DA.**

Lumea.

De vreme đara ce pène intr'atâta taria nadejde ai, si pre multe viitóre si fiitóre te intemeezi, si nu celle ce vedi, ci celle ce audi, credi, căci đara cu alle melle lucruri, in tóte alle talle lucruri si chivernisele te slujesci? Antâiu đara căci in mine locuesci? căci hran'a si bucatele melle manânci? căci pânea si bisiugulu tiarineloru melle strângi? căci ródele pómeloru melle cullegi? căci cu hainele melle te investi, si incingěndute te invelesci? căci vac'a mea mulgi? căci mierea albineloru melle strângi? căci cu boulu meu paměntulu meu ari? căci cu samintiele melle sameni? căci cu corabi'a mea pre mare si cu callulu meu pre uscatu âmbli? si ce se-ti spui mai indelungu? Ce pre scurtu? căci (precumu ti-am mai dissu) cu tóte alle melle te slujesci? si de vreme ce precumu eu se nu fiu sluga buna, nici facátóre de bine imi dici, căci alle melle bune parěnduse in totu chipulu cu děnsele te chivernisesci? Ci aceste tóte ori câte le faci,

eu sciu pentru ce le faci. Pentru ca se nu ti cevà mâine lipsésca, si mai multu in cas'a ta tôte se se immultiasca. Si sa-ti spunu, saracule de minte ! alt'a, care sciu cà nu o vei putea tagadui. Au nu te s-t'a scriptura invètia : «Ne te griji ce vei manca sau ce vei bea mâine?» Au putea-vei acést'a tagadui ? sau putea-vei cà acést'a nu este asia se dici ? Ba. Càci dara nu cu nadejde traesci ? càci âmbli si nu siedi ? càci muncesci si te grijesci ? cà (dupe cuvèntulu scripturei) de vei si siedeà si se nu te grijesci, mâine tôte aceste tie trebnice nelipsindu-ti, voru fi gata. Acmù dara acést'a trebue se cunosci, si cunoscèndu mie se-mi multiumesci : càci eu suntu tuturoru in tôte de totu bine facatóre si datatóre, si precumu pre altii asià si pre tine (macaru cà indarapnicu esci) bunuriloru si vistiareloru melle partasiu te facu ; si din càtu ai mai multe iti adaogu ; si pentru acést'a cunoscèndu, trebue, iarasi, dicu, se-mi multiemesci.

LXX. NU ROBU, CI STAPANU LUMII DUMNEDIEU TE-AU LASSATU. PENTRU ACÉSTA, TU PRE DENSA, IARA NU EA PRE TINE SE STAPANÉSCA.

Intielleplulu.

Cuvèntulu carele mi aràti adevèratu allu s-tei scripturi este ; si asià este , si asià eu lu crediu. Anse iti adu amìnte cà , dupe ce deseversitu Dumnedieu a tôte puterniculu te-au plasmuitu , si tôte in tine locuitóre ce se afla, adeca pamèntulu si ceea ce ellu nasce , marea si tôte plinirile ei , au facutu ; mai pre urma de tôte , pre mine din lutu si tierâna m'au ziditu , si tie au dissu si te-au facutu, iara pre mine singuru cu alle lui puternice mâni m'au frementatu , si dupe acést'a suflându-mi cu duhulu seu m'au insuflètiatu dicèndu : «Adam , zidirea mânuloru melle ! » si dupe assemenarea lui si preste tôte câte flitóre in lume , in tine adeca , stapânu si Domnu m'au innaltiatu ; tôte pre mâna si pre sèma mi-au lassatu : oile , boii , ânce si pescii mării si alalte ; si cu ôrece pucintelu mai giosu de càtu ângerii m'au încununatu ; si cu unu cuvèntu se ti dicu : pre mine stepânu, pre tine sluga, pre mine poruncitoriu, pre tine ascultatoriu a fi au poruncitu, si in voia lassândume, precumu mi-a fi voi'a, asià se me cu tine slujescu. Eata dara cà nu eu tie, cà tu mie esci supussa , nici eu pre tine, ci tu pre mine a ascultà tre-

bue. Si pentru că de la a tôte datatoriulu Dumnedieu pêne intr'a-tăta posvolenia mi s'au datu, pentru aceea cu lucrurile talle, precumu imi va placeă asiă me voiu sluji Anse spre celle bune nici se gandesci, că de me voiu lassa in nadejdea acellui-a ce mi-au datu nadejde, Dumnedieu, imi va lipsi ceva. Ba. Adeveratu tôte deplinu voiu avea, si un'a macaru numi va lipsi; că cei ce cërca pre Dumnedieu nu voru fi lipsiti de totu binele, ci iarasi a lui porunca svânta ascultându, voiu munci si in sudori voiu agonisi hran'a mea. Anse iarasi nu numai pentru mine voiu sili, ci si altor-a voiu nevoi a le folosi; si mai vertosu ca si pe altii darului meu, de la stapânulu meu datu, partasi se-i facu; si negutitorindu talantii mei mai multa dobânda se facu; ânse dobânda facându nu în desierte si fora folosu multu trupului si sufletului stricatóre desfatări se me desfrenediu; ci lucrându pamântulu meu, voiu manca si eu, si pe fratele meu voiu hrani. Că mai vertosu ce omu m'asiu numi, sau cumu drépta sluga Domnului meu m'asiu socoti, cându in spurcate si fora zabala desfrenate alintaturile talle darulu si castigulu meu asiu chel-tui? Se nu dea Dumnedieu! Că acést'a nu numai dobitócele semaluitóre (adeca ómenii), ci nici dobitócele simtitóre vedemu că nu facu, (căci si elle un'a cotra alt'a ua dragoste arata.) Ci cata dara, eu cumu voiu relle si stricatóre cuvintele talle asculta? si mai reu de câtu dobitócele se me facu, si firea cea omenésca se o schimbu pre firea dobitocesca, si ânce de câtu dobitócele mai reu, de voiu asculta si voiu face dupe cuventulu teu.

LXXI. DUMNEDIEU GRIJEA PECATOSILORU AVENDU, CU CATU MAI VERTOSU A DREPTILORU VA AVEA.

Lumea.

Acemù vediu că tu multe cuvinte, ânse fora socotéla cuvinte a respunde vei afla. Dara ânsa voiu se te întrebü, de vreme ce dîci că s-t'a scriptura citești. Au nu dice într'unu locu: "«Iea aminte passerile ceriului, că nici ara, nici samana, nici hrana nu le lipse-sce.» Acemù dara, căci tu de s-t'a scriptura neascultatóriu te faci? Si căci porunc'a Domnului nesocotind'o o calci? si in totu chipulu

te silești și te nevoiești : ari, sameni, venedi, lucredi, și alalte, și căci nu te lasi pre nadejde ? și atunci se vedi cumu vei trai ; atunci cea vei cunoște cătu suntu eu de buna, și cătu suntu de bune bunurile bunătăților melle.

LXXII. NU CELLORU LENESI, SI CELLORU OSTENITORI DUMNEDIEU
DARURILE SALLE DA.

Intielliptulu.

Au cu acést'a a ta amagelnica socotéla se me amagesci, și precumu că ceva reu facu vei se-mi arăti ? căci aru, samenu, și cu muna drépta hran'a imi agonisescu, dara acést'a tu nu socotesci ? (Au a-deveratu că, de si socotesci, te faci a nu socoti) că Dumnediéu in veci fora sversitu laudatulu cătu de intiellépta, frumósă și de mintea omenésca nepriceputa, au oranduitu locméla ? Că precumu ti-am si mai dissu, că pre mine, acestor-a tuturor stapânu și mai mare lassându-me, precumu la unu imperatu, ori câte slugi ar avea, toate a lui pita a manca astépta ; și precumu eu de la imperatulu meu (Dumnediéu) in daru și fora altu pretiu iéu, asiá loru in daru și fora plata se le dau ; mai vertosu că pricin'a mea, adeca a omului, alalte toate s'au facutu pentru slujb'a și pentru lesnirea lui. Pentru aceea și slugele melle, din remasiti'a faramusieloru melle, se se hranésca. Deci se scii că unde dice scriptur'a pentru passeri că nu samana, nici ara, și parintele cellu cerescu le grijosce, va se dica pentru cei saraci cari a ară putere n'au, nici a samana potu, cari prin pricin'a celloru ce samana și ara se hranésce. Si-ti adu aminte unde mai dice scriptur'a, prin rostulu credinciosei Hananeencei : « căci și câni se hranescu din faramusiurile ce cadu de pe més'a stapânului. » Asiá dara ou, arându și samanându, și passerile ceriului din remasiti'a tiarinei și câni din faramusiurile pânei melle se hranescu, nici passerile in cuibulu loru, nici câni in stratulu loru sediându, le vine hrana la gura. Ci passerile cu sburarea, și câni cu amblarea și cu adulmicarea, hran'a isi agonisescu ; iară nu hran'a pe dênsele cerca. Acum dara acelle purtătoare de duhu nesimtitóre fiindu, spre a loru hrana se nevoiescu ; dara eu, purtatoriu de duhu simtitoriu fiindu, de voiu cerca hran'a mea, lui Dumnediéu ce gresiescu ? Mai vertosu că ellu

singuru, dintr'a lui prea bogata mila, pamântului au poruncitu se crésca samintie, se dea ródá spre a mea hrana; si pentru acést'a totu deaun'a me voiú nevoi. Cà nu celloru lenesi si trandavi, ce celloru nevoitori si ostenitori, au daruitu Dumnedieu bunurile salle, precumu au dissu: «bate si ti se va deschide; cere si vei afla.»

LXXIII. CATE FORTUNI IN LUME SUNTU, TOTE OMULUI A LE TRAGE ESTE.

Lumea.

Acumú dara, dupe a ta prósta minte si ralacita socotéla, cunoscú cá vei se dici precumu câte reutáti, câte greutáti, câte rescóle, câte nevoi, câte bescisnicii si câte blastematii, tóte in mine suntú; si (dupe cumu buiguesci) eu se fiu mai rea de cátu totu reulu si mai amara, de cátu totu amarulu; ci numai intru tóte totu rea, si totu reului potrivindume me assemeni. O, sarace si de trei ori misiellule! O, strainule de minte si lipsitule de crieri O, cumu un'a graiesci si marturisesci, si álta cei si poftesci! Dara de vreme ce (cumu dici tu cu acea inima strámba si cu acelle buse minciunóse) suntú asiá de rea, asiá de cumplita, asia de amagitóre si asiá de aspra, căci in mine locuesci? si adèveratu sciú cá si ca viét'i'a intr'acéstá lume Dumnedieu se-ti largésca te rogi. Si áncia cu buna séma mai sciú cá, de te-ai sci adevèratu cá esci se mergi in raiu, si de te-arú lassa in voi'a ta, si se te întrebe: voia-ti e se mori si se mergi in raiu, au se te intr'acéstá lume a trai lassa? Pare-mi, si ce dicu cá mi pare? cá adevèratu de raiu te-ai lassa, si de mine te-ai apuca, si spre raiu cu ochi rei, iara spre mine cu ochi buni ai cauta; si mai pre scurtu: mai bine pre mine, de cátu raiulu, ai allegé.

LXXIV. CUNOSCATORIULUI OMU LUMEA ACÉST'A MUNCA SI IADU ESTE.

Inlielleptulu.

Prea cu adevèratu si cu buna séma cá câte tituri de reutáti ai pomenitu, căci dicu eu cá le ai, asiá este; si intr'acést'a chipu tóta zidirea si tóta firea omenésca se te scia. Căci fora alta de socotintia indoéla, asiá esci; si adevèratu si in tine, si între reutátile talé mai multu a trai lui Dumnedieu me rogu. Anse nu ca dóra pentru cá

vre ua dragoste, sau vre unu libovu, spre tine sau spre desbracatele podóbele talle amu; ci ca mai multu intre chinurile reutátiloru talle traindu, prin reutáti bunu se me facu, si áncia cu adeveratu in scire se-ti fia cá eu pre tine intr'acest'a chipu te socotescu, si cu acést'a te potrivescu, lume! tu, adeca, esci focu, trupulu meu óla, si sufletulu auru. Si cu cátu zlatariulu mai multu in óla ferbe aurulu, cu atáta mai lumuritu essa. Asia dara eu pentru acést'a in tóte si de tóte slavitului Dumnedieu me rogu ca mai multu in tine a vetiui vreme se-mi daruéscu, si asiá pre cátu prin mai multa vreme mai multu pedepsindume, si de complitu foculu teu grósnicu ardicéndume, cu atát'a mai de frumósa cununa se me impodobescu. Precumu si a lui Christosu allessulu vasu, Pavelu, graiesce cá: «Ca prin focu...» la care cuvêntu cu gresita socotéla dicu Papistasii cumu in ceea lume se fia unu focu curatitoriu, cáruia cu limb'a loru *purgatorium* illu numescu; ci la acést'a, si impotriva acestui cuvêntu, precumu tie, asiá papistasiloru respundu cá nu dice acolo fericitul Pavelu precumu este in deosebitu allu treilea locu, adeca raiulu, iadulu si purgatorium; (cáci nici biserica nóstra acést'a primesce, ci numai doue locuri: raiulu, iadulu, iara de purgatorium nici biserica resaritului, nici alta svánta scriptura pomenesce), ci numai «ca prin focu», adeca pe tine te numesce focu, si dreptii, in tine ámblándu, ca prin focu ámbla, si ca prin focu din tine ca aurulu esse curati si lamuriti. Asiá dará tu mie acmù focu curatitpriu imi esci, si cu cátu in tine mai multu (precumu amu mai dissu mai susu) voiu trai (ánse nu dupe a ta fapta, ci dupe a lui Dumnedieu porunca), cu atáta mai fericitu si mai mare daru vrednicu voiu essi. Asiá dara se scii cá tu intr'acestu vécu trupuriloru omenesci focu curatitoriu esci (iara nu altulu in ceea lume, cumu brudescu papistasii) ce pre cei cu minte intréga, temutorii de Dumnedieu, de se ferescu de tine si de desfatárilu talle, mai luminosi, mai curati, mai laudati, si mai fericiti, cotra véculu cellu fora de sversitu ii scoti. Si tu fiindu rea, loru buna si de folosu te faci; iara pre cei slabi la minte si ticalosi cu firea, carii poruncele si legaturele Domnului si Dumnedieului loru uitádu, spre a talle desmierdaciuni si desfatári se dau, si cu tóte feliurile talle de slobozenii se ingurluescu, pre acei-a saraci si goli de totu binele isgo-

nindu-i, nu cu atâta fi lasi, ci (prin pricin'a ta) si gheenii mostenitori ti faci. Si precumu cei drepti, fericiti si plini de totu darulu deseversitu, si împodobiti a ceriuriloru imperatia, asiá cei nedrepti si pecatosi, desierti de totu binele, plini de totu reulu si amarulu, a iadului si a gheenei, satanii si slugiloru ai gatitu focu; si multu fora sversitu in veci cumplita si nesuferita munca voru se moste-nésca, a càrora rescumperare si vre ua data ertare nu este.

LXXV. ÎMPOTRIVA LUMII, ADECA A DIAVOLULUI, VITEJESCE DE VEI STA, BIRUI-VEI.

Lumea.

Me rogu dara acmù, dulcele si iubitulu meu prietenu, pentru numele lui Dumnedieu, de vreme ce si eu amu inceputu a cunósce cà cuvintele talle càmu nu suntu relle, si eu ori càtu împotriva ta m'asiu pune (macaru cà s'eu amu-a-ti raspunde), se te dovedescu nu voi putea, nici cu tine intr'unu giugu a trage voi birui; numai iarasi te, pre numele viului Dumnedieu, giuru se-mi spui pe dreptu, cà nici eu ce suntu si cumu suntu a me sci nu potu, si cu tine de cându me galcevescu si desputatii facu, mintea ca cumu mi-ar fi intratu in Labirintului Critului, si nici intr'ua parte vre ua calle, sau deschidere (macaru cà multu amu silitu) a afla suntu harnica, de vreme ce Dumnedieu a tôte ziditoriulu nu pótra, sau lemnu sau altu ceva, din dobitóce nesimtitóre, ci omu cu minte si cu socotéla te-au facutu; si cu duhu dumnedieescu te-au prefacutu. Iarasi dicu si te rogu spunemi: ce feliu de reutate si ce feliu de bunatale amu, si de cându vietuiesci si âmbli in mine, ceva se-ti placa si de tine vrednicu nu ai aflatu? si, precumu dicu, de vei afla si de va ceva placea, de tine, iubitul, neopritu si neaparatu iti este, si ce ti va fi voi'a, aceea iea si fă. Iara de nu vei ceva se ti placa gasi nici eu cu deasil'a si cu vr'ua asupréla a-ti placea te silescu. Sau amu eu vre ua putere spre acést'a se te asuprescu, de vreme ce nici cumu cu mine si cu a melle bunuri a te da in prietesiugu nu vei, nici a me lauda poftesci? Incailea taci si gur'a iti stânge, si nu me cotra toti de ocaru face; si iarasi dicu si me rogu taci, cà sciu cà tacerea-i de ómeni intiellepti laudata.

LXXVI. TRUPULU LUMII, IAR SUFLETULU CERIULUI SE POTRIVESCE.

Intiellieptulu.

De vreme ce pre numele a marelui ca si cellui dintre innalturi Dumnedieu m'ai giuratu ca acésta a ta in Lavirint'a Critului intrata minte , la ua calle si la ua essire se o scotiu, fórté bucurosu, si intru adevéru spune-ti voi si nu te voi amagi. Tu esci plasm'a si zidirea a vecinicului imperatu, imfrumsetiatu in tóte podóbele talle (càci Dumnedieu ceva grozavu si neplacutu nu face), prin vremea a siesse dille, deplinu intru tóte ispravita, precumu de càtu toti mai vechiulu istoricu scrie Moise, si pre tine, lume te chiama : pilda si tiposu a lumii mici, adeca a omului ; si tóte podobele, si celle ce in tine se afla, spre omu, si celle ce suntu in omu se potu talcui. Dicu dara : antâiu in tine este lumina, care la omu este credint'ă, la tine intaritura, adeca ceriulu, care la omu este nadejdea ; la tine suntu apele de-asupra, carele suntu de la Dumnedieu lassate grije ; apele de desubtu, suntu carele din trupu nascátóre dodaele. In tine este pamêntu, la omu trupu. Erbele si copacii, suntu bunele lucruri ; ró-dele si samintiele talle suntu bunatătile si pomenele ; sórele, a veciniciloru intielleptiune ; lun'a, a vremelniciloru aratare : pescii carii suntu pururea in apa , suntu plecaciunile ; passerile sburatóre, suntu cerescile privelle ; dobitócele a saraciloru ajutoriu si ajutóre ; teretórele, adeca lighióele care pe pântece se tragu, suntu a altoru durori patimiri ; jiganiile insemnédia a demoniloru si a reutătíloru chitiri ; iara omulu, spre a lui Dumnedieu inchipuire facutu, insemnédia hiresí'a sau firésc'a omului alcatuire, si hiresí'a si firésc'a a mintii plinire ; raiulu, acea deseversitu fericire si a slavei urmare arata. Pentru acést'a dara, lumea mica, adeca omulu, avendu lumin'a, adeca legea, si avêndu intaritura, adeca nadejdea (si acesiea antâiu imi suntu trebnice) ca lumin'a credintii adevèrulu se arate , iara gresiél'a si intunereculu se imprastie si se reschire. Intr'acesta chipu dara esci tu, o, lume ! Mai intrebatu-m'ai ânca : ce feliu de bunatate si ce feliu de reutate ai ? Si acést'a se ti-o svitescu, Bunatatea este acést'a : càci cându voi socoti cà lumin'a ta este inchi-puitóre credintiei melle, si precumu tu intru a trupescului ochiu pra-

vila esci curata, asiá eu, in lumina credintiei, fora cetia se fiu, si printrens'a cu buna paza se amblu; si precatu este intaritur'a, adeca ceriulu ten, de vertosu si mare, asiá nadejdea mea cotra Dumnedieu se fia taro si vertósa; si asiá celălalte tóte, precumu mai susu am insemnatu si ti amu aratatu de le voiu socoti, atuncea buna, si prea buna, imi esci, si cotra a trupului si a sufletului meu folosintia me agiutoresci. Iara reutatea ta áncá acést'a, si intr'acesta chipu este: cá lumea mica, adeca omulu, de nu se va lumina cu credintia si nu se va intari cu nadejdea, si de nu se va grigi de ispite si de dodaiiele carele impregiurulu seu are, si de nu 'si va spre bune lucruri nevoi trupulu, ca se nasca si se odraslésca róde de bunatati, si, de nu va cu plecaciune si cu smerenia amblá, si de nu se va uita celloru ceresci, ci celloru pamintesci, adeca de va dupe a trupului iara nu dupe a sufletului voia ambla; si de nu va pe cei neputernici si saraci agiutori; si de nu i se va de a altor-a patimire si nevoia jale si mila face; si de nu va socoti si va chiti precumu de demoni si de a loru cotra firea omenésca spre reu silitóre reutati ti este a se feri si a se aperi; si de nu-si va aminte aduce cá ellu spre inchipuirea ziditoriului seu (adeca a lui Dumnedieu) este facutu, si cu allu seu svántu duhu inviétu si prefacutu, si de nu va cunósce precumu ellu omu, iara nu dobitocu, este, si cu minte si deplinu si deseversitu; a cunósce binele si reulu, de reu se se pazésca se se férésca, iara binele se-lu aiba si se-lu faca; si de nu va sili, si de nu va nevoi ca in tine fiindu cu aceste mai susu pomenite si de trei ori fericite bunatati, raiulu, adeca slav'a si fericirea cea deseversitu se-si agonisésca, atuncea rea esci tu, si relle tote alle talle; cá lipsinduse lumea mica (adeca omulu) de aceste luminate podobe, alle a gresieleloru si a peratelor grósnice de intunecari besne, a lumina nu va putea, si asiá iadului si focului gheenei se va da; la carele, o ticalosulu! cuvéntulu acellu a allu Domnului Christosu se póte dice: « mai bine ar fi fostu acellui-a pélra (iara nu omu) se fia nascutu. » Intr'acestu-a chipu dara, omului, rea si complita te faci; si intr'acestu-a feliu, din buna rea, din draga urita, din blanda grósnica, din frumoza grozava, din folositóre stricatóre; si cu unu cuventu se dieu, din invietóre omoritóre te schimbi si te prefaci. Eata acmú

dara cã din Lavirintulu, adeca din enveluirea si din inchissórea care mintea iti cuprinsesse te-amu scossu, si ce esci si cumu esci ti-amu aratatu. Si adevveratu asiá se te cunosci si se te scii, si asiá tóta zidirea se te cunósca. Ansa dara pre urma viclesiugulu si reutatea care intr'ascunsulu inimei talle ascundiéndu tii, a nu-mi arata a tine nu ai pututu ; ci m'ai rugatu cã de vreme ce te-amu eu cunoscutu, incai altora se nu te svitescu , care lucru peste fire imi este. Cã dice unu intielleptu stihotvortiu arapescu : «doue lucruri smin-téla mintii facu : cuvéntulu in sine a-lu linea in vreme de graitu , si a grai in vreme de tacere ; iara in vreme de trebuintia aceea este bine ca in voróva se te nevoiesci.» Pentru acést'a dara, macaru de totu , sice dicu de totu ? cã nici a mii'a parte nu te-amu cunoscutu , ci iara precátu te-amu priceputu netacéndu tuturoru neparasitu totu deaun'a te voi marturisi ; cãci acést'a imi si trebue si mi se cade.

**LXXVII. CANDU LUMEA TE LAUDA, ORE ESTE PRECUMU DICU OAMENII, SINGURU PE
TINE TE ISPITESCE ; NICI CU ACÉSTA SE NU TE MANDRESCI.**

Lumea.

Cunoscut'amu si priceput'amu acmù dara , cã drepte ti sunt cu-vintele si buna iti este socotél'a. Si pentru cãci acést'a a mintii melle cei necunoscatóre mi-ai aratatu drumulu si a drumului essire cumu se cade, fórte iti multiamescu. Si pentru acést'a eu cu tóta inim'a tie me giuruescu cã nu rea ci buna, nu grósница ci blânda, nu stricatóre ci folositóre, nu omoritóre ci invietóre se-ti fiu. Si de acmù inainte in pretesiugulu si in dragostea mea se te afli poftescu; si eu in tóte ca unu bunu prietenu, si ca ua credinciósa si de fiulu seu duiósa maica se-ti slujescu.

LXXVIII. TOTE CÉRCA SI ASCULTA; CELLE BUNE OPRESCE, CELLE RELLE ISGONESCE.

Intielleptulu.

Eu suntu fórte ascultatoriu si cotra totu cuvéntulu bunu si adevveratu urechi'a plecatoriu, si iarasi dupe socotélá mea séma cumu se cade se-mi iéu; si de voi afla si voi gassi precumu esci in cu-

vântu si in credintia statatoriu, si chipurile a unui'a cu a altui'a de nu se voru prtrivi, si firea unui'a cotra a altui'a de se voru lipi, bucuros si la prietesiugu te voiu priimi.

SOCOTÉLA.

Substările, asuprastările, impregiuru-stările, si celle din lontru cuprinse, precumu mai sussu amu pomenitu, precumu le ai tu, le amu si eu. Pre tine macrocosmosu, pre mine microcosmosu me chiama. Tu esci rotunda, eu suntu rotundu; si de voi intreba in ce chipu suntu rotundu? mesóra din crestetulu capului pêne in talpele picióreloru, si din verfulu degeteloru mânei drepte pêne in vârfulu degeteloru mânei stânge, si vedi că totu na catintia a mesurei intr'amendoue părțile vei afla; si asià, éta că si eu suntu rotundu. La acestea potrivire avemu. Numai cu catinti'a a ne potrivu nu putemu, căci tu esci mai mare, eu suntu mai micu. Acmù tu esci mai mare si rotunda; eu suntu mai micu si iara rotundu; tu din fire asià, si eu din fire iara asià. Si doue glóntie rotunde, unulu peste altulu pôte se stea? Ba! ci numai unulu de pe altulu este se se restórne si se se pravalésca; nici peste totu pôte unulu de altulu se se lipésca; si ca cumu amu dice pre v'unu rotundu sclipu, sau in verfulu acellui rotundu sclipu, sau cumbé, unu rotundu glontiu de pétra pôte se stea? Ba! ci numai îi cauta a se pravali. Asià dara firea ta celle pamintesci, iara a mea celle ceresci cauta; si alâta osebire facu, câtu ap'a din focu; si de va putea foculu cu ap'a intr'unu locu a locui, si doue rotunde glóntie unulu peste altulu a se sprijini, si eu cu tine prietesiugu voiu putea a alcatui. Pentru acest'a dara in zadar si in diesiertu te rogi, căci nici te voiu asculta, nici ce te rogi voiu face.

LXXIX. NICI CUMU LOCUL PECATULUI SE NU DAI, CACI PECATULU CATU DE MICA PRICINA AFLANDU, NARI REUTATI A LUCRA POTE.

Lumea.

O, cinstitulu meu prietenu! si dulcele meu fiu! Dara căci ca prietenu se-mi fii dici, si căci cotra dragostea parintiasca te invite-

diu. Nici dicu eu in tôte dile si totu deauna cu mine si cu indragi-tele melle se te indrăgesci desfatări; ci, de nu in trei dille ua data, macaru intr'ua septemâna ua data, prin vremea a siésse dille lucrându si ispravindu tote racodelele talle, iara a siéptea di te odihnesce, precumu si Dumnediéesc'a scriptura te invétia; si odihnindute, bea, mânanca, te desfatédia, te desmiérda si te veselesce, ca si tu, din trud'a si din munc'a mâneloru telle se cunosci dulcétia. Că daca ti-i voi'a se-ti spuiu cu dreptulu, numai câtu vei bea si mânca, atâta ai agonisitu, iara altele voru remanea; si nici elle de tine, nici tu de dênsele vei avea folosu. Si câta vreme iti va fi bine si te vei veselin'dute desfata, numai atâta ai traitu. Deci socotesce si in minte-ti siédia cuvintele melle; (si de vreme ce esci intielleptu) cumu îti va parea că-i mai cu calle si mai bine, asiá intr'acestu-a chipu fă, numai binele si indemân'a poflindu; si acést'a tie mai de folosu allegându, cotra acést'a te indemnu, si acést'a te inveliu.

LXXX. POFTELE LUMESCI. ADECA PECCATELE, VIETI'A SCURTEDIA.

Intielleptulu.

O, lume! că eu dissu-ti-amu că cotra tôte cu urechi'a me plecu si ascultu. Si precumu albin'a prin tôte florile si prin tôte locurile puinduse cérca, si unde ar dulcétia afla miere strânge, iara unde amara-ciune gasesce totu acolo o lassa; asiá dara si eu, precumu tôte alle talle si bune si relle amu ascultatu cuvinte, si acést'a voiui asculta. De vreme ce intr'ua septamâna imi allegi ua di, adeca siesse dille dupe a mea, iara ua di dupe a ta voia se facu, inse antâiu dillele a vietii melle se-mi socotescu; si de voiui afla vreme ca se me pociu desfata si veseli de satiu, precumu imi dici tu, face-voiui si aceea. Iara de nu voiui afla vre ua lungimeã vremii, ci numai cându voiui incepe atunce se severiescu, ôre de ce tréba? si cu ce socotéla voiui si acellu allu teu fuvêntu asculta?

LXXXI. TREI LUCRURI POMENISCE: MORTEA, INVIEREA SI DREPTA CE VA SE FIA GIUDECATĂ.

Lumea.

Asculta-me, rogume, pucintellu; si sé-ti ua frumósa socotéla a-

ràtu , care fôrte bine sciu cã-ti va placea ; cãci , dicu , de placutu este. Iara de nu-ti va placea , iarasi si tu vei socoti. Di asiã : custulu vietii talle se fia ua suta de anni. Si de vei pune in annu cãte 50 de septemâni , facu 5,000 de septemâni , din carele allegându cãte ua di , facu 5,000 de dille , sau 13 anni si 320 de dille ; iara de vei allege cãte 2 dille din septemâna , aprópe de 28 de anni. Deci iea a-minte si fã intr'acest'a chipu pene vei agiunge la vêrst'a de 20 de anni , sau n'ai avutu prileju , sau ai fostu subt a altui-a ascultare , si a petrece si a te desfatã n'ai pututu. Iara dupe ce vei agiunge la acestoru 20 de anni vêrsta , socotesce som'a dilleloru a 5000 de septamâni , carele (precumu amu dissu). cãte ua di , facu 13 anni si 320 de dille ; iara cãte doue dille , facu 27 de anni si 280 de dille ; si asiã , de la vêrsta de 20 de anni , bea , manãnca , jóca , te veselesce si te desmiérda , pene la vêrst'a de 48 de anni , sau pene la 50 de anni ; iara deciea , daca vei se socotesce si celle ceresci , ânca 50 de anni iti remãnu. Si intr'acest'a chipu si pre lume iti vei petrece , si la vêrst'ã de 100 de anni cu cínste seversindu-te , si imperati'a ceriului vei mosteni. Au nu este frumoasa si inscusita , si intr'ãmbe pãrtile buna , si vrednica de lauda socotél'a acést'a ? Si de me vei asculta , in desiertu si fora isprava alta mai buna socotéla a afla , sbuciumându-ti mintea , crierii nu-ti mai pedepsi : cãci bun'a si cea de seversitu socotéla , acést'a este ; si drumulu acestu-a este ; si ca unu bunu vitézu , si destoinicu voinicu , passa pe dënsulu .

LXXXII. DE VEI TRAI PENE LA 100 DE ANNI, POATE VREME DE POCAANIA SE AFLI ;

DAR DE NU VEI PENE LA 100 DE MINUTE

AGIUNGE, ÉTA PURUREA GRIJITU SI POCAITU A FI TI SE CADE.

Intielleptulu.

Eata dara cã eu a ta socotéla málcomu tacëndu o ascultaiu. Acmù dara , asculta si tu , si eu iti voi arata alta socotéla (cãci socotél'a ta se potrivește cu unu cuvëntu ce dice cã *pescele in balla findu illu vindi*) ; si dupe ce voi si eu a mea aratã socotéla , se caute alti ómeni intiellepti , si cari voru dice cã-i mai buna aceea voi tineã , si aceea-si cu totii a o tineã se cade.

LXXXIII. DRÉPTA SOCOTÉLA VIETII TALLE PUNE.

Lumea.

Arata dara acést'a cu ce socotéla dici.

LXXXIV. DILLELE ANNILORU TOTU DE 70 DE ANNI IEA ; CATU DE PUTERE, 80 ; CEI MAI MULTI, BOALA NEVINDECATA.

Intielleptulu.

Socotél'a mea acést'a este. Unu omu cându la vêrst'a de 80 de anni agiunge, ori-cine illu vede illu fericesce dicêndu : « A ! fericitu este omulu acestu-a ! Si fericite este de dènsulu, càci si-au umplutu custulu vietii salle , si la adânci betranetie au agiunsu ! » Si pene într'atâtu-a totu omulu poftesce, cunoscêndu cà ce e mai multu, cu tôte felurile de durori si de patimiri suntu ingreuieți si ingreunati, precumu Psalmistulu au cantatu Davidu : « Dillele ai loru nostri 70 de anni, iara de putere 80 de anni ; si mai multii loru, truda si durere. » Acumù dara iea aminte binisioru si vedi. Di dara acumù cà eu suntu de vêrst'a de 80 de anni, si apoi se me socotescu : trait'amu acesti pomeniti anni , au ba ? Socotesce. Eu, într'acesti 80 de anni, 7 despartiri facu, adeca 7 vêrste allegu. Vêrstele suntu aceste : prunci'a, copilari'a, catarigi'a, voinici'a, barbatu'a, caruntetiele si betranetiele. Intr'aceste dara 7 pârti a custului, acesti 80 de anni se cuprindu. Deci dicu cà într'acesti 80 de anni , 40 de anni numai , amu fostu viu, iara 40 mortu. Adeverata dara, si negresita socotéla este cà in 24 de césuri ua invertejire se face : 12 césuri intunerecu, adeca nópte; si 12 césuri lumina, adeca dí. Diuo'a dara dicu cà traiescu, iara nóptea moriu; adeca diuo'a viu, iara nóptea mortu sunt; càci in patu dormindu, in chipulu cellui ce in nasàlia zace me facu : mintea, simtirea perdiêndu, cu ochii nevediêndu, cu ùrechile neaudindu, mirosulu neadulmecându, gustulu nepricepêndu, si mai vertosu tôte alle trupului organe amortindu si slabanogindu-se. Asijdere : eu afundatu in pilota, ellu ingropatu in gropnitia ; ellu acoperitu cu tiern'a , eu invelitu cu obialu ; ellu in patru scânduri a sacriiului, eu in patru paretu ai cassei, a mortului sufletu viu si allu

meu sufletu viu remâne. Si precumu eu, dormindu , numai vinele celle vii mi se clatescu si se batu , semnu iarasi de desteptare arătându ; asia la mortu viele a sfintei scripturi cuvinte , precumu iarasi va se invia adeverescu. Si asiá amandoi, ellu din grópa, eu din asternutu, ellu din sacriiu , eu din casa , ellu din morte , eu din somnu, ne vomu scula. Eata că nici ua deosebire unulu de altulu avemu ; si asiá éta că numai 40 de anni amu fostu viu, iara 40 mortu ; si éta 40 de anni mi-au viéti'a ramassu. Acmu dara se socotimu : óre acesti 40 deanni vietuiutu-i-amu deplinu, au ba ? Asculta ! Intr'acésti 40 de anni, vomu se allegemu celle 7 vêrste alle omului si apoi a fiete-care dintr'aceste vêrste ce feliu de viétia si de traiu amu avutu se cunosc, si pre tine, o, lume ! áncă a pricepe se te facu. Antâiu dara prunci'a eu dicu că nu mi-au fostu viéti'a deplinu adeca in vremea de 7 anni a'prunciei ; căci cellu-a ce vietuiuesce scie ce face, cunósce ce vede, intiellege ce aude, pricepe reulu, binele, vorovesce, ámbła, si socotéla are ; carele aceste tóte la pruncu, adeca la verst'a prunciei, lipsescu ; si nici de unele de acestea in scire îi este. Eata dara că, pruncu fiindu, amu fostu ca cându n'asiu fi fostu ; si asiá, éta că adeveratu viéti'a de 33 de janni mi-au ramassu. Dupe acést'a dara, a dou'a, vêrst'a copillariei urmédia, care pene la 14 anni se suie. Deci (pre cătu in minte tiu), dupe acést'a de acmu vêrsta dicu că atuncea viu, iara nu omu amu fostu : căci antâia-si data a omului este ca se cunósca credinti'a, legea si pravilele ; reulu si binele se cunósca ; hran'a si beutur'a se-si agonisésca. Credinti'a amu dissu antâia, adeca se crédia, se cunósca, se scia că este Dumnedieu, si tóte vediutele si nevediutele au facutu. Aduo'a, pravilele si legea, adeca de ce-i este a se feri , si ce-i este a pazi se cunósca. A trei'a, hran'a si beutur'a, adeca se póta a ará, a semaná, vii'a a lucrá, negutitoria a face, carele tóte pentru a omului chiverniséla sunt. Deci eu, intr'acea vêrsta fiindu, de aceste de tóte lip-situ eram ; mai vertosu că nici pre Dumnedieu precumu este scie-amu , si de si in beserica marturisiu ; dara ce dicu ? pentru ce marturisescu si de ce folosu imi este, acea marturisire ? nu cunosceamu ; că antâiu pre Dumnedieu a pricepe, mintea imi lipsia ; adou'a că , in Dumnedieu a crede si alle lui sfinte porunci a pazi de

ce folosu se-mi fia , si se pociu cunósce credinti'a nu me agiutoriá. Deci imi pare cà nu numai eu, ci tóta cea de obste omenésca fire, asiá si intr'acestu-a chipu se fia. Iara de vei dice precumu unii, in vêrst'a copillariei fiindu, cunoscinti'a acellui la vêrsta coptu omu au avutu, acést'a nu tagaduescu. Căci Dumnedieu si parintele lumineloru, carele darurile celle deserversitu trimite, pôte acést'a se faca ; si nu numai in firile omenesci, ci si in celle dobitocesii; acést'a a arata puternicu este ; precumu ua danaóra magariulu lui Valaamu cunoscea pre ângerulu lui Dumnedieu, iara Valaamu nu lu cunoscea. Asijderea si leii cei flamândi pre Daniilu, precumu este proroculu Domnului, pricepura si intru nimica illu vatamara. Si foculu coptoriului Vavilonului pre cei trei prunci, precumu nevinovati se fia simti , si firea focului, care nu numai lemnele ci si petrele manânca si mistuesce, iara fragid'a si molcelusi'a a acelloru brudiori cuconasi carniceá, a o beteji, sau a o ovili macaru ceva-si nu putu. Si alte multe, nenumerate in multime si nemesurate in marime , au facutu si au aratatu minuni , la care omenesc'a fire nu se potrivește ; ci pentru cea hiresia si de obsce , mai vertosu pentru a mea fire dicu , cà in vêrst'a copillariei de acelle mai susu pomenite ponturi nici cumu ceva pricepeamu , macaru ua particeá nu cunosceamu ; si cine dara cunoscintia n'are si pre Dumnedieu nu scie, si pre sine pentru ce s'au nascutu, si ce, si cine este, nu intiellege ; éta cà nu omu , ci dobitocu, sau ca alta ceva nesemaluitoriu si ne simtitoriu este, precumu lemnele, petrele si alalte. Căci si alalte câte in lume sunt, precumu dobitócele, lemnele, petrele, passerile, pescii, nu cà nu sunt dicu, ci sunt ; ânse nu ómenii se chiama , ci fiete care , dupe chipu, dupe assemenare si dupe némulu loru se numescu. Asiá dara eu, nu n'amu fostu, ci am fostu, ci ca cumu aș fi numai cu assemenarea si cu chipulu omului, iara nu deplinu omu ci mai multu (nu cu chipulu , ci cu socotél'a) dobitocului, de câtu omului, me potrivestu. Pentru acést'a dara, de câtu voi dice ca am dobitocesce vietuitu, mai bine voi dice cà asia-si nici n'amu macaru ua di traitu ; si de câtu cu chipu de omu si cu fire dobitocésca, mai bine mortu si fora duhu de viétia me voi numi. Si asiá éta dara cà viétia mea 26 de anni au remassu. Intr'acesti dara 26 de anni 5 vêrste se cuprindu : catari-

gi'a, voinici'a, barbati'a, caruntetiele si betranetiele; din care antâi este catarigi'a (carea de la 14 anni pene la 21 se suie), ânse dupe a mea socotêla pene la 17 anni totu de a copillariei fire se tine; si asia-si pene a ajunge omulu in vêrst'a de 17 ani, adeca pene incepe (cumu se dice) a infieră mustétia, totu copillu se chiama (câci dupe limb'a latinésca acêsta vêrsta *pubertas* se chiama; adeca *puber* se chiama perii, carii antâiu la mustétia sau la barba resaru.) Si asiă-si mai totu cu a copillului minte se slujesce; si vêrst'a catarigului totu in tôte cu a copillului se potriveste pene la 17 anni (allessu de 'si va mintea cu invetiatur'a peface). Precumu si fericitul Imperatu Davidu adevveresce dicêndu: «peccatele tineretieloru melle, Dómne, nu pomeni.» adeca têneru fiindu ce nu sciea faceă si ce nu pricepea lucră. Si cu asêta socotêla, éta cã ânce 5 anni din viêti'a mea perduiu; si intr'acestu-a chipu la 23 de anni remasse vietî'a mea. Acmù dara, intr'aceste 3 remasse vêrste, ânce 2 anni voiu mai sca-dea, cu acesta socotêla: adeca se-i fiu perdutu in bôle, in nevoi, in inchissori, in robii sau nevolnicii. Caci omulu, saraculu, in bôla fiindu, precumu iarasi se va insanatosiă adevveritu a fi nu pôte. Asijderea inchissóre, in nevolnicii fiindu, precumu se va iarasi mantui adevveratu a sci nu pôte. Si acestea giumatate vietia, iara giumatate môrte se chiama. Si nu numai acestea, ci si alta fiete care viétia, cu neindemâna si nesuferita, oricare omu cu minte intrêga ar fi, nu vietia ci môrte; nu petrecere, ci inchissóre; nu indemâna si linisce, ci munca si casna o va numeră, si acestoru-a o va assemenă. Câci unde este munca, nu este vietia, ci môrte; câci si munc'a veciloru môrte se numesce, Eata cã din 80 de anni tóta vietî'a mea la 20 de anni se sprijînî. Dara cându asiu fi numai 60 de anni traitu? Ar fi remassu 15, iara din 40, diece, si din 20 numai cinci asiu fi aflatu. Acmù dara, (o, curêndu trecatóre lume! adu-ti aminte cã mi-ai dissu: macaru dintr'ua septemâna ua di se facu voi'a ta si se âmbli in desfâtările talle tavalindume, vediusi cã, dupe socotêl'a cea drêpta si adevverata, din 80 de anni, numai 20 aflaiu ai mei. Deci in 20 de anni, 1000 de septamâni facu; si scotiêndu dintr'ua septemâna câte ua di, 1000 de dille, se facu 2 ani si 270 dille; si cu atâta de súrta si pucina vreme, ôre ce felu de desfâtari,

ore ce feliu de petrecânii voi se me desfatediu si se petrecu ? Ci de câtu se te ascultu pe tine si se fiu cu atât'a, mai bine se nu te ascultu si se fiu si fora de atât'a. Si mai bine eu de tine si tu de mine se ne despartimu, si se ne departâmu. Pentru acést'a dara totu cellu cu pricepere, si fiete carele ce-i cu minte, intielleptiesce si cu întrêga intielleptiune, ca unu intielleptu, forte pre amaruntulu se iea aminte si se socotésca că, de vremece luându sém'a a 80 de anni de desfatau si de a lumii voia, de amblatu, numai doi ani si 270 de dille gassiu ; dara carele va trai 40, că numai unu annu si 135 de dille ii voru remanea. Asijderea, precumu amu mai dissu, cellu mai cu pucini anni âncă mai pucina vreme ii va fi, si macaru in multa, macaru in pucina vreme, cuvintele si invetiaturele, carele lumea invétia, de facutu nu suntu ; căci si cea multa si cea pucina vreme totu multu strica ; căci in multa vreme mai multu vei gresi ; iara acea pucina macaru ua di, si nu ua di, ci macaru într'unu césu, cu poftete lumesci omulu saraculu sufletulu isi va perde ; si pentru dulcéti'a care trupulu in vremea unei césu are, nevinovatulu sufletu grosnicu fora mila, cumplitu fora dojenéla, multu fora numeru, in veci fora sversitu, chinuinduse, se va neparasitu pedepsi. Nici într'acea nadejde omulu ticalosulu se se lasse dicédu : că macaru de amu si facutu relle in tineretie, iara dupe ce voi ajunge la betranetie me voi lassa si me voi pocai. Nici lassa pecatulu cându ellu pe tine te lassa, că folosu n'ai. Ci, precumu dice Intielleptulu : « giuruindu nu dice intorcéndume mâine voi da, căci pene mâine nu scii ce ti va fi tie. » Asijderea, slavitului a prea sfîntului Christosu Dumnedieu cuvéntu pomenesce pururea, unde dice la pild'a bogatului : « manâncă, bea, suflete ! că ai multe si bune » — si nu scie că mâine va se se iea sufletulu de la dënsulu, si se socotésca totu omulu ce cù socotéla si intiellegere se slujesce că nu numai desfătările si desmierdările lumii, ci asiá-si tóta lumea si tôte bunurile ei de-ar agonisi, si nu 80 sau 100 de anni, ci asiá-si câtu lumea de-ar trai, si pierdiëndu-si sufletulu, ce folosu are ? mai vertosu că, dacă lu va perde, a-lu gassi nici ua carare (ânse nu într'acéstă lume) nu i se arata. Si dacă lu va cu peccate iadului vinde, macaru cu câtu de scumpu pretiu, vre unu medi-locu de rescum-

perare nu i se dă. Pentru acést'a dara fiete cine cellu ce omu se numesce, si cu chivernisirea a intregi minti se slujesce, forte cu tóta nevointi'a si cu amanuntulu se se socotésca; si socotindu se pricépa ce este lumea, adeca ce este trupulu lui si ce este ellu; adeca ce este sufletulu lui si ce suntu lucrurile lumii, adeca ce suntu poftele trupului; ce-lu indémna lumea, adeca la ce-lu trage poft'a trupului, si ce-i este a face; ce poftesce lumea, adeca ce poftesce carnea; si ce-i se cade lui, adeca, si ce se cade sufletului a lucra. Si cunoscându acést'a, se védia că tóta lumea cu douelucruri se slujésce; cu lumin'a si cu intunereculu, adeca cu binele si cu reulu. Si asupra acestoru doue, patru vânturi tari, si câtu ce potu se batu si se ostescu: adeca imperati'a ceriului si sufletulu, imperati'a lumii si trupulu, Ceriulu si sufletulu spre a binelui parte silescu, adeca spre lumina nevoiescu, si asupra intunerecului, adeca a reului, resboiescu; pre bine, voru se-lu faca, iara pre reu voru se-lu isgonésca. Lumea, sau imperati'a lumii, si cu trupulu, de partea reului tinu; iara asupra luminii lui, asupra binelui adeca, se ostescu pre reu se-lu faca, iara pre bine nici se-lu pomenésca. Cotra acést'a dara totu omulu deplinu, spre a sufletulu nevointia si osîrdia, fôrte tare a se pune îi trebue ca se nu cumva parteă cea mai mica pre cea mai mare se calce; nici trebue robulu mai mare de câtu stapânulu seu se se faca. Căci ceriulu mai mare, vecinica si netrecătoare, iara lumea mai mica curându stricatóre si nestatatóre mosia este. Asijderea trupulu tierna, muritoriu si in nimica intorcatoriu: iara sufletulu duhu Dumnedieescu nemuritoriu si pururea traitoriu este, precumu au poeticulu cantatu. Ca se fii intregu cu sufletulu, ôre ce ai tagadui a suferi? «Căci acésta parte de câtu trupulu mai mare pretiu are; si mai vertosu fiete cine sém'a binisiuru de a lua, macaru ceva-si intielleptei minti a placea n'ar află; si de-ar si află acelle carele trupului si ochiului trupescu placu, frumusu Evangelistulu ne invétia Ioanu: «nu indragiti lumea, nici celle lumesci.» Pentru acést'a omenésca minte, cerescile (1) socotéla, iara pamentescile se batjocuréscă, si prin feliuri de feliuri de nevoi

(1) Aice de buna sēma este ua errore tipografica in originalu, căci ar trebui si dica: «cerescile se cēra socotēla» sau: «cerescile se socotésca.» G. S.

spre ceriuri se se întînda, unde si scaunulu si adevărăt'a odihna fi este. Căci noa lumea nemernicia ne este, si intréns'a prisileti suntemu; iara ceriulu mosia, si acolo casnici si mosineni suntemu. Anse cându va fi acést'a? cându de lume ne vomu lepada, si precumu de la dëns'a nici unu folosu precumu nu avemu cându vomu cunósce; si celle carele amu cunoscutu si amu auditu, dumnediesci, apostolicesci si bisericesci porunci, de le vomu seversi cu fapt'a precumu dice nu cellu-a carele au cunoscutu poruncile, ci cellu-a ce le-au facutu se va fericî. Acestea dara cându îndemăna voru fi si pre lesne se voru face? cându cu tóta inim'a si cu deserversita dragoste, de acestea ne vomu a le face apucá; căci dragostea pe tôte invincindu, tare biruesce.

IARASI POMENIREA TRECUTELORU.

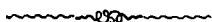
Vediusi dara acmù, o prietenule! de 'nceputu lumea, cumu, ce, si in ce feliu este? Vediusi bunurile, desfatările lumii, la ce sever-situ essu? Vediusi ce poftesce si la ce îndemna lumea, adeca trupulu pe omu, adeca pe sufletu se faca? Vediusi câte magulituri, câte latiuri si câte curse, spre a ticalosului omenesculu sufletu, in tôte părtili si in tôte carările arunca? Vediusi viéti'a si custulu omului in lume căta vreme este? Pentru acést'a dara, de totu bunu si de totu plinu de bunatàti a fi silescé; cà asiá nefindu strămta calle ceriuriloru, si, precumu dice, pene nu veti întórce si se ve faceti ca pruncii, nu veti intra in imperati'a ceriului. Adeca in tôte curati si 'n tôte blândi se fimu; ânsé pentru cea slaba de omu fire, multa si in multe feliuri ne s'au de mantuintia aretatu medi-lóce; si macaru de n'omu putea la vêrfulu stepenii bunatàtiloru, incailea aprópe de vêrfu sau la medi-locu, se ne aflămu. Căci multe sunt salasiile lui Dumnedieu; si se nu fimu de totu, de totu, intr'aceea calle instrainati si departati. Ci iarasi de totu de acést'a lume a te lepada cu greu ti se pare; si iti este voia ca, in acést'a lume, nu de totu pustiiu si saracu se fii, si in vieti'a ta si óre ce îndemăna se cunosci cu greu este; căci precumu este camilei greu prin urechile acului a intra, âncă mai greu bogatului imperati'a ceriului. Anse iara acellu milostivu dice, cà acést'a la ómeni nu, iara la Dumne-

dieu se pôte ; căci ceva lui Dumnedieu a nu se putea nu este ; ci in tôte mân'a lui fiindu si deschidiôndu-o, tôte de bunatate se âmplu. Ci de vreme ce acêsta trecatôre lume este lumea chiverniselei (că de nu se va chivernisi cinevâ nu va procopsi) ; si de va putea cineva cu intrêga intielleptiune si cu buna socotêla in lume fiindu, pe lume se chivernisêsca si sufletulu nebetejitu si neintinatu se-si padiêsca, frumosu si minunatu lucru ar fi, de vreme ce si ômeniloru si lui Dumnedieu ar fi placutu. Si acellu-a ôre cine ar fi ? Ar fi acellu-a carele alle lui Andrei Vissovatius 77 de ponturi ce arata, pre carele stramurarea bunatâtiloru si frêulu peccatelorule numesce, adeca indemnarea spre bunatâti si oprêl'a spre pecate. Si a-cestea dara carele mai innainte a le aratâ vomu, si a ti le denaintea ochiloru pune silimu, fôrte preamaruntulu aminte se iea, si cu alle sufletului urechi se asculte. Ascultându dara si intiellegêndu se le făca ; că. paremise, că si ômeniloru si lui Dumnedieu bine invoitu va fi : âncă si de cea trecatôre si de cea viitôre viêtia se va folosi ; si dupe viêtia slavita si cinstita, in môrte cinste, si dupe môrte cinste, la a dou'a venire iarasi cinste va gassi, in slav'a tatalui, si a fiului, si a sfântului duhu, acniù si pururea si in vecii veciloru, *Amin!*

A LUI
IOANU DIMITRIE CONSTATINU VOEVODA

LA
DIVANULU LUMII

CU INTIELLEPTULU , SAU LA GIUDECAT'A SUFLETULUI CU
TRUPULU, ALLE SUFLETULUI SPRE A TRUPULUI,
SAU A INTIELLEPTULU SPRE A LUMII, DOVADA PENTRU CELLE
CE AU GRAITU MINCIUNI, SI SPRE A SA
MARTURIA PENTRU CELLE CE AU GRAITU ADEVERATE.

CARTEA A DOU'A.

I. LUMEA DE CINE-I FACUTA A SCI TI SE CADE.

Lumea acést'a, si tôte plinirile, adeca tôte impregiuru stârile ei, de cine facute a fi, a sci antâiu ti se cade; dupe acést'a, precumu trecătoare si nestatatôré este, a pricepe iti trebue. Precumu singuru ziditoriulu ei Domnulu Christosu dice: «Ceriulu si pamêntulu se va trece.» (Math. Capu V. versu 18.) si altulu, acést'a urmându, invétia: «tôte le are vremea, si cu vremile salle voru trece tôte.» (Ecclesiastulu, Capu III, versu 1).

II. LUMEA DE DUMNEDIEU A FI FACUTA, CREDE.

Lumea dara acést'a de Dumnedieu a tôte facatoriu este facuta, precumu cellu de câtu toti mai vechiu istoricu marturisesce Moise : «Din inceputu facù Dumnedieu ceriulu si paméntulu, si alalte.» (Nascerea, Capu I. versu 1.)

LUMEA CA UA GRADINA, OMENII CA FLORILE.

Lumea dara ca ua gradina, intrêns'a omenii ca nisce flori, precumu marturisesce : «Israilu vâ resari ca crinulu» Ossie (Capu XIV; versu 6.) «tôta carnea fânu si tôta slav'a ei ca flórea câmpului.» Issaia (Capu XI. versu 7. si 8.) sau : ca pomulu este omulu si ca ród'a adeca ca púmele faptele lui, din pomulu bunu va essi róda buna. Cotra acést'a urmédia unde dice pentru omulu bunu : «si va fi ca lemnulu lînga isvórele apelor, si la vremea sa va da ród'a sa, si frundi'a lui nu va cadea.» (Psalmu I, versu 3 ; si Ierem. Capu XVII, versu 8.)

LUMEA CA UNU VISTIARIU: SPRE BINE BUNU, IARA DESPRE REU DE TE VEI SLUJI, REU ITI VA FI.

Sau lumea ca unu vistiariu (ânsé dupe ceste vremelnice.) Cu avuti'a dara bine de te vei sluji, bine vei avea ; ânse «avuti'a strânsa spre reulu stapânu seu» dice Ecclesiastulu (Capu V, versu 12) si iarasi dice : «cine iubescce avuti'a, róda nu va manca dela dêns'a.» (Ecclesiastulu Capu V, versu 10).

III. LUMEA TRECATOARE A FI SE SCHI.

Crediendu dara precumu lumea de Dumnedieu se fia facuta, a-sijderea precumu acést'a trecătoare si alt'a viitoare a fi, crede; pentru cà Theologulu marturisesce Ioanu : «Si vediuu ceriu nou si paméntu nou, càci ceriulu dentâiu si paméntulu dentâiu au trecut.» (Apocal. Capu XXI, versu 1.) «Ceriuri noue si paméntu nou asteptâmu.» (Petru, Cartea II Capu III, versu 13.)

TRUPULU LUMII URMEDIA ; OMULU, CA ERBA DILLELE LUI.

Lumii dara omulu urmédia, pentru că dice : «omulu, ca érba dil-lele lui.» (Psalmu CII, versu 15.) Pentru că-ce dara ? Pentru că-ce a-cellu dentâiu ziditu omu , dupe a ziditoriului porunci neamblându si a lui porunci neascultându , muritoriu si dintr'acésta lume mu-tatoriu s'au facutu ? Dara cu ce au gresitu ? Cu a pómeloru frum-setia amaginduse , vediù dara muierea, că bunu se fia lemnulu la mancare, si frumosu ochiloru , si la privéla mangaiosus ; «si luà din ród'a lui si mancà si dete barbatului seu» (Nascere, Capu III, versu 6.) ; intr'aceeasi data dara, alle lumii bunuri sau avutii nestatatóre, si omului nefolositóre s'au facutu , precumu au Ecclesiastulu cu-noscutu : «gollu au essitu din pântecele maicei salle, asià gollu se va întorce, si nemica va duce cu sine din ostenintiele salle.» (Capu V, versu 14.)

IN LUME DESIERTAREA URMEDIA.

Dupe acést'a, intr'acésta lume desiertarea urmédia, că iarasi a-cestu-a dice : «desiertarea desiertàrilor, si tôte desierte.» (Capu I, versu I.)

LUMEA CU MIL'A LUI DUMNEDIEŪ TRAIESCE

Anse de atât-a vreme precātu saraculu omenesculu norodu in-tru desiertări si fora socotéle lucruri aflânduse , si pene in dio'a de astadi , de atat'a soma de anni , intrênsa omenii traiescu , acést'a dintru acea prea bogata Dumnedieésca mila se o scii ; că dice : «indelungu rabdatoriu, multu milostivu , nici dupe fora-de-legile nóstre face noa.» (Psalmu CII, versu 8—9).

IV. CU A LUMII FRUMSETIA NU TE AMAGI.

Anse tu pentru alle acestei lumi podóbe si frumsetie nu te a-magi ; nici in desfatările ei cu tóta inim'a te da, căci mai pe urma

«rîsul dureriloru se va amesteca, si celle de apoi alle bucuriei lacrimii cuprindu.» (Pilde, Capu XIV versu 13).

V. LUCRURILE LUMII, CA PRAVULU ÎNAINTEA VENTULUI.

Asijderea tôte alle lumii lucruri (osebitu de celle bune) « ca pravulu innaintêa vîntului » (Psalmu I, versu 4); si iarasi: « cu avuti'a de talhari pradata si cu hain'a de molii faramata. »

VI. PRE IMPERATII LUMII PUTERNICI VEDIENDU-I, NU TE MAHNI.

Anse iarasi tu pre altii vediîndu, adeca precumu suntu imperatii, Domnii si alalti, carii, cu bogati'a si cu a lumii slava, multe si cele-i voi'a facu, de acêst'a nu te mahni nici te intrista, precumu Pro-roculu te invétia: « nu te teme cîndu se imbogatiesce omulu si cîndu se va immulti slav'a casii lui. » (Psalmu XLVIII, versu 17); « cîci plecata este spre môrte cas'a lui si la celle de desubtu carârile lui. » (Pilde, Capu II, versu 18) Nu este dara dumnedieesc'a privire asupra lui, sau asupra slavii lui; pentru care lucru marturisesce Issaia; « spre carele se cautu, fora numai spre saracuti si sdrobiti cu duhulu, si se cutremura de mine? » (Capu LXVI, versu 2.)

VII. LUMESC'A NOROCIRE FERICIRE N'ARE.

Nici se socotesci sau se gandesci cã acêsta a loru lumesca norocire vre ua deplina fericire va avea.

VIII. NOROCIREA FORA HOTARU.

Nici vre unu hotaru sau vre ua adeverata si insemnata alle avutiiloru trecutôte voru avea vreme.

IX. BOGATULU LUMII, SARACU SI ORBU.

Si macaru cã lumea, adeca dupe lumesc'a socotêla, bogati si slaviti se numescu; ânse saraci si de totu golli suntu si orbiti cu min-

tea, acést'a necunoscându, precumu adevăresce Ioanu: « Dice cumur că bogatu suntu si nici un'a imi lipsește, si nu scii că tu esci misiellu, saracu, orbu si голу. » (Apocalipsu, Capu III, versu 17.) Acést'a Davidu, imperatu fiindu, au cunoscutu dicându-si sie: « Eu suntu saracu si misiellu. »

CALLEA LATA SI DESFATATA LA MORTE ADUCE.

Asiá dara a unoru ca acestor-a la reu seversitu si la rea calle le va essi, pentru care frumosu se dice: « Este calle care omului drépta se pare, iară cea mai de apoi a ei duce la morte. » (Pilde, Capu XIV, versu 12.) si iarasi acolo: « callea celloru fora calle duce la mórte. » (Capu XII, versu 28.) Căci totu trupulu in tiérna se va întórce, ânce mai curundu de cătu alalti cellu puternicu, precum dice: « totu puterniculu scurtu. » (Eccles. Capu X, versu 11.) Si la reu dara seversitu voru agiunge, pentru carii frumosu vorovesce Ioanu: « Avuti'a care au inghititu va bori si din pântecele lui o va smîci Dumnezeu. » (Capu XX, versu 15.) Adeca cu alle iadului cumplite le va resplati munci.

X. PILDA DIN VECHILE ISTORII IEA.

Nici din vechile istorii cu une pilde se te amagesci; ci mai vertosu cu acelea se te intielleptiesci, căci vei afla pentru imperati cari in scurta vreme multe au biruitu. Că « nu este cinevă se se téma de ceea ce trupulu ucidu, ci de ceea ce sufletulu » (Math. Capu X, versu 28); si mai vertosu că totu cellu ce omóră omori-se-va, că iarasi dice: « toti carii scotu sabia, in sabia voru muri. » (Math. Capu XXVI, versu 32), ânce de cellu cătu de micu.

XI. PILDA DE PE ALEXANDRU CELLU MARE.

Pentru acést'a dara, frumôsa pilda de pe Alexandru marele a luă poti, precumu la istori'a lui scrie că de ua sluga a lui se fia otrăvit si omoritu; adeca pe cellu mare au omoritu cellu micu, si pe imperatulu au ucissu slug'a. Pentru carii bine dice Ecclesiastulu:

«vediu slugile pe cai si Domnii amblându pe giosu, ca slugilei.» (Capu X versu 7.) si altulu dice: «aceaia au imperatitu, iara nu de la mine.» (Ossie, Capu VIII versu 4.) si aiurea : «cadiù si fu risipirea lui mare.» (Iezechiel, Capu XIII, versu 12). Assemine asiucăst'a a potrivi putea : «pre fieru rugin'a illu topesce, pe elefantu sau precumu se dice pre filu siórecele illu omóra.»

XII. DUPE MORTE, NUMELE NU ÎN REUTATÎ, CI ÎN BUNATATÎ SE REMAÎA.

Socotosce dara de vreme ce acea mai de apoi mórte este, incaile nu reu, ci bunu nume se-ti remâia, că «mai bine numele bunu de câtu avuti'a multa.» (Pilde, Capu XXII, versu 1.) Si aiurea dice : «mai bine numele bunu de câtu mirurile scumpe» (Eccles. Capu VII, versu 2.); ânsa nu in a omenescului ochiu privéla, ci in acea Dumnedieésca oglindire, carele inimile privesce si gândurile cunósce. Pentru acést'a invétia : «socotiti se nu dreptatea vóstra inaintea omeniloru faceti.» (Math. Capu VI.); si ca nu cumvâ pentru tine se se dica: «perit'au pomenirea lui cu sunetu» (Psalm IX, versu 7.) Asiá dara in tóta vietî'a ta spre acést'a silesce ca acellu-a'a lui Iovu cuvêntu dupe a ta mórte a dice se poti : «slav'a mea pururea seva innoi. (Capu XXIX, versu 20).

XIII. NUME VESTITU CU FACEREA DE REU NU AGONISI.

Padiesce-te dara iarasi dicu, ca nu cumvâ tie se se dica : «ce te slavesci in reutate, cellu-a ce esci puternicu ? (Psalmu LI, versu 1).

ORI CE FELIU, ÎN LUME SCURTU TRAIULU SI SCURTA SLAV'A EI.

Si acést'a a sci fôrte ti se cade, căci intr'acést'a putreda lume macaru asiá, macaru asiá, in scurta vreme slav'a ei vei mosteni, precumu adeveresce Iovu : «ca flórea essa si ca umbr'a fuge, si nici uadanaóra intr'acea stare remâne.» (Capu XIV, versu 2.) Asseminea acellu-a allu Ieremieî s'ar putea aduce : «Vai de noi că s'au plecatu dio'a si s'au facutu mai lungi umbrele de séra.» (Capu VI. versu 4.) Nici dóra in norocire sau in bogatia aflându-te, cevá-si mai multu de

câtu esci se te tii, pentru ca frumosu svântulu invétia Grigorie : « de vei a intiellege (dice) in ce chipu esci, trebue antâiu a cunósce ce nu esci, ca din form'a buneloru se te mesori , pre câtu cu a buneloru lipsa se fii grozavu. » (In cartea a cincea a Obiceiniciloru). Anse dupe Davidesculu cuvântu : « tu esci vierme si nu omu ; cà ce esci vieti'a nóstra? aburu. » (Iacobu, Capu IV, versu 14) Si pururea acell'a allu Issaiei pomenesce cuvântu : « eu sunt omu allu dureriloru, sciindu slabiciunea. » (Capu VIII.) Au dóra tu cu cevã de câtu alti ômeni mai multu vei fi ? Ba. Pentru acést'a cuvântulu acest'a s'ar invrednici a se dice : « suntu daru si eu muritoriu omu , assemine tuturu ômeniloru. » (Intielleptiunea lui Solomonu, Capu VII, versu 1).

XIV. FRUMUSETI'A LUMII INIM'A TA NU POFTÉSCA.

Nici pentru alle lumii de urita frumsetia se nu te nebunesci «nici se poftésca inim'a ta frumsetia ei,» (dicu Pildele, Capu VI, versu 25).

XV. DRAGOSTEA FRUMUSETIELORU MULTE STRIGACIUNI ADUCE.

Dragostea frumusetieloru multe stricaciuni aduce ; cà scrie istori'a pentru frumseti'a a unei muieri , a Ellenii , vestit'a cetate s'au rasipitu Troad'a, si cu frumseti'a pómei s'au amagitu Evv'a.

XVI. VREUNU BINE DE LA LUME NU VEI AGONISI.

Nici vre unu bine de la acéstã réo'a lume precumu vei agonisi se gandesci : càci pentru dèns'a strigându dice Issaia : « cà tu dara pe-mèntulu teu prapadisi, si pe poporulu teu ucissesi. » (Capu XVI, versu 20).

XVII. IN LUME VRE UA INTIELLEPTIUNE NU VEI AFLA.

Nici vre ua intielleptiune intrèns'a vei afla ; càci «intielleptiunea lumii nebunia este lúnga Dumnedieu.» (Corinth. Cartea I, Capu III, versu XIX.) si aiurea urmédia : «cà nebunu s'au facutu totu omulu de sciintia. (Ieremia, Capu X, versu 14.) Asseminea acestor'a, Intiel-

leptulu la Pildele salle dice : «nu este intielleptiune, nu este sva-tuire, nu este cunoscintia împotriva Domnului.» (Capu XX, versu 30). si Apostolulu cotra Romani : «intielleptiunea trupului mórte este.» (Capu VIII, versu 6; canta si Issaia Capu V, versu 20).

XVIII. ÎN LUME BUNATATE SI ODIHNA NU VEI NIMERI.

Asijderea vre ua bunatate s'au vre ua îndemâna întrêns'a cercându vei afla, precumu în Cartea Marturiiloru svêntulu arata Augustinu si dice : «Vai sufletului acellui'a carele de la tine (o Domne !) deslipinduse, au ganditu că va avea ceva mai bine ! împregiurări si în veluire, îndrâpnice si împotrivaice, din dosu si din cõste, si în pântece ; si éta tôte aspre !»

XIX. LUMEA, SPRE BINELE, IARA NU SPRE REULU OMULUI DUMNEDIEU O FACUSSE.

Inse pre lume pre acést'a Dumniedieu milostivulu, prea bunulu si prea marele, si puterniculu si ziditoriu, spre a omului folosintia si îndemâna o facusse. Acést'a a se dovedi pôte , căci precumu nemuritoriu a fi illu facusse, si de vreme ce nemuritoriu era, éta dara că lumea acést'a de folosu îi era.

XX. LUMEA-DUPE PECCATU ÎN REU S'AU PREFACUTU.

Asijderea dupe gresiél'a si peccatulu acellui dintâiu omu, tôte a-celle ce de folosu erá se fia în stricaciune, si celle dulci în amaru, si celle ce lesne cu nevoia si cu truda ; aceea ce saraculu de omu a agonisi s'au prefacutu si s'au premenitu ; precumu aevea scrie Moise : «lui Adamu disse : căci ai ascultatu glasulu muirei talle si ai mancatu din lemnulu care poruncisemu tie se nu manânci ? Blastedatu pamântulu în lucrulu teu ! si în ostenintia vei mancà dintrênsulu ; în tôte dillele vietii talle spini si ciuline va resari tie si vei manca erbile pamântului ; în sudórea fetii talle vei mancà pâine ta pene cându te vei întórce în pamêntu din carele esci luat, căci pravu ęsci si în pravu te vei întórce.» (Nascerea, Capu III, versu 17-19).

DUMNEDIEU CUMU SE PACCATULU DESLÉGA AU ARATATU.

Dupe aceea iarasi acellu milosu milostivu Dumnedieu, cu mil'a sa cea fora mesura bogata , cotre a sa plasma cu miloserdia intorcându-se, aratatu-i-u moduri si mijlociri ca de sub legatur'a acellui blastemu a essi se pôta, ca iarasi in veci traitoriu si nemuritoriu se se faca.

XXI SPRE A PECCATULUI DESLEGARE NOULU ADAMU, ADECA CHRISTOSU, A VENI AU TREBITU.

La acest'a dara fora gresiu acést'a au trebuitu, si acést'a s'au facutu. Adeca vechiulu Adamu au gresitu si iarasi unu nou Adamu se-lu mantuésca, si trupu pentru trupu patimindu, se-lu isbavésca. Pentru care lucru marturisesce svântulu Augustinu : « Dumnedieu precumu te-au facutu pre tine asià nu te va mentui pre tine fora tine.» Adeca nu numai singura Dumnedieirea care este a tóta puternica, ci impreuna si omenirea care este lui Adamu partasia au trebuitu, a deca Dumnedieu si omu ; si asià se se faca nou Adamu, si blastemulu se se deslege.

XXII. VENIREA LUI CHRISTOSU SI A PECCATULUI DESLEGARE 'NAINTE PRIN PROROCI DISSA ; IARA VIINDU ELLU, IMPERATI'A SA NE DARUESCE.

Acést'a dare Is. Chs. Dumnedieu si mantuitoriulu, nadejdea si scutirea nostra fu, carele mai denainte prin svintii sei proroci s'au aratatu; pene mai pre urma dara celle scrisse prin proroci a se plini, vremea sosindu, singuru s'au aratatu , de fecioresculu pântece nescarandavindu-se, din Mari'a feciôr'a si din Duhulu svântu omenescu trupu luându, si intrupându-se, patimindu si rastigninduse, si a trei'a di inviindu (dupe cumu erà prin allesii sei scrissu) pre vechiulu si peccatosulu Adamu, noulu si cellu fora peccatu Adamu impreuna cu sine pre totu omenesculu narodu au din morti sculatu. La acést'a, pene a nu fi, adevratu marturisia cu duhulu svântu cunoscându Ossie : « Inviea-ne va pre noi (dice) dupe doue dille, si in dio'a a trei'a ne va scula pre noi.» (Capu VI, versu 2); si « pre carii intunerecu si in umbr'a mortii, (precumu dice Issaia Capu.IX,

versu 2) «luminatu-i-au sorele dreptății.» precumu dice la Tropa-riulu Nascutului. Acést'a striga Apostolulu dicându: « Ua data ati fostu intunerecu, iara acmù lumina.» (Cotra Ephes. Capu V, versu 8). Acést'a in umbr'a legii din 'nceputu se insemnă, precumu dice: «tuturoru filoru lui Israilu era lumina, iara intunereculu si celi'a peste totu pamântulu Egiptului.» Ishodu, Capu X, versu 22.)

**CARELE CREDE IN DOMNULU, DE VA SI MORTU FI, TRAI-VA, SI CARELE CREDIENDU
TRAESCE NU VA MURI IN VECI.**

Venindu dara ellu, ce dice? « Cine crede in mine (dice) de va si mortu fi, trai-va, si carele traesce si crede in mine nu va muri in veci. » (Ioanu, Capu XI, versu 25). Acést'a dara cumu pôte? Pote; « pentru căci singuru cu sângele lui (de la mórte ne-au rescumpe-ratu.» (Ephes. Capu I, versu 7.) sau precumu de a do'a ôra ne-aru fi nascutu, precumu dice Apostolulu prin Evangelia, « eu v'amu nascutu pre voi » (Corinth. Cartea I, Capu IV, versu 15); si asiá-si acellor'a ce intrênsulu crediura, le dede loru putere fii lui Dumnedieu (si lui frati) a fi» (Ioanu Capu I, versu 12) si cu sine impreuna imperatiei salle mostenitori (ânse acést'a cellor'a ce de acést'a lume se voru lepada si se urmedie lui, ca, precumu ellu, asiá ei in lumina se âmble.) Dara a cărei imperatii mosteni-tori îi facê? care ochiulu n'au vediutu, nici urechi'a au auditu, nici in inim'a omului s'au suitu; « care mai denainte au gatitu-o Dumnedieu cellor-a ce-lu iubescu. » (Corinth. Cartea I, Capu II, versu 7) adeca: « noa locuirea ceriulu » (Cotra Filippu Cartea III, Capu III, versu 20). Acést'a mai dennainte cunoscea Proroculu di-cêndu: « acést'a mosi'a slugeloru Domnului » (Issaia, Capu XXIV, versu 17; si: «dreptii ca sórele vor straluci» (intielleptu Capu III, versu 7. Math. Capu III versu 43) si: «lumin'a lora va fi miellu-siellulu, căci nôpte nu va fi acolo.» (Apocal. Capu XXI, versu 23).

XXIII. PRE DUMNEDIU DUPE FAPTELE SALLE CUNOASCE.

Mai cu deadinsu pre Dumnedieu de bine-facatoriù, de pre alle salle minunate fapte a-lu cunósce vei putea, carele pururea in pri-

vél'a ochiului teu nelipsite sunt, si precumu elle singure illu marturisescu ; « Ceriurile povestescu slav'a lui Dumnedieu. » (Ps. LX, versu 1.) Si elle in de elle un'a pe alt'a pre Dumnedieu facatoriulu si ziditoriulu ei a cunósce invétia : « Dio'a dillei scóte cuvèntu si nóptea noptii vestesce pricepere. » (Ps. XVIII, versu 2).

**CU POFTELE LUMII ORBITU FIINDU, PRE INTUNERECU AMBLANDU, SE NU-TI
CUMVA PARA CĂ IN LUMINA ESCI.**

Iara tie acést'a ti se cade că într'atâta latíme, largime si fora nici ua opréla a voiei slobodu vediëndute, se nu cumvá cu frumósele si bunele salle daruri, carile de la densulu iti sunt daruite, spre reulu si spre perirea ta se te slujesci; se nu cându ai in lumina că âmbli parèndu-ti, intunereculu se afli, pentru cari se dice : « intunecarea ochiiloru se nu vedea. » (Ps. LXXIX, versu 23.) Nici prin tunerecu ca orbii, ci prin lumina se âmbli, precumu se dice : « carele âmbli dio'a (adeca carele âmbli in lumin'a legii, căci legea lumina este, (Pilde Capu VI, versu 23.) nu gresiesce. » (Ioan Capu XI, versu 9.) Căci pentru carii socotescu lumin'a lumii acesteia precumu acést'a se fia lumin'a cea adeverata, Domnulu acest'a numele pune : « orbi sunt si povétia orbiloru. » (Math. XV, versu 14) Si mai vertosu lumin'a lumii acesteia intunericu este, că bine au cunoscutu Iovu că noi in intunerecu ne involuimu. » (Capu XXXVII, versu 19).

**XXIV. CU DARURILE CE TI S'AU DATU, SPRE BINE IARA NU SPRE REU
SE TE SLUJESCI.**

Asià dara cu multe zestre Dumnedieesci spre a-ta slujba inzes-tratu fiindu, cu acestea mintea se nu ti intuneci, se nu cumvá pen-tru tine se se dica : « de asupra au cadiutu focu si nu vediù sorele. » Psalmu LVII, versu 9.) Si pre cell-a ce au si pre dènsulu si pre tine facutu se nu cunosci, ci a credință lumina avèndu cunósce si pre Dumnedieu datatoriulu si parintele lumineloru nu uitá, si acést'a, dî : « Ce voiu da Domnului pentru tóte carile mi-au datu mie ? » (Ps. CXV, versu 12).

DESPRE POFT'A OCHIULUI FOARTE TE PADIESCE.

Si despre a trupului ochiu pofta fôrte te padiesce se nu cându ai pentru vre une desiertări si amagitori se te insieli, căci pentru pucina invointia, pre urma multa iti va urmă caintia ; că frumosu Domnulu invétia : «de ochiulu teu te smintesce , scóte-lu si-lu lépada de la tine.» (Math. Capu V, versu 29).

NICI ALTA FRUMSETIA SAU LUMINA MAI FRUMOASA SAU MAI LUMINOASA DE CATU CEA DUMNEDIÉSCA SE CERCI.

Nici alta frumusetia sau lumina mai frumósa si mai luminósa de câtu cea Dumnediésca se cerci ; căci ellu dice : « eu suntu lumin'a lumii.» (Ioan Capu VIII, versu 12). Acést'a mai denainte au cunoscutu Issaia dicéndu : «norodulu carele âmbla intru intunerecu vediù lumina mare ; celoru-a ce petrecea in umbr'a mortii lumina au resaritu loru.» (Capu IX, versu 2). Caci mai multu de atât'a cercându , vei dice luminei intunerecu si intunerecului lumina. De care lucru bine se dice : « in intunerecu ca in lumina âmbla.» (Iovu Capu XXIV, versu 31). Si iarasi pentru acést'a se dice : «iubira ómenii mai vertosu intunereculu de câtu lumin'a.» (Ioan Capu III, versu 19). Pre acei-a vaierédia Issaia : «voi carii diceti bunului reu, cei-a ce punu amarulu in dulce, ceia ce punu intunereculu lumina si lumin'a intunerecu.» (Capu V, versu 20).

XXV. SPRE POFTELE LUMEI ORBU, MUTU SI SURDU TE FA.

Pentru acést'a dara, in lume intr'acést'a si prin intunereculu luminei ei amblându, tóte in nemica le socotesce, si spre alle ei de pofte invetiaturi, surdu si mutu te fă , precumu dice Proroculu : «Iara eu ca surdulu nu audiamu , si ca mutulu ce nu si deschido gur'a sa.» (Ps. XXXVII, versu 14). Adeca nu numai a le face, ci nici a le audi, nici a le grai se poftésca inim'a ta , pentru că adeveratu se scii că «prósta intréns'a si saraca viétia purtàm » (Tabie , Capu IV, versu 23).

XXVI. CEA DE APOI SOCOTESCE.

Bunu socotitoriu dara fii, si cei ce de la lume ceva poftescu la ce sversitu voru ajunge aminte iea.

XXVII. AVUTI'A MULTORU REUTATI, PRICINA.

Antâi dara va avutia se poftésca, din care multe si in multe feliuri a se nasce reutâti potu si sufletulu la iadu illu cobóra, si in ceva pucinu începêdu nici cu cellu multu se satura, precumu la Pildele lui Solomonu dice : «Pântecele necuratitoru nesatiosu.» (Capu XIII, versu 25). Rre carii cu mania cërta Issaia : «Cânii fora rusine nu sciura saturarea.» (Capu LVI, versu 11). Si altulu adeveresce : «Nu se va amplea lacomulu de bani.» (Ecclesiast. Capu V, versu 9).

XXVIII. AVUTI'A IMMULTINDUSE, LACOMI'A CRESCE ; DIN LACOMIA ZAVISTI'A SE NASCE.

Avuti'a zidiurile si cetâtile farâma se temeliele restorna. Avuti'a cu câtu se immultiesce, cu atâtu lacomi'a cresce. Lacomia începe zavistia; zavisti'a nasce mórte, precumu dice : «începù durere si nascù fora de lege.» (Ps. VII, versu 15).

XXIX. ZAVISTI'A PE FRATI OMOARA.

Pentru zavistia Cainu pre fratele seu Avelu ucisse, precumu scrie Istoricultu (Nascerea Capu IV, versu 8). Avuti'a nasce mandri'a cea spurcata, precumu svântulu dice Augustinu : » Anevoe este ca nemândru se fia cellu bogatu».

XXX. LACOMULU TOTI A FI SARACI POFTESCE.

Caci adeveratu este că avutulu, adeca lacomulu, numai ellu avutu si imbogatitu, iara altii toti saraci si misiei a fi poftesce

XXXI. NEAGIUNGENDU-I TIARINE SATU POFTESCE, IARA MANDRULU NUMAI ELLU OMU, IAR ALTI DOBITOACE AFI SOCOTESCE.

Neagiungêndui tiârinerile, poftesce sate ; nesaturânduse de sate ,

poftesce târguri ; ne indestulându-se cu târgurile, poftesce cetăți, și alalte. Asijderea mandrulu, adeca cellu innaltu cu firea, numai ellu omu, iara altii totii dobitôce a fi socotesce. Adu-ti dara aminte că pentru mandria ângerulu din ceriu cadiu și dracu se fach, dicându: «in ceriu me voi sui; asupre steleloru ceriului voiu innaltia scaunulu meu.» (Issaia, Capu XIV, versu 13).

XXXII. BOGATULU SCAUNULU CELLU MAI DE SUSU CÊRCA.

Intr'acestu-a chipu bogatulu prin tamplări imbogatinduse, cinstea și scaunulu cellu mai de susu cêrca; și cu câtu s'ar mai sus sui, cu atâtu âncă mai susu a se urcă poftesce; și nici la ua stepena de cellu mai de giosu a se propri ar vrea. Pentru care a se dice s'ar putea radica-se innaltulu, ca cu mai grea cadiatura se cadia.

XXXIII. BOGATULUI MANDRU, DUMNEDIEU NEPRIETENU LUI.

Si antâiu slugi lînga cei mari a fi agiungându, pene intr'atâta cu mintea agiungu și aface nevoiescu, că ei stapâni și pre stapâni slugi a face silescu. Si cu acêta socotela ca tîta cinstea, slav'a lumii acesteia se nu le lipsesca. Si Dumnediou nepretinulu lor. Căci Dumnulu mândriloru se imponcisiédia, iara celloru smeriti le dă daru. Si precumu graiesce Davidu: «ochii mândriloru vei smeri.» (Psalmu XVII, versu 28).

XXXIV. SI CU BOGATIA SI CU RAIU A FI NEVOESCE; NIME A DOI DOMNI A SLUJI NU POATE.

Nici se te gandindu insielli, că cu avuti'a a ceriului imperatia vei cumpera, căci: «nime pôte a doi domni sluji.» (Math Capu VI, versu 24.) Căci avuti'a mai vertosu inchide de câtu deschide, și mai multu opresce de câtu indémna. Avuti'a dice că nu vei mai muri. Avuti'a dice că altulu de potrivea ta nu este. Avuti'a dice că ea nici ua danaóra te va parasi. Avuti'a iti dice că nici ua danaóra vre-ua intristare vei avea. Avuti'a iti dice: mânânca, suflete, căci ai multe bune. Nici iti pomenesce că mâ'ne sau poimaine sufletulu ti se va

luă, si ea va rămânea. Căuta la Pild'a bogatului. (Luca, Capu XII, versu 16). Ci precumu frumosu invétia Ecclesiastulu : «nu scie omulu sversitului vietii salle, ci ca pescele se prinde in unditia», pre carele invétia Issaia : «orânduiesce cas'a ta, că vei se mori, si nu vei fi viu.» (Capu XXXVIII, versu 1). «Nici voru folosi in di'ăa resplătirei» (Pilde Capu XI, versu 4.) Si mai vertosu precumu singuru de adevèru graitoriu rostulu Domnului marturisesce : «Vai voe bogatiloru, carii aveti desmierdaciunea v'ăstra ! Vai voe, carî saturati sunteti, că veti flamandi ! Vai voe, care rideti acmù, că veti plânge !» (Luca Capu VI, versu 24, 25). Assemine acestor-a caula la Pild'a bogatului cu a saracului. (Lazaru, Luca, Capu XVI, versu 19—20).

XXXV. DE ESCI INTIELLEPTU, IN TREI VREMI TE CUMPENESCE.

Pentru acést'a dara Seneca (macaru că pagănu era) ânse frumosu invétia: «de este sufletulu teu intielleptu, in trei vremi se se cum-penésca : fîitórele fôrte a pazi, aceste de acmù bine a chivernisi si «celle trecute adessu a pomeni.» Adeca celle trecute in minte ti le adu, si ce au fostu unii si in ce s'au intorsu vei vedea, 'precumu dico : «pre cei bogati ii trimisse desierti.» (Luca; Capu I, versu 53). Spre acést'a acellu allu Senecai multu a folosi póte cuvèntu : «Rez-sipirea cellui mai dinainte cadiutu, pre cei mai de pre urma invétia; si intru acésta de acmù vreme fôrte cu socotéla intréga se te ocar-muesci, căci nici unele infipte sau statatóre le ai.» Marturisesce Daniilu : «muta vremile ; vêrstele, imperatiile schimba si le asiédia.» (Capu II, versu 21.) «Cellu-a ce înforméza lumin'a si face întunere-culu, cellu-a ce face pacea si plasmuesce reulu, eu Dumnedieuulu cellu-a ce face tóte aceste.» (Issaia, Capu XLV, versu 7.) Asijderea Sirachu invét'a : «pomonesce celle de pre urma si in veci nu vei gresi.» (Capu VII, versu 36). «Căci macaru imperatu, macaru sluga, macaru bogatu, macaru saracu, macaru tare, macaru slabu, toti ua viétia pórta, si aceia saraca, saraca viétia purlămu.» (dice Tobie, Capu IV, versu 23). Si a tuturoru essire este dintréns'a un'a, adeca spre mórte, pentru care adeveresce Davidu : «eu intru pe callea a totu

pamântulu.» (Imper. III, Capu II, versu 2). Precumu si Sirachu striga : «O, morte ! câtu de amara iti e pomenirea ta omului impaceluitu in suppussele salle,» (Capu XLI, versu 1). Si iarasi vietuindu, toti pre ua calle amblându , si pre aceea iarasi întôrcere cuiva nu se dà. Pentru cà frumosu adevéréza Iovu : «éta scurtii anni trecu , si pre carârile carele nu me voiu întôrce âmblu». (Capu XVI, versu 22). Si Ieremia pre acést'a se vaierédia : «Vai de noi, cà s'au plecatu dio'a si s'au facutu mai lungi umbrele de séra.» (Capu VI, versu 4).

XXXVI. MOARTEA SOSINDU, AVUTIA CE FOLOSESC?

Pentru acésta dara in minte se-ti fia (dice Sirachu) cà : « mórtea nu va zabovi.» (Capu XIV, versu 12). Viindu dara mórtea, imperati'a, puterea, avuti'a si bogati'a ce folosesce ? Càci vrajmasia si cumplita este celloru nedrepti ; càci mortea, colibele saraciloru si paturile imperatiloru, totu cu unu picioru calca ; si precumu s'ar dice : «góla este mórtea : argintulu si aurulu loru nu-i va putea mantui in dio'a maniei lui Dumnedieu.» (Sofonie, Capu III, ver. 2).

XXXVII. GOLLU AI ESSITU DIN PANTECELE MAICEI, GOLLU TE VEI INTOARCE IN TIERNA.

Pentru care pomenesce Iovu : «gollu amu essitu din pantecele maicei melle, si gollu me voiu întôrce.» (Capu I, versu 21). Adeca desparti-se-va sufletulu de la trupu ; desparti-se-va omulu de cas'a lui si in morméntu va intra ; desparti-se-va de duhulu, desparti-se-va de putere si de avutia , si in slabiciune si in saracia va merge ; nemica dintru alle salle a ridica si cu sine a duce va putea, precumu svântulu vorovesce Augustinu : «chiresiu allu nostru nemica nu avemu, fora numai peccatulu.»

XXXVIII. ALLU TUTURORU SVERSITULU UNULU, ADECA MOARTEA.

Vedi si pricepe acmù dara cà allu tuturoru sversitul mortea este. Vediusi pre imperati si pre cei tari la ce agiunsera ? Pentru cari Proroculu prorocesce : «a legá imperatii loru in obedi si boerii lui

in catusie de fieru ca se faca intrênsii giudecata si in mânele drep-tiloru sabia de âmbu părțile ascutita. » (Psal. CLIX, versu 7 si 8). « Căci n'au cunoscutu că de câtu cellu innaltu altulu (adeca Dumnedieu) este, si acellu-a le va in dreptatea sa giudecându-i res-plati.» (Ieremia, Capu XVII, versu 10; Iovu, Capu XXXIX, versu 31; Issaia capu XI, versu 4). Pre carii scriptur'a mustra : « n'au ascul-tatu, n'au primiitu invetiatura, 1 proci.» (Sofonnie, Capu III, versu 2).

XXXIX. NESOCOTINTI'A PATIMA ADUCE.

Pricepi acmù dara că nesocotinti'a si neascultarea patima aduce ? Si cellui-a ce strâmbu lucrédia, in locu de simbria, iadulu i se dă ? Precumu adevăratu Ossie graiesce : « Vêntu semanara si vivoru se-cerara.» (Capu VIII, versu 7).

AVUTI'A STRANSA, SPRE REULU STAPANU-SEU.

Vediusi precumu avutiile si puterile nemica folosu facura ? Ve-diusi că avuti'a strânsa spre reulu stapânu seu , iara nu spre binele lui este ? Vediusi că pomenirea lui cu sunetu perî ? Vediusi că bu-nurile si bogatiile spre a ceriului suire, grele sarcine suntu ? Mar-turisesce Avacumu : « Vai cellui-a carele aduna nu alle salle, pene cându va gramadi asupra sa lutu indessatu.» (Capu II, versu 6). «Că éta acmù in pulbere zace.» (dice Iovu Capu X, versu 9).

PUTERNICILORU CU REUTATE DUMNEDIEU RESPIATESCE.

Mai vertosu că si intr'acésta viétia , puterniciloru cu reutate res-platesce Dumnedieu, precumu scrie la Paralipomenonu : «Innaltiutu-s'au inim'a lui, si se facù mania lui Domnedieu asupra lui.» (Capu XXXII, versu 26, Cartea II). «Că cellui in lume vertosu, dice Dum-nedieu, luaiu-voiu din mân'a drépta sagetile si din mân'a stânga ar-culu.» (Iezechiilu Capu XXXIX, versu 3 si Capu XXXVIII, peste totu). Si cellu a totu puterniculu Dumnedieu, carrele , si caii, si os-tasii cei puternici si implatasiati (in mare îi innéca); passeriloru ce-riului si pesciloru mării masa îi face. Ellu pre mândru lovesce, si

pre cellu vertosu ranesce. Eilu cetătile lorü farâma si le resdumîca. Precumu s'ar putea dice : « Alexandri'a va fi rasipita, si Memphis, cu nevoi in tôte dilele. » Iezechiilu Capu XXX, versu 17.) Ellu face si in viile lorü rîda nu va fi. Ellu uccide din omu pene in dobitocu ; si precumu a multi imperati si puternici pilde vei putea afla , cërca scripturile.

XL. DUMNEDIEU SCHIMBA SI MUTA IMPERATIILE.

Asijderea a acestor-a schimba imperatiile si le muta , si precumu Sirachu adevăresce : « Imperati'a din nêmu in nêmu se muta pentru nedreptatea. » (Capu X, versu 8.) si Dumnedieu dice : « Vai tie care vei pradă ! Au nu si ellu se va pradă ? (Issaia, Capu XXX, versu 1). Căsele puternicului mândru locasiu passeriloru le face, precumu a po-trivi s'ar putea : « Vavilonulu s'au facutu locasiu a tóta passerea. » (Apocal. Capu XVIII, versu 2) si pre cellu mândru blastema Davidu dicëndu : « Dumnedieulu meu , pune-lu si pre dënsulu ca rôt'a. » (Ps. LXXXIII, versu 13) si iarasi dice : « stapani'a lumii se o ia al-tulu ; copiii sei faca saraci si muierea lui veduva. » (Ps. CIX, versu 8—9.) Acellui-a Amosu ii spune : « Femea ăta in cetate va curvi. » (Capu VII, versu 17). Unui'a ca mândrului dice Davidu : « Trecuiu , si éta nu era ; cercaiu-lu si nu se află locul lui. » (Psalmu XXXVII, versu 36).

MURINDU TU, ALLE TALLE CINE VA STAPANI NU SCHI.

Aceste alle lumii remaitóre folosintie cunoscut'au Ecclesiastulu dicëndu : « Pre care nu cunoscü , ore intielleptu au nebunu va sta-pani in ostenintiele melle cu care amu assudatu ? » (Capu II, versu 19). Pentru acést'a de cellu-a ce celle vecinice le are te teme , pre-cum Ieremi'a striga : « Nu'se va teme de tine imperatulu nêmuriloru. » (Capu X, versu 7.) « Căci alle lui-numai remănu, iara alalle tôte trece-voru ca umbr'a. » (Intiel. Capu V, versu 9).

XXI. LUNEA AGONISINDU, IN MARE PRIMEJDIA SPRE A SUFLETULUI PERDERE ESCI.

Aceste dara trecute pomenindu si celle viitóre socotindu, padie-

scete, căci în mari te afli primejdii, ca nu cumva lumea agonisindu sufletulu se pierdi, precumu Domnulu graiesce : «cà ce va folosi omulu de aragonisi t5ta lumea si paguba sufletului seu se faca?» (Math. Capu VIII, versu 36). Si ca cumu cu vasulu spre mare , asià în primejdia cu sufletulu în trupu esci, dice Ecclesiastulu : «Carii vâslesc pre mare, povestescu primejdiile ei.» (Capu XLIII, versu 26). Si Apostolulu dice : «Cu câtu mai multu suntemu în trupu, ne înstrainâmu de la Domnulu.» (Corinth. Cartea II, . Capu V, versu 6).

**XLII CA UNII CE, IMPERATI SI BOGATI FIIND IMPERATI'A CERIULUI AU
AGONISIT NU TR SEMETI.**

Asijderea prea cu totu de-adinsulu a te padi în minte se-ti fia ce nu cumva cu une pilde indoindu-te se te amagesci. Căci în svintele scripturi vei gasi precumu unii imperati cu tiitori si cu muieri multe, bogati si cu putere fiindu, si asià imperatiei ceriului s'au învrednicitu ; căci dumnediesciloru taine partasiu cine nu s'au facutu ? Anse tie antâiu acést'a a sci ti se cade, cà precumu dice Apostolulu : «Radacina tuturoru reutâtiloru este poft'a avutiei.» (Timoth. Cartea I, Capu VI, versu 10). Căci alle pofteloru inceputuri dulci, iara celle pre urma amare essu, precumu se asemana acést'a : «Facutu-s'au în gur'a mea ca mierea dulce ; si daca mancaiu, amaritu-s'au în pântecele meu.» (Apost. Capu X, versu 10) si peccatulu numai ôrece antâiu pricina cêrca, iara de aciea prelesne spre môrte a lucra pôte, cà dice Apostolulu : «Peccatulu aflându vreme, prin porunca me amagesce si printrênsa me uccide » (cotra Romani Capu VII, versu 11.) Si asià adevratu se scii ca lumea, adeca trupulu, gasda talhariloru, adeca locuintia pofteloru este. Pentru care lucru marturisesce Ieremia : «Au pester'a talhariloru este cas'a acést'a?» (Capu VI, versu 11, si Issaia Capu LXXXV, versu 7.) Si nu numai pre cei fora sotii si nepaziti, ci ânca si pre cei prea intrarmati si fôrte bine strejuiti a-i uccide si a-i omori în multe feliuri se ispitesce si în tôte chipurile se nevoiesce, precumu s'au cotra multi veditu.

**LXIII. LUMEA PRE MULTI IN MULTLE BUNATATI INTEMEIATI FIINDU, LA MARI
NEBUNII I-AU INTORSU.**

Acést'a veditu si adevèratu este, càci pre multi intregi la minte si cu bunatàtile intemeiati, la mari nebuniri si la întunecôse orbiri i-au intorsu : pre Davidu fericitulul la precurvia l'au indemnatu, care o au si facutu ; si, apucându dara peccatulu pricina, nici cu atâta l'au lassatu, ci âncă si la de omu uccidere l'au impinsu , precumu istori'a la a dou'a imperatia (Capu XI, versu 2) ; si mai giosu scrie că , luându pre Virsavi'a fic'a lui Eliavu, muierea lui Urie Hetteulu , au curvitu cu dâns'a ; si dupa acestu-a peccatu facutu, au adussu pre Urie, càci eră la ôste cu Ioavu, Vezirulu lui Davidu, si dupe ce au venitu iara l'au trimissu, si scriindu carte, si cu mân'a lui trimisse la Ioavu, ca daca va merge se-lu puia unde va fi resboiulu mai greu ; si Ioavu asiă facêndu, càci l'au pussu la cetate, unde era barbati mai vertosi, si essindu din cetate si dându resboiulu si uccigêndu pre multi au peritu si Urie Hetteulu. Asijderea pre fiulu seu Solomonu, din intielleptiune carele mai multa si întrêga de câtu toti omenii pre pamêntu avea, mai nebunu de câtu tóta lumea l'au prefacutu ; că precumu Cartea la a trei'a imperatia (Capu XI, versu 1) că, iubindu Solomonu muieri multe de altu nêmu. si de a loru dragoste nebunesce cuprinsu fiindu, capiste lui Hamos, idolulu lui Moab, au ziditu, si singuru Domnulu de ado'a ôra aratându-i-se, si aceste a nu face poruncindu-i, nu ascultă ; si alti multi assemine acestor-a.

**RINE ESTE PECCATULU A NU-LU FACE ; IARA FACANDU-LU, NU LU TAGADUI,
3 CI-LU INDATA MARTURISESCE.**

Ci acést'a tie într'acestu-a chipu pilda se-ti fia ; càci acesti'a , atatu-a intariti si sprijiniti, si in a credintii legaturi tari legati fiindu, si numai cu ôre-ce spre peccatu începature facêndu într'acestu chipu, precumu mai susu scrie, trupescile si lumescile pofte iau intorsu. Asijderea Davidu tie frumôsa pilda se-ti fia că, dupe facutul peccatu, (precumu iarasi Imperăli'a âduo'a, Capu XII scrie) trimisse Dumnedieu pre Nathanu Proroculu cotra Davidu ; si nimica cevasi peccatulu si

vin'a lui tagadui, ci indata marturisindu-se disse Psalmulu LI pentru marturisirea peccatului; si apoi dupe acést'a nu au mai gresitu. Si altor-a multi cinstiti vei afla pilde, carii dupe peccatu nimica zabavindu s'au intorsu. Si acést'a se scii, căci pôte fi aceia mai cu ferbinte si mai cu adeverată dragoste cotra Dumniedieu se intorcea, si cu acea socotéla ca se nu mai gresiésca. Anse precumu dice Intiel-leptulu in pildele salle: « de siepte ori va cadea dreptulu (in di) si se va scula. » (Capu XXIV, versu 16).

PRESTE TOATE DE CURVIA TE FERESCE.

De tote dara, si pentru tôte paditu se fi, ânse mai vertosu pentru a curviei pofté; căci neprietenulu diavolului cu multe (ânse pricina avôndu) a amagi pôte, iara mai lesne cu muierésca frumsetia care, ca foculu sau ca marea este de cumplita; precumu Thales filosofulu bine au cunoscutu si dice: « Foculu, muierea, si marea, trei reulăti de opotriva. »

ASIJDAREA DE MANCARI SI BEUTURI MULTE.

Si mai vertosu lumescele, se nu dicu trupescele pofté prin mancări multe si beuturi peste measure se atitia si se adaoga, carile lip-sire mintii aducu, precumu marturisesce Ieremia: « Beau, si se turbura si se nebunescu » (Capu XXV, versu 16); si de câtu dobitócele mai rei se facu; că dice Varuchu: « dobitócele mai bune suntu de câtu dânsii. » (Capu VI, versu 67) « allu căror'a Dumniedieu pântecel-le este » (Cotra Filipu, Capu, III, versu 19). Iara Ecclesiastulu in potriva dice: « Cine postitoriu va fi, va adaoge viétia. » (Capu XXXVI, versu 34).

LXIV. PRE MULTI AUDINDU CA CU AVUTI'A RAIULU MOSIA AU CUMPERATU, CU ACESTA PRICINA AVUTI'A NU IUBI, CACI CELORU MAI MULTI IADULU LE-AU CASTIGATU.

Asijderea pre multi că cu avuti'a a ceriului imperatia au cumperatu vediôndu, intru acést'a nu tesimėti, căci nu toti pre avuti'a a o sta-

pani potu. Pre cei mai multi bogati'a ii robesce. Anse, Precumu Theologulu Nazienzanulu graeisce) adeveratu este : scumpulu, sau lacomulu , ascunde avutiille ca unu robu, iara darniculu le cheltuesce ca unu domnu. Anse acei ce cu banii a ceriuriloru imperatia si-au agonisitu, antâiu dara acêsta trecatôre lume, si mai vertosu de sine s'au lepadatu, si cu milosteni'a impreuna tôte alalte au urmatu bunatâti, dupe Dumnedieesc'a invetiatura. «Cine-va se via dupe mine se se lêpede de sine» ; Si mai vertosu macaru bogatu , macaru saracu, lui Christosu a urmâ cumu se cade, (Cauta Luca Capu XIV, versu 26 si Math. Capu X, versu 37 , 38 , 39). Si adeveratu dara câ credinciosiloru imperati'a ceriului eftina este ; câci talhariulu cu unu cuvântu, (ânse plinu de credinția,) imperatiei ceriului s'au invrednicitu. (Luca, Capu XXIII, versu 63).

IN DARU AI LUATU, IN DARU SE DAI.

Ansa tie Dumnedieu milostivulu si de omu iubitoriulu fericire dându-ti, si in tôte imbisiugindule, intru acestu-a chipu socotesce, cumu nu alle talle ci alle lui sunt, si neparasitu svântulu lui nume laudându, in laud'a numelui lui, din celle ce ti-au datu dâ ; si precumu in daru ai luat , asiâ in daru se dai. Cotre acêst'a adeverata a lui svânta dissa este : «pentru un'a insutitu va da.» (Cauta Math. Capu XIX, versu 29 ; si Marcu Capu X, versu 19, 30; Luca , Capu XVIII, versu 29, 30.) Incredintiediate dara acmû, câci cându mai multu vei da, atuncea mai multu vei agonisi.

LXV. ADAUGANDU-TI-SE AVUTIILE, INIMA SE NU TI SE IMPETRÊSCA.

Adaogându-ti-se dara avutiille, se nu ti se cumvâ inim'a impetrêscă : ca milostenie a face se te lenevesci si pe celle saracu vediându se te scarandavesci ; si cu acellea cu carele bine sufletului a face ai putea, spre reulu si spre peirea ta se le fi strânsu. Adu-ti aminte de a bogatului cu a saracului pilda, si nu face ca acellu-a, ca se nu pati ca facellu-a. (Cauta Luca, Capu XVI, versu 20). Adu-ti aminte de voiniculu carele cotra Domnulu nostru Iisusu Christosu venî si

pentru imperati'a ceriului cumu o va agonisi întrebă, cărui-a îi răspunse (dupe ce se află toate alle legii porunci se le fia paditu): «de vei deplinu a fi, du-te, vinde carile ai, si dă saraciloru, si vei avea comóra in ceriu, si vino de urmédia mie.» (Math. Capu IX, versu 21). Si acellu-a căci multe mosteniri avea, greu fi cuvântulu dasca-lului bunu parù, si se duse tristu. Socotesce dara se nu si ca acellu-a de învetiatur'a Domnului se te mahnesci, si se nu cumva chei'a în drépăa invertesci, adeca, vrându a deschii, cu bogati'a se imperati'a ceriului încui, si din afara portiloru fericirii se renâi.

NICI CUMU LACOMIEI LOC SE DAI, CĂCI CA FOCULU NU SE VA SATURA

Pentru acést'a dara nici cumu cevási locu lacomiei se dai, căci lacomi'a a se lati si a se immulti începându, de dâns'a a te desberă anevoia este, pentru că frumosu Seneca adevăresce: «Macaru că alalte reulăti, îmbetranindu noi, îmbetranescu si elle, numai singura lacomi'a întineresc.»

XLVI. LUMEA, TEMNITIA; SI PENTRU CE SE SE IUBESCA?

Si cu acést'a ânce a te însciintă ti se cade: că de te lumea, sau poftele lumii, spre îndragirea ei trage, socotesce, frate, pentru ce, si căci lumea se fia de îndragitu sau de iubitu? De vreme ce Proroculu temnitia o numesce, si adevăratu asiă este: si împotriv'a lumii Apostolulu invétia: «Nu iubiti lumea nici celle lumesci» (Cartea I, Ioanu Capu II, versu 15). Lumea dara temnitia este omului; asiă trupulu temnitia este sufletului, si pre acellu blagorodnicu sufletu, cu amaratiunile pofteloru lui, ticalosulu omu illu dosadesce; cărui-a mare nevoia, nesuferita si cumplita amaratiune, fi aduce, de care lucru bine Aristotelu au graitu: «Blagorodniculu sufletu, nici a face, nici a pati strambatate pôte.» Si dupe densulu Seneca adăoge: «acellu de bunu nêmu dosad'a a suferi nu pôte.» Că adevăratu dara că, precumu temniti'a trupulu ovilesc, asiă trupulu in slobode voi amblându, sufletulu languediesce si-lu prapadesce; căci acellea trupului largi si late, înguste si strâmte sufletului sunt. Pentru a-

cést'a Davidu strigá: «scóte, o Dómine, din temnitia sufletulu meu.» Ps. CLXII, versu 7).

XLVII. DESFRENAT'A VOIA SUFLETULU SPRE MORTE RAPESCE.

Anca de priceputu este că desfrenat'a voia sufletului paguba si mórte aduce; si ca cumu cinevá pre callulu sirépu fora zabale ar fi, asiá acoperitele pofte spre mórte rapescu. Pentru care lucru cuventulu acestu-a s'ar potrive: «Eata cellu galbenu, si cine siéde pre dñsulu, mórte numele lui.» (Apost. Capu VII, versu 8). Lat'a calle strâmta essire are; si fiete cine pre ce căi va amblà sém'a i se` va lua. Pentru că minunatu Ecclesiastulu invétia: «Veselesce-te, voi-nicule, întru tineretiele talle, si în bine se fia inim'a ta, si âmbila în căile inimii tallesi in privél'a ochiloru tei, si se scii că pentru tóte acestea aduce-te-va Dumnedieu la giudecata, (Capu XI, versu 9) unde fiete cui dupe a salle va resplati fapte.»

XLVIII. IN LUME FERICIRE NU ESTE, NICI LUMANULU FERICITU.

Nu este daru in lume fericire; nu este cellu cu a lumii pofta fericitu; nu este necuratitului pace; nici cu dñsii se te obscesci; căci «cine se va atinge de pecura, ima-se-va de ea.» (Ecclesiastulu Capu XIII, versu 1) (1).

XLIX. FERICITU CARELE CU LUMEA NU S'AU AMESTECATU.

O ! fericitu carele cu lumea amestecare n'au avutu ! si «fericitu barbatulu carele nu âmbila in svatulu necuratiloru !» (Ps. I, versu 1). O ! fericitu carele nu este cu lumea ! că dice Domnulu : «eu v'amu allessu pre voi din lume» (Ioanu, Capu XVI, versu 19). Si de câtu alle lumii fericiri, mai fericiti sunt mortii cei curati; că vii traiescu cu trupulu, si sunt mortii cu sufletulu; iara curatii cu trupulu murindu, sufletulu viétia vecinica le agonisesce. Pentru acé-

(1) La citatiunea acést'a se vede ua erore : mai antâiu că in textulu grecescu se dà ca citatiune de la Sirachu, apoi că in Ecclesiastulu nu essista ua Carte a III-a, prin urmare nici citatiunea nu se gasesce. G. S.

st'a te socotesce că , cându viu esci , se fi ca mortulu : ca , cându vei muri , se înviedi si atuncea deplinu se te fericesci.

L. DREPTULU NU SE VA CLATI, DE ORI CE I S'AR TAMPLA.

Multi minunati , multi slaviti , multi fericiti au venitu , si acmù suntu in lume , carii din bunele salle fapte , ca nisci munti tari întemeiati , pre carii a Domnului urzire este , si ca cedrii Livanului înradacinati , carii de fortun'a si vivorulu câtu de mare nu s'au clatitu ; marturisesce Intiellleptulu : «nu va intrista pe dreptulu , macaru orice i s'ar intempla.» (Pilde , Capu XII, versu 21). Acesti-a , ca nisce vertóse si luminóse diamanturi , nici cumu de cevá s'au betejitu s'au rojditu ; căci Dumnedieesc'a deplina dragoste avêndu , dicu : «lovira-me si nu m'au durutu ; trassera-me si n'amu simtitu.» (Pilde , Capu XXIII, versu 35).

LI. DE LUME LEPADANDUTE, TITULU FERICIRII VEI AGONISI.

Acestor-a dara de te vei assemená si carâriloru loru de vei urmă , si de lume de acést'a de te vei lepadá , bine se scii că titolulu fericii vei agonisi. Că singuru Dumnedieu adeveresce : «Fericiti , saraciloru ! Căci a vóstra este Imperati'a ceriului ! Fericiti care acmù flamanditi , căci ve veti satura ! Fericiti cari acmù plângeti , căci veti ride ! fericiti veti fi cându v'oru urrî pre voi omenii si cându v'oru isgoni pre voi si ve voru ocarî , si voru lepada numele vostru ca pre reu , pentru numele fiiului omenescu !» (Math. Capu VI, versu 20, 21, 22)». Că iarasi dice : «Cine au aflatu sufletulu seu perde-lu-va pre densulu ; si cine si-ar fi perdutu sufletulu seu pentru mine , afla-lu-va pre dènsulu.» (Math. Capu X, versu 39). Si încă dice : «Cine va se via dupe mine , se se lepede de sine , si luându crucea sa se via dupe mine.» Adeca vertutea , puterea , spre tóte a diavolului iscusenie ; că dice Domnulu , si adevratu dice : «Eata că v'amu datu voa putere a calcá asupra sierpiloru si a scorpiiloru , si preste tóta puterea neprietenului , si nemica va strica.» (Luca , Capu X, versu 19). Si acést'a împreuna cu ce ? cu dragostea cea adevrata insotitu

a fi, că : «deplin'a dragoste afara scôte fric'a.» (Ioanu Cartea I, Capu IV, versu 18). Cari nici focu, nici fieru, nici toégu, nici alta-ceva de pedépsa cinie in séma bagara ; si cu acésta socotéla, si cu acésta întréga nadejde, că : «carii in lacrimi voru samana, in veselía voru secerá.» (Ps. CXXV, versu 5). «Credinti'a, leulu si smeulu calca ; prin credintintia, duhulu întaresce slabiciunile nostre.» (Romani, Capu VIII, versu 25). «Credinti'a aduce dragostea ; dragostea crede, tóte nadajduesce, tóte suferé.» (Cartea I, Corintî. Capu XIII, versu 7). «Credinti'a cuventului acellui-a crede că vertutea in slabiciune se plinesce.» (Cartea II, Corinth. Capu XII, versu 9). Credinti'a dice : «cinstita e mórtea preacuviosiloru sei inaintea fetii Domnului.» (Ps. CXV, versu 5). Credinti'a, de cellu-a ce sufletulu, nu de cellu-a ce trupulu uccide, se teme ; credinti'a numai de Dumnedieu se teme ; căci acellu-a si sufletulu si trupulu a omori pôte, precumu dice Iezechielu : «Uccide sufletele carele nu moru, si invie pre acei cari nu traiescu.» (Capu XIII, versu 19). Credinti'a acést'a face ca, cu câtu s'ar pedepsi mai multu, cu atâta se întaresce mai multu. Pentru că frumusu svântulu arata Augustinu : «Cutea fierului, cuptorulu aurului, biciulu callului, într'acestu-a chipu sunt nevoile dreptului.» Acestia prin credintia de dragoste atitiati fiindu, singuri sie îsi dicu : «Nevoiesce ca unu bunu allu lui Christosu osténu.» (Timoth. Cartea II, Capu II, versu 3). Acesti-a sufleteloru salle dicu : «Saí prin munti ca passerile, căci peccatosii intinsera arcu.» (Ps. X, versu 2). Acesti-a cuvêntulu acellu-a pomenescu : «O, mórte ! câtu de amara este pomenirea ta omului nedreptu ; împotriva, nadajduesce-se dreptulu in mórtea sa.» (Intiel. Capu III, versu 4). Acesti-a cuvêntulu acellui-a se semetiescu : «Fericitu omulu, carele suferé ispitele ! căci cându se va întreba, lua-va corón'a vietii care au giuruitu Dumnedieu celor-a ce iubescu.» (Iacovu, Capu I, versu 12).

**LII. CU POFTELE LUMESCI DEPRINDIÈNDU-TE, DUMNIEESCILE PORUNCI GRELLE
ÎTI VORU PAREA.**

Anse acést'a forte bine a cunósce îti trebue : că omulu, saraculu, in becisnice si de ocara vrednice alle lumii pofte si fora isprava des-

mierdări deprindiându-se , tôte ori câte spre a sufletului fericintia suntu, grelle si aspre i se arata ; si svintele Dumnedieesci porunci nu numai a le face , ci si a le audi cu urîtu fi pare. Nici de a Domnului adevveratu cuvêntu fsi aduce, unde dice : « Luati giugulu meu asupra vóstra, si invetiati-ve de la mine ; càci blându suntu si umilitu cu inim'a ; si veti afla odihna sufleteloru vóstre , cà giugulu meu netedu este si sarcin'a mea usióra. » (Math. Capu XI, versu 29, 30). Anse adevveratu cà cevà mai usioru si mai netedu de câtu Dumnedieescele porunci a fi nu pôte ; sau cevà mai de folosu, sau mai de tréba , de câtu in legea Domnului Dumdieului vostru a âmblá , a se afla nu pôte ; cà, de vreme ce alle lui grelle , sau alle lumei usióre, si de voru cei ce lui slujescu nenorociti fi, au cei ce lumii slujescu fericiti voru fi ? Ba ! Acést'a nu dea Dumnedieu ! Pentru cà bine svântulu Augustinu dice : « Vai fericirii vecului acestui-a ! Vai uadata ! Vai de a dou'a ora ! Si vai iarasi ! » Anse acést'a se scii : càci deplin'a cotra Dumnedieu dragoste impotriva a tóta asprimea si greutatea lumésca biruesce ; si , ca cu unu cuvêntu se dicu , pre tôte biruieste dragostea.

LIII. ADEVERAT'A COTRA DUMNEDIEU DRAGOSTE ORI CE POFTESCE I SE DARUESCE.

Pentru adevverat'a si deplin'a contra Dumnedieu dragoste, pomenesce si adu-ti aminte pentru minunatele a lui Dumnedieu minuni, carele, cu cei ce-lu iubescu svintii sei, au lucratu si au aratatu. Antâiu Noe dreptulu si cu famili'a lui, din a tóta lumea potopu, prin versate preste vêrfulu muntiloru ape cu corabi'a a venslá, si din reversat'a Dumnedieésca urgia , intregu si nebetejitu , spre a ômeniloru de a dou'a ora innoire a scâpa. Apoi dara, lui Avraamu samin-ti'a, ca stelele ceriului, nenumerau s'au immultitu. (Cauta Nascerea, Capu XV, versu 5). Moise in potrivea lui Faraonu a sta, si Israiltensescu nému din mân'a lui a scôte , si prin Marea Rosia ca pre uscatu a trece, si alalte mari minunate minuni. (Cauta Ishodu, Capu III, versu 10 ; si Capu V, versu 1 ; si Capu VI, versu 11 ; Capu VII, versu 8, 1 proci, si Capu XIV, versu 22). Dupe acést'a Moise in munte patrudieci de dille si patrudieci de nopti a nu manca si a nu bea. (Is-

hodu, Capu XXIV, versu 18). Asijderea israiltenesculu norodu in pustiiu (dupe ce cu mari minuni din Egiptu i-au scosu) patrudieci de anni cu manna si cu bucate ceresci i-au hranitu, (Ishodu, Capu XV, versu 4, si Numeri, Capu XI, versu 31), nici altu cevà i-au lipsitu. Pre Ilie in pustie corbulu cu pâne si cu carne l'au hranitu, (Imperat. III, Capu XVII, versu 6), si alalte cu dènsulu lucrute ciudesse, cu carulu in ceriu a se sui. (Imperat. IV, Capu II, versu 11); pre unu copillu mortu a inviea, (Imperat. III, Capu XVII, versu 22), si cotra dènsulu cei trimissi de Ochozi imperatulu Samariei, cinci dieci cu nacélniculu loru, disse: «De suntu omulu lui Dumnedieu, pogóre-se foculu din ceriu si se te înghitie pre tine si cei ce-su cu tine.» si asià focu din ceriu s'au pogoritu si i-au înghititu. (Imper. IV, Capu I, versu 10). Asijderea, îndouite suntu alle ucenicului seu, a lui Ielisseiu; pre Daniilu in gróp'a leiloru de flamânde a jiganiilor fâlci nebetéjitu l'au feritu; si ângerulu Domnului de la Iudeea pre Avraamu la Vavilonu in clipél'a ochiului aducèndu; si pre Daniilu cu linte a hrani. (Cauta in Cartea unde serie pentru Vilu si pentru Zmeu, Capu I, versu 37, si Daniilu Capu VI, versu 16, 22). Cei trei prunci, Anania, Azaria si Missailu, carii cu limb'a chaldeésca Sidrah, Missah si Avdenago se numia, cu a lui Navuhodosoru porunca in cuptoriu aruncati, neparjoliti s'au aratau. (Daniilu, Capu III, versu 21). Pro-roculu Ionu în pântecele chitului trei dille neamistuitu, si iarasi sanatosu la uscatu l'au lepadatu. (Iona, Capu II, versu 11). Si âncea ce se-ti mai pomenescu eu? càci sfintele scripturi de acestea suntu pline, càci nenumerate de multe si nemesurate de mari cu precuviosii sei Dumnedieu au facutu. Si âncea in sfântulu Nou Testamentu ca acestea fora numeru vei afla, începatura singuru Domnulu si mantuitoriulu nostru Is. Chr. facèndu, orbii a lumină, surdii a audi, mutti a grai, schiopii a umblă dreptu, bolnavii a-i tamadui si mortii a inviea; si allesu dupe dènsulu sfintele si credinciosele salle urmatóre slugi, de totu feliuri de minuni aratându, si prin credintia de tóta primejdia paditi a fi, din temnitie incuiate si nestricate pecetea, cu nesciuta socotéla a-i scóte. (Fapte, Capu V, versu 18). Pre Pavelu, de trei ori fericitulu, din valurile mării, si lui, si tuturor corabieriloru vietia daruindu, la ostrovulu Milita l'au mantuitu, si acolo veninós'a mu-

sicându-lu vipera, cevă-si macaru nu l'au dodaitu. (Faptele, Apost. Capu XXVIII, versu 4, 5). Lui Macarie Egipténulu in pustia doui pui de leu îi slujia, (cauta la prologulu a trei s-ti, Sergie, Reginu si Theofilu) carii, prin atâte multe si cumplite alle părții resaritului jigăanii, atâta locu au amblatu si fora smintéla s'au intorsu la Ierusalimu. Asijderea pentru Patriarsi, Mitropoliti, Episcopi, ai sei svinti, Vasilie, Grigorie, Ioanu Zlataustu, si alalti, precumu svintii Nicolaiu, Spiridon si bezsrehârnicii Pantelimonu, Cosma, Damianos, carii slavite si de lauda vrednice au lucratu minuni. Asijderea, s-tii lui mucenici si mucenitie; dar pentru totu laudatii stâlpnici, carii érn'a frigulu, vér'a pripaculu, in tôte dillele vietii lor au pûrtatu si au rabdatu: vér'a vântulu credintii aburându-le si érn'a a dragostei contra Dumnedieu vestminte imbracându. O, fericita dara cotra Dumnedieu dragoste! cà cu golulu picloru ascutitele calcasimcelle; ânse cu acesti mai susu pomeniti, cu toti împreuna, curati'a amblă, cà precumu dice Apostolulu: «Curati'a spre tôte este lesne.» (Cartea I, Timoth. Capu I, versu 8).

LIV. OMULU IMPERATU PESTE TOTE LUCRURILE LUMII, ANSE TOTE IN CHIPU DE ZOLOGU II SUNTU DATE.

Anse cotra acést'a, precumu fiete cine a cunósce si a pricepe pôte, cà Dumnédieu a totu puterniculu, a omului, a lumii si a tuturor vediateloru isvoditoriu si facatoriu, macaru cà in tota lumea acést'a si 'ntru tôte plinirile ei stapanitoriu (si cu sloboda voia stapanitoriu) si in nemica opritu te-au lassatu, si ca pre unu împeratu a tuturor pamintesciloru te-au asiediatu, precumu marturisesce: «Pusu-l'ai spre lucrurile mânuloru talle, tôte i-ai supussu sub picioarele lui» i proci. (Ps. VIII, versu 7, 8). Cu acést'a dara nu-te amflă, nici te semeti, cà, precumu Ecclesiastulu au cunoscutu: «in potrive binelui, reu este; si in potrive vietii, morte.» (Capu XXXIII, versu 15). Adeca cu alle salle bine slujindu-te podóbe, bine-ti va'fi, càci împreuna cu binele reulu se pórta. Deci, precumu dice Domnulu: «sau faceti pomulu bunu si póm'a lui buna; sau faceti pomulu reu si póm'a lui rea.» (Math. Capu XII.

versu 33). Si mai giosu iarasi acolo dice : «Bunulu omu, din bunulu vistiariu alle inimei salle, bune scôte; si reulu omu din reulu vistiariu, relle.» (Math. Capu XII, versu 35). Socotesce dara că, dupe viétia, mórtea allérge, căci precumu Apostolulu marturisesce : «Nemernici suntemu pre paméntu.» (Evrei, Capu XI, versu 13; Filipu, Capu III, versu 20. Petr. Cartea I, Capu II, versu 11). «Nici avemu cetate remaitore, ci fiitóre se cercămu.» (Evrei, Capu XIII, versu 14). Nici pentru celle împregiuru-stările lumii se te nadejduesci, nici cercându a lumii vreme, cea mai buna vei află; căci acestea carele acmù suntu, la alti era rasipite, si carele uadanaóra au fostu, iar acmù suntu sfaramate, pentru că au Ecclesiastulu cunoscutu, si dice : «Ce este cellu-a ce au fostu? acellu-a ce este se fia. Ce este cellu-a ce s'au facutu? Este cellu-a ce-i se se faca.» (Capu I, versu 9). Si mai vertosu de vei vechile istorii ispitì, acolo se vedi uadanaóra ce imperatii, ce cetati, ce târguri, ce sate, ce vii, ce gradini au fostu, de carele acmù mai nici temelile nu se cunosc; si carele acmù vestite si lumii sciute se afla cetăti si imperatii, pre atuncea nici sate era, nici ómeni pre acelle locuri locuia; si din celle vechi câte se-ti pomenescu? Unde este Ninevi, cetatea cea prea mare? (Cauta Nascerea, Capu X, versu 11). Unde este Vavilonulu, carele siesse diece de mille împregiurarea zidiului era si cinci dieci de coti teslaresci înnaltimea, si pe grossimea lui carrele ambla? (Cauta istori'a in lucrurile persiesci, cartea 12, unde pentru chipulu Vavilonului serie). Unde este gradina cea in slava facuta a Vavilonului, care din celle siepte minuni a lumii un'a era, care raiulu spendiuratu se chiamá? (Cata iarasi istoria Persiloru, Cartea XII). Unde este Troad'a care in largime trei sute de mille dicu se fia cuprindiendu? ai cărei acmù de abia cii si colea câte cevă din temelia precātu se fia fostu se cunosce? si alte multe carele pentru lungime nu le mai insemnediu. Pentru acést'a si pentru alle lumii lucruri frumusu dice Iovu : «Ca flórea esse si cu umbr'a fuge, si nici ua danaóra intr'acea stare remâne.» (Capu XIV, versu 2). Asiá dara tóte circumstantiele, adeca împregiuru-stările alle lumii suntu.

AGONISIT'AI TOTE, DACA AI AGONISITU CELLE CERESCI.

Anse tu aceste de le vei ca cu odihna si cumu se cade a le mosteni vrea, antâiu imperati'a lui Dumnedieu cere, si cu aceea impreuna ti se voru da alalte.

LV. DULCÉTI'A LUMII, OTRAVA SUFLETULUI.

Mai vertosu dara a sci ti se cade : că otrav'a sufletului dulcėti'a lumii acestei-a este, adeca in voi'a sa este, peccatu este, precumu Augustinu dice : « Peccatulul atâta este slobodu în voia, adeca poftitoriu, că de n'ar fi slobodu in voia, n'ar fi peccatu, carele trupulu îndulcesce si sufletulu otravesce. » Pentru carele se dice : « facutu-s'au gur'a mea ca mierea de dulce, si daca amu mancatu amaritu-s'au in pântecele meu. » (Apocal. Capu X, versu 10).

LVI. CU LUMEA PRECUMU VREUADATA ADEVERATU PRIETESIUGU VEI LEGA NU GANDI.

Vre uadata că cu lumea te vei in adevarata legă prietenia, sau vecinicu ei mostenitoriu că te vei face, nu gandi. Căci când prin a vremiloru tamplări, precumu ceva spre folosu a fi ti se pare, acést'a se scii că cu câtu mai multu îți slujesce, cu atâta mai vertosu te lega, si subt a ei te supune stapanire, pentru că dice Seneca : « Cu câtu ne-amu suitu la suisiu, cu atâta ne-amu suitu la frica. » Si pentru acest'a dara totu deaun'a lumesc'a vietia , cu câtu mai norocita , cu atâta mai primejduitóre este. Cotra acést'a iarasi Seneca adeveresce : « Neodihnitlu lucru este norocirea, pentru căci pre unii spre mandria, pre altii spre curvia îndémna ; pre unii amfla, pre unii móie, si pre toti ti istovesce. » Cu acestea dara, dragostea lumesciloru norociri, si cotra omu aratatele salle blandetie într'acestu chipu illu facu.

LVII. LUMEA, MAIC'A REUTATILOR SI GAZDA TALHARILORU ESTE.

Bine dara se scii că pentru lume Ieremia dice : « că pesterea talhariloru este cas'a acést'a. » (Capu IV, versu 11). Si adeveratu că tóte poftete ei talhari, si ea gasda este ; si pre cei întréns'a nepaditi cal-

iatori, ca cumu prieteni, adeca folositóre si de binevoitóre le-ar fi ;
 ânsé de naprasna si fora veste zugrumându-i îi omóra. De care lu-
 cru iarasi Ieremia dîco: «Pace cu prietenulu se vorovesce, si pre
 ascunsu îi întinde cursa.» (Capu IX, versu 8). Si: «ânce 'lu padindu,
 pe saracu se-lu apuce alesiucesce.» (Ps. IX, versu 20, 21). Cîndu
 dara lumea blânda, si intru tôte dupe a ta voia lesne si cu înde-
 mîna ti se arata, atunce mai paditu si mai stejuitu se fi ; càci cîndu
 te va îmbracisiá spre mórte te va strînge ; si cîndu te va sarutá cu
 veninosu dinte si cu de mórte aducatóre te-va musica musicatura ;
 cà marturisesce : «Cu intrare blânda, iára mai pre urma musicá-va
 ca napârc'a.» (Pilde, Capu XLIII, versu 32). Si altu prorocu invétia
 dicédu: «Nu crede prietenului, nici ve încredintiati in ducatori ; de
 la ceea ce dórme in sinulu teu, padiesce închiderea gurii talle, càci
 fiulu viclesingu face parintelui seu, si fîic'a iscóda asûpra maicei
 salle, si neprietinii omului cassasii sei.» (Michea, Capu VII, versu
 5, 6). Asiá dara lumesc'a norocire Iudei lui Iscariotes se assémána,
 carele cu sarutarea pre Domnulu Dumnedieulu seu spre mórte vendù.
 (Caula Math. Capu XXVI, versu 20, i proci). Asiá dara norocirea vé-
 cului acestui-a cu alle trupului pofte pre nevinovatulu sufletu, ca
 alle trupului pofte, pre nevinovatulu mortii vecinice si diavolului
 vendiéndu-lu îllu dau.

**LVIII. LUMEA DE CATU TALHARII MAI REA ; CACI TALHARII TRUPULU, IARA LUMÉA
 SUFLETULU UCCIDE.**

Pentru acést'a dara fia-ti în minte cà norocirile lumii, cu spurca-
 tele îngiugânduse pofte, de càtu talharii cei ce trupulu din vest-
 minte desbraca, si din lumésc'a viétia scotiéndu-lu îllu uccigu ; ânsé
 mare si cumplita este ; càci talharii, trupulu uccigédu, de vestminte
 de lâna sau de matassa îllu desbraca, iara ea, trupulu învescându si
 îmbracându-lu , sufletulu uccide si de allu sfântului duhu vestmêntu
 îllu golesce. Pentru care Solomonu intru Pildele salle dice : «Este
 ca cumu ar fi bogatu si nemica are.» In potriva , pentru acellu cu
 buna a sufletului padia amblându graiesce : «Este ca cumu ar fi sa-
 racu in multe bogatii.» (Capu XIII, versu 7).

LIX. POFTELE LUMESCI CA SIRENELE PE OMU ADORMINDU ILLU INNÉCA.

Strajuesce-te dara cu întréga intielleptiune, si fôrte paditu se fi, cáci pre lunecósa si masgósa calle callatoresci, si prin marea plina de sirene vanslesci; adeca lumea acést'a multe si in multe feliuri subtili spre întrénsa a locuitoriului amagiri are; si precumu ea a-magitóre, asia si desmierdările ei insielátóre. Cáci ea maic'a pofte-loru si nascatórea desmierdărilor este; de care dice Iezechielu: «precumu maic'a asià si fic'a.» (Capu XVI, versu 44) adeca pre-cumu lumea, asià si poft'a desmierdărilor ei trecatóre, si sufletu-lui stricatóre si rapuitóre sunt. Si mai vertosu cu alle lumii des-fatări, se nu dicu ocări, pre acellu cu dênsele ingurluitu atipinduse illu adormu, si ca cumu de niscø mangaióse ar fi mangaétu de can-tare viersuri; pre care ádormitu, Solomon intru Pildele salle, cu in-tielleptiesculu cuvêntu, ca cu unu boldu lovindulu, illu destépta: «Nu iubi somnulu, se nu te impresóre vecinici'a» (Capu III, ver-su 13). Cáci ea, din blânda si mangaiósa, grósnica si eumplita leóica se face; marturisesce Iezechielu: «Leu s'au facutu si s'au inve-tiatu a prada si pre omeni a inghiti.» (Capu XIX, versu 6). Astupa dara urechile talle, a nu audi versurile ei; marturisesce Amosu: «Du de la mine dulcét'i'a viersuriloru talle; cântecele lautei talle nu voi audi.» (Capu V, versu 23). Si Psalmistulu: «Iara eu ca surdulu nu audiamu.» (Ps. XXXVI, versu 14).

LX. TOTE INDEMNARILE FIILOR VECULUI ACESTUIA DESIERTE SI VREDNICE DE RISU.

Pricepe dara ca «indemnările fiiloru vécului acestui-a (precumu dice Ieremia) desierte sunt si lucruri vrednice de risu.» (Capu X, versu 15). Macaru cà ei cu a sa nebuna intielleptiune asià marturi-sescu precumu folositóre se le fia; carii fora pricepere fiindu, pen-tru densii Varuchu dice: «Dobitócele mai bune sunt de câtu ei.» (Capu VI, versu 67); si ca cumu in somnu, si prin a visului parere fiindu, aievea si adeveratu fiindu li se pare. Pentru care frumosu cânta Cantaretiulu: «Dormira somnulu si nemica aflara toti barba-tii din avutiele talle.» (Ps. LXXV, versu 6). La acést'a frumosu Issaia se potrivesce dicêndu: «Precumu visédia cellu ce flamandiesce cà

manânca iara dupe ce se destépta desiertu este sufletulu lui si precumu visédia cellu ce insatédia cà bea , iara desteptându-se lesinându ânca mai insatosiédia, si sufletulu lui desiertu este.» (Issaia, Capu XXIX, versu 8). Si mai vertosu ca cumu cinevá sburându s'ar visa, desteptându-se iarasu in locul care s'au culcatu se afla. Asià dara loru, precumu in tôte sporescu si se adoage parënduli-se, iara ei totu intr'acea mesura, ânca si in cea mai de giosu remânu.

LXI. VAI ACELUI-A CARELE CEVA DE CATU DUMNEDIEU MAI BUNU A AFLA CERCA.

Asià dara fiii vécului acestui-a ceva mai de folosu de câtu fiii lui Dumnedieu a afla cerca ; si, de Dumnedieu deslipinduse, lumii se lipescu ca de viitórele primejdii se se scutésca. De care lucru cuviosiesce sfântulu Augustinu adeveresce : «Vai sufletulu acellui-a, carele de tine deslipinduse, ceva mai bunu cà va afla au ganditu !» Iara Proroculu dice : «Mie, a me lipi de Domnulu, bine-mi este.» (Ps. LXIII, versu 28). Si asià desfrenatele lumesci aflându pofte si desmierdări, acést'a socotescu fericire, si mai buna de câtu fericirea vecinica; si aflându avutii, acést'a socotescu intielleptiune a fi, marturisesce Solomon : «Barbatulu bogatu s'ngur pe sine intielleptu a fi îi pare.» (Capu XXVIII, versu 11) si feliu de feliuri de mancări si de beuturi gaşindu, acést'a satiulu a fi gandescu. Pentru carii se dice : «Bogatii meserira si flamandira.» (Ps. XXXIII, versu 10). Acestia cu unsoarele de feliuri de miruri fetiele in frumsetia a le straluci socotescu ; de carii dice Naumu : «Fetiele loru ca negréti'a ôlei.» (Capu II, versu 10). Anse fericitu acellu-a carele cunósce cà : «nu numai din singura pâinea viu va fi omulu, ci din totu cuvântulu care essa din gur'a Domnului» (Igea II, Capu VIII, versu 3 si Math. Capu IV, versu 4, Luca IV, versu 4). Càci acellu-a cercându si ascultându cuvântulu Domnului «nu va fi lipsitu (dice) de totu binele.» (Ps. XXXIII, versu 11). Si s-tulu duhu tôte slabiciunile lui le va intări, marturisesce Apostolulu : «Cà duhulu intaresce slabiciunile.» (Co-tra Români, Capu VIII, versu 26).

**LXII. OMULU IN VOIA LUI LASSAATU, CARELE MAI SUSU SE VA SUI MAI CU GREA
CADIATURA VA CADEA**

Anse pre fiii vécului acestui-a tari, mari, puternici si avuti vedîndu-i, si intru tóta voi'a sloboda amblându, privindu-i, nu se smintésca inim'a ta ; căcî totu omulu in voi'a sa de la Dumnedieu lassatu este. Marturisesce Psalmistulu : «Sloboditu-i-au pre dînsii (dice) dupe poftetele inimii loru si voru amblá in isvoditurele loru » (Ps. LXXX, versu 3). Anca pre câtu se voru sui mai susu, pre atâtea voru cadea mai giosu ; că iarasi dice : «Se suie pene la ceriu si se pogóra pene la besna, si sufletulu loru in reutàti lesina.» (Ps. CVI, versu 26). Că slav'a loru nu de la Dumnedieu, ci de la lume este; ca dice Domnulu : «acei-a au imperatitu. iara nu de la mine.» (Ossie, Capu VIII, versu 4).

DUMNEDIEESCILE TAINE DESCOPERITE.

Dupe acést'a macaru câtu-va mai multa vreme, intru acea a stapanirii loru stepena de i-ai vedea, nici de acést'a se te clatesci ; căci a ascunselor Dumnedieesci taina omului descoperita nu este ; că pentru acést'a Ecclesiastulu se mira. «Acést'a veduiiu (dice) in dillele desiertării melle : dreptulu pieru in dreptatea sa si strâmbulu multa vreme costa in reutatea sa.» (Capu XVI, versu 16). Anse temeiuulu allu adeverintii acest'a este : «Dreptulu din nevoi se va isbavi, si se va da necuratulu pentru dînsulu.» (Pilde, Capu XI, versu 8). Si macara tôte imperatiile si tôte pàrtile de-ar dobandi a pamêntului, ce folosu are, de vreme ce ellu, murindu, gollu si saracu se duce, iara imperatiile si avutiile la altulu rêmânu, precumu si de la altulu la dînsulu au remasu ; căruia Davidu dice : «tréca din nému in nému si dintru imperatia intr'altu nému.» (Ps. CIV, versu 13). Anse tu acestu-a cuvêntu a-lu pomeni ti se cade : «Bucura-se-va lumea, iara voi v'eti intristá.» (Cartea II, Corinth. Capu XII, versu 9). Si tu cându slabu vei fi (anse in Domnulu), atunci de câtu totu puterniculu pamintescu mai puternicu esci ; că iarasi dice : «Cându slabescu , atunce tare sunt.» (Cartea II, Corinth. Capu XII, versu 10). «Căci nu

este în omu putere , nici va mantui necurali'a pre necuratulu » (Eccl. Capu VIII, versu 8). Si slabiciunea lui Dumedieeu de câtu ômenii mai tare este.

LXIII. VERST'A SI NOROCIREA LUMII, CA ROTA CANDU SE INVERTESCE.

Pricepe acmù dara si cunósce si acést'a : ce este verst'a, fericirea si norocirea lumii si acellor-a carii în reutate se slavescu, si în puterea nebunătății lor se marescu ; că assémene-se ca cându mergêndu carulu cinevá pre róta se stea. La acést'a s'ar potrivi putea a lui Davidu spre neprietenii sei blastemu, dicêndu : «Dumnedieulu meu, pune-i pre dênsii ca rôt'a.» (Ps. LXXXIII, versu 14). Adeca vêrst'a si norocirea ca rôt'a se li se invertindu-se întôrca ; sau fericirea lor ca lumea într'ua mesura nestatatóre se se faca. Adeveratu dara că în chipulu rôtei fericirea vécului acestui-a este. Precumu unu Schithu, adeca tataru, (anse macaru că tataru era , dar frumosu au contra Alexandru marele graitu , cându Alexandru dupe ce au batutu pre Christosu si l'au prinsu viu, dupe aceea asupra Tatariloru trecêndu Arax ap'a au mersu ; atuncea solu au trimissu Tatarii la dênsulu , si antâiu acest-a cuvêntu se fia solulu dissu, scrie Istori'a) : O, Alexandre ! necrediutu lucru este norocirea , căci noroculu cu aripi si fora picióre este, de totu a sbura si de la omu a se duce pôte, iara de totu pre cinevá a se pune si pre dênsulu a locui nu pôte, adeca căci nu are picióre.

VIÉT'A OMULUI SI NOROCUL ABURU.

Precumu dara a fiului vécului vieti'a , asia si norocirea este ; că precumu dice Apostolulu adeveratu este : « Că ce este vieti'a nós-tra ? aburu. » (Iacovu, Capu IV, versu 16). De vreme ce scurta ne este vieti'a, necrediuta norocirea, ce trebue dara ? Acést'a, precumu dice Domnulu : «Cine crede în mine, nu va muri în veci.» (Ioanu, Capu III, versu 36). Eata data că a Prorocului se va implini dissu, că : «innuaise-voru cu a vulturului tineretiele lui. » (Ps. CII, versu 5). Adeveresce altulu dicêndu : « Iara carii nadejduescu în Domnulu

schimba-voru putere si voru lua penne ca vulturii; voru alerga si nu vor osteni; voru âmbliá si nu voru šlabi.» (Issaia, Capu XL, versu 29).

**LXIV NU INTR'ACESTU-A VÉCU, CI IN CELLU VIITORU, VIÉȚIA A TI SE PRELUNGI
SILESC.**

Cotra acést'a dara fii socotitoriu că nu intr'acéstă viétia, ci in cea viitoare, dillele custului teu se se lungesca si se se innoesca. Anse adeveratu se scií si adeveratu se fii, că de te vei dupe S-tele Dumnedieesci porunci bine si cumu se cade chivernisi, nu numai in cea viitoare, ci si intr'acéstă de acmă vreme, dillele spori-ti-voru si adaoge-ti-voru Marturisesce singuru Domnulu in celle diece porunci: «Cinstesce pre tatalu si pre maic'a ta, ca se ti fia bine si se vietuesci multi anni pre pamentu.» (Deutoronomia, Capu V, versu 16). Acést'a dara cea deplinu si deseversitu cinsté este ca se asculti poruncile lui Dumnedieu, si ascultându-le, se le faci. Adeca de la reu se te abati si binele se faci; pentru că dice Psalmulu: «Cine este omulu carele va dille se védia bune? opresce limb'a ta de la reu, si busele talle se nu graesca insielaciune; abate-te de la reu si fă binele; cerca pacea si o gonesce pre dēns'a.» (Ps. XXXIII, versu 13, 14, 15). Cu acést'a dara lui Iezechielu custulu i s'au adaosu; marturisesce Issaia: «Bolnavului si cellui muritoriu, innaditu-i-s'au 15 anni.» (Capu XXXVIII, versu 5, si Imper. IV, Capu XX, versu 6).

**LXV. VIÉȚIA VECINICA SVERSITU N'ARE; NICI DIN BETRANU TENERU, CI DIN
PECCATOSU DREPTU A TE FACE NEVOIESCE.**

Anse tie mai vertosu cea viitoare lungime de viétia a cerca si a cerceta, ti se cade; cărei-a sversitu si trecutu nu este; nici din batrânu tēneru, ci din peccatosu dreptu a fi silesce, ca prin bunele talle fapte sufletulu se-ti inlineresca. Căci nici noi, nici viéti'a noastră, dintr'acéstă lume este; ci «noa locuirea, ceriulu.» (Cotra Filist. Capu III, versu 20). In care locuire, clătire, smintire, muțare, trecere, bôla sau môrte nu este, ci in veci petrecere, traiu, custu, vietia,

este. Acést'a dăra cu ce se agonisesc? cu credinț'a și bunele fapte; că Domnul dice: «Cărele crede în mine nu-va muri în veci.» (Ioanu, Capu VIII, versu 51). Și iarăși dice: «Cine trupulu meu mănâncă și sângele meu bea, nu va gustă mórte.» (Ioanu, Capu VI, versu 35, 50, 58).

LXVI. PRIN CHRISTOSU A DOU'A ORA NE-AM NASCUTU.

Asiá dăra Domnulu și părintele nostru Is. Chr., prin a sa bună vestire ne-au de adou'a ora nascutu (Cartea I, Corinth. Capu IV, versu 15); și fiii sei făcându-ne, alle ceriuriloru mosteniri, adecă vecinic'a viétia, ne daruesce; iară pre alaltii, căci pre dânsulu și a lui bună vestire nu primira, vii fiindu, mortii îi numesc; că dice: «Lassati mortii se îngrôpe pre mortii lor.» (Math. Capu VIII, versu 22). Asijderea cu tóta inim'a și cu totu suflululu silitoriu fii că nu cumvâ celle ce trupesculu ochiu vede, se le credi, și lor se te nadejdusesci; ci cellea ce sufletesculu ochiu prin credinția le mai denainte pene a nu fi vede și le cunósce. Căci de vei tóte cu vederea cercă și apoi se le credi, acést'a în mare peccatu și mai vertosu în tagaduirea dumnedieésca te va aduce. Căci pre Dumnedieu nime l'au vediutu undeva, ânse prin allessii sei marturisorii, și prin s-tele salle scripturi însemnate, și prin minunile salle aratatu, adevăratu și vederatu illu avem. Iară fiii vécului acestui-a acelle ce numai cu ochiulu trupului privescu acellea cunosc și cu acést'a ei în de ei întiellepti și cunoscători se fia li se pare. Precumu marturisesce Domnulu: «fiii vécului acestui-a mai întiellepti de câtu fiii luminii întru némulu lor sunt.» (Luca, Capu XVI, versu 8). Și celle fiióre și nefiióre le socotescu, și precumu uadala sunt se fia tagaduescu; și mai vertosu pre cei ce le maturisescu nebuni și fora socotéla a fi îi numescu. Precumu uadanaóra fericitul Pavelu contra Atheniani, pentru învierea Domnului Christosu pomenindu, disera: «A nuoiloru demoni vestitoriu a fi se pare.» (Faptele, Capu XVI, versu 18); și mai giosu: «Iară dacă audira a mortiloru seculare, unii cu alții ridea.» (Capu XVII, versu 32). Cu acést'a dăra proci'a Issaiei s'au umplutu, unde dice: «Peri-va dăra întielleptiu-

nea de la intîellectii ei, si intîellegerea de la pricepatori o va ascunde.» (Capu XXIX, versu 14).

LXVII. NADEJDEA CREDINCIOȘULUI ÎN ZADARU NU ESTE,

Anse « înainte ochiloru passeriloru în zadaru se arunca mreje. » (Pilde, Capu I, versu 17). Căci aivea si marturisu este că prin credința nadejdea în zadaru, sau în desiertu, nu este. Si întru acést'a care suntemu bine suntemu, precumu dice Apostolulu: « Cu darulu lui Dumnedieu suntu acést'a ce suntu, si darulu lui Dumnedieu în mine desiertu n'au fostu. » (Cartea I. Corinth. Capu XV, versu 10). Că precumu amu si mai dissu: « avêndu credința, avemu dragoste; avêndu dara dragoste, avemu nadejde; căci dragostea tôte crede, tôte nadejducesce. » (Cartea I, Corinth. Capu XIII, versu 7)^b Precumu dice si Psălmulu XV, versu 9: « Carnea mea se va odihni spre nadejde. » Cotra acést'a cuviosu sfântulu marturisesce Augustinu: « Odihnita este inim'a mea, Domné, pene cându odihnesce spre tine. » Si adeveratu dara că alta nadejde (fora în cuvêntulu lui Dumnedieu) amagela si nebunia si turburare de minte este. Pentru care adeveresce Canturetiulu: « Turburatu-s'au si clatitu-s'au ca bétulu, si tóta intîellectiunea loru si-au versatu. » (Ps. CVI, versu 26). Si asiá nebunindu-se, si de aceeași nebunia turburându-se fi vécului naluciriloru, sau cumu amu dice cumediiloru s'au sprijinitu, si loru traînice si vecinice a fi s'au nadejduitu.

NADEJDEA ÎN DOMNULU NE CLATITA TREBUE.

Anse tu puindu nadejdea, neclatitu fii; căci Dumnedieu prea credinciosulu de ce au giuritu nu se va întorcênduse cai. « Dumnedieu a minti nu scie, nici acést'a pôte. » (Cauta Titu, Capu I, versu 2). Si cotra Evrei dice: « Nepututu este Dumnedieu a minti; prea vertôsa mângăere se avemu, cu care nazuimu la cea de tinutu mai denainte pussa nadejde. » (Capu VI, versu 18).

**LXVIII. SPURCATELE POFTE ÎMMULTINDU-SE, PENE MAI PRE URMA ÎN PREPASTIA
OCEANIEI TE LĂPADA.**

Fia-ti dăra în minte că spurcatele lumescile poftē si cu dânsēle cuprindiendu-te, nu numai cu cătu despre Dumnedieesc'a mila despartindute te osebescu, ci âncă ua greutate, ua ponegrētia, si mintii ua întunecare iti aducē; ca uadata de-'ti-e de Dumnedieu si de a lui sfintele porunci aminte aduce, si de la dânsēle a fugi si a le lepădă ai vrea, ca deciea vre unu folosu si pocăintia a nu avea se-ti paia, ca mai vertosu în nadejde se te dai, si ca cumu a se dice, precumu nici pentru bine, nici pentru reu vre ua resplătire vei avea; si cu unu cuvântu se dicu, în acelle de trupu si de sufletu uccigătōre si omorītōre a oceaniei se te lege legaturi, din care a te deslēgă în veci se nu mai poti (în care legaturi Lucēferulu si Iuda au cadiutu) si ca cumu din mōrte înviere si drēpt'a a omului si strasinica giudecata n'ar fi, si ca cumu dreptiloru altu bine mai bunu si mai mare de cătu acestu-a nu va mai fi; si ca cumu ar dice că nu-i Dumnedieu; tōtele omenesci, macaru cătu dintr'ascunsu lucruri se privēscă, marturisesce Proroculu: «Disse nebunulu întru inim'a sa: nu este Dumnedieu.» (Ps. LII, versu 1). Si ca cumu ar ua socotēla pune precumu duhulu omului ca aburulu dobitocului muritoriu si în nemica întorcatoriu se fia. Adeca, căci cându cu trupulu si cu sufletulu vei muri, si macaru că allu omului sufletu precumu nemuritoriu se fia adevēritu si adevēratu'este. Anse adevēratu dăra că, dupe lumescile de vei amblă poftē, si cu trupulu si cu sufletulu vei în veci muri, precumu adevēresce în Pildele salle Solomonu: «omului mortu necuratu, nici ua nadejde ii va mai fi.» (Capu XI, versu 7) si «mōrtea peccatosiloru cumplita,» dice Psalmulu XXXIV, versu 22.

LXIX. DREPTULU ÎN VECI NU VA MURI.

Anse tu, de vei dupe Dumnedieescile porunci âmblă, precumu în veci nu vei mai muri, multe marturii ai, că cu acestea paditu fiindu, nici putregiune de ôssele tălle va da, nici sufletulu teu în perire se va afla marturisesce antăiu Psalmulu: «Nu vei lassa în iadu sufletulu mieu, nici prea cuviosului teu a vedea putregiune.» (Ps.

XV, versu 10). Acést'a cu rabdarea si pentru numele Domnului, cu dragostea tuturor nevoiloru si greutătiloru suferirea, caci «multe griji dreptiloru.» (Ps. XXXIII, versu 20). Căror'a Domnulu cu blândetia graiesce : « Suferit'ai pentru numele mieu, si n'ai scadiutu.» (Apocal. Capu II, versu 3). «Pentru acést'a iti voi darui dara, (dice Domnulu,) binele care n'au vediutu ochiulu, nici urechi'a au auditu, carele de mai nainte amu gatitu tie, căci m'ai iubit.» (Cartea I. Corinth. Capu II, versu 7). Si alte multe si nenumerate pentru a dreptiloru nadejde in s-tele salle scripturi dovéde ; precumu dice : «Viétia au cersitu de la tine, si iai datu lui lungimea dilleloru in veci si in véculu vécului. Mare este Slav'a lui intru mantuinti'a ta, si mare cinste vei pune asupra lui.» (Ps. XX, versu 5, 6). Si iarasi : «Fericitu barbatulu a cui este numele Domnului nadejdea lui, si in desiertaciuni si in nebunii mincinóse n'au cautatu.» (Ps. XXXIX, versu 5). Asijderea in Solomonescile Pilde : «aibi incredintiare in Domnulu, Si nu te radiemá intru intiellepciunea ta.» (Capu III, versu 5). Si intru alle salle intielleptiuni adeverédia : » De si inaintea ómeniloru casne au patitu, nadejdea loru de nemórte plina este.» (Capu III, versu 4). Si Issaia acést'a plinesce : «Nadejduit'amu in Domnulu Dumnedieulu tare in fora sversitu» (Capu XXVI, versu 4). Si Ieremi'a acést'a intaresce : «Blagoslovitu barbatulu carele nadejduesce in Domnulu, si va fi Domnulu nadejdea lui.» (Capu XVII, versu 7). Acesti-a, si altii multi ca acesti-a dintru cei vechi, intréga si adeveratu marturia aducu. Asijderea de la singuru de adevèru dicatoriulu allu Domnului Christosu rostu marturia vei putea luà, căci «in numele lui nemurile voru nedejdui.» (Math. Capu XII, versu 21). Si Apostolulu seu, fericitulu Pavelu, urmédia : «prin carele (dice avemu apropiere prin credintia, si darulu acestu-a in carele stâmu si ne slavimu, in nadejdea a slavei a filoru lui Dumnedieu.» (Romani, Capu V, versu 2). «Că cu nadejdea (iarasi acellu Apostolu dice) ne-amu mantuitu.» Iara pentru nadejdea lumii, dice : «Nadejdea dara care se vede nu este nadejde ; căci ce vede cineva si nadejduesce ? (Cotra Romani, Capu VIII, versu 24). Si cotra Colasseni scrie : «Christosu este in voi nadejdea slavei.» (Capu I, versu 28).

LXX. CU ÎNTRÉGA CREDINȚIA CELLE CERESCI CERSINDU, ÎMPREUNA ȘI CELLE
PAMANTESCI TI SE VORU DA.

Deplin'a dăra a nădejdiei avându credinȚia, precumu că prin dum-nedieesc'a mila fiitórele și vecinicele mostenitóre fericiri se moste-nesci, cu acelle vecinice împreuna , nici aceste pamintesci iti voru lipsi. Anse Dumedieu bunu chivernisitoriulu ori câte le-au lassatu, tôte ca ua pricinire ôre-ce le-au lassatu, pentru ca un'a altei-a se fia spre ajutorintia ; pentru că cumu dăra tôte pentru omu, asiă omulu pentru tôte mai chivernisitoriu și mai lucraretiu de câtu alalte nese-meluitóre dobitôce se fia. Anse pentru că in a peccatului blastemu le-gatu și supussu fiindu, in munca se se hranésca și spre dossada se se nasca ; precumu Domnulu cotra Evva antâiu au dissu : «In dureri vei nasce fii !» Și apoi contra Adamu ; «Blastematu pamêntulu in lucrulu teu ! Și in sudorile fetii talle vei mancă pâinea ta.» (Nasce-rea, Capu III, versu 16, 19). Cotra acést'a Iovu marturisesce : «Omulu se nasce spre truda.» (Capu V, versu 6). Pentru acést'a dăra fôrte bine omulu se socotésca. Dupe socotéla dăra se cunósce că nu din-tru a sa vrednicia, ci din prea bogat'a Dumnedieesc'a mila traiesce ; căci de ar dice omulu câte ar dice, in zădăru graiesce , precumu sfântulu Grigorie Nazianzanulu marturisesce : «In disiertu osteniă limb'a , de n'ar fi fostu a mantuitoriului mila» și precumu frumosu Apostolulu arata : «Traiescu eu , ânse nu eu , ci traiesce in mine Christosu.» (Galath. Capu II, versu 20). Și tôte câte spre a lui și a vietii lui trebuintia suntu pre mâna ce spre a lui slujba se fia i le-au datu, și mai vertosu ellu prijea tuturoru pôrta ; că pentru acést'a sfânt'a ne invétia scriptura, se nu ne grijimu ce vomu mancă sau ce vomu bea ; adeca nu celle ce trupului, ci celle ce-sulu Dumnedieu placute se padimu ; și asiă nemica ne va lipsi , căci «cei ce cërca pre Domnulu nu voru fi lipsiti de totu binele.» (Ps. XXXIII, versu 11).

LXXI. NU ROBU, CI ȘTAPANU LUMII DUMNEDIHU TE-AU LASSATU ; PENTRU ACÉȘ'A,
TU PE DENS'A. IARA NU EA PE TINE SE ȘTAPANÉSCA.

Socotesce dăra că, de vreme ce Dumnedieu plasmuitoriulu teu

pre pamântu si preste tôte alalte alle salle fapte stapanitoriu si imperatu te-au aratatu, si cu tôte darurile daca te-au incoronatu, éta dara cà nu robu, ci stapânu lumii te-au lassatu; pre care, dupe Dumnedieescile salle porunci, a o chivernisi ti se cade Nici poftete lumii pre tine, ci tu pre dênsele se le infrenedi si se le hatiuesci Si socotesce: unu persiescu omu invetiatu, numele Heilsady, macaru cà pagânu era, dara frumosu au graitu dicându: «Nuorulu si vântulu, lun'a si sórele, si ratundiél'a, lucrédia, pêne cându tu ua pâine se-ti agonisesci in palme.» Tôte pentru grigea ta gat'a si porunc'a padiescu; nu va fi socotéla drépta ca tu porunc'a se nu-mi tii; adeca dupe Dumnedieesc'a porunca tôte tie iti slujescu. Asià dara ce omenia vei avea cându tu porunc'a plasmuitoriului si a tuturor darurilor datatoriulu nu vei tine? Si âncă acést'a se cunosci, cà acellu-a ce ti-au datu atâtă, are si pôte si mai multu de câtu atâtă. «Cereti dara (dice) imperati'a lui Dumnedieu si dreptatea lui, si tôte se voru adaoge voa.) (Math. Capu VI, versu 33). Do-bandindu dara tôte câte ai poftitu, acést'a trebui se șcii cà nu numai pentru tine, ci pentru ca si pre altii bunurilor salle partasiu. se faci ti le-au datu; si precumu in daru ai luat, asiă in daru se dai. Cà dice unu cuvântu: Dă saraciloru, si se voru amplea jîtui-tiele talle. (Pilde, Capu III, versu 10). Si mai adevéritu, singuru Domnulu si Dumnedieulu nostru Is. Chr. la pild'a talantului dice: «A-ferim, sluga buna si credinciósă! cà pre pucine ai fostu credinciosa, mai pre multu te voiu pune. Intra in bucuri'a Domnului teu!». (Math. Capu XXV, versu 22'). Iara mai pre urma, pentru cellu scumpu dice, adeca slugii carele talantulu in pamântu au ascunsu «Luati de la dênșulu talantulu si dati cellui-a ce are diece.» (Math. Capu XXV, versu 28). Acést'a dara, de bogatia plina, Dumnedieesca mila, nu numai ómenii ci âncă si dobitócele cu ua socotéla óre-care a o cunósce se pare. Asià mai vertosu cu câtu nu este rusine, ca tu, omu socotitoriu fiindu, acést'a a pricepe se nu poti, si de câtu dobitócele mai reu si fora minte se te faci? Sau, precumu s'ar acestu acestu allu Issaiei cuvântu a chemă putea: «Cunoscut'au boulu pre stapânulu si asinulu ieslea Domnului seu, iara Israilu pre mine nu m'au cunoscutu, poporulu mieu n'au intiellèssu.» (Capu I, versu 3).

Si Apostolulu acést'a-si adeveresce dicéndu : « Dobitoculu omu nu pricepe celle ce suntu a Duhului lui Dumnedieu , càci nebunia este lui.» (Pavelu cotra Corinth. Capu II, versu 14).

LXXII. DUMNEDIEU GRIJEA PECCATOSILOR AVÈNDU, CU CATU MAI VERTOSU A CELLORU DREPTI VA AVEA.

Vedi acmù dara cà Dumnedieu de bine facatoriulu nostru, nu numai pentru noi omenii, ci ânca si pentru passeruice, si pentru alte lighioi in grije are. Adeca precumu s'ar a talcui putea, nu numai pre cei drepti (càci prea milostivu este) ci ânca si pre cei peccatosi si fora socotéla hranesce si chiverniscesce. Adeveresce Cantaretiulu : « deschidiéndu-ti tu mân'a, tôte se voru amplea de bunatate.» (Ps. CIII, versu 29). La acésta socotéla unu poeticu arapescu frumusu graiesce dicéndu : «O bunule Dóme, acellu-a ce din nesciut'a ta comóra, inchinatoriloru de bozi si inchinatoriloru de focu, léfa, nafacă, le dai; dara pre prietenii têi, càci se-i lasi saraci, tu carele si spre neprieteni îti tii cautatur'a sau privirea» Asiá dara de vreme ce pentru passeri in minte ii este si le grijesce, cu câtu mai vertosu pentru allesii sei in grije ii va fi ? (Cauta Math. Capu VI, versu 26; precumu scrie si Issaia pentru grijea ce are Dumnedieu de poporulu seu, Capu LXII, versu 12; cauta si Cartea II, Petru, Capu II, versu 9, si Ps. XXXIII versu 8'; si Intielleptulu Capu III, versu 9). Si aiurea dice : «Dreptulu din nevoia se va isbavi, si se va da necuratulu in locul lui.» (Pilde, Capu XI, versu 8). «Si nu va dossadi cu fóme Domnulu sufletulu dreptului.» Capu X, versu 3). Si fericitul Davidu marturisesce : «Têneru fuii (dice) si éta imbetraniiu si nu vediui pre dreptulu lassatu si semânti'a lui cersindu paine».

LXXIII. NU CELLORU LENESI, CI CELLORU OSTENITORI DUMNEDIEU DARURILE SALLE DA.

Anse si acést'a a sci ti se cade : cà nu lenesiloru si trandaviloru . ci celloru ostonitori si de truda iubitori, Dumnedieu bunurile salle dà. Càci antâiu de câtu tôte temeiu si temeli'a de densulu pussa

acést'a este: «cresceti si veimultiti, si ampleti paméntulu, si stapaniti pesciloru mării, sburatóreloru ceriului, dobitóceloru paméntului, i proci.» (Nascerea, Capu I, versu 28). Dupe acést'a urmédia: «Si in sudórea fetii talle vei manca pâinea ta.» (Nascerea, Capu III, versu 19). Dupe acést'a urmédia: «Esi-va omulu la lucrulu seu si la lucrarea sa pene in séra.» (Ps. GIII, versu 29). Dupe acést'a urmédia: «Dute la furnica, o lenesiule! socotesce căile ei, si fii intielleptu ca dëns'a». (Pilde, Capu VI, versu 6). Dupe acést'a urmédia: «Cine va manca pamentului seu, satura-se-va de pâine.» (Pilde, Capu XII, versu 11). Acestea dara nu numai ómenii, ci si dobitócele, passerile si jigániile tóte a le urmă si a le cercá se védu; marturisesce Proroculu: «Tincii leului racnindu, a apuca si a cere de la Dumnedieu hrana sie.» (Ps. GIII, versu 21). Si Ieremia: «Turturéo'a si randunéo'a, si stârculu, cunoscu vremea venirii salle.» (Capu VIII, versu 7). Asiá dara darniculu Dumnedieu: «celloru ce ceru, iara nu celloru ce tacu bunurile salle va da, pentru că singuru invétia: «ceti si se va da voa, cercati si veti afla, bateti si se va deschide voa.» Math. Capu VII, versu 7).

LXXIV. CATE FORTUNI IN LUME SUNTU, TOTE OMULUI A LE TRAGE II ESTE.

Adu-ti dara aminte că câte blastematii, câte nevrednicii, câte bescisnicii, câte nevoi, câte greutăti, câte asuprélle si dodaielle'suntu, tóte in lume suntú; si aceste tóte a le petrece, a le vedea, si la capu a-ti veni fti suntú; că dice Iovu: «Omulu spre truda se nasce» (Capu V, versu 7); si din nascerea sa în totu custulu lui tóte cu amara-tiune si cu otrava amestecate ii suntú. Marturisesce Issaia: «Pomeni-voiu toti annii miei intru amaratiunea sufletului meu.» (Capu XXXVIII, versu 18). Si mai vertosu in tóte dillele ca in césulu mortii, se nu dicu ca mortii, se te scii, marturisindu Apostolulu: «ca mortii, si éta că traimu.» (Cartea II, Corinth. Capu VI, versu 9). Acést'a dara adeveratu se scii că cu câtu mai multu cu curata inima le vei suferi, nemica stricându-ti, mai fericitu vei fi. Adeveresce sfântulu Augustinu: «Pre auru foculu, pre fieru meschiulu, iara pre direptulu necazurile si dodaiiele intarescu.» Iara altulu dice: «Nu se va

intristă dreptulu, ori ce i s'ar tamplă.» (Pilde, Capu XII, versu 21). Si macaru de ti s'ar si ceva într'acestu vécu vieti'a prelungă, nu pentru acestei lumi saturare, sau pentru a ei slobode voi, si în desmierdări a petrece se-ti paia că traiesce, ci acést'a pomenesce că : «Dumnedieu nu va mórtea peccatosului, ci ca se se întórca, se traésca» (Iezechielu, Capu XVIII, versu 23). Asiá dara, prin acestoru de acmù reutăti medi-locire, celle fiitóre bunatāti a agonisi silesce, si a le castigă nevoiesce.

LXXV. CUNOSCATORIULUI OMU, LUMEA ACÉSTA MUNCA SI IADU II ESTE

Si acést'a se scii că cunoscatoriului si cellui deplinu omu, lumea acést'a si pedépsa îi este ; si printrâns'a cellui dreptu de celle spurcate a se curati fôrte lesne îi este. Căci Dumnedieu pre allessii sei într'acestu vécu îi cërta, precumu dice : «Dumnedieu pre cine iubescă illu cërta.» (Pilde, Capu III, versu 12 ; cata si Tobie, Capu XIII, versu 2 ; si Apostolulu Pavelu cotra Evrei Capu XII, versu 6 ; Iovu, Capu V, versu 7 ; Iacovu, Capu I, versu 12 ; Apost. Capu III, versu 19), Celloru drepti dice : «Bucurase-va lumea , iara voi va veti intrista.» (Ioanu Capu XVI, versu 20). Si mai vertosu într'acést'a a lumii vieti'a, ca într'unu focu curatitoriu (carele papistasii in vieti'a, viitóre a fi illu socotescu si cu numele *purgatorium* illu numescu, adeca curatitoriu) a fi ne poruncesce, ca cu câtu ne vomu pedepsi mai multu, cu atātu se ne curatimu (ânse se nu ne spurcâmu) mai multu. Pentru acést'a dara lui Dumnedieu se ne rugâmu, in vieti'a, într'acést'a, adeca in foculu curatitoriu mai multu se traimu, precumu se rugă Davidu : « se nu moriu , Domne, ci se traiescu. » (Ps. CVII, versu 17). Asiá dara tu cu câtu mai multu in vieti'a, într'acést'a, traindu si pedepsindu-te, ca argintulu în focu lamuritu se te faci ; precumu iarasi dice : «Argintu lamuritu si isplitu de siepte ori ; iara tu, Domne, ne vei feri pre noi si ne vei padi pre noi.» (Ps. XI, versu 7). Intr'acestu-a chipu dara Domnulu pre allessii sei a-i preface va ; si acést'a cu ce dara ? cu pedépsa, cu necazuri, cu nevoi, cu saracii, si cu alte într'acestu chipu. Pentru care lucru frumosu marturisesce Issaia : «Fiertu-te-amu, ânse nu ca argintulu ,

allessu-te-amu in cuptoriu lu saraciei.» (Capu XVIII, versu 10). Si Intielleptulu dice : «ca pre auru în cuptoriu i-au isplitu si ca jertfitulu curbanu au luat pre dënsii.» (Intielleptiune Capu III, versu 6). Si Zacharia proroculu adeveresce dicëndu : «Si voiu aduce a trei'a parte prin focu ; si-i voiu topi precumu se topesce argintulu ; si-i voiu ispliti precumu se ispitescë aurulu. Ellu va strigá numele meu si eu ilhu voiu audi. Dice-voiu : pöporulu meu esci ; si ellu va dice : Domnulu Dumnedieuulu meu !» (Capu XIII, versu in sfersitu). Unde dara mai bunu focu curatitoriu de câtu lumea acëst'a vei afla ? Cäci adeveratu se scii cã altu focu curatitoriu (fora lumea acësta), nu este ; iara cine cã este dice, reu dice. Iara eu acëst'a socotescu cã pëne nu-ti vei trupulu acestu-a in chipu de öla, si sufletulu in chipu de focu face, si asiá sufletulu împreuna cu trupulu de nu-ti vei in par'a vietii acestei-a fierbe, mantuintia nu ai. Cã precumu sufletulu, cu trupulu împreuna, au gresitu, asiá împreuna a se pedepsi trebue ; si precumu in lume, intr'acëst'a, au facutu peccatulu, in lume intr'acëst'a pocaindu-se ertare se iea. Cäci la Iadu nu este pocaintia, precumu cânta Psalticulu cã : «nu este in mörte tine se te pomenësca ; si in Iadu dara cine se va marturisi tie ?» Si mai vertosu pëne esci sanatosu, precumu pocaanie se fia de facutu, cauta Ecclesiastulu lui Iisusu Syrachu (Capu XVI, versu 24, si Capu XVIII, versu 25). Cã tu singuru pre tine de nu te vei indrepta, nici singuru Dumnedieu nu te va mantui. La care lucru Sfântulu Augustinu marturu imi este unde dice : «cine te-au facutu pre tine fora tine, nu te va indrept'a pre tine fara tine.» Si precumu dara in trupu si in sânge ai gresitu, asiá in trupu si sânge se te curatiesci, cäci intr' altu chipu curatire nu este. Sfântulu fericitu Pavelu marturia imi este : «Töte in sânge se curatiescu si fora sânge nu se va erta peccatulu.» (Cotra Evrei Capu IX, versu 22). Iata dara cã, dupe ce tu murîndu si alle trupului teu stichii un'a de alt'a, dupe ce se voru desparti, si trupulu de la sufletu se va deosebi, cumu si in ce chipu peccatulu ti se va erta ? Si nu unu latinescu parulu purgatorium, ci ua miia macaru de ar fi ce ti-ar folosi ? De vreme ce in Iadu spovedania si pocainia nu este, vederatu dara este cã precumu la facerea peccatului töte alle trupului stichii împreuna au fostu, asiá si la de-

slegarea peccatului tôte împreuna a fi se cade. Si precumu tuturoru spurcat'a a lumii desmierdare placuta au fostu , asiá si greutatea pocaaniei cu tôtele împreuna a radicá si a rabdá le trebue ; si precumu tôte au gresitu , asiá tôte ertatiune se iea , si intr'acestu-a chipu se voru mantui ; iara intr'altu chipu , ba , in véculu acestu-a Fii dara acmù într'acestu pucinu vécu' pucintelusiu rabdatoriu si suferitoriu , si odihn'a si desfataréa cea multa vei agonisi , «càrei-a sfersitu nu este. Pentru care adeveresce Ecclesiastulu : «pucintellu osteniui , si multa odihna aflaiu.» (Capu LI, versu 35). Impotriva , cellui necuratu si in statulu spurcatiunii muritu , dice Pildele : «omului mortu necuratu nici ua nadejde fi va mai fi ». (Capu XI, versu 7).

**LXXVI. IMPOTRIVA LUMII, ADECA A DIAVOLULUI, VITEJESCE DE VEI
STA BIRUI-VEI.**

Si acést'a a sci fôrte ti se cade : cà cu totu deadinsulu de vei impotriva reutâtiloru pofteloru lumii acestei-a vitejesce si neclatitu sta, nici cumu cevá a-ti stricá va putea. Marturisescefruntea apostoloru : «stà impotriva diavolului si va fugi de la tine.» (Petrú , Cartea I, Capu V, versu 9). «Càci lumea multe scie ; multe poftescu poftele ei, anse intielleptulu si cellu adeveratu omu, mai multu si mai multe puterile lui.» Si iarasi dicu cà lumea, adeca omulu carele lumii slujesce , multe precumu se fia invetiatu i se pare ; si tôte alle lui sciute, adeverite si vediute i se vèdu a fi. Anse tôte inveluite si nici intr'ua parte spre esire locu sau carare afla. Cà adeveratu dara Bernandus in chitirile salle adeverédia : «multi multe sciu, si singuri pre sine nu se sciu.»

CU INTIELLEPCIUNE DE VEI CERCA, LUMESCU CEVA DE PLACUTU NU VEI AFLA.

Anse tu de vei cu intréga intielleptiune si cu buna socotéla cerca, pare-mi-se si adeveratu , cà in lume intr'acést'a macaru cevasi spre a intielleptiunei placere nu vei afla ; cà : «desiertarea (desiertârilor (dice Ecclesiastulu) 'si tôte desierte. » (Capu I, versu 1). Si

iarasi dice : «in zadaru mréj'a de'naintea ochiloru sburatóreloru se arunca.» (Pilde, Capu I, versu 16). Asiá dara in desiertu lumea pre cellu de intielleptiune cuprinsu a amagi silesce. Nici dara cu acést'a precumu te vei desvinovati se gandesci. Adeca precumu diavolulu, sau alle lui mestersiuguri, se te fia amagitu cà cu acést'a mai mare agonisesci peccatu ; càci diavolulu a stapani asupra ta putere nu are, nici alte cevá a-ti adaoge pôte, fora càtu pôte se te indemne ; iara peccatulu a-lu face, sau a nu-lu face, in mân'a ta este. Pentru nestapanirea diavolului asupra ta, si precumu macaru unu pèru din capu a-ti smulge vrednicu se nu fia, cauta sfintele scripturi , cà de acésta marturia pline suntu. (Precumu Imperati'a III, Capu XXII, versu 22 ; Paralip. Capu XVIII, versu 20 ; Iovu, Capu I, versu 12 si Capu II, versu 6 ; Math. Capu VIII, versu 12 ; Marcu , Capu V, versu 12, 13 ; Efes. Capu II, versu 2 ; Timoth. Cartea II, Capu II, versu 26 ; Apost. Capu XX, versu 7). Acestea dara pricepèndu invétia, si invetièndu-le nu tacea ; ci in tóta vremea pre toti, in tôte lucrurile, invétia si marturisesce.

. LXXVII. TRUPULU LUMII, IARA SUFLETULU CERIULUI SE POTRIVESCE.

Lumea, cu cellu de obste cuvèntu, adeca : ceriurile, pamèntulu. marea, besnele, si alalte carele in lume se cuprindu ; tôte lume se chiama. Asiá dara a omului trupu, cu tôte câte in lontru si din afara, cu unu nume trupu se chiama. Adeca , precumu Petru Belhurius, unde pentru sfera talcuesce dice : « sfera este barbatulu deplinu , carele, precumu sfer'a intre doue poluri, asiá ellu intre doue tienchiuri, intre nascere si intre mórte, cu neparasite clatiri, mutàri si griji , este supussu. Adeca lumea care ceriurile cuprindu , lumea mare, Trupulu carele vieti'a cuprinde, lumea mica se chiama , si amandoue de unu ziditoriu si de unu facatoriu facute, si de unu Dumnedieu si de unu Domnu stapanile suntu ; ànse un'a impotriva altei-a fôrte imponcisiatóre. Antâiu despre partea sufletului nemuritoriu ; adou'a càci tôte alle lumii mari lucruri , trectatóre, si nestatatóre suntu. Iara lumea mica, cu Dumnedieesculu seu daru acést'a pôte, ca tôte acellea alle ei trectatóre si putreditóre, in veci-

nice, în netrecătoare și pururea trăitoare a le prefăce; și prefăcându-le în veci se le mostenească; și acést'a cumu? Într'acestu-a chipu. Adeca lumin'a lumii în lumin'a credinții, adeca în sôrele cellu neapuiitoriu a o prefăce; adeca prin credinția, Dumnediou lumin'a lui se se faca». Adevăresce: «Lumin'a lui este miellulu, căci nôpte nu va fi acolo.» (Apost. Capu XXI, versu 23). Și Issaia. «Nu va mai apune sôrele teu.» (Capu LX, versu 20). O! luminôsa se va lumin'a lumii prefăce, precumu dice: «fi-va lumin'a lunei ca a sôrelui, și lumin'a sôrelui înșieptita.» (Issaia, Capu IV, versu 26).

NADEJDEA TARE CERIULUI SE POTRIVESCE.

Asijderea întaritur'a, adeca ceriulu lumii mare, lumea mica în întaritur'a cea adevărată, adeca în nădejdea credinții se mute, care de câtu mai tare și mai vecinica este; căci ceriulu se va trece iară nădejdea nu, precumu singuru Domnulu marturisește: «Ceriulu și pământulu se va trece, iară cuventulu meu (adeca nădejdea ce v'amu datu voa) nu va trece.» (Math. Capu XXIV, versu 35). Și mai vertosu că nădejdea întaritura, adeca ceriu nou, se va face, marturisește Ioanu: «Si vediuiu ceriu nou și pământu nou.» (Apost. Capu XXV, versu 1). Adeca acellu-a ceriu, întaritur'a și plinirea nădejdei este. Precumu Apostolulu adevăresce: «Ceriu nou și pământu nou, si fagad'a lui asteptămu.» (Petru, Cartea II, versu 13).

NEVOILE, NEASIADIARILE ȘI AMARACIUNILE LUMII, APELORU ȘI MARII SE ASSÉMENA.

Asijderea apele, adeca marea, amaratiuni și dodaéla se tacuesce, pre care mare ca a crediutu Caldura se o usuce, și de totu de la omu se lipsésca și se nu mai deaciea fia. Precumu Bagoslavulu marturisește Ioanu «și mare de aceea nu este.» (Apost. Capu XXII, versu 1). Adeca în ceriulu nou și pământulu nou, amaratiune și dodaéla se nu fia.

FAPTELE BUNE SAU BELLE A OMULUI, POAME ORI RUNE SAU BELLE POTRIVESCUSE-SE.

Dupe acést'a, a lumii mari rode și samintie, a lumii mici bunele

sau rellele sãlle fapte suntu. Adeca precumu in lume intr'acést'a le va fi semanatu, asiã acolo le va secera ; de carele Solomonu dice : «manca-voru viptulu càii sãlle.» (Pilde Capu I, versu 31) (1). Iara pentru cei desierti se dice : « vèntu semana si vivoru secerara. » Ossie , Capu VIII, versu 6). Iara « carii in lacrimi sémana, in veselia voru secera. » (dice Ps. CXXV, versu 5). Pentru acést'a mai de multu s'au dissu : « Nu din singura pâinea viũ va fi omulu, ci din totu cuvèntulu carele esse din gur'a Domnului. » (Deutoronomu, Capu VIII, versu 3; si Math. Capu IV, versu 4; Luca IV, versu). Acést'a dara hran'a cea cerésca si pâinea cea ângerésca si pâinea cea ângerésca este.

VECINIC'A INTIELLEPTIUNE SORELUI SE ASSÉMANA.

Urmédia ca pre sórele lumii mari, lumea mica in vecinic'a, adeca în dumnedieesc'a intielleptiune a-lu muta. Pentru care Apostolulu dice : «Intielleptiunea lumii nebunia este lûnga Dumnedieu.» (Cartea I. Corinth. Capu III, versu 19). Adeca lumin'a sórele lumii (care de nu se va în credinti'a intielleptiunii cei deplinu preface ,adeca in lumin'a sau sórele carele nadejdea arata) inaintea miellului (carele sórele dreptãtii este), adeca inaintea Dumnedieescii lumini, întune-recu si nôple este.

ALLE VREMELNICELORU DESIERTATIUNI, LUNA SE TALCUESCE.

Iara soti'a sórelui, lun'a, care tându plina, tându desiérta (2), carele a vremelniciloru lipsa sau desiertare arata, pre care cu lumina împrumutându-o o plinesce, adeca intielleptiunea cea vecinica, a-cesste de acmũ desierte si neplinite, este se le plinésca. Adeca fi-va lumin'a lunii cu a sórelui, adeca totu desiertulu capu de întielleptiune si de cunoscintia se va amplea. Pentru acést'a bunu si credinciosu marturu pe Mahachia amu, unde dice : « atuncea voru ve-

(1) În traducțiunile moderne se dice : « Mănânce deci fructulu urmării lor. »

(2) Vorb'a *tându* în acésta frase e propabile ua erróre tipografica, căci dupe traducțiunea grecésca corespunde cu vorb'a *edndu* (ἐόντε), ceea ce numai întalnimu în alte parte G. S.

dea (adeca le va mintea la capu veni, si voru cunósce) ce se fia între dreptulu si între strâmbulu.» (Capu III, versu 18).

PRIVÉLLELE CERESCI PASSERILORU SE POTRIVESC.

Passerile dara ceriului lumii, în privirile si privelele noului ceriu, a le assemená pôte, carele prin întrég'a credintia, ca passerea sburatori, cerescile privele si seiruri va privi; cotra care socotéla a-cellu-a allu Prorocului s'ar cuvêntu a potrivi putea: « cine îmi va da penne ca a porumbului si voiui sbura si voiui odihni. » (Ps. LIV, versu 6).

NEVOIESII SI SARACII ÎMPOTRIVA TIRANILORU, DOBITOCELORU SE ASSÉMANA.

Acolo saracii si misiei cei slabi, carii ca miellulu spre junghiere si ca ôi'a spre tundere, asiá ei spre cei ce-i asupriá nedeschidiêndu-si gur'a sa, si ca dobitoculu ce cu povara si cu giugu se cu suferirea în greue, volnici, tari si puternici se voru arată, căci Dumnedieu agiutoriulu lor; pentru carii Iovu dice: « Cui esci agiutoriu, au nu cellu slabu? » (Capu XXVI, versu 2).

ÎN IMPERATI'A CERÉSCA PATIMIRE SI ÎN CEVA LIPSA NU VA FI.

Atuncea durerile, patimirile (carile ca sierpele ii muscă si ca scorpi'a ii invenină) nu voru fi. Acole rellele chitiri sau vrajmasierele ispitiri (carele ca demonii sau ca diavolii ii bantuea si dodaiá) nu voru trece, nici cotra dênsii vre ua putere voru avea, căci lor s'au dissu: « Eata v'amu datu voa putere asupra sierpiloru si asupra scorpiiloru, si preste tóta puterea neprietenului, si nemica va strica. » (Luca, Capu X, versu 19).

ACOLLO SE VA ALLEGE CARELE LUI DUMNEDIEU S'AU ASSEMANATU.

Acolo carele hirisiu si deplinu omu au fostu, si carele lui Dumnedieu facatoriulu sau s'au assemenatu, se va allege; căci poruncile lui padindu, din omu Dumnedieu, sau fiu lui Dumnedieu s'au

facutu. Pentru carii mai denainte Davidu se mira.» Eu dissiu (dice) voi Dumnediei a fi.» (Ps. LVI, versu 6). Si mai pre urma Ioanu Marturisesce : «Iara câti primira pre ellu, le dede loru putere fii lui Dumnedieu a fi,» (Ioanu Capu I, versu 12).

SLAV'A, CINSTEA SI NOROCIREA CEA DEPLINA, BLAGOSLOVENIA DUMNEDIÉSCA ESTE.

Acesti-a slav'a, norocirea si fericirea cea deplinu voru lua , si in veci o voru mosteni, căror'a linulu si cellu de bucuria glasu se va dicându-se audi «Veniti blagoslovitii Parintelui meu de mosteniti gatita voa imperati'a ceriului de la zidirea lumii.» (Math. Capu XXV, versu 34).

PRE LUMEA ACÉSTA, CEA VIITORE ESTE DE AGONISITU.

Intr'acestu-a chipu dara, lumea mica, adeca omulu, pre lumea mare, adeca pre acésta amagelnica si trecătoare vreme, in imperati'a cea fora sfersitu si fora trecutu, nevoindu-se a o mutá si a o premeni va putea, si acelle mai susu pomenite, de fericire si de slava nevestejite, si neovilite va castiga cununi, la carele puterniculu Dumnedieu acelle alle salle de demultu ascunse va descoperi minuni.

RÉO'A ACÉST'A LUME, BUNA ITI VA FI, CANDU DUPE A EI POFTRE NU VEI AMBLA.

Asiá dara réo'a acést'a lume tie buna ti-au fostu , căci nu intr'a ei, ci intru a credintii, adeca intru a sórelui cellui adevveratu ai amblatu lumina ; si subt intaritur'a cea de câtu ceriulu mai vertósa, adeca subt nedejdea cea fora smintéla, suppuindu-te, te-ai acinatu , si cu dëns'a te-ai acoperitu.

TOTE CIRCUMSTANTILE LUMII PECATULUI PIRISIE SI DOVEDE VORU FI.

Asijderea aceste alle lumii tie pomenite pilde si typuri, de nu te vei intr'acestu-a chipu a le primeni sili, ci numai spre a trupescului ochiu privi-vei, si spre a trupului poftire ámblà , acellea tie pê-

rêsie si dovede fti vor fi. si acést'a a ti se dice urmédia : Au singuru pre tine n'ai cunoscutu ? au pilda nu ai avutu ; au invetiatura sau invetiatoriu ti-au lipsitu ? Au nebunu ai fostu , si acestea a cunosce intielleptiune n'ai avutu ? Carele a tagadui si bâha a prinde nu vei putea, căci tie intielleptiunea Duhului, care este viétia, ti s'au datu, căci ai lepadatu ? Si intielleptiunea trupului , care este morte , ai cercatu , căci o ai luat ? căci intielleptiunea trupului mórte , iara a Duhului vietia a fi Apostolulu marturisesce. (Cauta la Románi, Capu VIII, versu 6). Pentru intielleptulu dara cellu trupescu , asiá se dice : «acellu-a va muri , căci n'au avutu invetiatura.» (Pilde Capu V, versu 23).Iara intielleptiunea Duhului acést'a face : «Intielleptiunea zidi sie casa si sprijin stâlpi siepte.» (Pilde, Capu IX, versu 1). Adeca intielleptulu cu duhulu gati-si casa , imperati'a ceriului , pre care in celle a Duhului siepte daruri o au intemeiatu si sufletulu intrêns'a a vietui si-au asediatu, căruia smintéla sau risipire nu va fi ; fiindu pre piétrea zidita, viindu povoiulu nu o va surpa.

IN TOTA VREMEA FII GAT'A, CA LA VREMEA DE INTREBARE A RESPUNDE SE POTI.

Acestea dara asiá a le sci ti se cade, si într'acestu-a chipu a le cunósce si a le pricepe ar trebui ; ca la vremea de întrebare a raspunde se poti ; si âncă si celloru ce nu te voru întrebá tu , pre câtu poti , le spune si le marturisesce ; căci tôte alle lumii lucruri (pêne nu le vei spre bine primeni) desierte suntu si lucruri vrednice de risu. (Ierem. l. x. v. 15).

LXXIVII. CANDU LUMEA TE LAUDA, ORE ESTE PRECUMU DICU OMENII? SINGURU PRE TINE TE ISPITESCE. NICI CU ACÉST'A SE TE MANDRESCI,

Anse tu macaru de te vei de la lume precumu în bunatâti se fi ; lauda, cotra acést'a, singuru tie giudecata se-ti fii : ôre precumu lumea dice, sau într'altu chipu se fi ? Nu mai multu pre alti pentru tine ce voru dice, ci singuru sciintii inimii talle crede. Căci lumea nu pentru binele teu, ci pentru reulu teu te lauda ; adeca ca si tie se para precumu mai multu ceva de câtu esci se fi , si asiá în mai

multu pe cei intiellepti si buni , de câtu pe cei rei si nebuni a-i o-borî si a-i derema silesce. Precumu frumosu vorovesce Seneca : «Pre câtu ne-amu suitu mai susu, pe atâtu-a ne-amu mai la frica a-apropiatu, si fulgerulu totu deaun'a locurile înnalte lovesce.» Nici se gandesci că tôte drumurile si alle drumuriloru ei esiri a cunósce vei putea, că cu acést'a prea lesne te vei amagi, pentru căci siuvalite căile vécului acestui-a. Nici te ispiti pe strâmbele carări că vei dreptu a amblá putea , ci unde cea drépta calle vei gassi, pre dèns'a amblându nu o parasi. Adeca că între celle îndereptnice amblându si tu a nu te îndereptnici cu nevoia este; precumu intielleptulu graiesce: «au pôte dóra omulu a ascunde foculu in sènu si vestmintele se nu-si ardia?» (Pilde, Capu VI, versu 27). Asiá dara în prietesiugulu lumii , adeca în îndemân'a si în norocirea ei fiindu, in cevá a nu te sminti putintia nu este. Péntru acést'a dara de dèns'a departe, si din carările ei într'ua parte departata te abate; căci cându mai lina ti se ivesce, atuncea latiuri îti gatesce; si cându mai cu dragoste îti vorovesce, atuncea a te sugramá silesce. Marturisesce Ieremiea: «pace prietenului seu vorovesce, si pre ascunsu îi pune lui latiuri.» (Capu IX, versu 8).

L.XXIX. TÔTE CÉRCA SI ASCULTA; CELLE BUNE OPRESCE; CELLE RELLE IZGONESCE, CA CELLE BUNE, ADECA CERESCI, DIN CELLE RELLE, ADECA PAMINTESCI, MARE DEOSÉBIRE AU.

Anse si acést'a a sci fôrte ti se cade: căci tôte a asculta si a cerca ti se cade. Celle bune dara opresce, iara celle relle de la tine le izgonesce; si precumu suntu, asiá dreptu le giudeca si le socotesce, precumu dice: «carele ce cunósce graiesce, giudetiuulu allu dreptăţii este.» (Pilde, Capu XII, versu 17). Si asiá vei aflá, precumu lumea acést'a macaru că multe ti au giuruitu, si spre mai multe ti s'au adevéritu, ânse nici uadanaóra într'unu cuvèntu, cau cu tine într'unu locu va sta, nici in fora sfersitu cu dèns'a vei putea custá. Si trupulu cu lumea macaru că fôrte se potrivesc, ânse sufletulu de dèns'a fôrte se deosebesce; căci trupulu spre celle pamintesci, iara sufletulu spre celle ceresci cauta; căci fiete care fire, celle sie assemine iubesc. Trupulu dara muritoriu, putrediatoriu si trecato-

riu, — muritórele si putrediatórele si trecatórele ; iara sufletulu nemuritoriu, neputrediatoriu si vecinicu, — nemuritórele, neputrediatórele si vecinicele oglindesce ; cu acést'a dara atátu-a împotrivre si deosebire au, câtu stihî'a uscata de cea umeda, sau câtu cea rece de cea fierbinte.

SUFLETULU CEA MAI VREDNICA PARTE ESTE : ACÉST'A TREBUE GRIJITA.

Pentru acést'a dara sufletulu allu omului mai vrednicu si mai mare fiindu, ellu pe trupu, iar nu trupulu pe densulu, a stapani trebuie ; si trupulu dupe dênsulu, iara nu ellu dupe trupu, a amblá fâ.

LXXX. NICI CUMU LOCUL PECCATULUI SE NU DAI; CACI PECCATULU CATU PRICINA AFLANDU, MARI REUTATI A LUCRA POTE.

De tóte pazitu si în tóte grijitu fii ; nici se cumvá vre ua danaóra dici «câ tóte alalte bunurile amu, si de vei un'a mai rea, adeca dupe a trupului pofta, cevá face, ce va fi ? Câci peccatulu prileju si pricina cérca ; iara deaciea a se latî pre lesne ii este , si «dintr'ua scânteia se va aprinde focu.» (Eccles. Capu XI, versu 34), «si foculu nici ua danaóra va dice : «agiuunge.» (Pilde, Capu III, versu 16). Si acést'a ; adeca facerea peccatului, nu într'ua septamâna sau într'un annu ua data, ci asiá-si macaru uadanaóra în tóta viétî'a ta (macaru cà fora gresiéla, unulu Dumnedieu) a nu gresi, si poftei trupului teu a nu te smomi silesce si prea nevoiesce. Câci numai ua data voi'a si poft'a desfrenându-se, multe nebunii deciea pre urma ti urmédia, si spre mai mari si mai adânci de gresiele besne a-lu rani cutédia, cà «dintr'unu peccatu multe se facu» (Martoru Apost. Rom. Capu VI, versu), si aciea trupulu alta de a sufletului deosebita lege dobandesce si istraine obiceiie agoniscesce. Adeverédia Apostolulu : «Védia alta lege în madulàrile melle ostindu asupra legii mintii melle.» (Romani, Capu VI, versu 23).

LXXXI. POFTELE LUMESCI, ADECA PECCATELE, VIETI'A SCURTÉDIA.

Si macaru cà de vei si cuvintele lumii ascultá, si dupe trăpescile

voi vei amblá , si nu intr'ua septamâna , sau intr'unu annu uadata , ci asiá-si in tôte dillele vietii talle si in totu césulu custului teu , ce-ti folosescu ? Cà adevveratu acestu-a folosu ai , cà de ti-ar si cevá vietî'a mai lunga fi , mai scurta o facu ; si asiá pucina desfatarea si scurta ti-este vietî'a , si din césu ce trece âncă mai scurtându-o o sfersiesci , precumu frumosu Solomonu intru alle salle graiesce in-tielleptiuni : «noi dara cari nascuti suntemu ; totu deauna sfersiti a fi.» (Capu V, versu 13). Si macaru cà in lungimea vietii de te semetiesci , socotindu cà vei avea vreme de reutâti si de alle trupu-lui pofte se te parasesci , dara de naprasna de ti se va acellu-a allu Prorocului cuvêntu grai : «oranduesce cas'a ta cà vei se mori , si nu vei fi viu.» (Issaia, Capu XXXVIII, versu 1). Anse tu singuru pre tine te cêrca , si dintr'unu capetu pêne intr'altu capetu allu vietii talle sém'a luându-ti allêrga , cà precumu dicu eu cà scurte iti vei septamânele afla , si prea pucine intru desfatările lumii iti va fi a amblá , âncă cându ai trai câtu de multu.

**LXXXII. TREI LUCRURI PURUREA POMENESCE : MOARTEA, INVIEREA,
SI DRÉPT'A CE VA SE FIA GIUDECATĂ.**

Mai cu deadinsu ânse , acést'a in tóta vremea si peste totu césulu din minte si din chitêla se nu-ti éssa , 'adeca : nascutu-m'amu , muri-voiu , muri-voiu , si iarasi invié-voiu invié-voiu , si la strasnic'a si drépt'a Dumnedieésca giudecata a esi imi este. Dupe acést'a : «im-potriva binelui reulu , iara impotriva vietii mórtea este.» dice Ecclesiastulu (Capu XIV, versu 12). Si in S-tulu Noulu Testamentu : «veni-va (dice) Domnulu slugei acei-a in césulu carele nu va sci ellu.» (Luca, Capu XII, versu 46). Pentru acést'a invétia : «Strajuiti , càci nu sciti cându fiulu omenescu este se via.» (Math .Capu XXIV, versu 42, si Luca, Capu CXXII, versu 40). Eata dara cà nici cumu tienchiulu vietii talle , unu annu sau diece , sau ua suta , se pui nu este ; cà nu numai annulu sau dio'a ce vine , ci asia-si si resuflarea adou'a neă-deverata si nesciuta'ti este. Asiá dara nici cea trecuta , nici cea viitóre minuta a ta este ; càci cea trecuta au trecutu , pre care a o mai întôrce nu poti , si aceea din viétia ti s'au scurtatu ; iara cea viitóre precumu

o vei agiunge nu te vei adevèri. Si precumu dara cându te vei nasce n'ai sciutu, asia cându vei muri nu vei sci; si precumu césulu mortii talle carele va fi nu cunosci, asiá nici giumatatea vietii talle care di va fi nu vei pricepe. Pentru acést'a se nu cumvá socotesci dicëndu : giumatatea vietii melle voiu mancá, bea , si pre lume me voiu cumu imi place desfatá ; iara in cea ramassa giumatate sufletulu de celle de mai nainte de mine cu spurcatiuni intinatu fmi voiu curati. Cà de vei lassa peccatulu cându pe tine te lassa, ce folosu vei avea? Càci in betranetie parasindu-lu, atuaceea neputëndu nu lu faci. Eara cellu ce'póte si nu-lu face, fericitu este. «Pentru acést'a adu-ti aminte (dice Ecclesiastulu) de plasmuitoriulu teu in dil-lele tineretieloru talle.» (Capu XII, versu 1). Nici se dici : mil'a lui Dumnedieu este mare , si tóte pecatele melle nu va pomèni , càci : «mil'a si mâni'a de la dènsulu de sirgu se apropie. » (Ecclesiastulu Capu XIII, versu . . .)

LXXXIII. DE VEI TRAI PENE LA UA SUTA DE ANNI, POTE VREME DE POCANIE SE AFLI; DARA DE NU VEI PENE LA UA SUTA DE MINUTE AGIUNGE ? EATA PURUREA GRIJITU , POCAITU, A FI TI SE CADE.

Anse de va dupe a lumii pofta care te invétia socotéla fi, adeca tienchiu vietii talle ua suta de anni, puindu cinci-dieci de anni dupe alle ei invetiaturu si poftè amblându, iara cinci-diece de celle rellè a te curati si a te pocai; de va fi asiá, bine va fi; dara de vei cu poftèle cu acellea pre Dumnedieu manieá si nici la cei cincidieci nu vei agiunge, sau de vei si agiunge, dara de vei peste cei cincidieci allu cincilea césu muri, si vreme de caintia si de pocaintia nu vei gasi ? Reu va fi , reu ! reu ! de trei ori reu ! si lécu nu va fi ! vai ! vai ! de trei ori vai ! si mangaiere nu este ! Pentru acést'a dara totu deaun'a aceea trupulu se-ti poftésca care in césulu esirei sufletului din sine ar pofti. Anse macaru de ai si trai acei remasi cincidieci de anni, se dicu, într'acea socotéla acést'a fôrte cu primejdia este; si cu reulu invetiându-te, a-lu desvetiá cu nevoia este; marturisesce Ieremí'a : «De va putea Arapulu peliti'a se muta , si pardosulu pistruirea sa , veti putea si voi face binele , daca a-ti invetiá reulu.» (Capu XIII, versu 23).

LXXXIV. DRÉPTA SOCOTÉLA SI DRÉPTA GIUDECATĂ VREMII VIETII TALLE PUNE.

Pune dara buna socotéla si drépta giudecata vremii vietii talle si adeveratu semaluitoriu si giudecatóriu anniloru lei te fă.

LXXXV DILLELE ANNILORU TOTU 70, IARA CATU DE IN PUTERE 80 ; CE E MAI MULTU, BOLA NEVINDECATA.

Acést'a dara fôrte prea lesne a cunósce vei putea, càci dillele anniloru tei 70 sau 80 de anni (macaru cà si acesti-a cu multe înve-luiri si dureri ti vei petrece) ; iara cei mai multi preste mesura, du-rere netamaduita si fora lécu bóla este. Iara cându in tineretie sau in mai tenera vârsta vei fi, nu socoti cà dupe ce la cea neputintiósă vârsta vei agiunge, atuncea din nebuniile pofteloru talle te vei in-tiellepti si de celle alle tineretieloru foru-ispravnicii te vei parasi ; cà tu la 80 de anni gandindu, dara de nu vei pêne la 8 césuri sau pêne la 1 césu agiunge, si fora veste mórtea întru alle salle te va legaturi strânge, si de malulu prapastiei cei fora de fundu te va îm-pinge? precumu dice: «Nu scie omulu sversitulul seu, ci ca pescele se prinde cu unditi'a.» (Ecclesiastulu, Capu IX, versu 12).

DIN SIEPTE VIRSTE A VIETII, IN CARE VEI MURI NESCIUTU ITI ESTE.

Anca si acést'a a sci ispitesce si a cunósce fôrte chitesce : ca in 80 de anni siepte vei se muti vârste ; si intr'acelle siepte vârste, ore scii în care sversitulul iti va fi? ba ! si macaru cà de câtu tóte pre urma, adeca betranetiele precumu cu mórtea mai de aproape vecina este, sciutu este ; în care si mai pre lesne poti de latirile lumii á te pazi; càci la acea vârsta agiungându, adeveratu la verst'a mortii cea sciuta si cunoscuta ai agiunsu. Anse acelle siepte mai necópte si mai nebune vârste, cu tóta inim'a si cu întréga nevointia este se te strujesci ; càci mórtea nu numai pre vârste, ci asiá-si pre césuri si pre tóte minulele stapanesce ; si cându si cumu va veni, cuiua macaru nu desveles-e. Iara cea temeinica si adeverata socotéla a-cést'a este: «se nu faci multe necuratiesce, nici se fii nebulu , ca se nu mori nu în vremea ta » (Eccles. Capu VII, versu 18).

PILD'A MORTII DE PRE VIETI'A TA IEA.

Socotéla dara buna si întréga chitéla pune, si singuru de pre tine pilda ti-agonisesce, si acést'a privesce, cà: tu, âncă viu fiindu, iara giumatate esci mortu; si pre tine de nu, iara pre altulu în somnu sau la a dou'a venire din morti te vei radica. Pentru acést'a dara în tóte dillele vietii talle, cându spre dormire te culci, spre mórte gat'a se fi, de vreme ce cându scularea îti va fi nu scii; la care lucru cuvântulu acestu-a s'ar a chiema putea: «nu te laudă pre cea de mâine necunoscându ce va se arate dio'a ce este de via.» (Pilde. Capu XXVII, versu 1).

PENTRU
CELLE SIEPTE A VIETII OMENESCI VÎRSTE,
SI VIÊT'A OMULUI CA POAM'A.

Antâi'a dara vêrsta si flóre a vietii omenesci, prunci'a este. Cându pre lume pruncu te-ai nascutu , acést'a se scii cà nu pentru alta cevá te-ai, (1) fora numai spre credintia viindu , pre Dumnedieu plasmuitoriulu teu se cunosci, si cunoscêndu-lu se-lu proslavesci. Precumu frumosu órecine graiesce: «prunculu de curundu nascutu, este de curîndu spre a credintii invetiatura chiamatu, sau peccatosu de curêndu spre pocaania adussu. » (Constantinu , Cartea III, Capu XXXIV).

Asiá dara din prunci'a ta spre pocaania chiematu fiindu, in tôte dillele vietii talle spre pocaania passa; si dintr'acea calle in drépt'a s'au in stâng'a nu te abate. Precumu Proroculu invétia:«acést'a este callea ! amblati pre dèns'a.» (Issaia , Capu XXX, versu 21 ; cauta Math. Capn XVIII, versu 3). Si intr'altu 'locu Domnulu nostru pentru Apostolii sei , pre carii cunoscêndu-i Domnulu in curatia si in nereutate , prunci mitiutei ii numesce dicêndu : «marturisescu-metie, Parinte, Domnule a ceriului si a pamêntului, càci ai ascultatu a-cestea despre intielleptii si pricepetorii, si le-ai descoperitu mitiuteilor.» (Math. Capu XI, versu 25).

Asijderea prunci'a, tiposu si pilda alle altoru vêrste este, adeca

(1) Aicea póte este unu lacuna de textu, sau erróre tipografica. D. Hasdeu a complinit'o prin cuvêntulu «nascutu.» G. S.

fora nici ua reutate fiindu , si decia din dî in dî crescîndu , cotra acelle mai cîpte verste mergîndu. Adeca precumu s'ar cadea din dî in dî pocani'a si cotra Dumnedieu cunoscinti'a se crîsca arata. Asijderea binele sau reulu necunoscîndu , adeca nimerui bine sau reu facîndu, arata c   celle lalte v  rste nu cu mintea prunciei, ci cu reutatea ei se ambl  mu, precumu si Apostolulu invétia : «se nu copii cu socot  la fiti , ci cu reutatea pruncusiori se fiti.» (Cartea I, Corinth. Capu XIV, versu 20). Pentru acést'a cu reutatea pruncu fiti, iara cu mintea in t  te dillele, precumu prunculu, asi   si tu cresce si te agiutoresce.

ADOU'A SI A TREI'A V  RSTA.

Adou'a si a trei-a v  rsta , sau legatur'a florii a vietii omenesci copilari'a si catarigi'a este; la care v  rsta omulu agiungându, precumu flórea de va in vreme buna lega, buna p  ma face, iara de in vreme rea, rea p  ma va face. Asi   tu din v  rstele aceste dumnedieesci loru porunci te invétia. Precumu dice : «se se dea copiiloru istetiune si tinereiloru sciintia si intiellegere.» (Pilde, Capu I, versu 4). C  ci in copillaria sau relle sau bune deprinderi, sau obicei   vei putea leg  , si carile in catarigia vei agonisi, in betranetie le vei mosteni. De care lucru impotriva se dice : «carele in tineretie nu le-ai adunatu, cumu in betranetie le cerci ?» (Eccles. Capu XXV, v. 5). In copillaria legea vei inv  ti   ; in catarigia istetiunea vei deprinde. In copillaria ped  ps'a a suferi vei inv  ti   ; in catarigia inv  tiatur'a si mintea vei agonisi. Si macaru c   deplinu si cumu se cade a pricepe nu vei putea ; inse frum  sa vreme pom'a leg  ndu , iarasi cu vreme dulce r  da vei man  c  . Sau ad  nca si gr  sa temelia lepad  ndu, mare si   n  lta si frum  sa deasupra vei zidi casa. Acést'a dara cotra fiii sei a parintiloru datoria este ca : cert  ndu , pedepsindu, in inv  tiatur'a s  nteloru scripturi a-i intemei   li se cade ; se nu cumva omu ca dobitoculu, si viu ca mortulu se fia ; căci se dice : «acellu-a va muri căci n'au avutu inv  tiatur'a.» (Pilde, Capu V, versu 23). Mai vertosu   nca pentru copii certati si pedepsiti, fiindu in legea Domnului inv  tiati, de vei s-tele sau si alte vrednice scripturi cerca , pre multi

vei afla carii în copillaria cu vèrst'a , ânse în betranetia cu mintea era. Precumu cei trei copii, Anania, Azaria si Missailu , si asseme-nea Daniilu soti'a loru ; Davidu micu între frati, si mai micu în cas'a parintelui seu fiindu, spre imperatia de la Samuilu Proroculu s'au pomazuitu si pre Goliathu uriasulu cu prastiuti'a au omorîtu, si mantuintia norodului lui Israilu au facutu ; dupe dènsulu fiulu seu Solomonu, în copillaria pre toti omenii cu întielleptiunea au între-cutu. Asijderea era cei siepte frati Maccabei, carii ai maicei loru învetiatura tiîndu si ascultându, pre tiranu nu ascultara, si porcina a a mancă, legea nu calcara, môrtea si foculu în sèma nu bagara ; si de carii se-ti mai pomenescu ? Cà ca acesti-a multi si nenummerati vei aflá, carii multe si nenummerate fiindu, betranesci si de lauda vrednice au lucratu , si fapte au aratatu. Eata dara cà invetiatur'a cinstita pre dènsii în chipu omenescu fiindu, cu minte angerésca i-au prefacutu. Impotriva, copii nepedepsiti, din chipu omenescu în fire dobitocésca se primenescu.

Anse acést'a fôrte se scii cà omulu cu mintea si cu invetiatur'a din dobitóce se allege ; iara acést'a lipsindu, si de càtu dobitoculu mai reu este. Cotra acést'a unu cuvèntu a unui stihotvortiu persescu fôrte se cuvine, carele dice : «omulu cu socotél'a mai bunu este de càtu dobitoculu ; dobitoculu de càtu dènsulu mai bunu, daca nu va grai dreptu.» La acést'a socotéla, vedi Proroculu ce graiesce : «ma-caru de n'asiu fi barbatu, avèndu duhu, de càtu se graiescu min-ciun'a ; adeca mai bine mortu, de càtu viu minciunosu a fi.» (Michea, Capu II, versu 11).

STICHU.

*Copillulu nenvetiatu dobitocu micu cresce ;
Iara mare fucèndu-se bou mare se numesce*

Càci pedeps'a si invetiatur'a lipsindu, nu numai în copillaria, ci asia-si si în betranetie totu dobitocu se va numi, si assemine celloru fora socotéla se va socoti. Pentru copiii nepedepsiti si neinvetiati, frumósa pilda ai, cà copiii cei ce baîgiocuriá pe Ielisseiu , ursii i-au sfaramatu. (Cauta a IV-a Imperatia , Capu II, versu 23). Asijderea :

«celloru invetiati , ângerii straja loru suntu.» (Cauta Math. Capu XVIII preste totu, si mai vertosu Capu X).

VIRST'A A PATR'A.

A patr'a versta, sau ânce de curându legata pôma ai vietii omenesci, Voinici'a este, care, ca cumu ar fi ua pôma , ai càreia ânce stihile spre dulcétia sau spre amarime nu s'au asediatu , care fôrte pazita, si nebetejitu pazita, a fi se cade, ca nu cumv'a carabusiulu viindu se-o incoltiasca , sau paingulu cu painjin'a se o inve-luésca; càci in cevà betejindu-se , anevioia in dulcétia si in gus-tulu care era se fia va veni. Asiá dara voiniculu de tôte socotitu si strajuitu a fi se cade ; cà intr'acea vârsta mai multi neprietenii de câtu intr'alta vârsta are. Antaiu, singura vârsta tineretiloru, care ôrecumu camu ratacita, sau ânce bine neasiadiata este. Aduo'a, sân-gele carele intr'acea vârsta mai multu isvorásce , adeca poftete mai multu se adaogu , care poftete mai multe si mai iuti de câtu a altoru vârste suntu, de carile fôrte a ne pazi tare Apostolulu invétia : «de tinerescile poftete fugi, si urmédia dreptatea, legea, dragostea si pa-cea.» (Cartea II, Timoth. Capu II, versu 22). Asijderea Ecclesiastulu : «in tineretia sém'a faptelor se ne luâmu; invétia, veselesce-te (dice), ténérule, intru tineretiele talle, si in bine se fia inim'a ta in dillele tineretiloru talle, si âmbra in càile inimii talle, si in privél'a ochiloru tei, si se scii cà pentru tôte aceste aduce-te-va Dom-nulu la giudecata.» (Capu I, versu 9). Iara precumu tineriloru a fi si in ce chipu a ambla se cade, invétia Apostolulu. (Cauta Timoth. Capu II, versu 6). Si nici uadanaóra in sfatuirea tinerésca nu te ra-dima ; cà Rovoamu svatulu betrâniloru lepadându si a tineriloru al-lergându, pomenesce si adu-ti aminte la ce statu au agiunsu. (Cite-sce istori'a, a III Imperatia, Capu XII).

VIRST'A A CINCEA.

A cincea vârsta , sau cócerea pômii ai vietii omenesci , barbatia este : care ca ua pôma la vreme âgiunsa si cópta este , si câtava

vreme intr'acellu chipu si intr'acellu gustu remâne. Asia dara o-mulu, la verst'a barbatiei agiungându, in tôte dulce, intregu, coptu, a fi i se cade ; nici se se cumvá , asemine unoru pôme , carele pe din afara aratôse si chipesie se arata, iara muscându amaritiune si complitu gustu vei afla. Asijderea, altele intregi si nebetejite la có-ja, iara in lontru cercându putreda si putredita o vei afla , adeca in vèrst'a barbatiei agiungându, se nu cumvá cu trupulu barbatu, iara cu sufletulu ticalosu , sau cu trupulu frumosu si sanatosu , iara cu sufletulu grozavu si bolnavu, se fii.

Si acést'a socotesce că de vreme ce cu trupulu vertosu, tare, barbatu, si vrednicu esci, cu câtu mai multu cu sufletulu mai tare, mai vertosu, mai barbatu, si mai vrednicu se fii. Si acést'a se scii că : cându esci mai tare, atuncea si neprietenu mai tere iti va veni , si impotriva cellui vertosu dusimanulu se invertosiédia. In verst'a dara intr'acést'a, cu lumea, adeca cu diavolulu, ca unu barbatu impotriva-i stă ; si va fugi de la tine, precumu povestea acésta s'au potrive : «Fii barbatu vertosu , si bate resboiulu Domnului.» (A II-a Imperatia, Capu X, versu 12). Cotru acést'a fericitulu se marturise-sce Pavelu : «Asiá dau resboiu , nu ca cumu asia lovi aerulu ; ci trupulu mieu curatiescu si in slujire îllu tocmescu.» (Corinth. Car-tea I, Capu IX, versu 26, 27). Anse cellu deplinu si deseversitu barbatu carele este ? Acellu-a ce Proroculu îllu lauda dicându : «Feri-citu barbatulu carele nu âmbra in svatulu necuratiloru, in scaunulu uccigasiloru n'au siediutu, ci in legea Domnului voi'a lui , si in legea lui se va invetiá diou'a si nóptea.» (Ps. I, Capu I).

PENTRU LUMESCILE A OMULUI

DE PEDÉPSA TAMPLARI,

CARELE PENTRE A VIETII ACESTEI-A VIRSTE SE TAMPLA.

Tamplările dara pentru alle omului vietii vërste , adeca pedepsitóre, si ca cumu s'ar dice trupului certatóre si invetiátóre , acestea sunt.

Antaiu dara slabitiunea, adeca ból'a. Pentru acésta pedepsa, asiã se socotesci: cà nu numai pre cei peccatosi, ci ânca si pre cei drepti de multe ori a-i chinui se vëde. Anse se scii cà cei drepti , ca mai drepti se-i faca, iara pre cei peccatosi din nebunia , adeca din peccatu, spre caintia se i întórca. Acést'a dara din prea bogat'a dumnedieésca cotra omu mila si dragoste se o cunosci ; cà pre cine Dumnedieu iubesc, cërta-lu, dice intielleptulu. (Pilde, Capu III, versu 12). Si mai vertosu: «bolnavirea si ból'a munc'a peccatului este». marturisesce sfânt'a scriptura. (Cata Ishodu Capu XV, versu 26 ; Levitu Capu XXVI, versu 16; Deuteronomu Capu VII, versu 15, si Capu XXVIII, versu 27, si Imper. II-a Capu XXIV, versu 13, si Imper. a IV-a Capu V, versu 27; Paralipom. Cartea II, Capu XII, versu 18; Ioanu Capu V, versu 14, i proci). Pentru acést'a , resbolire si bóla tamplându-ti-se, lui Dumnedieu multiamesce, si pentru a peccatelor talles de rana vindecare socotesc si cauta in sfintele scripturi cà sfintii a lui Dumnedieu allesi, cum si in ce feliu suferia si cu multiamita pentru bol'a ce le venia numele lui Dumnedieu slaviã. (Cérca Nascerea , Capu XLIX , Denteron. Capu XXXI; Imper. 1-a ,

Capu XII; Imper. III-a, Capu II; Issaia, Capu XXXVIII versu 1; Maccab. Cartea I, Capu II, versu 49, i proci).

Asijderea pentru suferirea si indelunga rãbdarea a sfinților pentru feliu de feliu de necazuri ce le venia (Cauta: Nasterea Capu XII, versu 14, 15; Iovu I, versu 20, si Capu II, versu 9; Math Capu V, versu 39; Pavelu, Romani, Capu V, versu 3; Corinth. Cartea II Capu VI, versu 4; Solom. Cartea II, Capu I, versu 4; Timoth, posl. I, Capu VI, versu 11; si II-a Capu II, versu 1; Iacovu, Capu V, versu 7; Petru. posl. I, Capu I, versu 6, Capu II, versu 19, i proci). Si acést'a socotesce cã cându cu trupulu bolnavu vei fi, cu sufletulu preã sanatosu a fi ti se cade; cã de voru amanduo de uadata muri, amanduo de uadata voru peri; si deciea aflare sau insanatosiare nu va mai fi; ci acést'a in minte se-ti fia ca cându bolnavu cu trupulu sanatosu cu sufletulu se fii, si murindu cu trupulu, se învii cu sufletulu. Si mai vertosu cã celloru vii cu sufletulu, trupesc'a mórtea placuta le este; cã «cinstita mórtea preã cuviosiloru inaintea fetii Domnului.» (Ps. CVI. versu 15). Si: «nadejdui-se-va dreptulu in mórtea sa.» (Intiel. Capu III, versu 4).

Asijderea acést'a socotesce si acésta pilda aminte iea: cã cându cu trupulu bolesci, cumu ca cu doftori si cu doftorii léculu bółii si insanatosirea trupului a aflã silesci si nevoiesci, cu câtu dara mai vertosu cu sufletulu in bół'a peccatului (care cu ua miia de pârti de câtu a trupului mai rea si mai cumplita este) sciindu-te, si in patulu gresieleloru zacându, vediându-te, cu sufletescii doftori si cu dumnediescile doftorii, spre a lui vindecare si tamaduire, nevointie si ostenintie a pune ti se cade. Cã cându cu sufletulu vei muri, in veci vei muri si inviere nu ti va mai fi; adeveresce Proroculu: «Nu se voru scula necuratii la giudetiu, nici peccatosii in svatulu dreptiloru.» (Ps. I, versu 5). «Iara dreptii in veci voru trai, si la Dumne-dieu este partea loru.» (Intiel. Capu V, versu 15).

TAMPLAREA A DUO'A

A dou'a tamplare sau pedépsa, robi'a sau inchissórea este; care iarasi a lui Dumnedieu certare sau iubire este. Precumu a incre-

dintîi de pe Israilitenesculu norodu te vei putea , pre carii Dumnedieu iubindu-i, cu acést'a mai adessu ii certa ; mai pre urma cumu a crestiniloru imperatia se vede, carii multu se marisse si susu se innaltiasse, pentru a căror'a mandria suppusu-i-au subț giugu si ca pre boulu ce trage in plugu i-au ingreuiatu ; si acést'a pentru a creștinescului norodu dragoste au facutu, că vederatu este, că pre cine iubesc Domnulu illu pedepsește ; si medi-lôce ca aceste pentru a peccatului ertare ii arata ; că mai vertosu crestinului, nu imperatu, ci robu a fi se cade ; ca aicea robu fiindu , in viitorii veci imperatu se fia. Pentru acést'a, robu si inchissu cu trupulu fiindu, se nu cumvâ si cu sufletulu inchissu si robitu se fi ; că trupulu in robi'a omenésca fiindu, ertare si scapare are ; iara sufletulu in diabolésc'a robia re-maindu, scapare si ertare n'are (ânse dupe ce de trupu se va desparti). Aceste dara lumesci inchissori si robii, celloru vecinice fi-tôre , pilde si invelialuri iti suntu ; că de vreme ce tu acésta lumésca de robia si de inchissóre pedépsa a suferi nu poti, dara cea diabolésca robia si a iadului inchissóre , cumu vei putea rabda ? si de vreme ce acestea grele si nesuferite suntu , cu câtu mai vertosu acellea nici cumu de suferitu si alle loru greimi nici cumu de purtatu voru fi ? Impotriva, că pe câtu celloru drepti, mai multu si nesemaluitu, binele, slav'a si imperati'a pre atâtu-a celloru peccatosi reulu, ocar'a, robi'a va fi.

STICHURI IMPOTRIVA :

Fi-va munc'a nencetata ;
Căci la Iadu nu va fi plata ;
Pentru tine, ce vei dice,
Ome drepte ? totu ferice.

TAMPLAREA A TREI'A, SARACI'A.

A trei'a dara a vietii de pedépsa tamplare saraci'a este, care medilocitôre a celloru duoe mai susu pomenite pedepse este ; cu care Dumnedieu milostivulu inimele si credint'i'a nu numai a celloru peccatosi, ci mai vertosu a celloru sie allesi drepti, ispitesce , precumu pilda si tiposu de la dreptulu si credintiosulu Iovu a lua

vei putea , precumu la istori'a lui arata , carele pre mân'a neprietenului seu diavolului spre ispitire Dumnedieu dându-lu, si diavolulu a-i strica cevà si din credintia a-lu mäsca se gândiá , numai ellu (o de trei ori fericitul !) cu câtu îi scadea avuti'a , pre atâtu îi adao-gea credinti'a , si cu câtu îi saraciá trupulu , pre atâtu i se imboga-tiá, sufletulu ; carele câte pedepse si in avutia si in trupu de la ne-prietenulu rodului omenescu diavolulu au luat, tôte cu dragoste le-au suferitu si cu umilintia le-au primitu, si in tôte lui Dumnedieu multiamíá dicédu : « Gollu amu esitu din pântecele maicei melle , gollu me voiu întórce acolo. Domnulu au datu ; Domnulu au luat. Precumu Domnului au placutu , asiá s'au facutu. Fia numele Dom-nului bine cuventatu ! » (Iovu, Capu I, versu 21).

Asiá dara tu rabdatoriu si suferitoriu Dumnedieesciloru ispite se fii ; căci Dumnedieu in cuptoriulu saraciei trupulu fierbându-ti, su-fletulu îți lamuresce si de imaciunile carele are illu curatiesce ; că dice Domnulu : « Rescoptu-te-amu , si allesu-te-amu in cuptoriulu saraciei. » (Issaia, Capu XLVIII, v. 10).

Asijderea, dupe cea cu dragoste rabdare, cotra Dumnedieu negra-indu cuvêntu de blastamare, precumu acelluia-si Iovu pierdutele a-vutii indoite, asiá tie induplecate le va da.

Asijderea acést'a socotesce : câtu de uritu si de saracu lucru a trupului saracia se fia , cu câtu dara mai multu a sufletului misieli-lia va fi ? Si de vreme ce cu trupulu saracu, cu sufletulu bogatu se fii ti se cade. Si de vreme ce cu trupulu avutu si bogatu a fi pof-tesci, cu câtu mai vertosu a sufletului bogatia si avutia a cerca , si aflându-o a o apuca, si nici cumu a o mai lassa ti se cade ? Si ânca socotesce că din bogatia mare, in lume, cumu spre saracia a cadea iti vine tamplare , si cumu pentru acést'a a nu ti se tamplă silescei , asiá dara cu sufletulu din credintia tare, nici cumu cevá a scadea se te lasi. Si de vreme ce trupulu a-ti imbogati si cu bani si cu mo-haine a-lu imbraca, si pântecele totu deaun'a a-lu saturá , cu câtu mai vertosu sufletulu cu hain'a dreptătii a-lu imbracă , si de totu dumnedieesculu cuvêntu a-lu saturá ti se cuvine ? Caci partea acést'a mai mare pretiu are, dice stihotvortiulu.

VIRST'A A SIESSEA.

A siessea vërsta, sau începerea langedirii pómei a vietii omenesci, carunteti'a este; care ca ua póma cându, si de ua parte, si de alta, a se ovili si a putredi încependu, din di in di âncă spre mai putregiune merge. Asia dara omenesc'a viétia daca in vërfulu si in stepen'a cea mai de susu agiungëndn, intr'alta parte locu sau carare a se abate, si in lături a se da, a aflá nu pôte, ci numai spre scadea purcegându, la tienchiulu de la carele au purcesu este se se întórca; adeca din tiërna spre tiërne essindu purcede, si din loculu din carele s'au luat u iarasi acolo este se se puia.

Asiá dara, o prietenule! ce gandesci? si ce întrebându alergi? Eata inainte-vestitorii ti-au venitu! Eata solii ti-au sositu! Eata perii albi in capu si in barba ti-au resaritu! Eata genunchile slabindu spre pamêntu a se inchina au începutu! Eata cã mediloculu spre slabiciune s'au prefacutu! Eata cã din doi ochi patru iti trebuescu! Eata cã tôte a trupului organe te parasescu! Eata cã celle patru stihii cine de sine in adessu se sfadescu! Eata cã spre impecarea si asiediarea loru medilocu si medilocire nu ti s'au datu!

Pentru acestea dara de pëna acmù de mórte aminte nu ti-ai adusu, si de a trupului si a lumii pofte nu te-ai parasitu, paraseste-te si adu-ti aminte acmù; càci mai denainte trecute vërste, de te spre lumescile nebunii intartá, iara acést'a a acellora-si nebunii uritiuni incepe a-ti aratá. Pentru acést'a dara, început'ai cu a trupului putere a scadea? incepe cu a sufletului virtute a adaoge. Inceput'ai cu trupulu a imbetrani? incepe cu sufletulu a intineri. Slabesce-ti trupulu? intarësca-ti-se sufletulu. Si de vreme ce despre partea trupului te instrainedi, nu este cu rusine si despre partea sufletului strainu a fi? Si vedi cã trupulu va se-ti móra, càci si sufletulu iti lasi se péra? Si de vreme ce din acésta lume te isgonesci, càci cea viitóre se nu agonisesci? Si daca de aceste mosii si avutii te parasesci, càci aiurea casa si comóra siediëndu nu-ti gatesci? Eata si nu multu aceea ce n'ai cunoscutu vei cunósce, si folosu n'ai: si aceea ce n'ai priceputu vei pricepe, si dobânda n'ai.

Asiá dara verst'a acést'a a o cunósce ti se cade, ca cumu ua pó-

ma, adeca unu mèru, sau ua péra, daca într'unu locu a putredi o vedi, precumu âncă nu multe dille si de totu putreda si de lepedatu iara nu de mancatu, că o vei vedea sciutu este. Pentru acést'a, precumu mai vertosu incepi a imbeltrani, cu atâta mai vertosu începe sufletulu a-ti griji si cu bune fapte a-lu întineri.

VIRST'A A SIEPTEA.

A sieptea vârsta, sau de totu putregiunea pómii vietii omenesci, beltraneti'a este. Agiuns'ai dara la beltranetie ? Agiuns'ai la mórte ! si macaru că într'alte mai tinere vârste, mórtea nesciuta, iara in vârsta într'acést'a prea sciuta ca de naintea ochiloru fti este. Si precumu póm'a de totu si peste totu putredindu, decia numai de lepadatu este, asiá vârst'a agiunsa la beltranetie, decia fora altu lécu numai de muritu este. Si acést'a scii că cându lécu si tamaduire trupului nu-i, atuncea vindecare si lecuire sufletului 'este. Cu ce ? Cu parasirea reutătiloru si 'cu ferirea bunatătiloru. Atuncea adeveratu trupulu imbatranindu, sufletulu întineresce; si acést'a a dice vei putea : «Innuoise-voru ca a vulturului tineretiele melle.» (Ps. CII, versu 5). Acmű dara in minte se-ti fia « că mórtea nu va zabavi. » (Eccles. Capu XIV, versu 12). Si dillele vietii nóstre ce se fia, socotesce că ori carele, câtu de multu au traitu, acellui-a'annii prea pucini i-au parutu, precumu dice : «diminéti'a ca érb'a se tréca ; dimine-ti'a se înflorésca ; si se traésca; sér'a se cadia si se se usuca.» (Ps. LXXXIX, versu 6). Si macaru că intre omenescii ochi multa vreme si multi anni, 80 sau 100 se vèdu, ânse aceea ce in Dumnedieésc'a privéla este, aceea cunósce. Că pentru pucini cu relle fapte multi pierdi, marturisesce : « că ua miia de anni inaintea ochiloru tei, Dómné, ca dio'a de eri ce au trecutu.» (Ps. LXXXIX, versu 4).

Pentru acést'a dara a lumii acestei-a desfatări si curundu trecătóre poftiri, de vreme ce precumu vre ua temelie si in cevá vre ua taria a nu avea cunosci (iara de nu cunosci, asiá se cunosci), lassale, fugi, si de dênsele paresesce-te, precumu dice : «Cine fmi va da penne cu a porumbului, si voiu sburá, si voiu odihni. » (Ps. LIV, versu 7). ; si sai prin munti ca passerile, » căci peccătoşii fntinsera

arcu. » (Ps. X, Capu 1). Bine dara si pre amaruntulu, a tuturor lucrurilor marime, si a tóta lumea largime sém'a le iea. Adeveratu dara că dupe omenesc'a socotéla, óre-ce mare, si lumea acést'a óre-ce larga a fi se pare; áanse pentru a lumii acestei-a in Dumnediésc'a privéla catintie, frumosu arata Augustinu : « mai mica (dice) este tóta lumea in privirea lui Dumnedieu de câtu picatur'a inaintea mării. » Asiá dara tóta lumea in a intielleptului, adeca in a sufletului, lui Dumnedieu urmatoriu socotéla este, Pentru acést'a dara, de vreme ce a sufletului cea mai mare parte este, a lui socotéla trebue a se adeveri ; si precumu ellu socotesce, asiá se fia socotitu. Si de vreme ce ellu este cellu vecinicu, iara trupulu cellu vremelnicu, ellu trebue grijitu, feritu si socotitu. Ellu trebue tēneru si sanatosu a fi pazitu. Pentru a lui dara odihnire, trupulu ca ua sluga a osteni si a se pedepsi se cade, precumu slíhotvortiulu frumosu cânta : « Ca se fi sanatosu cu sufletulu, fieru vei rabda si focu. » Adeca : trupulu vei casni, sufletulu vei netedi ; trupulu vei osteni, sufletulu vei odihni ; trupulu vei perde si-lu vei prapadi, sufletulu vei afla si vei agonisi ; adica a lumii acestei-a imperatia vei lepada, si in a slavei cei vecinice te vei apuca.—Acést'a dara, cu ce ? Cu parasirea de la reu si cu facerea de bine.—Acést'a cându ? Cându fric'a lui Dumnedieu in inim'a ta va salasilui ; precumu dice : « prin fric'a lui Dumnedieu se abate totu de la reu. » (Pilde, Capu VIII, versu 13). Acést'a unde ? In lume intr'acést'a, si in vietia intr'acést'a, si in scurt'a vreme intr'acést'a. Abatēndu-te dara de la reu, curati'a urmédia, care mare si multa putere si biruire pórtá ; marturisesce Apostolulu : « curati'a spre tóte póte. » (Timoth. Cartea I, Capu IV, versu 6).

Sfersitu-ti-s'au dara vērstele, si cu dēnsele impreuna vietí'a ? Dupe acestia dara venitu-ti-au vremea, sositu-ti-au césulu, si mai multu a pasi ti s'au scurtatu pasulu ; fii gata si nu te mahni, nici te intrista ; căci acést'a Dumnedieu milostivulu spre binele si spre folosulu teu o face ; si cas'a sufletului acea învechita, putredita si rasipita, a o zidi, a o întari, si a o innoui va. Si acést'a dice : « Vino ; si eu salasiuri, slava, cinste iti voi da, care in cas'a ta de mai înainte nici ai vediutu, nici ai auditu, carele pe tine pēne a nu te plas-

mui tie ti le-amu gatitu.» Asiá dara tu , o putredule trupu ! carele ca o putreda póma esci (pène nu va putredi dara póm'a , si nu-i vá in paméntu cadea semânti'a, au putea-va resari alt'a, si din putreda intréga se se faca ? Si de adou'a ora, de isnóva se se prefaca ? Ci acést'a trebui se se resadésca, ca prin urma alt'a se ressaia si se odras-lindu crésca). Asiá dara a totu trupulu a muri, a putredi trebue, ca iarasi la a duo'a a Domnului Christosu in slava si in putere venire, a invieá si a se scul'a se póta. Atuncea dara càrtile vietii se voru deschide, scaunele se voru pune, Divanulu se va intinde ; atuncea totu trupulu in ivéla si tóta carnea in privéla va veni ; acolo locu de ascunsu, sau cevá de supusu, nu este. Atuncea dreptulu, vecinicul, si allu némuriloru ímperatu, némurile, vecii, in dreptate va giudeca, carele fiete cui dupe alle salle va resplati fapte. Pentru a mortiloru inviere si pentru a càrnii, adeca a trupului , spre slava mutare, sfintele marturisescu scripturi. (Cauta Cartea IV, Esdra, Capu II, versu 16 ; Iovu Capu XIV, versu 13, Capu XIX, versu 26; Issaia Capu XXVI, versu 19 ; Iezechielu, Capu XXXVII, versu 1,9; si din sfântulu Noulu Testamentu cërca Math. Capu XXII, versu 23, 31; Luca Capu XX, versu 35 ; Ioanu, Capu V, versu 21, 28 ; Fapte, Capu XXIV, versu 15 ; Corinth. Cartea I, Capu XV ; Colasan. Capu III, versu 4 ; Apocal. Capu XX. Iara pentru a Domnului nostru Iisusu Christosu drépta si nefatiarnica , carea in dillele de apoi va se via giudecata, cauta din vechiulu Testamentu : I-a Imperatia, Capu II, versu 10; Ps. LXXXV, versu 13; Issaia Capu II, versu 10, 19 si Capu XIII, versu 4, 6; Ierem. Capu XXX, versu 23; Daniilu Capu VII, versu 9; iara din Noulu Testamentu cetesce : Math. Capu XII, versu 36 ; Capu XIII, versu 41, 49 ; Marcu XIII, versu 26, 27 ; Luca Capu XVII, versu 24, 30 ; Romani, Capu II, versu 5, 16 ; Evrei, Capu IV, versu 28; Petru, Cartea II, Capu III, versu 1 ; Apocal. Capu I, versu 6, i proci).

Pène aicea de 'nceputu alle lumii si a lucrurilor ei reuláti, nea-siediári si mincinóse stári, si mutári, arataiu. Asijderea a Intielleptului mai inainte graise, si a lumii aratate cuvinte, precumu adeverate si negresite a fi marturii , si de credintia si prea credincióse marturii adusi, la carii minciuna nu se afla, si de la sine graire nu

se gasesce; ci aceea ce sfântulu Duhu au aflatu, aceea au resuflatu, si cu ce Dumnedieesculu Duhu i-au intaritu, aceea au graitu, si spre ce li-au poruncitu aceea au slujitu; nici de la sine alta ceva mai multu sau mai deasupra au graitu, sau au facutu.

Acestor-a dara marturii aducere pricina au fostu acellu allu lumii cuvântu, carele in Cartea I, Capu LXVIII, cotra Intielleptulu au dissu că nu doi ci unu marturu ii cere, aratându-se precumu graiurile si dissele ei se fia adeverate, iara a Intielleptului se fia basne Eata dara că intielleptulu adâncele si nenumeratele alle sfintelor scripturi visiare cercându, si marturi si marturii ca acestea aflându, spre a ei de minciuni grairi dovada i-au adussu; si adevratu dara că dupe a sa nevointia o au suppusu.

Anse câtu pâra si galcéva Lumea cu Intielleptulu, adeca trupulu cu sufletulu, au facutu! si câte necazuri si dodaielle despre minciunósele alle lumii blojirituri au trasu! Iara Intielleptulu ca unu întregu intielleptu si deplinu cunoscatoriu, acellu-a allu sfântului si fericitului si Domnului allesului vasu a lui Pavelu cuvântu, carele (cotra Corinth. Cartea I, Capu XIV, versu 33), au pomenitu si aminte i-au venitu, unde dice: « Nu este allu vrajbii Dumnedieu, ci allu păcii. » Si iarasi pre lume, adeca sufletulu pe trupu spre pace si spre invoire illu trage; ca între densii pace fiindu, amenduoi Dumnedieescele porunci se urmedia. Si cu acést'a in tóte, tuturoru pace si iarasi dicu pace se fia. Ce vei dice de tine dara, o pace? că fericita esci? Ce vedi dice de voi, o împacatoriloru? Că buna parte luati si minunatu titulu asupra imbracati? Căci fii lui Dumnedieu ve chiepati? Singuru Domnulu marturisesce: « Fericiti de pace facatorii! căci acei-a fii lui Dumnedieu se voru chiepa. » (Math. V, versu 10).

Pacea dara in trei chipuri si in trei locuri se face. Chipulu antâiu si loculu antâiu, este singuru omulu in sine: trupulu cu sufletulu, singuru cu sine a se impaca. Chipulu allu doilea esto: între frati si între vecini, cu pacea si cu invointia a petrece. Acést'a dara pace vremelnica, a lumii acestei-a se chiama; pentru care Apostolulu invétia: « ca cu toti ómenii pace se avemu. » (Romani, Capu XII, versu 40). Chipulu allu treilea si loculu allu treilea allu păcii este:

ca omulu cu Dumnedieu pace si invointia se aiba ; care pace vecinica adeca si cerésca se chiama ; care, cu a credintii si cu allu Botezului Testamentu, intre omu si intre Dumnedieu se léga ; care fôrte de cercatu, si aflându-o de pazitu este ; ca nu cumvá cu Dumnedieu pacea stricându, noa se ne stricâmu. Că robulu cu imperatulu a se invrajbii anevoia este ; căci dreptu este (dice) «suppussu a fi lui Dumnedieu, si cellu muritoriu nu impotriva a fi lui Dumnedieu, a se socoti» (*Antiohos nobilis* ; cauta Maccavei, Cartea I, Capu IX, versu 12). Si de vreme ce intre frati , intre prieteni , între crestini , macaru si intre pagâni , pacea laudata si fericita este , cu câtu dara intre Dumnedieu si intre rodulu omenescu pacea mai fericita va fi ? Că cu multulu de câtu a omeniloru mai cinstita si mai folositóre este. A omeniloru dara pacea vremelnica fiindu, vremelniciloru folosesce, iara lui Dumnedieu vecinica fiindu, in celle vecinice folosesce. Căci ellu, nu ca lumea, ci ca unu Dumnedieu ne dà noa pace , precumu singuru marturisesce : «Pace lassu voa ; pacea mea dau voa ; nici precumu lumea dà voa , eu dau voa. » (Ioanu, Capu XIV, versu 26). Acést'a dara pacea cea Dumnedieésca este ; carea Issaia mai denainte au cunoscutu : «Immulti-se-va imperati'a lui, si pâcii lui nu va fi sversitu.» (Capu IX, versu 6). Intr'acea pace dara, stricaciune , rescóla sau altu semnu de neasiediare nu va fi ; nici altu învrajbitoriu se va ivi ; precumu dice proroculu : «Nu va radica nému asupra némului sabia, nici se va face resboiu.» (Issaia, Capu II, versu 4). Si Ioanu marturisesce : «Si va sterge Dumnedieu tôta lacrim'a de la ochiulu loru, si deciea môrte nu va fi , nici plângere ; nici vaiete, nici durere nu va fi deciea.» (Apocal. Capu XXI, versu 4).

Acést'a pace Dumnedieu parintele, prin trimissulu spre a norodulu omenescu mantuire, unulu nascutulu seu fiu, crediatoriloru lui au datu. Pre acestu-a unulu nascutu allu parintelui , din prea curat'a fecióra Mari'a si din Duhulu sfântu. ângerii nascându-se vedindu-lu, cu pastorii impreuna cantă : «Slav'a cellui dintru innalturi Dumnedieu, si pre pamentu pace, si intru ómeni buna voia.» (Luca, Capu II, versu 14).

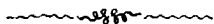
Pentru acestoru in trei feliuri si in trei locuri de pace legatura

chipuri pucintelusie in ostenintia zabaza facându, pucintelusii, iarasi dicu, inainte a ceti si a ispiti sirguesce. Adeca in cartea a trei'a, care pentru aceste mai sus pomenite părți sieptedieci si siepte de ponturi cuprindu, din carele multe, si trupului, si sufletulu, în lume într'acést'a, si in cea fiitóre, precumu a-ti folosi cunoscutu si pri-ceputu este; nici in giumatatea allergării, ci acellu deseversitu allu curgerii tienchiu neopritu allergându, a agiunge silesce.

CONETIULU CARTII A DOU'A.

PENTRU

A PREAFERICITEI INTRE LUME SI INTRE INTIELLEPTU,
SAU INTRE TRUPU SI INTRE SUFLETU PACE, SI
PENTRU VREMELNIC'ASI VECINIC'A PACELEGAMËNTU SI ASIEDIARE,
ASIJDAREA PENTRU
A TRECUTÓREI SI FIITÓREI LUMI BUN'A CHIVERNISÉLA.

CARTEA ATREI'A

(PONTURI 77).

De vreme ce in lume, intr'acést'a, omulu nascënduse si trecató-
reloru acestor-a obstindu-se este, acést'a este viteji'a, acést'a este
vrednici'a, ca prin amestecaturile si neasiedhările vremiiacestei-a,
cumu intre lumesci asia si intre ceresci , cumu intre sufletu asia si
intre trupu, cumu intre ómeni asia intre Dumnedieu imperatu, si
in linistea sufletescului limanu aciuatu se fia ; si de vreme ce nepri-
etenulu omenescului nému, diavolulu, mai vertosu intre trupu si in-
tre sufletu, galcéva neprietenire si ne invoire a fi , pururea a inde-
mna sia invita obiciuitu este , spre acestui-a vrajnasiu neprietenu
biruire, sia tuturoru galceveloru si nepaciuiriloru grabnica stem-
perare; si précumu a vremelniciloru, asia a veciniciloru buna alca-
tuire si assiedare, cu aceste inainte insemnate ponturi, bine a-ti
agonisi si frumosu a te chevernisi vei putea.

PREDOSLOVIA.

PENTRU LEGATUR'A PEA FERICITEI PACI.

Ca bine fericesce, si cu odihna allu vietii custu, precumu se fia omulu de poftitu si de cercatu, iara cellu reu si blastematu precumu se fia descarandivitu si de lepadatu, fiete cine carele adeveratu omu este, adeca carele cu întréga minte că se slujesce, este vrednicu a se chema, pre lesne este a cunósce si a marturisi că nu reu si fora socotéla, ci bine si cinstesiu este de vietuitu, ca fericitu se vietuésca. Si mai multi carii nu de totu suntu demoliti, adeca deprinsi cu ispitirea, ci nu numai acei-a, ci fiete cine (câti cotra acést'a de-a-tocma suntu) naravurile relle si peccatele a le desbracă si a le scutură, iara bunatătile a le agonisi si a le imbraca ar vrea si ar pofti. Cotra acést'a dara antâiu indemnátorele si impingátorele pricini trebue a sci, carele precumu cotra bunatâti illu indémna si illu invitédia, iara de la reutâti illu infrenédia. Si ânce medi-lócele si tocmeelele a cunósce i se cade, carele spre acestéi buni nevointia agiutându ca si spre a loru deplinu facere a urmă se póta. Cu acellu seversitu dara, si eu ânce de demultu unele ca acestea gandisemu, si de prin multe locuri câte un'a câte un'a cullesesemu. Acmù dara intr'acést'a ce me aflu vârsta, iarasi acellea gandindu, cu slove a înseamnă vruiu. Că precumu folositoare se fia, cunoscutu este; ânce si pentru celle fítóre amu pusu socotéla, căci aceste pre sufletu a-lu intari, a-lu povatiui, si la celle drepte si cinstesie a urmă, muntii siesuri, si hartópele câmpuri ti face, si ascutite simcelle a-i suppose potu, dintre carele macaru de nu si tóte ci iarasi macaru unele, că si acelle in multe feliuri, prin cei din multe feliuri, a-i clati si a-i urni potu.

Nesciinti'a si necunosciinti'a a lucrurilor carile pră lesne sunt a se cunósce, sau nesemaluirea si ómeniloru negandirea, a multe reutâti pricina este, (adeca) in parasirile bunatătiloru, si in agonisirea reutătiloru sau a peccateloru. Cade-se dara inainte vre ua sciintia a purcede, ca deciea a ascunsului inimii sciintia se nu lipsésca. Nesciinti'a dara mai vertosu in cei-a cari multe a sci si a multe lucruri cunoscatori si pricepatori a fi li se pare; si mai multi (căci adeve-

ratu si precumu se cade) n'au cunoscutu nici singuri pre sine , nici lumea, nici cellea ce suntu in lume, nici pre Dumnedieu , nici voi'a lui, nici bunatatea si reutatea, nici acestoru-a sversitulu nici essitulu, nici pre a loru acea hiresia fericire. Pentru acést'a mai vertosu de strigatu este : O, orbele a omeniloru minti ! O saracele de lumina ! De vreme dara ce pentru ómeni dicu nici eu pre mine me ferescu , căci si eu unulu din cei multi precumu se fiu cunosc ; ci precumu au dissu órecine, ce-i adeveratu si se cade, nevoiescu si întréba , si totu intr'acést'a suntu. Asiá dara si pre alalti de aprópe ai miei într'acestu-a chipu a-î face vre-re-asiau.

PENTRU LEGATUR'A PĂCII

I.

CUNOSCE-TE PRE TINE.

(Γνῶθι σαυτόν).

Antăia-si data dara la cuprinderea bunătăților trebue întielleptiune, adeca averea mintii, pentru lucrurile carele sunt adeveratu de cunoscutu si dreptu a se giudeca, adeca sém'a a li se lua suntu vrednice. Si de 'ntăiu căci omulu sie mare vecinu si de aprōpe isi este; singuru pre sine a se cunósce i se cade. Precumu uadanaōra unulu din cei siepte ai Greciloru întiellepti dicea, Thalesu Filosofulu : « Cunóscețe pre tine. » Căci fiete ce, celloru cunoscatori cu fapt'a lesne se vede. Anse adeveratu asijderea celloru necunoscatori cu nevoia este. Acést'a dara a fora-isprăvii si a nesocotintii loru pricina este, precumu au scrisu Lactantius (Carlea I, Capu I) : « Contra acést'a dara omulu pre sine cunoscēndu-se, cunoscinti'a nu numai acellui pre din afara omu, care este a trupului, ci si a cellui pre din lontru omu, care este a sufletului, si cellea ce staruescu spre a sufletului cuprindere ; căci partea acést'a mai mare pretiu de cătu trupulu are. Eata dara ca de cunoscutu : ce suntem ? si ce a vietuii ne nascemu ? care oranduēla ni se dă ? Dumnediū ce ti-au poruncitu se fi ? si cu care parte in lucrulu omenescu esci asiediatu, invétia. » Omului, precumu de vrednicia, asia de nevrednici'a firii salle, de ganditu si de socotitu este. Vrednici'a , adeca , cu care omulu pre alalte pamintesci pre tōte întrece, mai vertosu că duhu semaluitoriu are, adeca are minte, adeveratele a întiellege si bunele a

vrea, plinu de tóta slobozeni'a, cerescu óre-ce si Dumnedieescu, ca cu aceste podóbe si zestre omulu spre bun'a vietuire se se slujésca, iara nu spre reu se se slujesca, nici pre dênsele, cu blastamati'a no-vrednicesce se le strice, si se le scarnavésca, ci totu deaun'a de acea Dumnedieésca parte órece vrednicu se faca, ca nu, omu fiindu, viétia nu a omului ci a dobitocului se pórté. Căci si sfintele scripturi pre ómenii carii nu cu tocméla omenésca vietuiescu, porciloru, căniloru, lupiloru, si altoru jigăanii ii aséména. De rusine este se ne fia cându, ómeni fiindu, dobitóceloru se ne assemenámu, ca nu cumva se ni se dica : «au nu ve cunósceti insive pre voi?» (Corinth. Cartea II, Capu XIII, versu 5). Dintr'alta parte omului a sa neharnicia si prostime de socotitu ii este. Adeca : că omulu departe stă de Dumnedieu, nu numai cu locul locuintii, ci si vertosiél'a firii ; căci plasmuirea (si âncă de câtu ângerii mai giosu) din tiârna si dintr'a paméntului lutu facutu trupu purtându, macaru că cu duhu de la Dumnedieu insufletiatu, numai muritoriu, slabu si cu multe lipse si misiellii impregiuratu si suppussu este. Deci dara se nu se mai deafirea de câtu este socotésca, si cu desiérta mandria amflându-se se se mandrésca ; ci numai câtu de desiertu si misiellu lucru se fiu omulu, se cunósca (ânsé pâne cându asupra celloru omănesci va fi sprijinitu.) Acestu-a dara, adeca omulu. prea puternicu va fi , cându cu intielleptiunea neagiunsurile lui va plini ; si acést'a pururea socotindu se gandésca ; omu suntu si nu Dumnedieu ; si iarasi omu suntu si nu dobitocu. Pentru căci pre omu partea lui cea mai rea, adeca carnea , cotra celle pamentesci si cotra peccate illu trage, si resboindu-se cu resboinlu cellu din lontru, adeca cu duhulu cellu semaluitoriu, precum si cei suppusi obicinuiti suntu asupra stapâniloru sei vielenir si rocosieniri a face. Pentru acést'a cu mare padia , buna straja de nevointia a pune se cade, ca pre suppusi, si pre cei ce suppusi a fi se cade, ca se fia deasupra si se biruésca se nu lassi ; nici pre tine de la acesti-a, ca de la nisce vrajmasi si neinfrenati cei spre rellele ne-cuveniri si grozavii a te rapi se te lassi. Socotél'a drépta si intréga, pre gresitóreă pofla se o stapanésca , ca nu singuru pre tine , pêne nu vei fi bunu sau pêne nu te vei face bunu, se te iubesci ; căci altu ceva, fora numai binele, a iubi nu se cuvine. Pre însemnarea dara

a cei de obște omenéscă fire, âncă și agonisitele sãlle obiceiie și adetiuri, pre amanuntulu cercetându fiete cine a cunósce trebue. Cãci unulu este datu spre frica, altulu spre vrajmasia, altulu spre milos-tivire, altulu spre rusine, altulu spre zavistia, altulu spre mania, altulu la curvia și la alte poște relle, altulu la iubire de argintu, altulu spre scârnãv'a mandria, i proci. Pre a sa dara fiete cine minte se cunósca, și ascutitu, și a buneloru și a relleloru sãlle giudetiu se se arate, precumu au scrissu Ciceron (Cartea I-a Facerii): « Si aicea, dice acestu-a, svatuesce-te pre tine; di: cine se fi?»

Pentru acést'a cunoscându-te la ce peccatu se fi mai aprópe, a-celui-a puternicesce și impotriva se-i stai; și cu acestu din lontru neprietenu, carele cu tine adessu resboiu a bate obicinuitu este; a-deca cã-ti este cu dânsulu a te bate se gandesci, și cumu și in ce feliu iti este a te lovi in minte, se-ti fia.

II.

CUNOSCE PRE DUMNEDIEU.

(Γνωρίζε τόν Θεόν).

Dintru a sa cunoscintia, omulu de la spiti'a cea de giosu, mai susu a se sui, trebue adeca la a lui Dumnedieu cunoscintia. De și dara Dumnedieu cu omenésc'a socotéla nu se cuprinde, precumu și sufletulu omului, pentru cari necuratii se cërta, cãci pe dânsulu a fi illu tagaduescu; nu mai adevératu a fi prin alte socotele se ispitésca, mai vertosu de la a lumii pãrti și nu numai de la celle mai mari, ci și de la celle mai mici, și de la singure a omului madulãri, la adevèrate sversituri și slujiri, cu tocméla oranduite, carele acestui lucru prea bine oranduitu, pre unu mesteru oranduitoriu cu întielliptiune și cu putere prea innalta a fi arata. Acestu-a dara este Dumnedieu! (Cauta Ps. XIX; Romani, Capu I; Întielliptiune Capu XIII). Care Dumnedieu substare duhovnicésca și prea deseversitu este; și pentru acést'a este vicinicu, fora de începutu, din siguru de sine, nu de la altulu trairu, deciea singuratecu numai a totu puternicu, atâtu-a câtu ori fia-ce ar vrea deseversitu a face pôte; a totu sciutoriu, asiá câtu nemica ori-ce s'au facutu ori-ce este se se faca

de câtu macaru pe ascunsu nu se ascunde ; de totu bunu, carele de bunatate se bucura si reutatea uresce ; prea svântu, prea dreptu, carele fiete cui dupe faptele lui resplatesce ; buniloru, cerescile bunatati, iara railoru muncele impartindu. Acestu-a ca sôrele , (numai nevediu) vietuindu si cu sloboda voia biruindu, in ceriu petrecându, prin radiele Duhului seu, de la densulu trimissu, fiete unde chivernisesce si tocmesce. Acestu-a, a lumii ca acést'a , a pârtiloru ei si a locuitoriloru, ziditoriu este. Pentru acést'a dara Dumnedieu si indreptatoriulu cellu prea de susu , de la zidirile salle celle cu intiellegere cuprinse , cû cuviósa si prea mare cinste , cu slujba si cu ascultare, ca de la nisce datornici a se`cinsti si a seslavi se cade; pre carele Epicurosu (de si zidirea si mai dennainte cunóscere, adeca proni'a , necuratiesce tagaduiá) pentru innaltimea firei acei-a de cinstitu o au socotitu. Prea bun'a dara a lui Dumnedieu cinste si ascultare este : «poruncele lui a urmá, si , cu câtu in putinti'a omului a fi, dupe dânsulu a amblá.» (Efes. Capu V, versu 1). De insemnatu este dara intru a lui Dumnedieu cunoscintia, nu pre atâta a firii salle, a fiintii cei ascunse, pre câtu mai vertosu a voiei salle cei de la dânsulu descoperita, cu cunoscinti'a a cuprinde. Adeca: ca se scia omul ce poftesce Dumnedieu de la dânsulu, si cumu in dumnediescele porunci, mai deadinsu prin Is. Christosu, fiulu lui D-dieu, unulu nascutu date , se ámblesce ? si iarasi ce va cu ómenii se facea ?. Adeca celloru ce asculia de dânsulu fagaduitele ai nepovestiteloru ceresceloru bunuri, iara neascultatorilor urgiile a grelleloru munci (de carele de a mandoue, dupe acést'a pre amaruntulu este de disu). Cellui-a ce se lipe-sce cotra Dumnedieu, pre cumu se fia Dumnedieu ii trebue a crede ; áncea precumu este si darnicu, adeca milostivulu , cotra cei ce-lu cêrca pre dânsulu (Evrei, Capu XI, versu 6.) Acést'a in Dumnedieu credintia de se va cu sufletulu deplinu cuprinde, face-va ca lui Dumnedieu din inima a sluji se vomu. (1) Adeca bunatatea si curati'a lui placuta si de densulu poruncita cu lucrurile a o deprinde, éta dar

(1) In transcriptiunea D-lui Hasdeu, cuvântulu *din urma se vomu* este subliniatu ca cuvântu neinteligibile. Cu tóte aceste dupe mai multe espressiuni se vede cá pe timpulu lui Cantemiru verbulu *voi-re* se declina mai multu ca ajutatoriu ; deci nu e nici ua obscuritate , când vomu vedea ca acestu cuvântu astadi s'ar scrie : *si voimu* precumu si traditiunea gréca o indica prin *ὁ θελωμεν* G. S.

că lui Dumnedieu a placea te invetia. Cá « cine-mi dice pre Dumnedieu cumu cunósce si invetiaturele lui nu pazesce, minciunosu este. » (Ioanu Cartea I. Capu II, versu 4 ; cauta si Ierem. Capu XXII, versu 15. 16.) Pentru Dumnedieu, nu atatu-a a sciinti'a cea privitóre, pre câtu cea practicésca a sci, nevointia a pune trebuie ; căci acést'a mai vertosu de câtu aceea, a lui cunoscintia inainte ne aduce, si acést'a folosesce, ca pre dènsulu cunoscèndu se iubimu, ca se ne iubimu de la dènsulu.

III.

IUBESCE PRE DUMNEDIEU FACATORULU DE BINE

(*Αγάπα τὸν ἐργέτην σου θεόν*).

Açelle a lui Dumnedieu de bine faceri in ómeni mila date, trebuie pre dènsii cotra Domnulu acestu-a, adeca cotra parintele de bine facatoriu, carele pre dènsii cu dragostea sa i-au îmbracisiatu spre iubire se-i împinga si se-i îndemne ; căci omulu traiesce, căci are viétia, si celle ce spre purtarea vietii cauta, precumu mintea, socotél'a, si alalte de la Dumnedieu mesterulu cellu din trei-înnalturi aceste tóte purcedu ; macaru că óre-carii acestea a firii au scrisu, că acésta fire atátu de mare întielliptiune si putere avèndu, câtu cu mutatu nume Dumnedieu este. Care intre limbi au cunoscutu Senaca, a cărui-a graiuri de cinstitu vrednice sunt, carele au scrisu pentru de bine faceri Cartea IV, Capu III si celle mai pre urma. Cu multu mai vèrtosu noi crestinii, càror'a darulu lui Dumnedieu s'au luminatu.

Acést'a cunoscèndu, pre Domnulu de bine facatoriulu si de noi iubitoriulu, cu totu snfletulu si cu draga inima a-lu iubi ni se cade. Dragostea dara cotra Dumnedieu de la noi intr'acestu-a chipu a se arata trebuie, că aceea este lui placuta se facemu sí poruncile lui se pazimu (Cauta, Ioanu Cartea I, Capu II, versu 3). Ori câtu acestu-a ne poruncesce, macaru că si fòrte grèlle se paru, se le si urmàmu, si se le si facemu ; si câtu acést'a opresce, macaru că càrnii nóstre se placa, se ne oprimu si de dènselu se ne parasimu. Càci acellu-a a lui Dumnedieu mantuitoriulu daru, carele tuturor ómeniloru au

luminatu, ne-au inseiintiati că necurati'a si lumescele poftē lepa-dându, cu stemperare, dreptu si curatu se vietuimu, si acēst'a «in-tru acellu de acmu vėcu.» (Titu, Capu II, versu 6 si 12) De vomu in lumina (adeca in sfiatienia) amblă, precumu «Dumnedieu este in lu-mina» obstire avemu imprumutu. (Ioanu Cartea I, Capu I, versu 7). Pre Dumnedieu iubindu, obiceiele nōstre se indreptāmu, ca curati co-tra curatu a merge si lui a placea se putemu; de vreme ce Dumne-dieu cu lantiuhu de auru allu de binefacerii lui la sine ne trage, si de cāte ori cu alle lui daruri ne slujimu, de atāte ori spre a sa dragoste se ne atitiāmu; se nu ne dobitōceloru assemenāmu, carele cu ghinda hranindu-se si apa din perae bāndu, pucinu gandescu de unde a-cestea lorū pre lesne se le vie. Anca se nu si mai reu de cātu do-bitōcele fimu, dintru carele nu pucine, pre carii le grijescu, si ōrece de binefacere pricepu, cu ua iubire ōre-care ii urmēdia, precumu cānii, caii, filii, si alalte, de carele sciinti'a si istori'a marturisesce. De temutu este se nu ne pre noi, ōrecāndu in dumnedieesculu giu-detiu, acestea a dobitōceloru pilde mustre.

IV.

CUNOSCE A LUMII ACESTEI-A DESIERTARE.

(Γώρισε τυτοῦ τῷ κόσμῳ τὴν ματαίωσιν).

Anca omului trebue lumea acēst'a de giosu a cunōsce si in pucinu a o socoti, nu pentru căci de la Dumnedieu in chipu frumosu si im-podobita este. ci căci ōmenii in chipu reu cu dēns'a se slujescu, si cu altele ce in lume se cuprindu. Ca acestea suntū avutiile pamen-tesci, si poftele trupului, si iubirea de slava, precumu dice unu fru-mosu stihotvortiu : «Poftirea cinstei, si avutiile, si spurcat'a desfatare, pre aceste trei, in locu de trei dumnediei lumea le are.» Cu acestea si cu acestoru-a poftē (ca cumu ar fi nisce bunuri pre mari) cei mai multi omeni la peccate se'dau, si de la a bunatātiloru calle se abatu, precumu Atalantu cu merele celle de auru pre lunga drumulu al-lergării prin Hippomanes aruncate ca se le cullēga cuprindiēnduse cu allergarea s'au intrecutu. Si macaru acestea si bune de s'ar la fa-cia parea, numai prea adeveratu desierte, mincinōse si trecatōre

suntu. Assemine stralucitôrei stecle, dar frageda ; assemine comediloru, care dupe scurta vreme suntu lipsitôre ; assemine ôrecâroru pôme, carile impregiurulu locului unde uadanaôra Sodomulu au fostu a se nasce se povestescu, carele pre dinafara chipesie si frumôse suntu, iara de vei strânge, pléva, putregaiu si fumu vei afla. Asiá socotesce : nu suntu acestea pêne intr'atâta, ca omulu ce este cu inim'a întréga, sufletulu cotra celle de susu indreptatu fiindu, la aceste pamintesci pogorându-lu, cu a loru invetiatura se se tiia, si intr'acestea fericirea sa se asiedia ? Căci intr'acestea alta nu este fora numai captusituri, amagele si mascarale. Acést'a priceput'au Solomonu, carele intru imperatiésca stare intaritu, cu avuti, cu cinste si slava mare, si cu desfatări, ânse intielleptu fiindu, acestea au priceputu desiértări a fi, si de acestea in Ecclesiastulu seu au marturisitu. (Capu I, versu 1). Asijderea Septimius Severius de giosu omu fiindu, prin multe stepene la imperati'a Romaniloru s'au radicatu, si, mortii aprôpe fiindu, au dissu : «de tôte fui, si cevă nu mi-au folositu.» Adeveratu dara că avutiile lumesci, multe sarcine suntu, pre cellu dintr'acést'a vietia essitoriu ingreuindu-lu, si cellui essitu neinsotindu-se, adeca de dênsulu remaitôre ; carele si grije de primiejdia ceru, cu mare nevointia si cu multa frica se pazescu, si cu multe feliuri de intemplări impressurate pre lesne se prapadescu. Cinstile lumii acestei-a nestatatôre, si fumului asseminea intru inalturi intindiându-se, ci indata peritôre ; necinstesiele, trupescele desfatări, dulcéția de câtu a mieri mai multa au, ci mai pre urmă in amara fiere se intorcu. Pentru acést'a, ori-cine adeveratu intielleptu este, de va aceste pamentesci lucruri cu minte innalta caută, nu le va in locu de mare lucru socoti, ci copilaresciloru jocuri le va potrivi (precumu pre acestea Valerius marele in Cartea a siessea la sversitu le-au numitu). Precumu pentru interitările reutatiloru, si indemnările a face peccate a opri, dreptu Apostolulu Ioanu invétia : «Se nu iubimu lumea acést'a, nici carele suntu in lume, precumu suntu poftete trupului, poftete ochiloru si mandri'a acestei vietie.» (Cartea I, Capu II). Căci cine aceste curundu trecatôre iubesc si pre Dumnedieu a iubi si voiei lui a sluji nu pôte, si pentru acést'a nici in veci va remanea. Căci si lumea a-

cést'a, si părțile ei, si toate se voru trece. De socotitu daru ne este in ce chipu in S-tele impreunări a fi ne s'ar cadea. (Petru, Cartea II, Capu III, versu 2).

STICHU.

Lucru mare, o, minte ! ceriulu socotesce.

Celle pamintesci fora socotele lucruri próste le n umesce.

Cu rei ochi cauta cellor-a ce poti perde, nu intr'atât-a de mare lucru próstele a lumii acestei-a se le pretialuesci, si pentru dênsele se gresiesci, si saracu se te intorci. Nu cumperá atâta de scumpu, a te caí. Feresce-te ca nu binele teu cellu mare in tiârna se cadia si cu tiâr'n'a se piee. Omulu intielleptu si curatu in pamênturi intr'aceste pururea nemernicu si ôspe a fi se se socotésca ; si nu precumu aicea fiindu infiptu va avea scaunu, ci numai in scurtu salasiulu ti este a-lu muta. (Paralipomenon, Cartea I, Capu XXIX, versu 15 ; Ps. XXXIX, versu 13 ; Evrei, Capu XI, versu 13).

V.

NOA MOSIA CERIULU.

(Ἡ πατρίδα² μας εἶναί ὁ οὐρανός).

DIN TOTE SUFLETULU LA DUMNEDIEU SE AIBI.

(Ανάμεσα εἰς ὅλα, ἡ ψυχὴ εἰς τὸν θεόν να ἀποβλέπη).

Din socotél'a a tuturoru lucruciloru, sufletulu cotra Dumnedieu se indemnâmu. Din toate lucrurile lumii acestei-a, carele sau cu mintea sau cu chitélá se pricepu, omului intregu si cu minte slujîndu-se, trebue a loru isvodu si incepatura, firea si ceinti'a , puterile si slujirea cautându, si pricina apucându, pre Dumnedieu isvoditoriulu tuturoru a ruga, si pre sufletulu seu spre a lui cinste si urmare a întórce. Căci acestu-a allu nostru prea innaltu Dumnedieu acést'a va, si noa acést'a a face poruncesce.

VI.

CUNOSCE FRUMOS'A INTIELLEPTIUNE, ADECA FAPTA BUNA.

(Κατάλαβε τὴν ὡραϊότητα τῆς ἀρετῆς).

De chititu este sufletului, ce si in ce feliu se fia intielleptiunea. Intielleptiunea este substantia, adeca postanovanie, adica sub-stare a totu lucrulu cu cinste a face, sau dupe cinstitele pravile a trai; este drépta si oranduita a sufletului intaritura; este priceperii fiece prelesne in calle a-i pune (1); este a omenescului sufletu sanatare, si aceea (adeca sanatarea sufletului) cu multu mai vertósa de câtu a trupului. Eata dara că mintea sanatósa a fi de poftitu este, si acést'a cu mare nevointia de silitu este. Câtu dara de frumosu si de mangaiosu lucru este intielleptiunea! căci facédu ca intre dragostele si in lucrurile ómeniloru frumósa chiverniséla si cuviintia se fia, si ca cumu ar fi ua frumósa resunare, cu multu de câtu cea a musiciei mai cu mangaiere cuprinsa, a cărei intielleptiuni cinstesiele si frumóse frumsetie de se voru cu a sufletului ochi privi, pre a sa mare dragoste in ómenii cei cu priceperea cuprinsi a atitiá póte; precumu au cunoscutu Platonu in Fedru, si de la acellu-a Ciceron (pentru trebe, Cartea I, si Seneca Cartea CXV) unde scrie: «de ne-ar fi pre lesne a barbatului bunu sufletu si inima a primi, o, câtu de frumósa facia! o, câtu de svântu, cinstitu si dulce fulgerându, adeca străluminându amu vedea-o!» De aici cu dreptate, de acoloa cu puternicia, de aice chiverniséla cu socotéla si cu intielleptia luminându, i proci. Intielleptiunea din singura de sine de lauda vrednica este; áncea mai vertosu de la cei-a carii intielleptiunei nu urmédia, ci numai daca din bunele fapte cunoscú intr'altii a sa auda; căci asia cumu se cade si se cuvine se pórtia, macaru că ea luada nu poftesce. Ómulu prin intielleptiune nu numai ángeriloru, duhuriloru ceresci, ci si singuru lui Dumnediéu se asséména. Intielleptiunea cellu-a ce are, prin sfintienia lui (adeca lui Dumne-

(1) Versiunea gréca: εἶναι ἐν οὐκολῇ ὁδῷ γὰρ τοῦ νοός πρὸς καθὲ πρᾶγμα, ceea ce in stilulu modernu s'ar traduce prin «este inlesnitóre calausa a mintii spre ori ce lucru», (G. S).

dieu) se reduce (1). Asia, intielleptiunea pre pamêntu unu lucru cêrescu si Dumnediescu este. Cine bunele fapte si altele 'si frumosu tocmesce din omu Dumnedieu a fi poftesce, si, dicu, a fi se cade, de vreme ce a învointieloru ingiugare si potrivire au. (Cauta Epictetu cotra Ariani, Cartea II, Capu XIX). Cine dara, fora numai cellu de minte saracu si nu adeveratu omu, cuprinsu de intielleptiune si cu dêns'a împodobita a fi nu va nevoi, cu atâtu-a'cu câtu ar putea omu deplinu se se faca, si mai vertosu Dumnedieescu, si acellui-asi Dumnedieu se se asemine ! dara căci ? (2).

VII.

A INTIELLEPTIUNII, SAU A BUNATATII, POMA SAU RODA.

(Ο' καρπός τῆς ἀρετῆς).

Aceea a drepteloru fapte frumsetia, de-i voru lipsi multiamirile , nu se clatesce, adeca cová nu-i strica.

Se vedemu precumu intielleptiunea nu numai flóre are , ci ânce si róda dulce si cu dulcétia, a radacinei amarime calcându, lesnirea si indemân'a cea adeverata, aduce.

Buna sciintia a ascunsului inimii (3).

Căci antâiu intielleptiunea din sine a într'adâncului inimei (adeca a bunei sciintia a ascunsului inimei indemnare spre bucuria aduce. Că de vreme ce a omului sufletu singuru lui precumu se cade cînstesi, dreptu se fia vietuindu , îi marturisesce si ânce acmù (intr'acestu-a vécu adeca) lucrurile-si, precumu trebue si se cuvine, că le lucrédia îi svitesce: «dintr'aceea a sufletului nepovestita fontâna, linisce, bucuria si veselia isvoresce, pre tôte, a tôte lumesciloru întrecându desfatări si coversindu desfrenări.» (Pilde, Capu XV, versu 15). Asijderea si pace intra inlontruri, in celle din luntru galcevi, prea mare odihna si liniste este. Mai vertosu că singura intielleptiunea

(1) Cuvântulu acesta in versiunea grecésca se vede ὁμοιάζει, adeca *sémena*. D. Hasdeu illu subliniédia, ca cându nu l'ar intiellege.

(2) Intrebarea acést'a : *dara căci* ? nu se vede in versiunea grecésca. Se nu fla óra ua eróre tipografica ?

(3) *Buna sciintia a ascunsului inimii*, dupe versiunea grecésca s'ar traduce prin *îconscintia*, ἀνοήθεια G. S.

numai, bucuria fora grija vecinica stă; si macaru că unele ca în chipulu nuoriloru împotriva se punu, dara nici uadata nuorii pe di biruescu, adeca nici ua data întielliptiunea de la cineva se biruesce. (Seneca, Cartea XXVII). Căci numai pre ua carare, prin a întielliptiunii adeca medilocu, a odihnei vietii adeveratu se arata. Deciea contra împotriviri si imponcisieri nepovestite agiutoriu se radica; si împotriva a facatoriloru de reu, a reiloru vorôve si napăsti, hiresiu de arama zidiu se face. Nemica reu într'ascunsu la inimii sciindu, de vre ua vina nu se va stidi, nici de v'ua pobrozire faci'a i se va galbeni.

Dintr'acella-si a bunei sciintia a ascunsului inimii izvoru ca acestu-a curge. «De nu va pre voi inim'a vōstra vinovati da, increcredintiare aveti cotra Dumnedieu » marturisindu sfântulu Ioanu Cartea I, Capu III, versu 21). Si dupe acést'a nadejde buna si ver-tōsa, pentru prea mari bunuri si isbându carele suntu se afle.

VIII.

DUMNEDIEU DREPTILORU, CURATILORU, LE ARE DE GRIJE.

(Ο θεός έχει τήν προνοίαν τῶν ὁσίων αὐτοῦ).

Întielliptiunea dara si bunele fapte si pre cei de unele ca aces-tea iubitori, Dumnedieu prea bunulu pre ua parte ânca pre pamēntu, într'acēsta de acmū viétia, ii cu daruri daruesce, si precumu dice Issaia: « diceti dreptului de vreme ce au fostu bunu, ca rod'a lucruriloru salle se manânce. » (Capu III, versu 10.) În padi'a lui Dumnedieu suntu curatii; acestu-a pre singura asa pro-nia preste dēnsii intinde si latiesce; rugele loru la vreme de trēba pusse, cu buna voia ii asculta; pre densii din primejdii ii o-presce si scôte. Asijderea de vrajmasii loru neparasitu fi apera. A lui Dumnedieu cotra drepti de alle salle de bine faceri pilde, la a-ratare si de pomenire stau: precumu Enochu din pamēntu, ca mōrte se nu védia, primenitu; asijderea Ionă, în adancimea si latimea a-peloru pazitu; Ilie cotra ceriu radicatu; Lotu din a Sodomului ar-dere mantuitu; Daniilu din falcile leiloru, si cu a lui trei sotii din mediloculu părei a Vavilonului cuptoriu nemica betejiti; Petru si

Pavelu din temnită cu de mirat socotela izbăviti; și alte multe nenumerate acestor-a assemine. Pentru Iosifu, Davidu, Iezekielu, și altele se le trecu. (Canta Ps. XXXVII, XCI, XCIX, XCLV). La sfârșitu neimăciunea mare ajutoriu și sprijinela este. Cine de Dumnezeu cu făcea frica se teme, acelu-a de nimica de alta se spărie. Căloru-a ce pre Dumnezeu iubescă toate (anca și cele ce rele ce par) împreună se lucrădă spre bine. (Romani, Capu VIII, versu 28). Mărtea căloru drepti în locu de datoră a firii cei seversitōre este se se socotăca; loru, nu strășnica, ci placută odihnire, adăca repăosu, le este.

IX.

A ÎNTIELLEPTIUNII, A BUNĂTĂȚII, RESPLĂTIREA CEA PRE DE SUSU PREA FERICITĂ
VIETIA VECINICĂ ESTE.

(Τῆς ἀρετῆς ὁ μισθός εἶναι ἡ ἀνωτάτη καὶ μακαριωτάτη
αἰώνιος ζωῇ).

Macaru că oamenii întiellepti, cu celea carele în lume bune se socotescu, nu s'au slujitu, anse loru dupe acăsta muritōre vietă, dupe însăși mărtea, acea prea cinstită a întielleptiunii cerăca cununa din singuru Dumnezeușculu daru orănduită le rămâne; adăca fericit'a vecinică vietă, în care a deplinului și a deseversitului bine slujire plinită se cuprinde. De, omulu pre pamentu căta-vă vreme în înmultimea bunurilor pamentesci, se duca poftesce vietă, cu cătu mai vertosu ca omulu muritoriu, dintr'acăsta muritōre zidire cu multe feliuri de nevointă mantuitu, în lumea acea mai curată și cerăca, a duhu simțitoriu, trupu duhnicescu, tare nestricaciosu și slăvitu îmbrăcatu purtându, de poftitu și prea de doritu este. (Corinth. Cartea I, Capu XV, versu 43, 44). Asijderea lucrurilor sciintiei, și a întielleptiunei lucruri urmându toate lui (omului adăca) de trēba fiitōrele deplinu mostenindu, de nimica lipsitu, cotra prea bunulu și pre marele Dumnezeu, și cotra a lui străluminată privire trimissu, cu dēnsulu (cu Dumnezeu adăca) și cu a lui unulu nascutu fiu, și cu s-tii āngeri, cu întrēga partasia învrednicitu; cu slava cerăca și imperatēca încununatu, cu desfātari și cu veselii,

de a omului fire neagiunse, neamagitóre, si cu vre ua neindemána a turburării neamestecatu, in veci statátóre, si nici uadanaóra trecatóre. (Petru, Cartea I, Capu I, versu 4, 7, 8, 9 ; si iarasi Ps. XVI, la sfársitu ; deciea cotra Thessalon. Cartea I, Capu II, versu 12 ; si ánca cotra Corinth. Cartea II, Capu IV, versu 17 ; si mai dice Thimoth. Cartea II, Capu II, versu 10). Asiá ca omulu prin sfintienia, Dumnedieescii firi partasiu se fia ; (Petru, Cartea II, Capu I, versu 4) si pâne intr’atâta câtu din omu mai Dumnedieu se se facă. Acestu-a este binele cellu mare. Acést’a este cea prea de susu fericire, cu a càro-ra priviri tôte pemintescile bunuri desierte si in greutâti amestecate se vèdu ; si adeveratu că blastematii si desiértări sunt, cu a căruia bine nadejde insufletiatulu intielleptulu omu singuru pre sine de la reutâti, si de la rellele fapte a se resboi ; (Catra Corinth. Cartea II, Capu VI, versu 1). Si ánca cu aceste fapte a se curati. (Ioanu, Cartea I, Capu III, versu 3). Cu a intielleptiuniloru si a bunatâtiloru trebuintia a se agiutorâ îi trebue. Asijderea i se cuvine a se îmmulti in lucrulu Domnului, sciindu că « osteninti’a sa se nu fia in zadar in D-nulu. » (Corinth, Cartea I, Capu XV, versu in sversitu). Caci Christos D-nulu fiulu lui Dumnedieu, unulu nascutu, de la Dumnedieu insemnatulu si la ómeni trimissulu, acést’a au fagaduitu, si cu adeverate invetiaturi in a sa s-ta Evangelia au intaritu. Asiá dara « curatieni’a preste tôte este lesne, avèndu fagaduinti’a acestei de acmù si a cei fîtóre vietii. » (Contra Timoth. Cartea I, Capu IV, versu 8). pre care vietia vecinica « fîtóre dreptiloru au giuruitu Dumnedieu, a minti nesciutoriu. » (Titu, Capu I, versu 2). Socotesce dara : nu este atâtu-â de a se cinstire curati’a ? macaru de si cu ostenintia. Pentru acést’a mai vertosu este de strigatu cu poeticulu :

« Si ánca se socotimu intielleptiunea a o lati cu faptele.

« Passa, omu bunu ! unde intielleptiunea te chiama.

« Passa cu picioru fericitu.

« Mari de bine resplatiri esci se iai. Ce stai ? »

Pentru acést’a dara de celle vecinice pururea se-ti aminte aduci. Acést’a a cerescei de bine resplatiri, prea mare si vertósa nadejde, cu mintea fiindu necuprinse, sufletului mare odihna aduce. Pre-

cumu pietrei magnisului nu este odihna, fora numai in polusu (polusu este stéoa, cãrei-a ii dicu Moldovenii fusulu) prin carele ceriulu se invertesce, spre carele piatr'a magnisului trage (1). Mai de nainte bunulu seversitu cauta, carele fora seversitu remâne; a vecinicei vieti neîndoit'a nadejde din sine curatia nasce, si curati'a iarasi deplina a acestei vieti nadejde nasce. La acésta tinta tie inainte pussa, intru faptele talle totu deaun'a la dèns'a a te nevoi si a te intinde cauta. Cauta de vedi nadejdea luàrii de cinste între lucratori si între ostasi ce lucrédia? Nadejdei credinti'a vertósa se nu lipsésca, sau incredintiarea pentru Dumnedieescele fagade se nu se smintésca; cãci acestea pre fiete care ostenintia macaru câtu de amara indulci-o-va.

X.

PECCATELE, SPURCATE SI GROZAVE.

(Ἡ ἀμαρτία εἶναι μαρὰ καὶ ἄσχημος).

Dupe acést'a mai vertosu de socotitu si de chititu este, intielleptiunii, adeca bunatatii, impotriva pusse reutatea si peccatulu, ce si ce feliu este? Vin'a sau peccatulu de mórte este a legii dumnedieesci calcare, de la drépt'a si cinstit'a socotéla abatere si parasire; este sufletului omenescu prin reutate stricatiune sau prin spurcare, spurcata spurcatiune; esta rea a sufletului bóla de câtu a trupului mai patrima. Daca omulu nu vietuieste cumu trebue si cumu se cade, nici cu cinste se apera, sluga si robu trupesceloru pofta se face, si pre dênsele a stapani neputernicu, prin carele mintea omenésca turburându-se din statulu seu cade. Deciea cu dênsele mai multu adaogându-se, nebunu se face, muteloru dobitóce assemine; ânce de câtu dobitócele mai reu, de vreme ce, sciindu si vrându, face reulu. Acést'a de stihotvorti prin Cercia facatórea de otrava insemnata este: care cu beutur'a paharului ei, pre ómeni in dobitóce îi primenia. Asiá dara omulu prin peccate, singuru pre sine

(1) Curiose idei si termini de cosmograffa erau pre atunci: *polus* este *stéoa*! care Moldovenii o numescu *fusulu*! magnetulu, *magnisu*! prin *polus*, *ceriulu* se *invertesce*! *Magnisulu*, sau magnetulu, *petra*! G. S.

demonului adeca diavolului si duhului prea reu assemine se face. (Ioanu, Cartea I, Capu III, versu 8; si Capu VIII, versu 49; si Capu VI, versu 70). De carele noi fôrte tare a ne feri trebuie. Că «care omu vre ua reutate ôre-care cu sufletulu este pazindu, diavolului in inim'a sa locu arata?» (Efesu, Capu IV, versu 27). Curatiesce dara sufletulu teu de spurcatele a reutătîloru laturi; spala imatiunile aceste, si bôlele aceste a tamadui si a însanatosiđ nevoiesce. O! cătu de nesocotiti si nebuni suntu, carii cu trupulu seu frumosu alcatuitu, impodobitu si mândru stolitu a fi poftescu, iar pe sufletu mai multu grozavu, necuratu si nempodobitu a fi fillu lassa !

XI.

A BUNATATII SAU A ÎNTIELLEPTIUNII GREUTATE SE REDICA, IAR A PECCATULUI SPURCATIUNE REMANE.

(Τῆς ἀρετῆς τὸ βάρος συγκόβεται, τῆς δὲ ἀμαρτίας ὁ μολισμός ἀπομένει).

Socotesce că de vei ceva cu cinste, macaru cu ostenintia si cu greutate face, dupe aceea osteninti'a si greutatea se va duce, iar cinstea remâne. Asijderea de vei ceva scârnavu cu poft'a face, poft'a se duce, iara spurcatiunea remâne. (Din diss'a lui Catonu marele, si a lui Mussonius cotră Gellius, Cartea XVI, Capu X).

XII.

A PECCATULUI GROZAVIA SAU STRICATIUNE LA ALTHI ESTE DE CAUTATU; ADECA DE LA ALTHI PILDA SE IAI.

(Τὴν ἀσχημίαν τῆς ἀμαρτίας τυχένει νά την στοχάζεται τινάς εἰς τοὺς ἄλλους, ἥγουν ἀπὸ τοῦς ἄλλους νά πάρη παράδειγμα).

Pre a peccatului spurcatiune si grozavia, de o cine-va la sine pucinu vede, in pild'a a altui cuivă peccatosu, ca intr'ua oglinda a o privi pôte. Nu intru desiertu si fora isprava uadanaóra Laconii fiiloru sei celloru tineri, din necinstit'a beția a-i întôrce vrêndu, pe hilotii robi imbetându-i, cu fapte necinstesie, inaintea ochiloru lor

a-i pune obiceiuri era. Vediendu dara tu pre cinevá lucru necinste-siu si necuviosu facêndu, vedi-te si pre tine : au nu si tu intr'acel-lasiu chipu esci ? Sau reutate assemine reutătii lorú lucrédii ? Că la altulu ocaresci si defaimi, acést'a tu nu face, ci din streinele (adeca a altor'a) de tine privite gresiele, pre alle talle indreptédia , si a te pazi te invétia, ca pre tine streinele primejdii pazitu se te faca.

XIII.

A PECCATULUI RELLE FACERI, RELLE ADUCE CEA MAI DE APOI.

(Ἡ κακή πράξις τῆς ἀμαρτίας φέρνει κακά ὕστερινά).

A peccatului nu începutulu, ci sversitulu ii cauta. Nici fruntea, a-deca începerea acelloru ce cu îmblândire pamintescele scarnavé si mincinóse desmierdări si umbriciósele lesniri se arata, se iei a-minte; ci spre a sufletului privire te întórce, ca dupe facutulu pec-catu se vedi ce urmédia. Adeca, că, dupe ce postele, carele pecca-tulu a se face porunciá, se recescu si se lipsescu, atuncea denain-tea spurcatiunii peccatului facutu, rusinea, cainti'a si a sufletului a-mar'a durere vine, carele la omulu cunoscatoriu, in locu de munca si de pedepsa ii suntú. (Cauta cotra Romleni, Capu VI, versu 21).

XIV.

REU'A SCIINTIA A ASCUNSULUI INIMEI PRE OMU PROBOZESCE INTR'ARETARE.

(Ἡ κακή συνείδησις φανερά τὸν ἄνθρωπον).

Aicea cea din ascunsulu inimii réo'a sciintia se cuprinde; de vre-me ce cuvêntulu sufletului pre omú, adeca pre trupu, pentru relle facerile lui , cotra a inimei pravile illu pobrozescé si lu dojenescé , (Romani, Capu II, versu 15). Că de si nici unu omu a reu faceriloru salle este sciutoriu, ci mintea ta a acei relle dintr'ascunsulu inimii sciintia, in locu de cercetatoriu, de marturu si de giudetiu , anca si in locu de muncitoriu si de pedepsitoriu îi este. (Cauta Setineris, Satira XIII). Acést'a rellei din lontrulu inimei sciintia muscare , ca rodiatur'a viermelui din lontru este. Si este ca cumu ar fi ua gusta-re mai inainte, a celloru mai de pre urma a peccatului munci, cu

carile mai pre urma de reu facatorii de la Dumnedieu sunt se se certe. (Cerce-se Tacius pentru Tiberius, Analium, Cartea VI, Capu VI). Si iarasi adeveratu este : «cellu-a ce gresiesce se tremure, adeca se se téma». (Dice Seneca, Cartea XCVII).

PEDEPSELE.

(Αἱ τιμωρίαι).

Si nu numai intr'atâtu-a facerea rea a peccatului se sprijinesce, ci « multe durori peccatosului. » (Ps. XXXII, versu 10). « Si nu este pace necuratiloru. » (Issaia, Capu LVII, versu 21, Cotra Efes. Capu V, versu 6). Anca intr'acésta vietia de la D-dieu cu feliu de feliu de bóle si de greutâti se cërta; si alte date cu multe feliuri de tamplări iarasi de la omeni cu nesuferite munci, si acést'a fora de blandetia; ênce si dreptiloru unele ca aceste a le veni aduce templarea. Ci acea prea grea a peccatului munca peccatosiloru rămâne cându? cându véculu acestu-a se va sversi, viéti'a acést'a trecátóre va trece, la acellu neminciunosu mai de pe urma giudetiu dumnedieescu, la carele nici ua pricina de price le va folosi, nici ua siuvoire, nici ua aciuare, sau sub pamêntu fugire voru avea. Atuncea necuratii (o, de vaieratu este!) carii lui Dumnedieu a placea n'au vrutu (o, de tanguitu este!) nu numai de prea bunulu bine se voru desparti (o, câtu de jalnica despartire!) pre carele in vieti'a loru a-lu agonisi illu putea, adeca «vieti'a fericita cerésca, de la care se voru opri.» (Corinth. Cartea I, Capu VI, versu 10; Galat. Capu V, versu 19, 20, 21; Apocal. Capu XXI, versu 27). Ci ênce cu Dumnedieésc'a urgia (o, nesuferita durere!) osinditi in perîulu focului se voru arunca, nu fora mari dureri ardiêndu (o, cumplita munca!) si cu feliu de feliuri de pedepse impreuna cu ducatoriulu si amagitoriulu loru, diavolulu, se voru chinui: care mórtea aduo'a, este, « din care vre ua essire nu se va mai da.» (Math. Capu XIII, versu 42; si iarasi Capu XV, versu 41, 46; Thessal. Cartea II, Capu XI, versu 8, 9; Evrei. Capu X, versu 27; Apocal. Cap. XX, versu 15; si iarasi Capu XXI, versu 8). Mórtea acést'a este a peccatului simbria sau léfa, si «numai peccatosiloru se dă.» (Romani, Capu VI, versu

23). «de veti dupe trupu trai, muri-veti.» (Romani Capu VII, versu 13). «Poft'a dupe ce se incepe prasesce peccatu; iara peccatulu facutu nasce mórte.» (Iacovu Capu I, versu 15). Peccatulu la vreme placutu este ca mierea amestecata cu veninu. «Cea mai de apoi a pofteloru celloru ce cu sufletulu resboiu batu , intr'acestu-a chipu este,» (adeca antaiu miere apoi veninu). (Petru, Cartea I, Capu II, versu 2). Si precumu talharii cei ce in chipu de prieteni pre callatori tumpinându-i a-i omori suntu obiciuiti asia precumu si sirenele (aceste se chiama fete de mare) pre cei ce pre mare innóta, cu alle lor blânde si mangaióse cântece , precumu se fia innecatu si afundatu se graiesce. Intr'acestu-a chipu Ioanu pre Amassa cu blându chipu tampinându-lu, nepazindu-se, cu sabi'a l'au petrunsu. (Capu II, Samoilu, adeca Imperati'a a II-a, Capu XX, versu 9, 10). Eata dara :

STICHU.

« Carele suntu de stricatiune, le socotesce ;
« Macaru câtu de placute ar fi, lăpada-le.» (1).

XV.

SURTIMEA VIETII ACESTEI-A DE POMENITU, SI POMENITA MULTU FOLOSESCE.

(Τό βραχὺ τῆς παροῦσης ζωῆς μὴ μoneυόμενον πολλὰ ὠφελεῖ).

Deciea de pomenitu si de socotitu este scurtimea si fugirea acestei pamintesci vieti. Pentru căci «acésta vietia assemine aburului este, carele in scurta vreme se arata si indata pierē.» (Iacovu, Capu IV, versu 14). Si «singuru omulu otăvei in florite assemine; si in pucintelusia vreme se prospetédia, inverdiesce, anse prea lesne vestediesce si putrediesce.» (Issaia, Capu XL, versu 6) «Nime pre cea de mâine di a-si fagadui póte; căci nesciut'a séra ce aduce nu scie. Spune-mi, cellu-a ce dormi, poti se nu te mai destepti? Di-mi, cellu-a ce esci desteptatu, poti se nu mai dormi de acmù? Di-mi, cellu-a ce te duci, poti se nu te mai intorci? Spune-mi, intorsule, poti se nu

(1) Nue indoiéla că acestu versu, ea si alte precedente, este tradussu, si anca spre a le pastra fidelitatea nici suntu rimate, e curiosu anse că nu se citédia autoriulu G. S

te mai intorci? si altele.» Seneca , Cartea XLIX). Si cotra acést'a : «in scurtu a trai, si pre tóte dillele, numai ua singura vietia soço-tesce.» (Seneca, Cartea CI).

VERSIU.

« Pre tóta crede diu'a tie se o fia luminatu prea de de sussu.

« Prea tardia este vietí'a cea de mâine ; traiesce asta-di. »

(Daca ai vreme, cauta Ps. CV. versu 7).

Numai acést'a dara adeveratu : traiesce, carele cu cinstesi cu sfin-tienie vietiucesce. Adeveratu dara «cà spre a tuturoru lucrurilor con-tenirea nemica nu-ti va folosi, ca adessu gandirea a scurtului traiu, si acestui-a sversitulu nesciutu.» (Seneca, Capu CXLI, la sversitu). Pentru acést'a dara, «curatirea a vietii si a obiceielor talle, pe na-dejdea a adeveratei dille de mâine, sau la cea mai de pre urma a batranetieloru vèrsta, sau in dio'a mortii talle se nu te lassi.» (Sira-chu , Capu V , versu 8). Nu atuncea dreptu a vietuii se-ti fia voi'a , cându iti va fi din vietia pogorirea. Aicea multe folosesce acést'a :

STICHU.

« Lassa zabavirile ; pururea au stricatu.

« A depart'á celle gata... » (1).

Cu câtu mai îndelungu cu deprinderea peccatului te vei indelet-nici, cu atâta mai cu anevoia dintr'acea rea slujire intarite si'nradacinate iti va fi a desradaciná. «Pazesce-te se nu cumvâ la Domnulu si a lui nunta cu fetele celle nebune a merge silescei , dupa ce usi'a s'au închisu.» (Math. Capu XXV, versu). Carele esci cellu-a ce scii cà reu te-ai slujitu cu darulu lui Dumnedieu (socotesce) óre este se-ti dăruésca Dumnedieu din darulu seu vreme de caintia si de po-caintia? «care raru sciiuta si adeverita este.» (Issaia, Capu LV, versu 6 ; Ps. XXXII, versu 6). Ferescè-te se nu flórea vietii talle demonului dai, si deciea numai hlujerele Domnului a aduce se-ti fia

(1) Versiunea grecésca suna asia : « Τὴν ἀργητὴν πάντα νὰ τὴν ἀφίνης, ὁλόθῃ εἶναι τὰ ἔ-τιμα νὰ μακρύνῃς ». Mai bine s'ar traduce astadi asia ; « *Intardiarea pururea se o lasi ; de stricatiune este ca celle gata ca se le inlaturedi.* » Ori cumu, ideca remâne totu fora vigóre si intiellesulu totu obscuru. G. S.

voia. Ci dupe gresiéla (dupe peccatu adeca) se nu la oceanie cademu căci a pocaintii si a caintii pilda data ne este; ci nici se prea nadejduimu, căci sversitul vietii nóstre nesciutu si neadeveritu este lassatu. Si nici atuncea peccatulu a lu parasi se gandesci, cându singuru peccatulu pe tine te parasesce.

XVI.

MORTEA APROPIETORE SI NETRECATORE.

(Ο' θάνατος είναι συμá καί δέν ξεμακρίνει).

Sversitul si despartirea acestei vietii, adeca mortea, totu deaun'a ne gonesce si ne intiresce. Acést'a pre noi áncá câtú de sanatosi si de tari, in fiete care césu, indata a ne culcá póte; si vèrst'a cea matora si betrâna neasteptându, precumu dovad'a cea din tóte dillele ne invétia.

STICHU.

« Când neadeveratu ;

« Uadata a muri adeveratu ». (1)

Totu deauna dara spre a nuntii venire gatiti a fi ne trebue, ca se nu ne negatiti apuce. Căci in ce chipu ne va cuprinde, într'acellu-a chipu denaintea strasnicului si nefaciarnicului a lui Christosu giudetiu a ne giudeca ne va pune. Devreme dará ce vreme de vietuitu ai, vietuiesce, ca cum in césul de mórte ai vrea se viétuesci; in césulu mortii acele nemica fti vor agiuta. Pentru carele cu poftetele te-ai índeletnicitu si peccate ai agonisitu. Cu acést'a împotriva diliei mortii, se stai; mai denainte de tine reutătile tale se móra. (Seneca Cartea XXVII). De vreme ce viatia poftesci, dà-i de gatesce, ca mórtea prea pucinelle de mirositu a aflá se póta.

STICHU.

« Mortu se vietuiesci, vin fti trebue a muri.

« Deprinde-te dara pēna a nu muri, — a muri ».

Mórtea dreptiloru nu este în rōndulu cellu mai de pre urma a

(1) Versiunea grecéscă : « Πότε μεν ἄδελον, πότε δε θανεῖν εὐδελον ».

a faptelor, macaru că prostesce asia dice (adeca « *móre* »); ci cellu de la acestei muritóre paméntesci vieti hotara, la acellu a nemuritórei si fericitei, cerescei vieti margine este trecut. De poflitu lucru este, cu silitóre vointie, de la mórte in privél'a lucrurilor lui Dumnedieu a intra. (Epitectulu cotra Ariani, Cartea LIII, Capu V). Dara ce trebue? Ca fericitu pre tine mórtea se te apuce, invétia-te a trai. Ca se dreptu a trai poti, invétia-te a muri. De ti s'ar in tóte dille inaintea ochiloru mórtea afla, nemica de celle de lutu, adeca pamintesci, ai gandi; nici fora socotéla de celle pamintesci macaru cevá-si a pofiti. (Epictetu, Echiridionu, Capu XXVIII).

XVII.

IN TOATE FAPTELE TALLE ADU-TI AMINTE DE CELLE MAI PRE URMA SI IN
VECI NU-I GRESI.

(Μυνήσκου τὰ ἄσχατα σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ὅχ αμαρτησεις).

« Intr'aceste dara de pre urma, si mai de nainte de mórte, si dupe mórte, giudecat'a lui Dumnedieu stà. » (Evrei, Capu IX, versu 27). Cându Domnulu, nostru Is. Cristosu, de la Dumnedieu giudetiu pussu, in straluminata din ceriu venirea sa « giudeca-va viii si mortii. » (Timoth. Cartea II, Capu IV, versu). In care vreme « aceste de acmù acoperite, acopereménturile radicându-se se voru descoperi, unde fiete cui dupe a sa fapta se va plati. » (Cauta Romani, Capu II, versu 5, 6, 7, 8, 9, 10; si cotra Thessal. Cartea II, Capu I, versu 6, 7, 8, 9).

Acésta dara a venirii lui Cristosu dî, si a giudetiului de apoi, fiinte macaru câtu de tardiu, ânse nu va trece. Dreptiloru dara vesela, iara necuratiloru trista si intunecósa va fi. (Cauța Math. Capu XXV, versu 3 si versu 46). Acést'a dara fora gresiu asteptându, curatiesce, dreptu si sfintiesce, a vietiui de invetiati ne este; ca « la acellu grósnicu césu neintinati de peccate si nevinovati se ne aflâmu. » (Petru, Cartea II, Capu III, versu 11, 14).

XVIII.

SE NU TE CLATESCI DIN CREDINTIA PENTRU SCURT'A NOROCIRE A NECURATILORU.

(Μὴν σαλεύεσαι ἀπὸ τῆν πίςτην διὰ τὴν ὀλίγην εὐτυχίαν τῶν ἀσεβῶν).

Nu este dara pentru ce barbatulu cu inim'a intréga, in bunu asiediaméntu si in buna alcatuire fiindu, se se clatéscu, se se mute, si se se turbure ; pentru căci celloru necurati, câteva dille intr'acésta pamintésca vietia a le curra se vede, că acestoru-a norocita norocire, nu adeverata si statatóre, ci minciunósa si sburatóre este , care iarasi in mare se va întórce misielatate , si macaru că dumnedieésc'a isbandire (resplatire adeca) cu încetatu passu, si camu cu impedicatu picioru pre dènsii a-i goni se vedi ; numai óre-cându totu ii va agiunge, si zabavirea cu a muncii greime va resplati.

STICHU.

« Prea prea radica-se innaltiatuara,
« Cu mai grea se cadia cadiatura.»

(Caute-se iara-si pentru acésta socotéla !dissele !Psalmului I la sversitu, si Ps. XXXVII si mai vertosu Ps. LXXXI),

XIX.

SE NU TE TURRURI DE ASUPRELELE DREPTILORU.

(Νά μὴν συγχίζεσαι εἰς τὰς θλίψεις τῶν δικαίων).

Nici este pentru ce, pre cinevá de la a bunatàtiloru invetiatura a-cellu-a a dreptiloru pe paméntulu acestu-a care impotriva sortiu se despartia si se-lu departedie. Căci acesti-a nu numai căci cu bunurile acestei lumi pucinu a se partasi se vèdu, ci ánca mai vertosu despartirea bunuriloru si a voiei slobode, a desfatării, si ánca si a singurei vieti, multe reutàti, nevoi, a priimi si a suferi suntu obi-ciuiti.

Are Dumnedieu ziditoriulu lumii drepte pricini a chiverniselei salle, pentru carele intr'altu locu vomu dice precumu uadanaóra a-

cést'a prea buniloru barbati, sfintiloru proroci, si singuru fiului seu unulu nascutu , Apostoliloru si sfintiloru mucenici a se tamplá au aratatu. (Cauta cotra Evrei, Capu XI, versu 36, 37, 38). Spre stelle, mólle pamintésca calle nu este: pre acést'a innaltii drepti este se mérga; «la acea fericita vecinica vietia prin ingusta calle este de intratu.» (Math : Capu VII, versu 13, 14). Patimirea, si a greutătiloru suferire, pentru bunatáti, este pricina si materia, (adeca acést'a este callea spre stelle, adeca la ceriu). (Caute-se Seneca, unde scrie pentru Pronia. Asiá dara allesii se se deprindia si se se ispitésca; căci bunatatea se ivesce, si se reutátile rusinédia. Cà cei-a ce iubescu pre Dumnedieu (ânca si celle relle) spre bine impreuna se lucrédia. (Cotra Romani Capu VIII, versu 18, 28). «Nu atáta intrarea, pre câtu essirea acestei vietii este de cercatu. Si nu atáta acelle carele in lume acmù, cu ochii cei trupesci suntu de privitu, pre câtu celle fiitóre in ceriu vecinicu cu ochii sufletului suntu de oglinditu.» (Corinth. Cartea II, Capu V, versu in sversitu) Asiá dara aceste alle lumii greutate si pentru a sufletului curatia suferite patimiri, cu mare dobânda se voru schimba. Care dara intielleptu, negutitoriu fiindu, . acestea va lepada?

XX.

FARA CURATIEA, NIME FERICITU.

(Χωρίς τὴν εὐσέβειαν οὐδεὶς μακαριστός).

Intru adevèru de creditu este că nu numai prin a lui Dumnedieu, mai denainte prin scrissori insemnate porunci, ca bunatátii si sfintiei căci ne vomu inchina, pre acea deseversita a sa buna facere, cu darulu seu intru fericire a agonisi vomu putea; ci mai vertosu căci fora acést'a de pazitu temelia, ca pre unu vertosu zidiu, de nu le vomu pazi, pre acelleasi asiá cum se cade a le agonisi nu putemu. Acést'a frumosu dumnedieescele invétia cuvinte, precumu cotra Evrei, sfintieni'a precumu se fia de urmatu: «fora care nime pre Dumnedieu va vedea». (Capu XII, versu 14). «Si de nu se va immulti dreptatea vóstra mai multu de câtu a Fariseiloru si a Carturariloru, nu veti intru imperati'a ce-

riului intra.» (Math. Capu XVIII, versu 3). «Intru acellu cerescu Ierusalimu macaru ceva intinatu nu va intra.» (Apocal. Capu XXI, versu 27). La S-tele salasie a salasilui nu se dà a merge fora numai celloru ce sunt sfinti. Diavolulu cându in ceriu locuia, din ceriu, în tartarulu cellu mai de desubtu s'au oborîtu; pentru càci? pentru càci au gresitu. Au tu dóra cu greo'á peccatului sarcina încarcatu, la loculu aceilu înaltu gandesci cà te vei sui? Acolo alta calle, sau alta parte, nu se cunósce fora de acésia îngusta si strâmba, care de singuru Christosu Dumnedieu aratata, si cu alle lui s-te urme calcata. Nu este ca cine-va cu desiérta nadejde singuru pre sine se se amagésca, ca dóra pre furisiu si prin nescari suppuneri a resbi se póta. La fericit'a viétia fora bine si cinstesiu traire altulu nime pôte a agiunge. Au dóra mai bine vei allege? Pentru lucruri prôte, desierte si vestede, pecum este beti'a, curvi'a, isbandirea de pisma, si lacomi'a, de vecinic'a cerésca viétia a te desparti ca se rabdi? Cu buna séma acésta schimbare de càtu aceea a lui Glavcus mai nebuna ar fi, carele alle salle de auru arme lui Diomides le-au datu, pentru carele de la dènsulu au luat altele de arama.

XXI.

PILDELE BUNATILORU DE LA ALTHI ALLEGE.

(Τά παραδείγματα τῶν ἀρετῶν ἀπὸ ἄλλους μάζωξε).

Pentru potrivirea pildelor inaintea ochiloru tei ómeni cu intréga inima si curati, însemnati sau in bunatàti vestiti pune, si prin a loru sfânta invetiatu, loru a te potrivi si de assemine a te face sílesce, sau ánca pre dènsii si a-i intrece te nevoiesce. Si macaru cà anevoiá este chipu ca acellu-a, ca intrènsulu tôte bunatàtile si intielleptiunile deplinu si deseversitu a se afla; ci din multe feliuri de ómeni, feliu de feliuri de bunatàti tie a le potrivi nevoiesce, si acellea a le cuprinde te ostenesce; precumu se povestesc Zefcsis zugravulu a prea frumósei femeii chipu a zugravi vrèndu, câteva cu frumsetiá mai de frunte si mai allesse femeii au fostu allessu, si asia de la fiete carele câte ua parte cea frumósa a felii loru au allessu (precumu am dice) a unei-a ochii, a altei-a nasulu, a altei-a gur'a si alalte, si in-

tr'unu chipu pe acestea alle frumsetieloru părți infurmuindu si al catuindu-le, ua prea de femeie frumósa facia au siruitu.

XXII.

PILDE DE LA SFINTI.

(Παραδείγματα ἀπὸ τοῦς ἁγίους).

Asiá dara dintre acei-a pre carii istoriile îi scriu pre câtivá, mai vertosu pre carii îi scii. inaintea ochiloru mintii îi pune; precumu pre Avraamu, intru prea întréga cotra Dumnedieu credintia si dintru acést'a isvorându drépt'a slujba; pre Iosifu in devestevcia si in curatia; pre Iovu in rabdare si in suferire; pre Moisi pentru nebagarea in séma a avutiiloru si a vistiareloru Egiptului; pre Davidu la blandetie; pre Iezechielu, pre Iossie, pre Daniilu si pre sotile lui in nesemaluita curatia, i proci; carii cu tóta dovad'a pre intarită a vecinicei vietii fagaduintia, care noi acmù o avemu, nu au avutu.

XXIII.

PILDE DE LA LIMBI, SAU DE LA PAGANI.

(Παραδείγματα ἀπὸ τοῦς ἑθνηκοῦς).

Anca si din limbi, adeca de la pagâni, cullege pilde; precumu dreptățile de la Aristides, Camillius, Fabricius; suferirea saraciei de la Curius, Manenius, Quintius Cincinnatus, i proci; contenirile si parasirile de la Bellelirofontes, Xenocrates, Scipiones, Tuberon; rabdările si alle meniei potoliri, de la Archita, Socrates, Platonu, Fociones, Pericles, Fillipu allu Macedoniei imperatu (acestu-a a fostu tatalu lui Alexandru marele) si de la Antigonus primus; a curviei oprire, dela Eraclitus, Stilpones, Zenones; adeveratiunea si nici de cumu a minti, de la Epaminonda si Pomponius Atticus. Aceste de laudatu, nu totu numai cu cuvântulu a lauda, ci cu faptele a urmă silesce. Rusine dar se crestiniloru fia, pre adeverat'a a lui Dumnedieu cunoscintia aruncându, de nu voru atâte intru bunatâti intrări avea, precumu acesti-a cu cunoscintia ca acést'a nefiindu intemeiati s'au aratatu.

XXIV.

PILDA A LUI CHRISTOSU, SI A LUI URMARE.

Παραδείγματα τοῦ Χριστοῦ καί ἡ αὐτοῦ μίμησις)

Ci de câtu tôte mai cinstita si mai deseversitu pilda si archetypu (capu pildeloru) pre pamentu, Is Chs. Ducsulu credintii nôstre au fostu, (Cotra Evrei Capu XII, versu 2), a cui potrivire a face ni se potrivește de la dânsulu singuru. (Math. Capu XI, versu 29, si Capu XVI, versu 24; Ioanu, Capu XIII, versu 15, si de la Apostoli, precumu de la Pavel cotra Filippiseni Capu II, versu 5), care si ellu lui Christosu au urmatu (cotra Corinth. Cartea I, Capu XI, versu 1), si de la Petru, carele au scrisu: «Christosu, de vreme ce au patimitu pentru noi, au lassatu noa pilda ca urmele lui se urmăm» (Cartea I. Capu II, versu 21), si de la Ioanu, a cui aceste suntu cuvintele: «cine dice in trênsulu a petrece trebue, precumu ellu au amblatu, si ellu asiá a amblá.» (Ioanu, Cartea I, Capu II, versu 6).

XXV.

A LUI DUMNEDIEU PORUNCI NU DICE CA SUNTU IN NEPUTINTIA CU PAZA.

(Αἱ ἐντολαί τοῦ θεοῦ οὐκ εἰσὶν ἀδύναται).

Nici suntu de a se ascultare cei-a cari pentru a peccatelorlu inve-luire blojorescu, in neputintia a fi bunatâtiloru slujba a da, adeca peccatele a isgoni si dumnedieescele porunci a pazi. A ómeniloru lenevire si nevrere aceste oprelle si aceste enveluiri aducu inainte. «A nu vrea, in pricina este a nu putea inainte se intinde.» (Seneca, Cartea CXVI). Este dara a bunatâtiloru calle, dentaiu órece cam aspra si grunzósá, ci mai pre urma pre lesne si neteda se arata, marturisindu Isiodus. Iara Ioanu allu lui Christosu Apostolu au scrisu: «acést'a se fia dragoste cotra Dumnedieu, ca poruncele lui se pazimu; poruncele dara a lui se nu fia grele» (numai se lipsesca că suntu in neputintia). (Ioanu Cartea I, Capu V, versu 3). Si singuru Christosu, cu a lui de adeverintie graitoriu rostu au spussu: «Giu-

gulu seu a fi usioru, si sarcin'a lui usióra.» (Math. Capu XI, versu cellu mai de pe urma).

« Nevointi'a pre tôte biruesce,
 « Iar pre nevointia dragostea o atitia ;
 « Pentru care pe dreptu dissu este :
 « Pre tôte le biruesce dragostea. »

Dragostea dara cotra Dumnedieu, cotra bunatãti si cotra a bunatãtiloru cinstit'a cinste, se nu lipsésca. Acésta dragoste pre tôte ori câtu de silnice si nesilnice ar fi, va calca si va domoli.

VERSIU.

« Ca se-ti rescumperi trupulu,
 « Fieru si focuri vei patimi ;
 « Se fi sanatosu cu sufletulu,
 « Oare ce a suferi vei tagadui ? »

Ca bunu se te faci, a vrea ti se cade ; ânsé adevératu si cu tóta inim'a, si vertosu cu tóta putinti'a a vrea, si cotra bunatate cu tôte puterile intinde-te ; invétia-te (ca in scóla) pre dreptate sau curatia, precumu Apostolulu cotra Timotheiu invétia. (Cartea I, Capu IV, versu 7). Si âncá altu Apostolu mai agiutoresce (Petru, Cartea II, Capu I, versu 3). Cotra acést'a « singuru pre tine cu tóta agiutorinti'a invetiaturii adaoga credintii talle bunatate. » (Petru, Cartea II, Capu I, versu 5). Deprinderea multu platesce, cu care tôte mai pre lesne si mai pre usioru se facu ; anca mai vertosu celle carele la începutu cu nevoia a fi se pare. Este dara deprinderea ca ua alta fire. Acesta dara deprindere cu privirea a ómeniloru celloru de a dou'a óra prin çuratenia nascuti se agoniscesce ; adeca ceea ce uadata au gresitu, si apoi pocaindu-se s'au curatitu, ca cumu de isnóva s'ar fi nascutu.

XXVI.

PILDELE NŪ A CELLORU CE GRESIESCŪ SE TE AMAGÉSCA, CI CELLE A CELLORU
DREPTI CU INIM'A SUNTU DE URMATU.

(Τά παραδείγματα τῶν ἁμαρτανόντων καί μὴ κολαζομένων
μὴ σε πλανέσουν).

Se nu te singuru pre sine imblasnesci, si in peccatu remaindu se te zabavesci, sau acésta pricina se dai căci in sfintele gasesci scripturi, precumu si dreptii uadata au gresitu. Ci mai vertosu pentru acést'a te pazesce, de vreme ce a sfinti ca acesti-a uneori lunecări s'au tamplatu, cu cătu mai multu tie cu paza intra acésta lunecósa calle îți este a ambla. Anse acesti-a dupe cadiatura, ci multu mai cu paza si cu dragoste in cinstit'a curati'a au amblatu. Pentru acéts'a Dumnedieu milostivulu intorcându-se, vinovatiile ce facusse le-au ertatu. Asiá dara si tie gresindu îți este se te pocaesci, si precumu unii óre-cari bolnavi fiindu s'au tamaduitu, asiá si tu ból'a care in lontrulu trupului o ai, trebue se o scoti.

XXVII.

CU NADEJDEA A MILEI LUI DUMNEDIEU NU ESTE DE GRESITU.

(Μέ τήν ἐλπίδα τῆς θείας εὐπλαχνίας δέν τυχένει νά
ἁμαρτάνωμεν).

Mil'a si bunatatea lui Dumnedieu de la binele ce vrei se faci se nu te întórca, adeca milei lui nadejduindu se nu te pocaesci ; căci Psalticulu si Imperatulul cantat'au Davidu : « adeveratu bunu este imperatulul lui Israilu (ci au adaossu) adeca cellor-a carii cu curata suntu inima. » (Ps. LXXXV). Si intr'altu locu : « mil'a Dômnului din veci in veci asupra celloru ce se temu de dënsulu si dreptatea lui preste fiii fiiloru celloru-a ce pazescu legea lui, si-si aducu aminte poruncele ca se le faca pre dënsule. » (Ps. CIII, versu 17,18). Si Pavelu Apostolulu pre omulu in peccatu remassu si de giudetiuulu lui Dumnedieu că va fugi nadejduesce, asia graiesce; «au avutiile (sau multimea) bunatătii lui si a rabdării si a blândetii nu bagi in séma, necunoscëndu pre tine că bunatatea lui Dumnedieu cotra caintia te

duce? ci pentru impetrarea ta si pentru inim'a care a se cai nu scie insuti tie vistiariu iti strânge meni'a in dio'a meniei si 'ntr'a ivirei dreptei giudecătii lui Dumnedieu, carele va resplati fiete cui dupe faptele salle.» (Cotra Romani, Capu II, versu 4, 5, 6). Asia dara carele cu nadejdea milei lui Dumnedieu spre zabavire in peccatu reu se slujesce, de la dumnedieesc'a mila se opresce. Pentru acést'a te vei teme. Pentru acést'a celloru ce se pocaescu in darulu lui Dumnedieu nu este se nu nadejduésca. Si iarasi celloru-a ce nu se pocaescu, in mil'a lui Dumnedieu nu este se se sprijínésca. La cei dara ce se pocaescu, fagaduintiele a bunurilor lui Dumnedieu; i ara la cei ce nu se pocaescu, gatitele dumnedieescele urgii cauta.

XXVIII.

RUGELE MULTU FOLOSITOARE.

(Αἰ προσευχαί πολλά ὠφελοῦσι).

A lui Dumnedieu si a lui Christosu agiutoriu, carele prin duhulu sfântu noa este se se aduca, rugele din tóta vremea, cu tóta inim'a, adeca slujb'a acést'a macaru in prea stramtori este se se faca : «ce-reti si se va da voa.» (Math. Capu VII, versu 7, si Capu XXI, versu 22). « Parintele cerescu da-va duhulu sfântu celloru ce-lu ceru. » (Luca Capu XI, versu 13; si Iacovu , Capu I, versu 5). Si de vreme ce acestu dumnedieescu ceremu agiutoriu, socotesce precumu Dumnedieu celloru ce nevoiescu, nu celloru lenesi va agiuta.

« Agiutoriulu nevointia iubesc ;
 « Cine dara pre cellu desiertu va agiutori ?
 « Sau somnului nelucraretiu va ingiuga virtutea. »

Acésta din tóta vremea ruga ca ua impreuna cu Dumnedieu vorovire este. Dupe acést'a ca acestu-a folosu aduce , ca omulu printréns'a de la peccatu se se întórca , si precumu la ceriuri cu Dumnediu s'ar ridica. Si cu acést'a mai verlosu cotra a sfintieniei si a curatiei intrare se ne agiutorimu ; pentru care lucru, de vomu vrea cotra Dumnedieu sloboda se avemu mergere, trebue inim'a nóstra

se nu se osîndesca, si  nca ori ce amu de la d nsulu pofti vomu lua c ci poruncele lui pazimu, si carele in privirea lui suntu placute facemu. (Ioanu Cartea I, Capu III, versu 21, 22). «Carele, dara, urechi'a sa int rce a nu audi pravil'a si rug'a lui, este scarandavire.» (Pilde, Capu XXVIII, versu 9; Issaia, Capu I, versu 15; Michea, Capu III, versu 4; Ioanu Capu IX, versu 13). R ga dara pre Dumnedieu ca curatu se te faci si fii curatu, ca rugele talle se nu fia trecute si neplacute.

XXIX.

AGONISIREA SAU AVEREA DUHULUI SFANTU, DE PAZITU.

(H' τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐνοίκησις).

A lui Dumnedieu sfântu duhu de la Dumnedieu nu vei lua, de vei trupu necuratu, de peccate neintinatu si imatu purta; si de-lu vei mai denainte de la densulu trimisu avea, pazesce-te ca «nu pre d nsulu ca pre unu  spe, carele de celle necurate se scarandavesce si se ingretiasie za, cu lat rile a relleloru talle fapte si cu a necuvioselorु vor ve si a gânduriloru intunec ri, se-lu intristedi si se-lu gonesci.» (Efesu, Capu IV, versu 30). Si mai cauta acestei disse, socotindu (Intiilleptulu, Capu I, versu 5), c  «sfântulu duhu invetia-turei (se dice) precumu se fia fug ndu de la violenia si se se dea in-dreptu de la nebunele g nduri.» i proci.

XXX.

A ANGERILORU PRESENTIA, ADECA TOTUDEAUNA IMPREUNA FIINTIA, DE POFTITU

(H' τῶν ἀγγέλων παρουσία).

Prea cinstitii cu sf ntieni'a lui Dumedieu  ngeri, de vreme c  bu-curosi suntu de la Dumnedieu cotra drepti a se trimete, «ca fiete unde nelipsindu-le se-i apere.» (Ps. XXXIX, versu 8; si Ps. XCI, versu 2; si cotra Corinth. Cartea I, Capu XI, versu 10, si cotra Evrei, Capu I, versu 14). Si daca a acestoru ceresci totudeauna fiin-ti'a a nu-ti lipsi poftesci, ca unu  ngeru la sf ntienia si la ua potrivire

a fi te silește, ori câtu vei putea. Caci fiete ce cu acellu de assemi-nea sa a se iubi, iara pre cei ce nu se assémena a-i urî sunt obi-ciuiti.

XXXI.

PRIVIREA LUI DUMNEDIEU ESTE DE CINSTITU.

(Νά εὐλαβοῦμεθα τοὺς ὑφ'αλμοὺς τοῦ Θεοῦ).

Gandesce-te precumu tu niei uadata de totu singuru se fii, macaru in locu de la alalti privitori câtu de departatu, macaru in locu câtu de ascunsu, căci pururea denaintea ne a opritiloru dumnedie-esci ochi esci. Acesta «nu numai faptele, ci si gândurile cauta, macaru in prea intunecósele alle noptii intunerece.» (Cauta Ps. CXXXIX). Pentru acést'a fia-ti rusine ori-ce necinstesiu a face, de vreme ce tóte inaintea ochiloru a privitoriului giudetiu faci. (Cauta Boetius, *pentru mangaiere*, la sversitu). Ci si Seneca, macaru că pagânu era, intru acésta socotéla impodobitu au graitu. Asiă este de gauditu ca cumu óre-cine in inlontrulu peptului lui i-ar a privi putea. Asia adeveratu este de vietuiutu, ca cumu in privéla amu vietuii. Că ce dara folosesce de la omu in taina a fi? «că nemica lui Dumnedieu este inchuiatu; inlontrulu voiloru vostre este si in mediloculu gânduriloru vóstre se afla.» (Seneca, Cartea LXXXIII). Assemine intru a lui Epictetu scrissori cotra Ariani se afla. (Cartea I, Capu XIV).

XXXII.

PRIVIREA OMULUI CINSTITU, ADECA ÎMBUNATATIMATU, FOLOSITORÉ.

(Καί ἀπό τοὺς τιμίους ἄνδρας να ἐντρεπόμεθα).

Ci âncă pre unu barbatu órecare cinstitu, cu curata greuime de dascală si de invetiatura plinu, ca cumu totudeauna de facia ar fi si tóte alle talle fapte privindu de ti-lu vei gandi, si nelipsitu in medi-loculu gânduriloru talle a fi de-lu vei socoti, intru a cărui-a privire cevă a face ce nu se cade, rusine-ti va fi, si acést'a spre a reutătiloru oprire multu a-ti folosi va putea. Bine din a lui Epicurus Seneca invétia: «Asia fă tóte, ca cumu ar privi órecine.» Si dupe a-

ceea adaoge: «De nainte a cui ânce si ômenii cei rei, reutătile sau binele, se-si ascunda; de vreme ce tu innaintea lui cu ceva peccatu a face nu indrasnesci.» (Cartea XI si XXV).

XXXIII.

INSOTIREA OMENILORU CURATI, SAU DREPTI, DE URMATU.

(Πρέπει νά ακολουθοῦμεν τήν συντροφίαν τῶν δόσιων).

«Insotirea a allesiloru si curatiloru ômeni urmédia, si se o agiungi o gonesce, si cu densii adessu te impreuna; carii pre tine cu alle salle voróve si fapte mai bunu a te face ar putea; spre bunatate a te atitiá si spre lucrurile bune a te trage si a te agiutori» (Cotra Evrei, Capu III, versu 13; si Capu X, versu 24, 25). Numai cu osirdia ta pazesce, se nu impreuna cu bunatătile si nescari reutăti amesteci; câci de multe ori barbatii buni mai pre urma s'au indrepnicitu. Acést'a dara pre tine din cellu dentăiu bunu statu se nu te indrepnicésca; ânce cu tóta inim'a si cu lotu sufletulu silesce ca a cunosce se poti cui urmedi, câ «de vei allesiloru urmá, allesu vei fi; de vei indrepniciloru, indrepaicu vei fi.» (Ps. XVII, versu 25).

XXXIV.

DE LA ADUNAREA NEALLESILORU, DE FUGITU.

(Τυχένοι νά φεύγωμεν τήν συναναστροφήν τῶν κακῶν).

Asijderea de impreunarea neallesiloru fugi, si de la dâns'a departeaza-te, ca se nu te pre tine ca ua duhnicésca lipiciósa ciuma a peccatelorü âmplea, si se te strice. (Cauta Ps I, si cotra Corinth. Capu XV, versu 33). Pre obiceiele bune, strica voróvele celle fora isprava; de vei pecur'a sau catranulu atinge, imá-te-vei de dânsulu.

XXXV.

DE PRICINELE PECCATULUI TE PADIESCE SI FUGI.

(Φυλάγου καί ἀπόφυγε τάς αἰτίας τῆς ἁμαρτίας).

De pricinele peccatelorü si intariturile reutătiloru, carele într'a-

césta lume in multe feliuri totu deauna se tâmpla , cu întréga dragoste si cu vitéza osirdia te pazesce si te feresce ; ca nu spre perire-ti latiurile se te apuce si se te vèneze. Prea callea lucia si luncósa cu paza se ambli, ca, nu poticnindu-te, in ispita si in osinda se te împingi. Si iarasi cându pre dèns'a callatoresci, singuru pre tine te invéti ; si cu curatele gânduri ca cu nisce scuturi impotriva a peccatului veninu sufletulu teu intrarméza si mai vertosu din pricin'a peccatului, pricin'a imponcisiatei reutàti înainté îti pune ; ca cându începi peccatu a gandi, indata incepe binele a face, ca pre a peccatului pricinire se isgonésca. Si iarasi impotriva peccatului si a poftei spurcate, indata domolirea, stemperarea, si calcarea se fia. De vei cuvèntu reu audi, rabdarea se allerge, si asiá la tóte. (Caute-se Epictetu, Enchiridion, Capu XIV).

Anca mai vertosu celle relle in bine pre câtu in putintia ar fi a le întórce, a intielleptului iscusitu mestersigu este.

XXXVI.

LENEA, DE LEPADATU.

(Τὴν ὀκνηρίαν νά ἀποβάλλωμεν).

De lenevire si de trandavia, ca de perin'a Satanei se fugi. Acestea, si bucatele, pricin'a a reului, placute sunt. Pentru acést'a dara cu cinstite ostenintie, si sufletulu si trupulu iti agiutoresce, si spre a greutàtiloru agiutoriu illu intaresce.

VERSIU.

« Desiertei talle minti, vre unu lucru 'i dà ;
« Cu dènsu se te tiia, si acést'a 'i di fià. »

Cine nemica bunu lucrédia , reu a face se invétiá, precumu lenesiulu naimitu sau argatu, de vreme ce mai de cu vreme fènu bunu nu strânge, in netrebnice erbi si in grelle stuhuri ti este a se duce,

XXXVII.

DE SOMNULU LUNGU ANCA TE PARASESCE.

(Νά φεύγομεν τόν πολόν ὄπνον).

De somnulu îndelungatu âncă te parasesce, căci odihn'a lungă
a reutătiloru stihii slujesce.

XXXVIII.

SFANTA SCRIPTURA, DE CITITU.

(Νά ἀναγινώσκωμεν τήν ἀγίαν γραφήν).

Cuvântulu lui Dumnedieu, care prin barbatu de dumnedieesculu
duhu luminati este însemnatu, cu dragoste si cu tóta nevointi'a ci-
tesce si procitesce, sau rescitesce.

VIERSIU.

« Dio'a si nôptea in mani se-ti fia ;
« Sér'a, dimineti'a, in minte se-ti via. »

Cauta Psalmulu I, versu 2, unde dico : « si in legea lui se va
învetiă dio'a si nôptea. » Intr'acêsta svânta scrissôre ca într'ua ce-
rêscă gazofilachia vistiere nepretiuite prelesne se cuprindu. Acolo
a adeveratului Dumnedieu suntu cuvinte. Acolo a lui fîgaduintie,
porunci, învetiaturi, urgii si pilde de aratare se afla. Dreptu sau
strâmbu a facatoriloru scrise, acolo de ce este a fugisi de ce este a
urma vei vedea. Aceste legamenturi a acellui prea de susu monar-
chu, sufletele invertejescu, celloru necunoscatori intielleptiune le
dau, si ochii mintii deschidu si-i luminédia. « A acestoru-a disse de
va nestine strajui, curata va callea sa întôrce, adeca vietî'a si obici-
iele salle va curati si va spala. » (Ps. CIX). Acestea se cade a fi noa
sfatuitori cu pild'a lui Davidu. (Ps. V, versu 24 ; cauta si Cartea II,
'contra Timoth, Capu III, versu 15, 16, 17). Sfintele scripturi tie al-
catuitu catalogulu (isvodulu) allu bunatâtiloru iti aduce. Acolo ca-
rele suntu se le pazesci, si carele suntu de peccatu ca se le feresci,

tóte cu tine le alaturézá, ca nu cându ai vre un'a din celle bune lip-sindu-ti a o agonisi se silesci, si ca nu cându ai tóte celle relle medi-lóce cu dênsele se te mantuesci íti arata. Că precumu mestersiu-gulu doftoriei, sau erbele de doftoria, pêne voru fi in dughiana, cellui bolnavu pene nu le vei da nemica folosescu, si doftorul pêne cu dênsele pe cellu bolnavu de nu-lu va agiutori, nu-lu va insanatosiá, asiá sfintele scripturi, in sfintele cãrti insemnate fiindu, pêne tu la praxes de nu le vei duce, nemica iti voru folosi; adeca nu numai se le citesci, ci cellea ce citesci se le si faci, si atuncea de la dênsele dobânda vei avea.

XXXIX.

ALALT SCRITORI ANCA DE CITITU PRELESNE ESTE SI FOLOSESCE.

(Νά αναγινώσκομεν τούς ἄλλους ἐπωφελεῖς συγγραφεῖς).

Dupe sfintele slove, ca pintr'ua plimblare si a mintii innoire, si alte carticelle a citi nu strica; carele ca nisce sufletesci insanatosi-tóre si alcatuite doftorii suntu. Precumu dintre pagâni nu nevrednici órecari de a citire suntu: Cicero, pentru slujbe; a lui Seneca (unele); a lui Plutarcus obicéinice; a lui Epictitos, Enchiridionu; A lui Socratu invetiatura cotra Dimonicu, i proci. Asijderea dintre crestini, nu pucintei, precumu: Thoma Campicius, pentru urmarea lui Christosu; a lui Erasmus, Enchiridion pentru osténulu crestinu; Ethica Crollii Cristiana, i proci. Cuvine-se si cade-se dara crestinu-lui ca albin'a se fia, care miere din multe feluri de flori ce cullege, si fiete unde a strânge gatindu sie celle folositóre. « Tóte de ispititu si de cercatu; carele suntu bune, acelle de tinutu. » (Tessal. Cartea 1, Capu V, versu 21).

XL.

INVETIATUR'A, A SLAVII LUI DUMNEDIEU.

(Τά ὅσα σπουδάζει ὁ ἄνθρωπος, εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ εἶναι)

Tóte facutele nóstre ca acést'a se tocmimu, cu Dumnedieu, carele Domnulu si cellu prea de susu parinte cerescu este, de la dênsele

se se slavésca si lauda se aiba. Asiá lumin'a năstra inaintea ómeniloru a luminá se cade, ca se védia a năstre fapte bune si se slavésca pe acellu allu nostru parinte, carele este in ceriuri. (Math. Capu V, versu 16; si Ioanu Capu XV, versu 8; si Petru Cartea I, Capu II, versu 12). Asijderea de pazitu este ca nu cumvá prin a nostre relle fapte, slav'a Dumnedieului nostru intre ómeni cu vre ua defaimatiune se se atinga, nici pentru noi legea care o marturisimu, de altii se se blasteme. (Cauta Cartea I cotra Timoth. Capu VI, versu 1; si Titu, Capu II, versu 5; Romani, Capu II, versu 24).

XLI.

SCANDALU, SAU PRICAZU, CELORU DE APROPE SE NU SE FACA.

(Νά μή σκανδαλίζομεν τον πλησίον).

Grijea a ómeniloru vecini, sau a celloru de aprópe ai nostri, se avemu, ca nu pre dēnsii cu pildele a fora isprava facutelor nostre fapte, se-i dosadimu, sau se-i dodeimu, si stricādu-i mai rei se-i facemu. «Vai acellui-a prin care se tâmplă priczulu (adeca pricina spre reulu altui-a!)» (Math. Capu XVIII, versu 7). Mai vertosu dara cu bunele si cinstesie alle năstre fapte, loru pilda aretādu, ca spre a binelui urmare se-i aducemu, si se-i impingemu.

XLII.

MULTIMEA PECCATOSILORU DE NEBAGATU IN SEMA

(Νά μή ψηφοῦμεν τό πλήθος τῶν ἀμαρτανόντων).

Se nu ne dara pre noi acést'a smintésca, sau se ne strice, adeca vediendu pre multi multe relle facēdu, si in multe reutāti amblādu, noi ānca asiá adeca ca dēnsii se amblāmu, sau loru se ne potrivimu, sau noi, a loru relle obiceiē privindu, reu spre acellea-si obiceiē se ne dāmu. Acést'a este de socotitu, ca nu cu obiceiulu dobitóceloru, se urmāmu cellui-a ce merge innaintea turmii, carele merge unde le ducu, iara nu unde este de mersu. Nici unu lucru pre noi cu reutātile celle mai mari nu ne invelisce, ca cādu la

voróba ne asiediãmu, si celle ce prea bune ne paru, si de la socotéla, in locu de mare se primescu, a càror'a pilde multe suntu la noi. Nici dupe socotéla, ci dupe asemenea traimu, i proci.

Nu atãta cu omenescile lucruri bine se lucrédia, precumu a mai multi celle mai bune placu. Se cercãmu ce este prea bine de facutu, iara nu ce este obiciuitu. (Seneca, pentru viéti'a fericita, Capu I si XI). Se nu ne inchipuimu noi vécului acestui-a, ci se ne informuimu prin înnoirea mintii nóstre. (Romani, Capu XII, versu 2). «Iubitule, nu urma ce este reu.» (Ioanu, Capu III, versu 11). Tu, nu ce facu altii, ci ce-ti este tie a face, aceea te nevoiesce.

XLIII.

DE LA REUTATEA CARE MAI GIOSU TE TRAGE, DE LA ACEEA MAI TARE TE DA
INDREPTU.

(*Ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα εἰς τὸ ὁποῖον περισσότερον κλίνεις,
περισσότερον να φυλάγῃσαι*).

Spre reutatea cotra care cu câtu mai vertosu esci aprópe si plecatu, cu atãta mai cu dragoste si mai vertosu te opresce si te inderèptu trage; si ca cu ua zabala smancindu celle ce in partea sufletului imponcisiatóre suntu, cu nevointia le indupleca; ca asiã in mediloculu a duce reutati (adeca a lumii si a trupului), vertosu si neclatitu se stai, precumu lœmnulu corogitu si strãmbu (pucintelusu incalditu) câtu-vã in multe pãrti se induoiesce pêne se stea dreptu.

XLIV.

DE CELLE MAI PLACUTE CARNII, ESTE DE FERITU.

(*Νὰ φυλαγόμεσθην ἀπὸ τὰ ἀρεστότερα τῆς σαρκός*).

In socotéla se aibi : acestu-a ce-e din pamentu nascutu, trupulu teu, si spre cellu pamintescu se intinde, si alle lui poftte si dulceti fórte îi placu; pazesce-te de acestu blãndu si viciłenu, in chipu de prietenu, neprietenu domesnicu si de casa, ca nu cumva precumu uadanaóra Evva, cu a omoritoriului pomu chipesia vedere amagin-

duse, din pόμεle lui au mancatu, si pre Adam barbatulu seu spre aceeași mancare au smomit. Asiá dara pre tine trupésc'a pofla te va amagi si cu prea cumplita otrava sufletulu iti va otravi. Adu-ti aminte ce este de proroculu îndemnatu : «istétia se fia inim'a o-mului preste tóte.» (Ieremia, Capu XVI, versu 9). Pentru acést'a întinderile sufletului teu fôrte bine allege, ca nu cumva minciunó-sele a bunuriloru ravniri viclesiugu se-ti faca si se te trantésc'a (pre carele tie a le tranti ti se cade). «Cu duhulu faptele càrnii o-móra, ca se traesci.» (Romani, Capu VIII, versu 13). «Lucrulu cin-slitu necinstitu este lunga cellu-a ce-i este trupulu prea de mare grossime.» (Seneca Cartea XIV). A cui trupu este in grossime, acellui-a sufletulu in vitionire. Puterea càrnii tu insuti o radica, si trupulu teu (in slujba cu Apostolulu) illu tocmesce, (Cotra Corinth. Cartea I, Capu IX, versu 27). ca, din robi'a peccatului mantuitu fiindu, adeveralu mantuitu vei fi.

XLV.

SI CELLE MAI PLACUTE, NU TOTU DEAUNA DE FACUTU, MACARU DE NU SI STRICA CEVA.

(Καί τὰ ἐφ' ἡμῖν δὲν πρόκειται πάντοτε νά γίνονται).

Anca si celle carele cu Dumnédieescile prin scrissóre porunci date mai suntu, ci anca mai vertosu oprite pentru acést'a se vedu se fia placute, macaru din sine de n'ar nici relle fi, ci de voru spre peccatu vre-unu mirosu trage, sau de voru a unei reutàti chipu avea parascesce (Tessal. Cartea I, Capu V, versu 22); mai vertosu de voru cu galcév'a sau cu scandal'a slabitiuniloru fi, si pentru càci tóte placute a fi se vedu, dar nu tóte se cadu. «Crestinului slobodu se cade, nici subt a unui lucru putere suppussu a fi.» (Corinth. Cartea I, Capu VI, versu 12; si Capu X, versu 23). Mai cu deadinsu nu aceste tóte, carele lui placute se vedu se lucrédia; càci cellu-a ce slobodu cu dênsele se zabavesce, pre acellu-a a celle placute cu incetu, prelesne la celle neplacute, celloru placute vecine illu voru abate.

XLVI.

PECCATELE CELLE MITIUTELLE, NU MICI SE SE SOCOTÉSCA.

(Ἐὰ παραμικρά ἁμαρτήματα διὰ μικρά νά μή τά λογαριάζωμεν).

Macaru si celle mici peccate, nu iusiurelle se le socotesci si mititelle a fi se ti se para. Prostescce obiciuitu a se dice este: «acestu peccatu este de ertatu; nu este de mórte.» Si macaru acestoru-a ce mici peccate se numescu, de le va omulu finti'a loru trage si intrênsele se va zabavi, meni'a lui Dumnedieu atilia, si de la ceresc'a a lui Dumedieu imperatia se voru opri si in morte vecinica voru remanea. Nu numai curvaritulul si curvi'a, ci si iubostele si ziafeturile; nu numai ucciderile de ómeni, ci si neprietesiugurile si galcevele; nu numai marile imbetări si betii, ci si ospetiele si cinstele mari; nu numai furtusiagulu, ci si lacomi'a; nu numai blastemulu cotra Domnedieu, ci si sudalmele si zavistiile cotra ómeni; nu numai giuramênturile, ci si minciunile, câte un'a câte un'a ca pre unu isvodu, sau catastivu, suntu de socotitu. Pentru acestea la dumnedieesculu Pavelu cauta si vei vedea ce ne arata. (Cotra Corinth. Cartea I, Capu VI, versu 9, 10; Galath. Capu V, versu 19, 20, 21; Efesu, Capu V, versu 3, 4, 5, 6; si Petru, Cartea I, Capu IV, versu 3; Apocal. Capu XXI, versu 8). Nu numai celle mari a undeloru mării valuri carele peste usne se vérsa, ci si pre catinelusiu mai adessu ce pica, pe corabia a innecă potu. Din mititelle scantei, de nu se voru stinge, mare pojaru se incinge, si alitiându-se casele aprinde si in cenusia le întórce. Nime prea de graba au fostu prea spurcatu, ci spurcatiunea âncă prin stepene se face; precumu unii pucintelusiu mai rei de cătu buni suntu. Si precumu cei de totu patrimi de rei, asiá si cei pucintelusiu rei, de la acellu cerescu nou Ierusalimu se voru opri; «in carele nemica cevasi intinatu sau facendu scarnavia va intra.» (Apocal. Capu XXI versu, in sfersitu). Asiá dara in cea dintâi a spurcatiunei stepena vediendu-te, îndata te întórce; nici mai susu a te sui se cauti.

XLVII.

LA SPITI'A CEA MAI DE SUSU A BUNATATII, NEPRISTANO SILESCÉ.

(Ἀπόβλεπε πάντα εἰς τόν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς ἀρετῆς).

Asijderea de vei apuca a bunătății vre ua spiti'a a calca, se nu stai, sau se te opresci, ci totu deaun'a la cea mai de susu te intinde, si ânce la cea prea mai de susu pre câtu in putintia iti va fi se te sui; si pre cellu poftitu si prea bunu se apuci vêrfu, si la seversire se agiungi. Pene unde dara este se ne intindemu, dumnedieescele ne arata scripturi. (Math. Capu V, Colos. Capu I, versu 28, si Capu IV, versu 12). Frumosu este acellu-a carele la cea dentâiu, sau la cea a duo'a, sau la cea a trei'a stepena se intinde, si de nu voru mai inainte altele fi, se stea tare. Anse de nu te vei la cea dentâiu totu deaun'a si cu tîta nevointi'a intinde pre semne nici la cea a duo'a, nici la cea a trei'a vei sta neclatitu. Nu este bunatate deplinu, de câtu cei prea rei mai buni a fi. Ci socotesce macaru unele la acea adeverata se se odihnesca seversire. Cându spre tienchiu allergi, nu in medi-loculu allergaturii se remâi. Căci cându nu vei barbatesce si pre câtu poti sili, inaintea lui Dumnedieu acellui-a ce au cunoscutu pre câtu ai pututu, ce sêma vei da?

XLVIII.

PORT'A LARGA SAU LATA, DE FERITU; IARA ANGUSTA SAU STRAMTA DE INTRATU ESTE.

(Ἀπό τήν ἐυρίχωρον πόλιν τυχέει να ἀποφεύγωμεν, καί ἀπό τήν στενήν νὰ εἰσεύγωμεν).

Intru tôte faptele vietii talle socotesce pîrt'a larga si callea batuta si chipesia de fugitu se-ti fia (adeca tocmel'a a vietii placute cu trupescii ômeni ce se invoiesce) pre care calle multi a merge purcedu si la essire nu-i duce.

Asijderea pîrt'a strâmta si callea angusta, pre dens'a de intratu este, care la vietî'a vecinica duce, macaru că pucini suntu carii o afla, mai pucini cari aflându-o se intre, si ânce mai pucini cari, aflându-o, si pre dîns'a intrându, pêne la essitu se rabde. (Math.

Capu VII, versu 13). Deciea singuru intru tine socotesce : ôre acésta calle numai angusta este, au mai pre urma mai lata esse? Si iarasi cauta unde este se te duca.

XLIX.

IN TOTE DILLELE ADAOGE CEVA SPRE FOLOSULU SUFLETULUI.

(Καθ'εκάστιν πρόκοπτε).

In tôte dillele nevointia in callea bunatătii à intră pune ; si pururea mai innainte a adaoge si cu bunatatea a te adaoge silesce. De astadi allessu si bunu esci, mâine mai allessu si mai bunu a fi te nevoiesce ; că carele dintr'un locu mai innainte nu merge, nici mai adaoge, acellu-a prea pe lesne indereptu se dà si scade ; nime folosulu seu unde l'au lassatu filu afla.

VERSIU.

« Nu intr'altu chipu se pôte fora
 « Cătu numai cellu ce in susulu apei
 « In sila cătu pôte caiculu urnesce,
 « In lopeti venslindu, macaru prin tamplare
 « Se nu cumvâ mânule lassându,
 « Rapegiunea apei indata lu va duce
 « La malulu de'ntăru de unde au essitu,
 « Anca mai silindu pôte se se restórne
 « Cu fundulu in susu. »

L.

SE NU FII IPOCRITIS, ADECA FATIARNICU.

(Μὴν ἔισαι ὑποκριτής).

Se nu ti fia voia ceva de cinste a face pre din afara si in fatia, numai pentru ca se te de la ómeni laudi ; ci te nevoiesce ca finti'a cea din lontru a bunatătii si a curatiei (ânse nu cea fatiarnica, ci cea adevărata) in tine se aibi. A fi bunu, mai vertosu se-ti fia voi'a de cătu a te vedea ; cu care cuventu Sallustius pe Caton impodobesce.

LI.

NU CAUTA CELLE CE SUNT ÎNAPOI ; CELLE CE-SU ÎNAINTE.

(Μή βλέπε τά ὀπισθεν, ἀλλά τά ἔμπροσθεν).

Nu cauta indereptu, adoca ca se vedi pene unde si pene la câta pâpriste sau stadié sufletésca sa fi mersu. Ci mai vertosu innainte privesce âncă pêne unde-i cellu de mersu tienchiu, cărele de la slavitulu Christosu este aratatu, pentru ca ceresc'a slava se apucâmu. Asiâ dara Apostolulu Pavelu facea, cellu din dereptu era uitându, iar celle mai de naintē a le coversi silindu-se. (Fillipu. Capu II, versu 14).

LII.

IN DUNATATILE SUFLETESCI, MACARU CA TRUPESCE GREU TI SE VA PAREA, RABDA SI MULTU TE ZABAVESCE.

(Εἰς τό καλόν τῆς ψυχῆς, ἅν καί εἰς τό κορμί δύσκολον θέλει σοῦ εἶναι, ἐπίμενε καί ὑπόφερε).

Pre bunulu asiediamentu sau temeiu, pre carele uadata vertosu illu apuci*, cu vértósa într'unu locu stare si cu rabdare illu mostenesce. Se nu cumvâ dupe ce vei a face turnulu incepe se nu-lu faci, ci se-lu desfaci. Adeca binele începându, se nu-lu neistovitu lasi, sau pre câtu vei fi facutu, se nu-lu desfaci. (La acést'a socotéla cauta Luca, Capu XIV, versu 29, 30). Nici unde mân'a spre bine iti vei intinde, spre celle carele indereptu suntu, in lume de la tine lepadate, cautându se o intorçi. (Luca, Capu IX, versu 62). Asiâ dara se allergâmu, ca alergatur'a se istovimu, si ce gonimu se agiungemu ca nu cumvâ vre ua data se ni se dica : «frumosu allergati; cine v'au opritu?» (Galat. Capu V, versu 7). «Se silimu ca se nu perdemu ce amu lucratu, ci ca mesur'a plina se luâmu.» (Ioanu, Capu II, versu 8). «Carele va rabda pêne in sversitu, acestu-a numai va fi mantuítu.» (Math. Capu X, versu 22; cauta si cotra Evrei, Capu X, versu 36).

LIII.

PRICIN'A A BUNELORU LUCRURI, DE APUCATU.

(Νά δεχόμεθα τάς ἀφορμάς τῶν καλῶν ἔργων).

Pricin'a cea cotra bunatate si cotra a lucrurilor buna facere agiutătoare, nu pumai cuprindiendu-o se o imbracisiedi, ci âncea si mai innainte cërca ; si cu câtu mai multu vei afla, cu atâta cu tóta nevointi'a o apuca. Nici cevá parasindu-o se se vestediésca si se se tréca ; ci ori unde o vei agiunge, acolo o apuca, si in tôte alle talle lucruri cu dens'a te slujesce.

LIV.

INCEPATU'R'A GANDURILORU SPRE PÉCCATU, DE PARASITU.

(Νά ἐγκρατεύεσαι εἰς τήν ἀρχήν τῆς ἀμαρτίας).

Gândurile celle nesocotite carele se incepu, ca rellele erbi printre celle bune, mai denainte pêne a se inradaciná smulge-le, plivesce-le si le desradacinédia, ca nu cumvá crescându, stricatóre róda se aduca.

VERSIU.

« A intra nu lassa pêne noue suntu a bólei semintie ;
 « Impotriva stă despre 'ncepatura ; tardiu se gatesce
 « Spre-acea bóla lécu, prin multe zabàvi daca se 'ntaresce. »

Gandirea despre reu indata întorce si spre bine o invertejesce. Peccatului, ca cotra tine viitoriului neprietenu, si spre a lui intrare impotriva te pune ; si macaru câtu de pucinu isi face locu, opresce-lu si macar câtu de cu greu ti-ar fi, luptându-te rabda, cà-lu vei birui.

LV.

INTRU ACÉSTA VIÉTIA CA INTR'UNU RESBOIU SE FII PAZITU.

(Εἰς τούτην τήν ζωήν ὡς ἂν εἰς τό σπράτευμα νά φυλάγῃσαι).

« Vieti'a nostra, intr'acésta lume, ca intr'unu resboiu este » precum Ioanu au dissu (Capu VII, versu 1). Aice pisinasi multi si de multe feliuri avemu, carii pre noi cu alle loru arme ne resboiescu, si de la curatia a ne întorce se nevoiescu. Acestea suntu multe, si in multe feliuri alle lumii lucruri si fetiele ispititoare, si singura hiresi'a a nóstra carne, impreuna cu alle salle neoranduite si fora isprava pofte, carele, prin alle nostre iarasi peccate, noa prapadenia si perire a ne agonisi potu (ânse de ne vomu in lene afla).

VERSIU.

« Au poti acestea, padejuri stându, somnulu se te atipésca ?

« Cà 'mpregiurându te ánca si nu multu primejdii vidé-vei, »

Nu dara lenesiu si trândavu ostéanu se fii. Pentru acést'a dara, intru acést'e de acmù primejduitóre primejdii, totu deaun'a pazindu si strajuindu, tôte din tôte pârtile privindu, impotriva tuturor bine intrarmatu si sprijinitu se te afli. Nu vei biruinti'a dobandi, pène nu te vei vitejesce bate. Iubesc biruinti'a, pre nevointia.

Gresit'au ângerulu in ceriu, Adamu in raiu, Davidu in buna placerea lui Dumnediéu, Solomonu intru intielleptiune tare, si Iuda Iscariotes in scól'a, in adunarea, si in insotirea lui Christosu. Carii dara caindu-se s'au pocaitu, ertatu-s'au; carii dara in peccatu au ramasu osinditu-s'au.

LVI.

DE A DIAVOLULUI NESTERSIUGURI, DE PAZITU.

(Νά φυλάγῃσαι ἀπὸ ταῖς τὲχναις τοῦ διαβόλου).

Cellu mai mare si in tóta vremea pismasiu si capitanulu a altoru

neprieteni, Satana, sau demonulu (adeca draculu), este. Duhulu împotriva lui Dumnedieu racosianu si resboinicu foarte vertosu, prea cu mare mestersiugu mesteru, si ascutitu isvoditoriu de amagituri si de maiestrii, prin spre amagé l'a a ómeniloru si spre a loru perire gata. Asiá in multe feliuri si in multe pelitie (ca Proteus si Vertumnus) (1) pre sine a se schimba póte. Câte uadata ca vulpea se lingusiesce, iara câte uadata ca leulu sirépu racnindu si impregiuru amblându si cercându pre cine se apuce. (Petru, Cartea I, Capu V, versu 8). Pusu-s'au si singuru pre Domnulu Cñristosu a ispití, si acést'a nu numai uadata, sau numai cu ua tocméla, si pre Apostolii lui ca cu ciurulu se-i cerna i-au poflitu (Luca, Capu XXII, versu 31); si cu vreme din vertós'a credintia i-au la indointia adussu; áncă pre Petru spre a Domnului tagaduire l'au adussu, si ca unu prea mesteru venatoriu pretutindenea mrejele, si latiurile, hranele si placerile peccatorulu inainte intindiéndu-le, ca pre cei nepaziti se apuce si se-i rapésca Este ca unu strategu, adeca ca unu slujitoru, prea intaritu in puteri, si cu multi strategi slujindu-se spre multi ómeni in multe feliuri resboiu dându-le cu multe tocméle, áncă si cu chipulu a curatiei si a bunei ispite se arata, spre a ómeniloru de la adeverat'a si curat'a stare întórcere. Căci ellu si in a ángerului lumini, chipu se muta, de care frumosu Iacovu Acun-tius, in cartea pentru a Satanei ángeri, sau strategi, au aratatu. Pentru acést'a dara împotriva a sufletescu patimasu ca acestu-a, cu acea sufletésca arma se ne intrarmămu, care de la ceresc'a armaria este luata. (Arata-ne noa acellu-a din a crestinescei osti osténu si bunu Pavelu, cotra Efesiani, Capu VI, versu 13, si acelle mai pre urma.

LXII.

MORTEA LUI ISUSU CHRISTOSU DE POMENIRE (Νά μελετούμεν τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου).

A Crucii lui Isusu Christosu, fiulu lui Dumnedieu, mantuito-riulu nostru, si a grósnicei salle nevinovătei morti pomenire si adu-

(1) Proteus era Dumnedieulu mării, si Vertumnus Dumnedieulu negutitoriei. Acesti-a se talcuescu ca in ori ce chipu i-ar fi voi'a se póta schimba.

cere aminte, sufletulu lui, nu a celloru fora socotéla multu a folosi pôte, spre rastignirea a hiresiei càrni si spre poftetele celle relle, carele cu mórte suntu a se seversi. Càci Domnulu acestu-a allu nostru si a vécului imperátu, si a ceriului si a paméntului stapanitoriu, nu numai ca acestea au suferitu casne, si mórte atâta de grós-nica, nu numai duiósa ci âncea si nepovestita in cumplitiune au simtitu durere (ânse dupe trupu, nu dupe dumnedieire) si fora nici ua cártire, si ca miellusielulu blându aceste tóte au rabdatu si acest'a pentru a nóstra pricina si pentru a lui cotra noi cártitorii dragoste; ca pre noi cu cheltuél'a sângelui seu si ai strasinicei salle morti, de la a peccatului casna si munca se ne mantuésca. Nu se cade, nici se cuvine dara, noi de densulu ca dintr'ua grea robia cu nepretia-luitulu seu sânge mantuii si rescumperati fiindu, impotriva si noi cotra densulu dragostea nóstra se nu marturisiru? cu care mai vertosu poruncele lui de pazitu se se faca. (Ioan, Capu XIV, versu 21) Se ne lassámu dara de peccate, si giuruintiei se ne invetiámu, si cu dreptate se vietuimu, de vreme ce intre alalte pricini pentru acést'a sfântulu lui sânge l'au versatu. (Petrú, Capu II, versu 24; si Capu IV, versu 1, 2, 3; Timoth. Capu II, versu 14; Evrei, Capu IX, versu 14) Si de vreme ce subt acésta zidire suntemu, sângele lui Iisusu Christosu se ne curatiasca pre noi de la totu peccatulu, de vomu in lumina amblá. (Ioanu, Cartea I, Capu I, versu 6).

LVIII.

A CRESTINULUI NUME NU FORA LUCRU SE FIA.

(Τό ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ νά μὴν εἶναι ἔρημον πράγματος).

Acea a crestinului, adeca a ucenicului lui Christosu si a urmat-riului seu numire si marturisiré fiete cine, unulu pre altulu, a invetiá se cade, ca se nu in zadaru acestu nume si fora lucru se-lu purtámu, nici subt a crestinului nume vietia a pagánului se avemu. (Petrú, Cartea I, Capu IV, versu 4) Cà carii asiá si într'acestu-a chipu vietuiescu, acei-a de ar si pe Christosu allu loru Domnu numi, ânse numai de dènsulu precumu ai lui se fia nu se cunoscú; càci cà lucratorii fora legii suntú. (Math. Capu VII, versu 21, 23;

Luca, Capu VI, versu 46). «Precumu fiii luminei , in lumina se amblâmu». (Efes. Capu V, versu 8).

LIX.

DE VREME CE DE CHRISTOSU CHIAMATU ESCI, VREDNICESCE VIETIUESCE.

(Ἀξία τῆς κλήσεώς σου πράττε).

Dupe acést'a singuru cu tine socotesce , precumu cu acesta chie-mare, cu care Dumnedieu ne-au prin Christosu la sine chiamatu , vrednicesce si cumu se cade se fia de vietiuitu. (Efes. Capu IV, versu 1 ; si Tessal. Cartea I, Capu II, versu 12). Singuru pre tine in-semnédia-te si cunósce-te , ca destoinicesce si vrednicesce cu acé-sta chie-mare se vietiuesci, de vreme ce Dumnedieu te-au nu la ne-curatia, ci la curatia, si la sfintienia chie-matu.

LX.

BLANDETIELE DE URMATU, MANDRI'A DE LEPADATU.

(Νά ακολουθῇς τήν ταπείνωσιν).

Mandri'a si socotintia spre mari lucruri , sau că dora pentru bu-nele talle fapte a te semeti, lépada ; macaru de si ceva bunu cu da-rulu lui Dumnedieu de la tine au essitu, nu te pentru acést'a cu su-fletulu innaltia, nici te cu firea umflá, ci cu buna socotéla singuru pre tine te aminte iea ; si precátu vei cunosce că esci imbunatătimatu , cu atâta mai blându si mai suppusu se te porti. Căci mandri'a (prin altele ce aduce relle) in bunatâti a adaoge opresce , si acea mai de susu a se sui stepena impedita , la care unii ar agiunge, de n'ar fi socotitu precumu au agiunsu. Asijderea dara «a sufletului plecatiune (care mai vestitu blandetie se dice) de vreme ce in innaltulu a bu-natâtiloru turnu este zidita, adânce slobozita temelia trebue se aiba; si asiá spre mai susu allu turnului zidire multu agiutoresce si folo-sesce. Căci fora acésta întradancata si vertósa temelia, de s'ar si zi-ditu ceva a fi vedea ,ânse nestatatoriu si pre lesne clatindu-se ra-sipi-se va. (Roman'i, Capu XII, versu 16; Petru, Cartea I, Capu V, versu 5).

LXI.

PROROZIREA, MACARU SI SPRE NAPASTE, DE SUFERITU ESTE.

(Νά δεχόμεθα τοῦς ἐλέγχους).

Cându te cineva pentru alle talle lucruri invétia, sau mai vertosu âncă, cându pentru niscare-va gresiele dojenindu-te te tine de reu, reu se nu ti para, sau pentru aceea a lui dojenire inturburându-te cu sufletulu, alalte alle talle bune fapte se-i arăti; si âncă mai vertosu si fora pricina de te-ar mostra, si aceea cu draga inima primesce. Precumu este ua doftoria prin vre ua unsóre de sanatate aducatóre, macaru si cu usturime, ânse de rabdatu este, necum acést'a cã sufletulu sporesce; si din tôte bólele cu aceea nepretialuita a sa unsóre illu isbavesce.

LXII.

GRESIÉL'E SE NU O ASCUNDI DE CEI CE TE DOJENESCU.

(Νά μὴν προφασιζόμεθα εἰς τὴν ἁμαρτίαν).

Peccatulul de tine facutu fiindu, cotra a cercetârilorlu sau cotra a certatorilorlu si a dojenitorilorlu marturisire, nu-lu ascunde, nu-lu feri, nici illu acoperi; ci mai vertosu illu arata si-lu marturisesce, si, marturisindu-lu, si ei dojenindute si muștrându-te, in paza se-ti fia, ca de a duo'a ora iarasi pentru aceea gresiôla a te certă si a te mostra se nu-ti fia.

LXIII.

DE LA PRIETENI POFTESCE INVETIATURA.

(Νά ζητοῦμεν νουθέτησιν διὰ τὰ σφάλματά μας).

De la credinciosii si curatii tei prieteni poftesce ca faptele talle cu strajuitori ochi aminte se iea; si ori-ce intrênsele de la drépt'a calle abatându-se si ratacindu-se ar vedea, se nu taca, ci prietene-sce precumu este adeveratu se arete, ca celle vedite si pricepute se speli imatiuni. Apeles zugravulu cellu de frumóse chipuri sieruito-

riu, se povestesc, precumu dupe ce vre unu chipu de ceva zugrăvia, atuncea illu dennaintea casei in nlitia scotea, si ellu acolea subt tabla sau subt scândura se ascundea ; cu acésta pricina ca pre ulitia multi fiindu cei ce trecea si a lui zugravéla privindu, de se afla cineva de defaimá ceva la lucrulu lui , ellu aceea dregea. Căci tuturorur tôte a loru salle fapte bune le paru , ânsé de la adeveratii si dreptii prieteni , este de intrebatu.

LXIV.

PACCATELE MARTURISESC.

(Εἰς ὁμολογῶ τὰς ἀμαρτίας σου).

Anca mai vertosu alle talle nesocotite fapte , adeca gresiele si vinovatii cu care te-ai sau te indeletnicesci , buniloru prieteni (duhovniciloru) te marturisesce. Intru adeveratu si ca a unoru buni doctori de bôla curatitori si grijitori pentru tine a loru la Dumnedieu se trimitia rugi , si alle loru rugatiuni de la Dumnedieu poftescé. (Iacovu, Capu V, versu 16),

LXV.

A NEPRIETENILORU DEFAIMARI IN BINE TI LE INTORCE.

(Τὰς κατηγορίας τῶν ἐχθρῶν μετὰστρέφει τὰς εἰς τὸ καλόν).

Anse si de la neprieteni , une fapte a talle de se voru ocarî si se voru defaima, si precumu relle se fia ti le voru arata, macaru că acesti-a cu de reu poflitoriu sufletu ti le vedescu. Ci tu intr'acea aratare de vei ceva asiă adeveratu a fi socoli, acést'a nu lepadă, nici te lenevi ; ci indreptându-le la calle buna le asiédia , si asiă din reulu carele tie a-ti strica se nevoiesce ceva bine se apuci, adeca de la neprieteni folosintia se pricepi, de care lucru Plutarcus cu Cartea singurateca frumosu invétia.

LXVI.

DE LINGUSITURILE SI CEI-A CE GRAIESCU PRECUMU ITI PLACE, FOARTE SE TE PAZESCI.

(Φυλάγου ἀπό ταίς κολακείαις).

De cei lingusitori intielleptiesce forte se te pazesci, cari lauda si celle de nelaudatu si nu cërta celle de certatu, si celle mari necuratii acoperu, cu carele ei elevetescu. Pentru acést'a dara de la unii ca acesti-a spre amagëla se nu te lasi, ca se nu te ca pre unu desiertu fólle cu cuvintele si cu voróvele âmfle. Càci si acesti-a alt'a cu gur'a graiescu si alt'a cu inim'a tinu.

LXVII.

PENTRU VOI'A UNUI OMU SE NU FACI ALTUI-A REU.

(Διὰ χάριν τινός νά μήν κάμης κακόν κανένου ἀνθρώπου).

Pazesc-te se nu cumva pentru altulu de la callea buna abatuti omeni voia, alle talle bune fapte se strici, si despre bine se te opresci; allesu pentru fric'a probozirei si a rusinii, care pentru voi'a omeniloru, bunatătii se pune in poncisiu; pentru care, cartea lui Plutarcus se afla.

LXVIII.

PRE MAINE ASIEDIA CELLE BUNE A FACE, DE CELLE RELLE A TE FERI.

Τό πουργό πρόδανε τά καλά όποῦ ἔχεις νά πράξης, καί τα κακά όποῦ ἔχεις να ἀποβάλλης).

In tóte dillele pentru viitórea di de mâine in care celle ce vei se faci iti in minte fia, in ce chipu intru faptele talle a te purta ti se cade. Pune inaintea sufletului ca celle lui folositoare se le ispravesci si intr'acësta socotëla se remâi, ca se te abati de la reu si se faci binele, dupe poruncele lui Christosu Dumnedieu. (Cauta si Ps. XXXIV, versu 15; si Ps. XXXVII, versu 27; Amosu, Capu V, versu 15; Romani, Capu XII, versu 9). Si acësta buna inainte punere la

urmare o du ; adeca ce ai de cu séra spre bine gandi, aceea adou'a di nefacutu se nu lasi.

LXIX.

SÉR'A ITI IEA SÉM'A CE AI LUCRATU PESTE DI.

(H' ἐξέπειν' ἡ ἐξέτασις τῶν πράξεων μας).

Anca mai vertosu in tôte dillele, sfersindu-se dio'a mai denainte pène somnulu a nu te apuca , a trecutei dille faptele tôte , ca printr'unu index, adeca scara, intorcându-le, si aminte aducându-le socotesce ; si celle aminte adusse le insemnéza, si cu drépta cautare si cercare sém'a le ie a si le giudeca, ânc a dupe ascunsulu inimii co-tra a lui Dumnedieu porunci cu tóta osirdi'a abatutu.

VERSIU.

« Oare ce-amu gresitu ? si ce facutu la vreme si ce nu-i bine ?
 « Căci acestei fapte cinstea i-au lipsitu ? sau cei-a-lalte ?
 « Socotéla intréga, căci m'amu lenitu ? căci acést'a siede ?
 « Réo'a socotéla ? pre care mai bine a o muta au fostu.
 « Cinstesiu fiindu lesne, căci reu înainte ?
 « De nu cu grairea, macaru cu gandirea allesi mai spre bine ?
 « Si nu-i bine asia . . . »

Caute-se Avsonius Eidulio , XVII, pentru barbatulu bunu (1). Ca acésta socotéla uadanaóra Pitagor'a filosofulu uceniciloru sei se se invetie porunciá. Spre acést'a insemnare dara, prea socotesce, ca cu singuru pre tine din vinovatii si 'n gresiele prea iusioru se te socotescei, sau vre ua pricina singuru intru tine ascundiendu, sau radicându-se gresiellele ; ci mai vêtosu totu deauna cercetatoriu si dreptu giudecatoriu, pre sciinti'a ta pune. Nici singuru tie ca se nu cunosci ceva se-ti acoperi, ci mai cu deadinsu celle bune cunósce, si celle relle dafaima. Fia-ti rusine tie singuru de tine, pentru căci ânc a nu esci precumu ti se cade. Caintia adeverata si pocaintia lu-

(1) Tôte versurile ce figureza in Cartea acésta fora citatiunea autoriloru, se vede că sunt traductiuni fidele din Aussoniu. Dupe versiunea grecósca *Eidulio*, va se dica *Idylla*, ἐιδύλλιον. G. S.

craréția cu dragoste fă. Intr'acestu-a chipu pazindute, ca se nu cumvá iarasi ceva in a celloru ce te-ai parasitu chipu se dobandesci pentru carele la adou'a cautare si luare de séma iarasi aflându-le te vei rusina ; iara de vei ceva dreptu prin tine facutu afla, cu facute lui Dumnedieu multiamiri trimitiéndu, bucura-te si dupe aceea iarasi spre altele ca acelle a face te indémna.

LXX.

DUPE CADIATURA MAI PAZITU SR FII, CA SE NU CADI IARASI

(Μετά τήν πτώσιν γίνου στοχαστικώτερος).

In celle bune, adeca in bunatati fiindu, cadiaturile celle mai denainte pune-ti-le denaintea ochiloru, si cunósce precumu cadiaturi ca acelle de lepadatu au fostu ; si dupe ce din cadiatura te vei scula deciea áncă mai cu paza intr'acésta calle se ámbli, ca se nu iarasi la aceeași pétra piciorulu se-ti lovesci. Că dupe marturisiťa caintia, iarasi celle de caintia a face, scárnavu lucru este. Feresce-te ca nu cumvá tie cu dreptate parimiile acellea se se talcuésca : « in-torsu-s'au cănele la boritur'a sa, si porculu spalatu in ciurfuél'a păclei. » (Pilde, Capu XXVI, versu 11 ; si Petru, Cartea II, Capu II, versu...)

LXXI.

CAUTA PE SEMNE : ORE MAI SPORESCI SPRE BUNATATE, AU BA ?

(Στοχάσου τά σημάδια τῆς προκοπῆς σου).

Si semnele órecarele, si scările a loru talle in bunatati mergere voru folosi ; áncă si remanerea inapoi a pazi si a insemna trebue ca se vedi óre mai mers'ai ceva inainte ? au ai inapoi remasu ? si din-tr'a trecutelor, si a cestoru de acmù, intre sine cumpenite, singuru pre tine se te cunosci si se te adeveredi, si la cea mai de susu mergere a agiunge se-ti via indemnări. Pentru care lucru frumósă a lui Plutarchus se afla carticea. Asiá dara in tóte lucrurile salle, ómenii adesse socotele a face obiciuiti suntu, ca dintru a loru venituri, prin căla-va vreme, căta dobânda sau paguba se fia avutu.

LXXII.

PENTRU PECCATE SINGURU TIE ÎTI ARUNCA GLOABA GRECA.

(Ἡ' διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκούσιος τιμωρία).

Pentru fiete ce peccatu, insusi tie ua glóba órecare, ca cumu ar fi ua pedépsa a plati, cu vre ua ingreuere, sau cu a trupului vre ua dosada, sau cu de la placutele desfatări si de la celle invoite càrnii despartire sau cu de la asternutulu si culcusiulu mai móle parasire sau cu pagub'a a vre unei dobandiri, ca cumu ar a unei osinde suferiri fi; si asiá cu vre ua multa de bani suma cheltuéla de aceste se te scuturi; cu acésta socotéla ca cu atáta mai vertosu precumu se fii gresitu aminte se-ti aduci, si áncia mai cu deadinsu si mai cu grija a mai gresi se te feresci.

LXXIII.

PRIN POSTIRE TRUPULU ÎTI CURATIESCE.

(Νά πεδεύομεν τὴν σάρκα μὲ τὴν ἐγκρατίαν).

De la bucatele si beuturile, carile spre deprinderea reutátiloru te tragu, mai vertosu celle mai bune si mai placute, carele indemnările si intrarmaturile a zglobiveloru poftte suntu, macaru si in daru de ti s'ar aduce, singuru pre tine (fora numai câtu-i pentru traiu) te opresce si te parascesce. Si acést'a pentru doue lucruri: antáiu, ca pentru vre unu trecutu peccatu ce vei fi facutu ua curatire órecare se-ti aduci; adou'a, ca in cea viitóre vreme alle talle trupesci poftte a calcá se poti, sau ca pre nisce cumplite fieri si jigánii, cu ascunsu mestersiugu se le domolesci. Pentru acésta socotéla dará fia cându de poftitu este, asiá ca printre tóta dio'a, de tóte bucatele si beuturile se te parasesci. Anca mai vertosu in tēner'a vērsta, ce áncia si fora poftire de celle placute de parasitu este, se nu carnea nóstra indeletnicirile poftteloru tréca paza se avemu, si pofttele ei de noi stapanite se fia, precumu Apostolulu ne invétia; (Romani, Capu III, versu, in sversitu) ci cu fómea peccatele de desubtu se punemu.

LXXIV.

LAUDELE OMENILORU NU LE PREA CREDE.

(Μή δέχου ἄβουλα τούς τῶν ἀνθρώπων ἐπαίνους).

Cându de la cineva sau de la multi ôrecarii precumu cu nesce nepovestite, sau mari bunatâti cuprinsu, sau multu intrênsele intratu se fii te laudi, nu prea lesne crede, ci ascunsulu inimei talle mai vertosu cu privirea strebate, cârui-a tie mai vertosu de câtu altii cunoscatoriu a fi ti se cade; si cauta ore acestu-a marturisesce acést'a.

DISTICHONU.

« Cându de alti te laudi ômeni, giudetiuulu tu ti-esci.

« Nu mai multu altoru-a crede de câtu singuru tie. »

Anca prea se scii cã inim'a ta inaintea lui Dumnedieu se luminédia, si se se arete care Dumnedieu de câtu tine mai mare, si de câtu inim'a nôstra mai puternicu, si scie tôte. (Ioanu, Cartea I, Capu III, versu 21).

LXXV.

OMENII DREPTI SI BUNI CANDU TE DEFAIMA, CREDE.

(Ψέγωντες οἱ δίκαιοι, πίστευέ τους).

Iara cându vre unu omu bunu sau curatu, precumu vrednicu de defaimare si de tinutu reu se fii, si obiceiiele talle le ocăresce si le defaima, se nu te mai multu pe tine de câtu pe densulu credi, cãci acea a ta singuru cotra tine din fire nascátore dragoste pre lesne a te amagi pôte. De nu vei a te defaima, nu face celle de defaimatu.

LXXVI.

NUME SI VESTE BUNA A-TI SCOTE, NU TE LENEVI.

(Μὴν ἀμελεῖς νά ἀποκτήσεις τό καλόν ὄνομα).

Macaru cã numele bunu, nu pentru a ômeniloru slava estede cu-

prinsu, ci numai bunatatea este de cinstitu, si numele bunu si vestea buna; nu este a se lenevi cineva, macaru cà de la altii a te lauda nu este de poftitu, ânse intru adevèru spre acést'a este de pussu nevointia, ca celle ce mai vertosu se lauda se faci, càci acést'a Apostolulu invétia: «Fietè carele a bunei vesti (dice) sau care lauda, acestea ganditi; acestea faceti.» (Filipu, Capu IV, versu 8, 9). Acést'a dara spre adevèrata lauda si slava este, si spre drépt'a si neted'a calle essa, ca in ce chipu a te avea vei, asiá se fi; care Socrates intiellectiesce invétia: «Trupulu acellui-a ce in lumina âmbra, umbra agonisesce; Cea slava dupe bunatate dvorêsce.» Ca se nu cumva intr'acestu-a chipu se gândesci, sau se vorovesci omeniloru pentru mine, sau se dici: socotêasca sau vorovêasca pentru mine cum le place. Ce va fi acést'a, daca de la mine vre ua pricina data nu este. Acést'a tie a-ti strica póte; ci mai cu deadinsu acést'a de facutu nu este, care mai multi a o face obiciuiti suntu; càci cotra ómeni buna vestire si lauda ferindu si pazindu, une in a porunceloru lui Dumnedieu si impotriva a hiresiei salle sciintie facu. Iara tu, de si inaintea ómeniloru si a lui Dumnedieu de ua data amenduroru a placea nu poti, acést'a mai vertosu poftesce, ca «la Dumnedieu, mai vertosu de câtu la ómeni, slava a cerca.» (Cauta Ioanu, Capu V, versu 49; si Capu XII, versu 43). «Ascunsulu inimii fia bunu, vestea macaru rea se ar merge, de vreme ce tu bine te ai. Cà prin dreptu sufletu la acellu cinstitu sfatu prin medi-loculu ocârii me voi in tinde, nime mai vertosu de câtu ce suplecatu bunatâtii, de si vestea de omu bunu au perdutu, se nu-si si bun'a sciintia a ascunsului inimei piardia.» (Seneca, Cartea LXXXI).

LXXVII.

DIN CUVINTE BUNE SE SE FACĂ FAPTE BUNE.

(Ἀπό τὰ καλὰ λόγια νά γένουν καλὰ ἔργα).

Ci tóte acestea si altele ca acestea, desierte de la noi se dicu si desierte de la intiellecti se cunosc; si intr'adevèru se cunosc, de nu se voru duce la praxes, adeca la fapta. Pentru acést'ă, de cevă bine scimu, aceea cu bunele fapte se aratămu. Aicea aceea a Apos-

tolului Iacovu dissa a se chema pôte : « Cine-i intielleptu, sau cu intielleptiune cuprinsu intru voi, aréte din bun'a adunare faptele salle.» (Iacovu, Capu III, versu 13). Căci si oile nu fênulu aducu babiloru ; nici arata pre câtu au mănçatu, ci pasciunea intr'ênsele cōpta, afara dau lãn'a si laptele ; si tu dara, nu cuvintele se arăti necunosculatoriloru, ci faptele carele cu a cuvintelor rescócere urmédia.» (Epictetos, Enchiridionu LXIX). «Nu carele au cunoscutu poruncele, ci carele le-au facutu pre dênsele; nu mai acestu-a va essi mantuitu.» (Cauta Ioanu, Capu XIII, versu 17, si Iacovu, Capu I, versu 25). «Acést'a dara este callea ! (dice Proroculu) amblati pre dên's'a ! » (Issaia, Capu XXX, versu 21).

Pentru inceputu, slava cellui fora inceputu. Pentru sversitu, slava cellui fora sversitu Dumnedieu, cinste si inchinatiune trimitu. Si iarasi, pentru in trei despartiri intru ua carte cuprindere, pre unulu in Troitia Dumnedieu parintele, Fiiulu si sfântulu Duhu, de ua fîntia, nnaltiu, marescu, si sfântulu lui nume in veci vaznesescu. Că nefiindu harnicu a incepe, a incepe mi-au agiutatu. Si nefiindu harnicu a sversi, mi-au agiutatu si m'au sgrijinitu. Că tu, Domne, Imperatulu veciloru, α si ω, inceputulu si sversitulu esci ; si fora tine , cine au inceputu ? Asijderea, fora tine , cine au sversitu ? Că precumu cerbulu insetatu fiindu , isvórele apei a afla silesce , asiă au nevoitu mân'a si cu gândulu, pêne a se dice : privirea si ochiulu sversitulu privește. Nu mie, Dómne, nu mie, ci sfântului teu nume se se dea slava ! Acmù si pururea si in vecii veciloru, Amin !

ALLE STOICILORU PORUNCI DIECE.

I.

Lui Dumnedieu si firii urmédia ; si loru suppussu se fi.

II.

Fà fia cui bine pre câtu poti, si nimerui se strici.

III.

Asiá te pórtá cotra altulu, precumu ai vrea ca si altulu cotra tine se se pórté.

IV.

Tóta nevoi'a, asupré'l'a care ti se face , suferé cu rabdare si ingaduintia.

V.

Tóte celle impotriva spre bine le socotesce , deosebi de celle-a carele din smintél'a sau gresiél'a ta ti se voru tampla.

VI.

Slujesce-te cu celle bune , si lucrurile carile intr'acestu pamêntu iti sunt date, ca cumu ti-ar fi imprumutu date, si de la dênsele cu dragoste te lipsesce, cându iarasi de la Dumnedieu se ceru inapoi.

VII.

Assiédia-ti acea prea de susu a ta fericire in voia lina; se nu-ti fia in ascunsulu inimei sciitóre de reu.

VIII.

Fii mai cu deadinsu in fapte intielleptu, de câtu in cuvinte.

IX.

Gandesce pururea de mórte, dar de dèns'a se nu-te temi.

X.

Odihnesce-te si indestulitu fii in Dumnedieésc'a oranduéla, socotindu ea a fi prea drépta, prea intiellépta si noa prea lesne, si macaru de ni s'ar pareea noa prea aspra.

A ALTUI-A INVETIATURA.

Crede in Dumnedieu, nu te crede pre tine. Fà celle hirisie. Curate iti vérsa rugele. Cu celle pucintelle te slujesce. De celle multe fugi. Multe asculta. Graiesce pucintelle. Taci celle tainuite. Invétia-te celloru mai mici, crutia (adeca faca-ti-se mila). Cellui mai mare urmédia. Pórta-te cu cei de ua potriva. Radica zabàvile, (adeca nu fii lenesiu). Nemica te mirá. Pobrazesce pre cellu mândru. Lépada celle relle. Invetia-te lui Dumnedieu a trai. Invétia-te a muri.

Slava trei-ispostasnomu Bogu Dav siomu Tricésnomu cnigu,

Po zacele,

I Conetiu.

S C A R ' A

L A D I V A N U L U S A U G A L C É V A

I N T I E L L E P T U L U I C U L U M E A

C A R T E A I.

	Pag.
Carte de închinățiune	37
Cetitoriului si de ostenintia iubitorului bucuria !	41
Prea luminatului, blagocestivului, si prea cuventaretiului Ioanu Dimitrie Constantinu Voevoda, toate cele de la Dumnedieu do- rite	45
I. Lumea de cine-i facuta a sci ti se cade	49
II. Lumea de Dumnedieu a fi crede.	49
III. Lumea trecatore a fi se scii	50
IV. Cu a lumii frumsetia ne te amagi	50
V. Lucrurile lumii ca pravulu inaintea vântului.	50
VI. Pre Imperatii limbelor puternici vediendu, nu te mahni	50
VII. Lumesc'a norocire n'are fericire.	51
VIII. Norocirea fora hotaru.	51
IX. Pilda din vechimea Istoriei, iea.	51
X. Pilda de pe Alexandru marele	52
XI. Dupe mörte numele nu in reutäti ci in bunatäti vesti- tu se remäia	52
XII. Numevestitu cu facerea de reu nu vei agonisi.	52
XIII. Frumseti'a lumii inim'a ta nu poftésca	53

	<u>Pag.</u>
XIV. Dragostea frumsetieloru multe stricaciuni aduce . .	53
XV. Vre unu bine de la lume nu vei agonisi	53
XVI. In lume vre ua intielleptiune nu vei afla	53
XVII. In lume bunetate si odihna nu vei nemeri	54
XVIII. Lumea spre binele , iara nu spre reulu omului Dum- nedieu o facuse	54
XIX. Lumea dupe peccatu, in rea s'au prefacutu	54
XX. Spre a peccatului deslegare, noulu Adamu, adeca Chri- stosu a veni au trebuit	55
XXI. Venirea lui Christosu si a peccatului deslegare, mai nainte prin proroci disse; iar viindu ellu, imperati'a sa ne giuruesce	55
XXII. Pre Dumnedieu de pe faptele salle cunósce	56
XXIII. Cu durerile ce ti s'au datu, spre bine iara nu spre reu se te slujesci	56
XXIV. Spre poftete lumii orbu, mutu si surdu te fă.	57
XXV. Cea deapoi socotesce	57
XXVI. Avuti'a a multoru reutâti pricina	58
XXVII. Avuti'a immultindu-se, lacomi'a cresce; din lacomi'a zavistia se nasce.	58
XXVIII. Zavisti'a pe frati omora	58
XXIX. Lacomulu toti saraci a fi poftesce	58
XXX. Neagiungundu-i tiarini, sate poftesce : iara mândrulu numai ellu omu, iara altii dobitóce a fi socotesce . .	59
XXXI. Bogatulu scaunulu cellu mai innaltu cérca	59
XXXII. Bogatului mândru, Dumnedieu vrajmasiu lui	60
XXXIII. Si cu bogati'a si cu raiulu, anevoia este : nime a doi Domni a sluji nu pote	60
XXXIV. De esci intielleptu, in trei vremi te cumpenesce . .	60
XXXV. Mórtea sosindu, avuti'a ce folosesce ?	61
XXXVI. Golu ai esitu din pantecele maicei, golu te vei întóce in tierâna	62
XXXVII. A tuturora sversitulu unulu, adeca mórtea	62
XXXVIII. Nesocotinti'a patima aduce	62
XXXIX. Dumnedieu schimba si muta imperatiile	63
XL. Lumea agonisindu in mare primejdia spre a sufletului perdere esci	64
XLI. Cu unii cari imperati si bogati fiindu imperati'a ceriu- lui au agonisitu, nu te sumeti	64

	Pag.
XLII. Lumea pre multi in multe bunatàti intemeiati fiindu la mari nebunii i-au intorsu	65
XLIII. Pre multi audindu ca cu avuti'a raiulu mosia au cum- peratu, cu acésta pricina avuti'a nu iubi, càci celoru mai multi iadulu le-au castigatu.	66
XLIV. Adaogundu-ti-se avutiile, inim'a se nu ti se impetrésca	67
XLV. Lumea, temnitia. Si pentru ce se se iubéscà ? . . .	68
XLVI. Desfrenat'a voia sufletulu spre mórte rapesce . . .	68
XLVII. In lume fericire nu este, nici lumanulu fericitu. . .	69
XLVIII. Fericitu carele cu lumea nu s'au amestecatu . . .	69
XLIX. Dreptulu nu se va elati de ori ce i s'ar intampla . .	69
L. De lume lepadandute, titulu fericirei vei agonisi . .	69
LI. Cu poftele lumesci deprindiendute, Dumnediescile po- runci grele iti voru pareu	71
LII. Adeverat'a cotra Dumnedieu dragoste ce poftesce, aceea i se daruesce	71
LIII. Omulu imperatu preste tóte lucrurile lumii; ànse tóte in chipu de zalogu'i sunt date	72
LIV. Dulcét'ia lumei, otrava sufletului.	73
LV. Cu lumea precumu vre uadata adeveratu pretesiugu vei lega, nu gandi	73
LVI. Lumea maic'a reutàtiloru si gasd'a talhariloru este .	74
LVII. Lumea de câtu talharii mai rea; càci talharii trupulu, iara lumea sufletulu uccide	74
LVIII. Poftele lumesci ca sirenele pe omu adormindulu, illu innéca	74
LIX. Tóte indemanàrile filoru vécului acestui-a desierte si vrednice de rîssu	75
LX. Vai acellui-a carele ceva de câtu Dumnedieu mai bunu a afla cérca	76
LXI. Omulu in voi'a lui lassatu, carele mai susu se va sui mai cu grea cadiatura va cadea	76
LXII. Verst'a si norocirea lumii ca rót'a cându se invertesce.	77
LXIII. Nu intr'acestu vécu, ci in cellu viitoriu viét'i'a a ti se lungi silesce	78
LXIV. Viét'i'a vecinica sversitu nu are; nici din betrânu tē- neru, ci din peccatosu dreptu a te face nevoiesce .	79
LXV. Nu celle ce trupulu vede, ci celle sufletulu privesce a- cellor-a nadejduesce.	79

	Pag.
LXVI. Nadejdea credinciosului in zadar nu este	80
LXVII. Spurcatele pofte immultindu-se , pene mai pre urma in prapasti'a océniei te lépada	81
LXVIII. Dreptulu in veci nu va muri.	82
LXIX. Cu intréga credinti'a celle ceresci cersindu, impreuna si celle pamentesci ti se voru da.	83
LXX. Nu robu , ci stapânu lumii Dumnedieu te-au lassatu , pentru acésta , tu pre densa , iara nu ea pre tine se stapânésca.	84
LXXI. Dumnedieu grijea pecatosiloru avendu, cu câtu mai vertosu a dreptiloru va avea.	85
LXXII. Nu celloru lenesi, ci celloru ostenitori Dumnedieu da- rurile salle dà.	86
LXXIII. Câte fortuni in lume suntu, tôte omului a le trage este.	87
LXXIV. Cunoscatoriului omulumea acést'a muncasi Iadu este.	87
LXXV. Impotriva lumii, adeca a diavolului, vitejesce de vei sta, birui-vei	89
LXXVI. Trupulu lumii, iar sufletulu ceriului se potrivesce. .	90
LXXVII. Cându lumea te lauda, ôre este precumu dicu ômenii, singuru pe tine te ispitesce; nici cu acésta se nu te mandresci.	92
LXXVIII. Tôte cérca si asculta; celle bune opresce, celle relle isgonesce	92
LXXIX. Nici cumu locu peccatului se nu dai : caci peccatulu câtu de mica pricina aflându, mari reutâti a lucra pôte.	93
LXXX. Poftete lumesci, adeca peccatele, vietî'a scurtédia. .	94
LXXXI. Trei lucruri pomenesce : mórtea, învierea si drépt'a ce va se fia giudecata	94
LXXXII. De vei trai pene la 100 de anni, pôte vreme de pocaa- nia se affi; dar de nu vei pene la 100 de minute a- giunge, éta pururea grijitu si pocaitu a fi ti se cade.	95
LXXXIII. Drépta socotéla vietii talle pune	96
LXXXIV. Dillele anniloru, totu de 70 de anni iea; câtu de pu- tere, 80 : cei mai multi, bóla nevindecata. . . .	96

CARTEA II.

	<u>Pag.</u>
I. Lumea de cine-i facuta a sci ti se cade	105
II. Lumea de Dumnedieu a fi crede	106
III. Lumea trecatore a fi se scii	106
IV. Cu a lumii frumusetia ne te amagi	107
V. Lucrurile lumii ca pravulu inaintea vântului	108
VI. Pre Imperatii limbelor puternici vediendu, nn te mâhni.	108
VII. Lumesc'a norocire n'are fericire	108
VIII. Norocirea fora hotaru	108
IX. Bogatulu lumii, saracu si orbu	108
X. Pilda din vechimea Istoriei, iea	109
XI. Pilda de pe Alexandru marele	109
XII. Dupe mörte numele nu in reutâti ci in bunatâti vestitu se remâia	110
XIII. Nume vestitu cu facerea de reu nu vei agonisi	110
XIV. Frumseti'a lumii inim'a ta nu poftésca	111
XV. Dragostea frumsetieloru multe stricatiuni aduce	111
XVI. Vreunu bine de la lume nu vei agonisi	111
XVII. In lume vre ua intielleptiune nu vei afla	111
XVIII. In lume bunatate si odihna nu vei nimeri	112
XIX. Lumea, spre binele, iara nu spre reulu omului Dumne- dieu o facusse	112
XX. Lumea-dupe peccatu in rea s'au prefacutu.	112
XXI. Spre a peccatului deslegare noulu Adamu, adeca Chris- tosu, a veni au trebuitu.	113
XXII. Venirea lui Christosu si a peccatului deslegare 'nainte prin proroci dissa ; iara viindu ellu, imperati'a sa ne daruesce	113

	<u>Pag.</u>
XXIII. Pre Dumnedieu dupe faptele salle cunósce	114
XXIV. Cu darurile ce ti s'au datu, spre bine iara nu spre reu se te slujesci	115
XXV. Spre poftete lumii orbu, mutu si surdu te fă.	116
XXVI. Cea de apoi socotesce	117
XXVII. Avuti'a multoru reutàti pricina	117
XXVIII. Avuti'a immultinduse, lacomi'a cresce ; din lacomia za- visti'a se nasce	117
XXIX. Zavisti'a pe frati omóra	117
XXX. Lacomulu toti a fi saraci poftesce	117
XXXI. Neagiungându-i tiarine sate poftesce, iara mandrulu numai ellu omu, iar altii dobitóce a fi socotesce	117
XXXII. Bogatulu scaunulu cellu mai de susu cérca	118
XXXIII. Bogatulu mândru, Dumnedieu neprietenu lui	118
XXXIV. Si cu bogatia si cu raiu a fi nevoesce ; nime a doi domni a slujbi nu póte	118
XXXV. De esci intielleptu, in trei vremi te cumpenesce	119
XXXVI. Mórtea sosindu, avuti'a ce folosesce ?	120
XXXVII. Gollu ai essitu din pântecele maicei, gollu te vei in- tórce in tierna.	120
XXXVIII. Allu tuturoru sversitulu unulu, adeca mórtea	120
XXXIX. Nesocótinti'a patima aduce	121
XL. Dumnedieu schimba si muta imperatiile	122
XLI. Lumea agonisindu, in mare primejdia spre a sufletulu perdere esci	122
XLII. Ca unii ce, imperati si bogati fiind imperati'a ceriu- lui au agonisitu, nu te semeti	123
XLIII. Lumea pre multi in multe bunatàti intemeiati fiindu, la mari nebunii i-au intorsu	124
XLIV. Pre multi audindu cà cu avuti'a raiulu mosia au cum- peratu, cu acést'a pricina avuti'a nu iubi, caci cel- loru mai multi iadulu le-au castigatu	125
XLV. Adaugându-ti-se avutiile, inima se nu ti se impetrésca.	126
XLVI. Lumea, temnitia ; si pentru ce se se iubésca ?	127
XLVII. Desfrenat'a voia sufletulu spre mórte rapesce	128
XLVIII. In lume fericire nu este, nici humanulu fericitu	128
XLIX. Fericitu carele cu lumea nu s'au amestecatu	128
L. Dreptulu nu se va clati, de ori ce i s'ar tâmpla.	129
LI. De lume lepadândute, titulu fericirii vei agonisi	129

	<u>pag.</u>
LII. Cu poftele lumesci deprindiându-te, Dumnedieescile porunci grele iti voru pare:	130
LIII. Adeverat'a cotra Dumnedieu dragoste ori ce poftesce i se daruesce	131
LIV. Omulu imperatu peste tôte lucrurile lumii, ânse tôte in chipu de zalogu îi suntū date	133
LV. Dulceti'a lumii, otrava sufletului	135
LVI. Cu lumea precumu vreuadaata adeveratu prietesiugu vei lega nu gândi.	135
LVII. Lumea, maic'a reutâtilor si gazda talhariloru este. .	135
LVIII. Lumea de câtu talharii mai rea; caci talharii trupulu iara lumea sufletulu uccide.	136
LIX. Poftele lumesci ca sirenele pe omu adormindu illu in- néca.	137
LX. Tôte indemnările fiiloru vécului acestuia desierte si vrednice de rîsu	137
LXI. Vai acelui-a carele ceva de câtu Dumnedieu mai bunu a afla cêrca	138
LXII. Omulu in voia lui lassatu, carele mai susu se va sui mai cu grea cadiatura va cadea	139
LXIII. Vêrst'a si norocirea lumii, ca rôt'a cându se invertesce.	140
LXIV. Nu intr'acestu-a vécu, ci in cellu viitoru, viéti'a a ti se prelungi silesce	141
LXV. Viéti'a vecinica svêrsitu n'are; nici din betrânu teneru ci din peccatosu dreptu a te face nevoiesce	141
LXVI. Prin Christosu a dou'a ôra ne-am nascutu	142
LXVII. Nadejdea credinciosului in zadaru nu este	143
LXVIII. Spurcatele pofte immultindu-se, pêne mai pre urma in prepastia oceaniei te lêpada	144
LXIX. Dreptulu in veci nu va muri	144
LXX. Cu intrêga credintia celle ceresci cersindu, impreuna si celle pamentesci ti se vor da	146
LXXI. Nu robu, ci stapânu lumii dumnedieu te-au lassatu; pentru acést'a, tu pe dêns'a, iara nu ea pe tine se stapânésca.	146
LXXII. Dumnedieu grijea peccatosilor avêndu, cu câtu mai vêrtosu a celloru drepti va avea	148
LXXIII. Nu celloru lenesi, ci celloru ostenitori Dumnedieu da- rurile salle dà.	148

	<u>Pag.</u>
LXXIV. Câte fortune in lume suntu, tôte omului a le trage fi este	149
LXXV. Cunoscatoriului omu, lumea acést'a munca si iadu fi este	150
LXXVI. Impotriva lumii, adeca a diavolului, vitejesce de vei sta, birui-vei	152
LXXVII. Trupulu lumii, iara sufletulu ceriului se potrivește .	153
LXXVIII. Cându lumea te lauda, ôre este precumu dicu ômenii? singuru pre tine te ispitesce nici cu acést'a se te mandresci	158
LXXIX. Tôte cërca si asculta ; celle bune opresce ; celle nelle izgonesce, ca celle bune, adeca ceresci, din celle nelle adeca pamintesci, mare deosébire au	159
LXXX. Nici cumu locu peccatului se nu dai ; càci peccatulu cátu pricina aflându, mari reutàti a lucra pôte . .	160
LXXXI. Poftete lumesci, adeca peccatele, viéti'a scurtédia. .	160
LXXXII. Trei lucruri pururea pomenesce : mórtea, iuvierea, si drépt'a ce va se fia giudecata.	161
LXXXIII. De vei trai pêne la ua suta de anni, pôte vreme de po- canie se afi ; dara de nu vei pêne la ua suta de mi- nute agiunge? eata pururea grijitu, pocaitu, a fi ti se cade	162
LXXXIV. Drépta socotéla vietii talle pune	163
LXXXV. Dillele anniloru totu 70, iara câtu de in putere 80; ce e mai multu, bóla nevindecata	163
Pentru celle siepte a vietii omenesci vârste, si viéti'a omului ca póm'a	169
Pentru lumescile a omului de pedépsa tâmplări, carele pentre a vietii acestei-a vârste se tâmpla	170

~~~~~

NOTA. Cetesce pêne in svêrsitu, cà vei afla multa dulcétia, pentru cumpenirea vietii, si mai vertosu la sversitulu Càrtii adou'a, pentru 7 vèrsie; si *Vietia omului ca póm'a*; si pentru *lumescile tamplări de pedépsa*, printre 7 vèrste; ce se tâmpla, cauta LXXXVII LXXXVIII LXXIX, pena in svêrsitu.

Asijderea in Cartea II, printre glave, suntu și alte pricini insemnate pe margine, ce nici acelle se nu le treci, cà fôrte suntu de folosu.

~~~~~

CARTEA III.

	<u>Pag.</u>
Predoslovie	182
I. Cunósce-te pre tine	184
II. Cunósce pre Dumnedieu	186
III. Iubesce pre Dumnedieu facatorulu de bine	188
IV. Cunosce a lumii acestei-a desiertare	189
V. Noa mosia ceriulu. Din tóte sufletulu la Dumnedieu se aibi	191
VI. Cunósce frumós'a intielleptiune, adeca fapt'a buna	192
VII. A intielleptiunii, sau a bunatătii poma sau roda	193
VIII. Dumnedieu dreptiloru, curatiloru, le are de grije	194
IX. A intielleptiunii, a bunatătii, resplatirea cea pre de susu prea fericita viétia vecinica este	195
X. Peccatele, spurcate si grozave	197
XI. A bunatătii sau a intielleptiunii greutate se redica, iar a peccatului spurcatiune remane.	198
XII. A peccatului grozavia sau stricatiune la altii este de cautatu, adeca de la altii pilda se iai	198
XIII. A peccatului relle faceri, rellele aduce ceamai de apoi.	199
XIV. Reu'a sciintia a ascunsului inimei pre omu proboze- sce intr'aretare	199
XV. Scurtimea viétii acestei-a de pomenitu, si pomenita multu folosesce	201
XVI. Mórtea apropiatore si netrecatore	203
XVII. In tóte faptele talle adu-ti aminte de celle mai pre urma si in veci nu-i gresi	204
XVIII. Se nu te clatesci din credintia pentru scurt'a norocire a necuratiloru.	205
XIX. Se nu te turburi de asuprelele dreptiloru	205

	Pag.
XX. Fara curatienia, nime fericitu	206
XXI. Pildele bunatàtiloru de la altii allege.	207
XXII. Pildele de sfinti.	208
XXIII. Pilde de la limbi, sau de la pagâni	208
XXIV. Pilda a lui Christosu, si a lui urmare.	209
XXV. A lui Dumnedieu porunci nu dice ca suntu in neputin- tia cu paza.	209
XXVI. Pildele nu a celloru ce gresiescu se te amagésca, ci celle a celloru drepti cu inim'a suntu de urmatu	211
XXVII. Cu nadejdea a milei lui Dumnedieu nu este de gresitu.	211
XXVIII. Regele multu folositóre	212
XXIX. Agonisirea sau averea duhului sfântu, de pazitu	213
XXX. A angeriloru presentia, adeca totudeauna impreuna fiintia, de poftitu.	213
XXXI. Privirea lui Dumnedieu este de cinstitu	214
XXXII. Privirea omului cinstitu, adeca imbunatatimatu, folo- sitóre	214
XXXIII. Insotirea ómeniloru curati, sau drepti, de urmatu.	215
XXXIV. De la adunarea nealesiloru, de fugitu.	215
XXXV. De pricinele peccatului te padiesce si fugi	215
XXXVI. Lenea de lepadatu	216
XXXVII. De somnulu lungu âncã te parasesce	217
XXXVIII. Sfant'a scriptura, de cititu	217
XXXIX. Alalti scriitori âncã de cititu prelesne este si folosesc XL. Invetiatur'a, a slavii lui Dumnedieu	218
XL. Scandalu. sau pricazu, celloru de aproape se nu se faca	219
XLII. Multimea peccatosiloru de nebagatu in sema	219
LXIII. De la reutatea care mai giosu te trage, de la aceea mai tare te dà indreptu	220
LXIV. De celle mai placute càrnii, este de feritu	220
LXV. Si celle mai placute, nu totu deauna de facutu, ma- caru de nu si strica ceva	221
LXVI. Peccatele celle mitiutelle, nu mici se se socotésca.	222
LXVII. La spiti'a cea mai de susu a bunatàtii, nepristano si- lesce.	223
LXVIII. Port'a larga sau lata de feritu; iara angusta seu strâmta de intratu este.	223
XLIX. In tóte dillele adaoge ceva spre folosulu sufletului	224
L. Se nu fii ipocritis, adeca fatiarnicu.	224

	<u>Pag.</u>
LI. Nu cauta celle ce sunt inapoi; celle ce-su inainte . . .	225
LII. In bunatătile sufletesci, macaru cà trupesce greu ti se va para, rabda si multu te zabavesce . . .	225
LIII. Pricin'a a buneloru lucruri, de apucatu . . .	226
LIV. Incepatur'a gânduriloru spre peccatu, de parasitu . . .	226
LV. Intru acêsta viétia ca intr'unu resboiu se fii pazitu . . .	227
LVI. De a diavolului mestesiuguri, de pazitu . . .	227
LVII. Mórtea lui Iisusu Christosu, de pomenitu . . .	228
LVIII. A crestinului nume nu fora lucru se fia . . .	229
LIX. De vreme ce de Christosu chiematu esci, vrednicesce vietiuesce . . .	230
LX. Blandetiele de urmatu, mandri'a de lepadatu . . .	230
LXI. Probozirea, macaru si spre napaste, de suferitu este . . .	231
LXII. Gresiél'a se nu o ascundi de cei ce te dojenescu . . .	231
LXIII. De la prieteni poftesce invetiatura. . .	231
LXIV. Paccatele Marturisesce. . .	232
LXV. A neprieteniloru defaimări in bine ti le întórce. . .	232
LXVI. De lingusiturile si ceica ce graiescu precumu iti place fórte se te pazesci . . .	233
LXVII. Pentru voi'a unui omu se nu faci altui-a reu . . .	233
LXVIII. Pre mâine asiedia celle bune a face de celle relle a te feri. . .	233
LXIX. Sér'a iti ia sém'a ce ai de lucru peste di. . .	234
LXX. Dupe cadiatura mai pazitu se fii, ca se nu cadi iarasi . . .	235
LXXI. Cauta pe semne: ore mai sporesci spre bunatate au ba? . . .	235
LXXII. Pentru peccate singuru tie iti arunca glóba grea . . .	236
LXXIII. Prin postire trupulu iti curatiesce . . .	236
LXXIV. Laudele ómeniloru nu le prea crede . . .	237
LXXV. Omenii drepti si buni cându te defaima crede . . .	227
LXXVI. Nume si veste buna a-ti scóte, nu te lenevi . . .	237
LXXVII. Din cuvinte bune se se faca fapte bune . . .	238
Alle Stoiciloru porunci diece . . .	240
A altui'a invetiatura. . .	242

Cinstitulu meu cetitoriu si de sufletésca ostenintia iubitoriu ! intrându cu osirdia la citani'a acestei noue si minunate cărți, care acmù antaiu prea luminatulu si blagocestivulu Domnu, Ioanu Dimitrie Constantinu Voevoda , nu numai cătu au ostenitu de o au de isnôva alcatuitu si o au cu totu feliulu de frumseti impodobitu, ci pentru mai multu folosulu pravoslavniciloru si pentru vecinic'a pomenirea Mariei Salle, chetutu'au de o au tiparitu si tuturoru in daru o au harazitu. Si noi, ostenitorii mestersiugului Tipografiei, poftimu si ne rugâmu ; aflându bogate gresieli in cuvinte si in slove, carele, au din socotéla , au din nesciintia, se vor fi facutu, cu blandetie indireptându , érta-ne pentru cellu-a ce de 70, câte 7 ori ne-au poruncitu ca se ertâmu gresielele ; că de vomu erta, erta-ne-se-va, mai vertosu sciindu că toti ua fiintiă putinciôsa si spre cadere prelesne lunecatôre purtâmu ; iara cea deseversitu negresire numai singuru lui Dumnedieu s'au datu, a cărui-a lumina se fia cu toti cu noi pururea ! Aminu !

Ai tipografiei ostenitori si de totu binele-ti rugatori, Athanasie si Dionisie, cu ucenicii, poftimu rugatiune.

GLOSSARIU

DE

CUVINTELE VECHE CARE NU MAI SUNT IN USU SI DE ACELE
CE AU INTERESU FILOLOGICU.

A

Aciuat, (part. v, aciua). ΤΗΗ ΑΥΣΑΤΗ, ἐστερεώθης = *adapostitu*. — «Sub nadejdea cea fora smintéla suppuindu-te te-ai aciuat. » p. 157, II, 77. — «Si in linistea sufletescului liman *aciuat* se fia. » III, p. 181.

Aciuare, (s. f.) ΑΥΣΑΡΕ, καταφυγή, = *adapostu*, *locu de salvare*. — «Nici ua *aciuaire*, sau sub pamêntu fugire voru avea. » III, 14, p. 200.

Acum, (adv), ΑΚΜΣ, τῶρα, = *acumu*, *acuma*.

Acson, (s. m.) ΑΚΣΟΗ, ἄξῳνι, = acs'a sau ossi'a globului terestru. — «Care acson se chiama. » (Carte de inchineciune).

Adeveratiunea, (s. f.) ΑΔΕΒΖΡΖΥΗΝΑ, φιλαλήθεια, = *iubirea de adeveru*. — «*adeveratiunea* si nici de cumu a minti de la Epaminonda. » III, 23.

Adeveratu, (part.) ΑΔΕΒΖΡΑΤΗ, ἐέβαιος, = *incredintiatu*, *asiguratu*. — «precumu nadejdea ta in zadaru se fia, *adeveratu* se fii ». I, 67. — «anse adeveratu se scii si *adeveratu* se fii. » II, 64.

Adetiuri, (s.) ΑΔΕΤΥΟΗ, γνώμαις = *datine traditionali*. — «agonisitele salle obicei si *adetiuri*. » III. 1.

- Adulmecare**, (s. f.) αδσμεκαρά, ὀσμή, = *simtiulu mirosului la câni*. — « si câinii cu *adulmecarea* hran'a isi anisescu » I, 72.
- Aieve**, (adj.) ααβε, φανερά, = *reale, vediutu*. — « Prin a visului parere fiindu, aieve si adeveratu li se pare. » II. 60.
- Alalte**, (pr.) αααατε, τά ἄλλα, = *celle-lalte*. — « câci alle lui numai remânu, iara *alalte* tôte trece-voru ca umbra. » II, 40. — « *alalte* mari minuni. » II, 53.
- Alesinesce**, (v.) αλεσισασιε, ἐνεδρεύει, — *pandesce* cu intențiune ostile. — « pre saracu se lu apuce *alesiuesce*. » II. 75.
- Alintatura**, (s. f.) αληντзтвз, ὀρεξις, = *desmierdare, resfatiare*. — « in spurcate si fora zabala desfrenate *alintaturile* tale. » I, 70.
- Ascunsulu inimei**, (s.) ασκσнсαλ инимѣи, συνείδησις, = *consciinti'a*. « a ascunsului inimii sciintia. » III, 182.
- Archetypu**, (s. m.) αρχετιπσ, ἀρχέτυπον, = *inceputu de esemplu, modelu*. — « de câtu tôte mai cinstita pilda si *archetypu* pre pamêntu. » III, 24.
- Armaria**, (s. f.) αρμαρίε, ἄρματοθόκη = *arsenalu*, *locu de pastratu arme*. — « care de la ceresc'a *armaria* este luatu. » III. 56.
- Atipi**, (v.) ατιпи, ἀποκοιμοῦμαι = *a se cuprinde de somnu, a dormita*. — « glasulu sireneloru audindu, se se *atipésca*. » 1, 58.
- Atipindu-se**, (part.) ατιпиндσз, ἀποκαρώνοντας, = *cuprindiéndu-se de somnu*. — « Cu densele ingurluitu *atipindu-se* illu adormu » II, 59.

B

- Bâha** (v.) βαχα ?.... « carele a tagadui si *bâha* a prinde nu vei putea. » II. 157.
- Bezcisnicia**, (s. f.) безчисничѣ, ἀναποδιά, = *miseria*, *tica-*

losia.—«câte *nevoi*, câte *bezcinicii*, si câte *blestematii*.»

I. 73.

Bezsrébârnicu-i, (adj.) БЕЗСРЕБРНИЧІИ, ἀνάργυροι, = *fora de argintu*.—«*Bezsrâbarnicii*, Panteleimonu, Cosma...»

II. 53.

Bisiugitu-i (adj.) БИШУГНУТЬ, γεμάτος, = *indestulatu, plinu, avându de tôte*.—«suntu fericiți si in tôte *bisiugiti*,» I. 47.

Blagodarenia, (s. f.) БЛАГОДАРЕНІЕ, εὐχαρίστησις, = *adoratiune, bine-cuventare*.—«*boziloru sei multiamita si blagodarenie a face obiciuiti era*.» (Carte de inchinatiune).

Blagorodnicu-a, (adj.) БЛАГОРОДНИКЪ, εὐγενής, = *nobile, bunu*.—«pre cellu *blagorodnicu* sufletu» — «*blagorodniculu* sufletu, nici a face, nici a pati strambatate pôte. II. 46.

Blojoresci, (v.) БЛОЖОРЩИИ, ψευδολογεῖς, = *minti, latrî, spuî neadeveru*.—«Multu me mîeru de ce ruledi si de ce *blojoresci*.» I. 51. — «pentru a pecatelorû inveluire *blojoresci*.» (III. 25).

Blojoritura, (s. f.) БЛОЖОРИТЪРЪ, μάταια γαυγίσματα, = *latraturi, barfele*.—«despre mincinósele alle lumei *blojorituri* au trasu.» II, p. 178.

Bogazu, (s. n.) БОГАЗЪ, μπογάζι, = *stramtóre* prin care trece ua mare in alta; cuventu turcescu. — «podulu cellu ce preste mare facusse la *bogazulu* de la Chersonisos.» I. 26.

Bóghe, (s. f.) БОГАЕ, μποῦφα, = *bufnitia*. — «selasie *bóghelor*.» I. 41.

Bogootiul, (s. m.) БОГОУТЦА, θεοπάτωρ, = *tata de dieu*. — «*bogootiulu* Davidu bine cumu se cade, frumosu, in-tieptiesce si-au allessu.» p. 42.

Bozu-i, (s. m.) БОЖИ, θεοί, = *diei păganesci*. — «pentru trei lucruri *boziloru sei multiumita*.» p. 38. — «capiste *boziloru* de mâni de omu facuti.» C. I. 44.

Brudatecu, (s. m.) БРДАТЕКЪ, μωρός, = *nerodu, nesocotitu, prostu*.—«mai vertosu, o brudatecule! prin a mea pricina...» I. 54.

- Brudescu**, (v.) ερσδεσκῆ, ματαιολογοῦν, = *vorbescu in desiertu, bârfescu*. — «cumu brudescu papistasii.» I. 74.
- Brudioru-i**, (adj.) ερσδιωρη, νεούτζικος, = *tinerellu, gingasiiu*. — «Si molcelusi'a acelloru *brudiori* cuconasi carni-cea.» I. 84.
- Buiguesei**, (v.) κρηγεση, παραλαεῖς, = *vorbesci peste câmpi, bâiguesci*. — «si dupe cumu buiguesci.» I. 73.

C

- Câci**, (conj.) κχι, *pentru ce, cumu, ce, de ce?* »
- Capiste**, (s. f.) καπιτε γαός, = *templu, besserica*. — «*capiste* lui Hamos, idolulu lui Moavu, au ziditu.» II, 43.
- Cassasii-i**, (s. m.) κκαση, ὁ ἐν τῷ ὀίκῳ, = *casnicu, familiaru, amicu allu casei*. — «Neprietenii omului *cassasii* sei.» II, 57.
- Catarigia**, (s. f.) κκττριψια, νεότης, = *junetia, pubertate*. — «vêrstele suntu aceste : prunci'a, copillari'a, *catarigi'a*, voinici'a, barbati'a, caruntetiele si betrenetiele.» «dupe limb'a latinésca acést'a *pubertas* se chiama, adeca *puber* se chiama perii carii antâiu la mustétia si la barba resaru.» I. 84.
- Catarigu**, (s. m.) κκττριγ, νέος, = *june in etatea pubertatii*. — «vêrst'a catarigului, totu în tôte cu a copillului se potrivece pene la 17 anni.» I, 84.
- Catinelusiu**, (adv.) κκτινηλση, κατ'ὀλίγον, = *câte pucinu, incetisioru*. — «nu numai celle mari a undeloru mării valuri, carele peste usne se vêrsa, ci si pre *catinelusiu* mai adessu ce pica, pe corabia a inneca potu» III, 46.
- Catintia**, (s. fem.) κκτινηζ, ποσότης, = *cuantitate, distantia*. — «tint'a a medi-locirei *catintiei* ceriului.» (Carte de inchinaciune.) — «ori câte in a *catintiei* ceriului cuprindere

se cuprinde.» (id.)—«totu ua *catintia* a mesurei intr'a-mandoue părțile vei afla.» III, 5.

Catusia-e (s. f.) *κατῳε*, ἐνχειροπέδαις, = catene cu cari se lega mânele. — «a lega imperatii iloru in obedi, si boerii lui in *catusie de fieru*.» II, 38.

Ceintia (s. f.) *κενιτζ*, ποιότης, = *cualitate*. — «a loru isvodu si incepatura, firea si *ceintia*, puterile si slujirea.» III, 5.

Centrulu, (s. m.) *κεντρῶν*, κέντρον, = centru. — «intre aceste 2 stelle centrulu, adeca tint'a.» (Carte de inchinaciune.)

Chipesiu, (adj.) *κιπεσῷ*, φαυτακτικόν, = *aratosu*, cu *infacisiare frumôsa*. — «asemine unoru pôme carele pe din afara aratose si *chipesie* se arata» II, 169.

Chitéla-e (s. f.) *κητίαζ*, μελέτη, = *reflectiune*, *conceptiune*, *inventiune*, cugetare. — «intregu la *chitéla* zugravu.» I, 62.

Cii, (adv.) *ῥῆν*, ἐδῶ, = *aci*, *aice*. — «de abia *cii* si colea. II, 54.

Cinia (s. f.) *κινῖε*, ὄργανον, = *instrumentu*. — «nici focu, nici fieru, nici toiagu, nici alta ceva de pedépsa *cinia* in séma nu bagara.» II, 51.

Cinstesiu-ie, (adj. m.) *κινστεσῷ-ε*, ἄξιον διὰ τιμῆς, = *onorable*, *respectabile*. — «carele cinstesie si de laude vrednice a fi descopere si invétia.» (Cotra cetitoriu.)—«ci bine si *cinstesiu* este de vietuiutu.» III, p. 182.

Circumstantie, (s. f.) *κυρκσμστανῑνλε*, περιστατικά, = *imprejurari*. — «Asia dara tote *circumstantiele*, adeca *imprejuru stàrile* alle lumii sunt.» II. 54. — «privesce tote *circumstantiele*, sau *imprejiuru stàrile melle*.» I, 53.

Cirta-e (s. f.) *κῑρτζ*, μερικόν, = a *patr'a parte* dintr'ua intindere de locu. — «Nici a mii'a parte dintr'ua *cirta* a intielleptiunii omului.» I, 42.

D. Hasdeu, in transriptiunea sa, acestu cuvèntu 'lu subliniédia ca neintiellèssu; dar in Moldov'a este fòrte populariu si usitatu la mesuratòrea pamèntului, ca a patr'a parte dintr'ua falce.

- Ciudesse**, (s. f.) *κιοδεσε, τεράστια*, = *miracole*. — «alalte cu densulu lucrute *ciudesse*.» II, 53.
- Conetiu**, (s. m.) *κοηεμ, τέλος*, = *fine, capetu*, — «*Conetiulu* cârtii antâia». —
- Contenire**, (s. f.) *κοτηνημ, ἐγκρατία*, = *abstinentia, cum-petare, contenentia*. — «spre a tuturoru lucruriloru *contenirea* nu-ti va folosi.» III, 15. — «*contenirile* si *parasirile* de la Belliروفontes.» III, 23.
- Cuconia**, (s. f.) *κσκονίε, παιδιότης*, = *copillaria, pruncia*. — «si la tiànchiulu cellu ce din a loru *cuconia* silià se agiunga.» I, 50.
- Cumbea**, (turcescu.) *κσμκα, θόλος, κουμπέ*, = *bolta*. — «pre v'unu rotundu scipu, sau in verfulu acellui rotundu scipu sau *cumbea*.» I, 78.
- Curatia** (s. f.) *κσρζυία, σωφροσύνη*, = *castitate, pudicitate*. — «cu totii impreuna in *curatia* àmbila.» II, 53. — «de vreme ce Dumnedieu te-au nu la *necuratia*, ci la *curatia* si la sfintienia chiamatu.» III, 59.
- Curbanu** (s. m.) *κσρεανη, ὀλοκάρπωμα*, = ?
«si ca jertfitulu *curbanu* au luat pre dènsii.» II, 75.
- Custu**, (s. m.) *κσρετ, ζωή, ζήσιμον*, = *traiu, viétia, durata de vietia*. — «ce feliu de *custu* va se? *custe*?» I, 51. — «*custulu* vietii talle se fia de 100 de anni.» I, 81. — «càci si-au amplutu *custulu* vietii salle. . . intr'aceste dara 7 pàrti a *custului*. . . vediusi vietia si *custulu* omului in lume câta vreme este » I, 84.
- Cuviosiesce** (ad.) *κσβιοσιμμε, θαυμασίως*, = *minunatu, cu modu cuviosu*. — «de care lucru *cuviosiesce* s-tulu Augustinu adeveresce » II, 61.

D

Deafirea, (adj.) *ααφηρεα, ἐπιτῆδειος*, = *indemanatecu*, in-

telligente. — «nici tu vei fi mai *deafirea* si mai harnicu de câtu alalti». — «si tu mai *deafirea* si mai harnicu de câtu câtiva.» I, 63.

Deciea, (ad.) ΔΕΨΙΑ, ἀπέχει, = *de aci 'nainte.* — «Iara *deciea* daca vei se socotesci.» I, 81. — «ca *deciea* vre unu folosu si pocaintia.» II, 68. — «Si *deciea* mörte nu va fi ; nici plângere, nici vaiete, nici durere nu va fi *deciea.*» II, p. 179.

Desputatii, (s. f.) ΔΕΣΠΟΤΑΪΝ, μάλωμα, = *disputa, cërta.* — «cu tine de cându me galcevescu si *desputatii* facu.» I, 75.

Devestevcia (s. f.) ΔΕΒΕΣΤΕΒΪΕ, σωφροσύνη, = *castitate, puritate.* — «pre Iosifu in *devestevcia* si in curatia.» III, 22.

Dodaiele, (s. f.) ΔΟΔΑΪΕ, ἐνδόχλησις, = *superare, necazu.* — «de nu se va griji de ispite si de *dodaele* care impregiurulu seu are.» I, 76.

Dodaitu, (part. verbului *dodai*). ΔΟΔΑΪΤΗ, ἔδλαψε, = *vata-matu, suparatu, necajitu.* — «muscându-lu vipere, cevasi macar nu l'au *dodaitu.*» II, 53.

Dossada, (s. m.) ΔΟСАΔΑ, ὕβρις, = *injuria, insulta.* — «acellu de bunu nêmu *dossad'a* a suferi nu pôte.» II, 46. — «in munca se se hranêscă si spre *dossada* se se nasca.» II, 70.

Ducsu, (s. m.) ΔΗΚΕΣΛΗ, ἡγεμῶν, = *duce, capu.* — «Is. Chr. *ducsubu* credintii nôstre.» III, 24.

Duhnicescu-a, (adj.) ΔΥΧΗΝΗΕΣΚΗ-Α, πνευματικός, = *spirituale.* — «acea *duhnicêsca*, adeca sufletêsca este beutura.» (cotra cetitoriu). — «care Dumnedieu substare *duhnicesca* si prea deseversitu este.» III, 2. — «trupu *duhnicescu*, tare, — nestricaciosu » III, 9.

Durori (s. f.) ΔΥΡΟΡΙ, πόνος, = *dureri, suferintie.* — «lighi-ôele care pe pântece se tragu sunt a altoru *durori* patimiri.» I, 76. — «la tôte feliurile de *durori* si de patimiri suntu ingreuiati.» I, 84.

Dvoresce, (v.) δβορξιμε, ἀκολουθεῖ=—«cea slava dupe bunatate dvoresce.» III, 76.

F

Fagada, (s. f.) φαγαδ, ὑπόσχεσις, = *promissiune, fagaduintia*. — «adeverat'a a Domnului fagada.» I, 68. — «incredintiarea pentru dumnedieescile fagade se nu se smin-tésca.» III, 9.

Faramusia-e, (s. f.) φαρμωσιω, ἀπομονάρι, = *faramatura, frimitura, faramitia*. — «din remasitiiele *faramusi*elor melle se se hranesca» — «si cânii se hranescu din *faramusiur*ile pâinii melle.» I, 72.

Félega, (s. f.) φαλεγα, παλαιόν, = *sdréntia*, bucata de pânza vechia. — «se scii că numai cu ua *félega* de pânza inveli-ti.» I, 38.

Feredu, (s. m.) φερεδες, λουτρόν, = *baia*; cuventu usitatu in Romani'a de susu, in genere. — «ar intrain caldura si in *feredu*.» I, 50.

Fericintia, (s. f.) φερικινιουζ, ὠφέλεια, = *folosintia*. — «Câte spre a sufletului *fericintia* suntu.» II, 52.

Fiete, (adj. gen.) φιετε νινε, καθείς, = *fia-cine, fiaste-cine*. — «si *fiete cine* pre ce căi va ambla, sema i se va lua.» — «unde *fiete* cui dupe a salle va resplati fapte.» II, 47.

Filu, (s. m.) φιλε, ἐλέφας, = *elefantu*. — «pe elefantu, sau precumu se dice pe *filu*, siórecele lu-omóra» II, 11.

Fora-ispravnicii, (s. f.) φαρз исправниѣи, ἀταξίαις, = *desordine, escesse de nebunii*. — «si de alle tineretieloru *fora-ispravnicii* te vei parasi.» II, 85.

G

Gazofilachia, (s. f.) γαζοφιλακίε, γαζοφυλακίον, = *thesauru*, locu de pastratu thesaure.—«doi bani numai in *gazofilachia* aruncându.» I. 43.

Ghisdavia, (s. f.) γιζδωνία, ἐπιδεξιότης, = *mandretia*, *frumusetia*, *lucru ce încânta*.—«*ghisdavi'a* lui inima ta se nu ravnindu poftésca.» (Cotra cetitoriu).

Ghizdavu-a, (adj.) γιζδανή, εὖμορφος, = *mândru*, *placutu*. la vedere.—«ca a mea *ghisdava* si frumoasa lumina se privesci.» I.—24. «faptele cuvântului seu asia de frumóse, asia de ghisdave, cu câtu elle mai frumosu, mai ghizdavu...» I. 25.

Giuruitu, (part.) γιουριτή, ἐτάχθησαν, = *promissu*, *destinatu*.—«cu acésta tocméla omului intru mostenire i-au *giuruitu*.» I. 21. Acestu cuvântu este usitatu la poporulu din Romani'a de susu.—«cu tóta inim'a tie me *giuruescu*, ὁπόσχομαι.» I. 77.

Gropnitia, (s. f.) γροπνιτζ, μνημα, = *mormentu*.—«si in *gropnitia* aruncati.»

H

Hartopu, (s. m.) χερτοπή, λαγγάδι, = *gaura*, *pestera*, *spe-lunca*.—«*hartópele* câmpuri ii face.» III. p. 182.

Paladui-escu, (v.) ἡλαδύεσσι, γλυτώνει, = *scapa*, *se salve dia*.—«fora poticala *haladuesce*.» I, 58.

Hilotu-i, (s. m.) χιλοῦσι, σκλάβοι, = *servii* seu *sclavii* Greciei antice. — «pre *hilotii* robi imbetându-i » III, 12.

Hiresiu-ia, (adj.) χηρεσιή-α, φυσικόν, = *naturale, propriu, conformu naturei, firescu*. — «omulu spre a lui D-dieu inchipuire facutu insemnedi'a *hiresi'a* sau firesc'a a omului alcatuire, si *hiresi'a* si firesca a mintii plinire.» I, 76. — «*hiresiu* allu nostru nimica avemu, fora numai pecatulu.» II, 37.

Hlujeru-e, (s. m.) χλαμπερε, καλαμιά, = *lujeru, cotorulu unei plante*. — «numai *hlujerele* Domnului a aduce se-ti fia voia.» III, 15.

Hultur-i, (s. m.) χλατсръ, αετός, = *vulturu*. In Moldov'a mai multu *hulturu* dice poporulu — «*hulturii* si alte passerii.» I, 41.

NB. In alte locurise dice *vulturu*: innoise-voru cu a «*vulturului* tineretiele lui . . . si voru lua penne ea *vulturii*.» II, 63.

I

Imaciune-i (s. f.) имачюне, ἀκαθαρσία, = *intinare, macula, murdaria*. — «suffletulu iti lamuresce si de *imaciunile* carele are illu curatiesce.» II, p. 173. — «spala *imaciunile* aceste si bólele aceste.» III, 10.

Ima-re, (v. p.) има, μολύνθησε, = *a se pata, a se macula, a se manji*. — «cinese va atinge de pecura, *ima-se-va* de ea.» II, 48. — «a lui Dumnedieu sfântu duhu de la Dumnedieu nu vei lua, de nu vei trupu necuratu si *imatu* purta.» III, 29. — «de vei pecur'a sau catranulu atinge, *ima-te-vei* de dënsulu.» III, 34.

Imbisiugi, (v.) ιμβισιυγισα, δίδοντας εμπορία, = *imbuiba, imbilsiuğa*. — «in tóte *imbisiugindute*» II 44.

Imblasnesci (v.) ιμβλαзνεши, παρηγοῶς, = *te consoli, te mângai*. — «se nu te singuru pe sine *imblasnesci*.» III, 26.

Imbunatatimatu, (adj.) ἈΜΕΣΗΝΤΖΙΜΑΤῆ, ἄξιος εὐλαβίας, = *onorabile, stimabile*. — «Privirea omului cinstitu, adăca *imbunatatimatu*, folositore.» III, 32. — «pre câtă vei cunosce că esci *imbunatatimatu*.» III, 60.

Implere-i, (s. f.) ἈΜΠΛΕΡΕ, πλήρωμα, = *continutu, cuprinsu*. — «marea si tôte *implerile* ei.» I. 42. — In alte locuri în locu de *impleri*, se dice *pliniri*.

Implatasiatu-i, (adj.) ἈΜΠΛΑΤΖΙΑΤῆ-Η, ἐν δεδυμένος θώρακας, = *imbracatu cu thorace, camésia de fieru, care in vechime se numia platosia*. — «ostasii cei puternici si *implatasiati*.» II, 39.

Imponcisiedia, (v.) ἈΜΠΟΝΧΙΑΣΑ. ἀντιτάσσεται. = *se opune*. — «câci domnulu mândrilor se *imponcisiedia*.» II, 33.

Impregiuru-stâri, (s. f.) ἈΜΠΡΕΪΟΡῆ-ΣΤΖΗ, περιστασεις, = *imprejurări, circumstantie*. — «Nici pentru celle *impregiuru-stârile* lumii se te nadejduesci.» II, 54.

Indestulitu, (adv.) ἈΝΔΕΣΤΛΗΤῆ, ἰκανῶς, = *cu indestulare, indestulatu*. — «de tóta beutur'a buna se *indestutitu* satura,» I, 52. — «si *indestuliti*, a fi li se pare.» (I, 60).

Index, (s. m.) ἸΝΔΕΚΣ, κατάλογος, = *indice*. — «faptele tote ca printr'unu *index*, adesa scara, intorcându-le.» III, 69.

Indivuri, ἈΝΔΙΒΕΡΗ ἈΝΚΗΠΕΡΗ ΔΕ ΑΜΧΜΕΛΕ, τὰς πολυπλόκους σου ἀπάτας.» ?... I. 58.

Informédia (V.) ἈΝΦΟΡΜΑΖῆ, κατασκευάσας, = *dă fiintia, infintiédia*. — «cellu-a ce *informédia* lumin'a» II, 35.

Infurmuindu, (part.) ἈΝΦΕΡΜΣΗΝΔῆ, χαράτωντας, = *descriându, copiându, dessemnându*. — «alle frumsetieloru pârți *infurmuindu* si alcatuindu.» III, 21.

Ingurluescu, (v.) CZ ἈΝΓΥΡΑΒΕΣΚῆ, συμπλέκονται, = *se innadescu, se impreuna, se léga*. — «cu tôte feliurile talle de slobozenii se *ingurluescu*.» I, 74.

Innoplemennicu, (s. m.) ἸΝΝΟΠΛΕΜΕΝΗΝΗΚῆ, ὅχι ἐτερόδοξος, = *nu eterodoxu, bine credinciosu*. — «caci nezlosovnicu,

innoplemennicu, ci pravoslavnicu crestinu.» (Carte de inchinatiune).

Insufletiatu, (part.) ΜΑΣΛΗΝΣΦΛΕΙΑΤΉ, ἐμψύχωσε, = *insufletitu*. — «suflându-mi cu duhulu seu m' au *insufletiatu*.» I, 70.

Intielleptiune, (s. f.) ΛΗΤΕΛΕΠΤΥΟΝΑ, ἀρετή, = *virtute*. — «cunósce frumos'a *intielleptiune*, adeca fapt'a buna.» III, 6. — «*intielleptiunii*, adeca bunătății, împotriva pusse reutatea si peccatulu.» III, 10.

Invescându, (part.) ΛΗΒΣΚΑΚΗΔΣ, ἐνδύνοοσα, = *imbracându*, *investindu*. — «trupulu *invescându* si imbracându-lu.» II, 58.

Invincire, (s. f.) ΛΗΒΗΝΗΥΡΕ, νίκη, = *invingere*, *infrângere*. — «puterile lui *invincire* nu avea.» I, 40.

Invinci, (v.) ΛΗΒΗΝΗΥ, ὑποτάτω, = *a invinge*, *a supune*. — «dragostea pe tote le *invince* si le biruesce.» I, 52. — «câci dragostea pe toate *invincindu* biruesce.» I, 84.

Invisu, (part.) ΛΣ ΛΗΒΗΣ, ἐξανάζησης, = *a inviatu* — «cine dintr'acei ce din mine au esitu, adeca din cei morti, s'au întorsu, adeca au *invisu*.» I, 67.

I proci (pr.) ΗΠΡΟΧΗ, καὶ τὰ λοιπά, = *si cellelalte*.

Isblani, (v.) ΛΠΙ ΗΣΒΛΗΝΕΣΙ, πικραίνεσαι, = *iti amaresci*. — «caci in multe gânduri si socotele dându-te iti *isblanesci* firea.» I, 35.

Iscusienia, (s. f.) ΗΝΣΚΣΗΝΙΕ, μεθοδία, = *tentatiune*, *ispita*. — «spre tota a diavolului *iscusienia*.» II, 51.

Isvoditoriu, (s. m.) ΗΣΒΟΔΗΤΟΡΙΟ, ἐφσρετής, = *inventatoriu*, *creatoriu*. — «a tuturoră vediutelu *isvoditoriu* si facatoriu. II, 54.

Ivodu-e, (s. n.) ΗΣΒΟΔΕ, ἀντίγραφον, = *prcba*, *inventiune*, *tabela*. — «aceste *isvóde* care tu mi le arăti.» C. I. 42.

Iuboste, (s. f.) ΗΚΟΣΤΕ, ἀκολασία, = *desfrenări abjecte*. «nu numai curvaritul si curv'ă, ci si *iubostele* si ziafeturile.» III, 66.

J

Jitnitia, (s. f.) житница. ἀμπάρι, = *magasinu, celariu, granariu*. — «si se voru amplea *jitnitiele* talle . » .

L

Langedire, (s. f.) λημεζιρε, μάρυνται, = *vestedire*. — «inceperea *langedirii* pómei a vietii omenesci.» II, p. 174.

Lantiuhu, (s. m.) ἄλυσος, λαντζχ, = *catena, lantiu*. — « Cu acellu de auru allu dragostei fratiesci legându-se si impletindu-se *lantiuhu*. » (C. de închinatiune.) — «au nu altii marea cu lantiuje — λαντζκε — de fieru au legatu? » I, 62.

Lavirintu, (s. m.) лабиринт, λαβίρινθος = *labirintu*. — «min-tea ca cumu mi-ar fi intratu in *lavirintulu* Critului. » I, 75. — « ca acesta a ta in *lavirint'a* Critului intrata minte. » I, 76.

Libovu, (s. m.) либовь, ὀρεξής, = *iubire*. — « vre ua dragoste sau vre unn *libovu* spre tine. » I, 76.

Lucraretiu, (s. m.) лскрзрецъ, ἐνεργίστερος, = *activu*. — «o-mulu pentru tóte mai chivernisitoriu si mai *lucraretiu*. » II, 70.

M

Macrocosmos, (s. m.) макрокозмосъ, μακροκοσμος, =

Microcosmos, (s. m.) микрокозмосъ, μικροκόσμος, = lume mare si lume mica.

- Magnisu** (s. m.) μαγνησα, μαγνήτης, = *magnetu*. — «pre-cumu pietrii *magnisului* nu este odihna.» III, 9.
- Mamea**, (s. f.) мамка, βοζάστρα, = *nutrice*, *doica*, sau cumu se dice in Rom. de susu *manca*. — «carele este a-celluia ce si-ar uri *mame'a*?» I, 55.
- Mâlcomu**, (ad.) μαλακομ, μέ ἡσυχίαν, = *linistitu*, *linu*. — «a ta socotêla *mâlcomu* tacêndu o ascultamu.» I, 82.
- Meschiu**, (s. m.) μεσχις, τζελίχι, = *ociellu*. — «pre auru foculu, pre fieru *meschiulu*, pre dobitocu boldulu iutiescu.» II, 74.
- Meseru-i**, (s. m.) μεσερη-и, ταλαίπωρος, = *miserabile*, *ser-manu*. — «ci mai vertosu *meseri* si flamândi» C. I. 60. — «cu a ta rea si proasta socotêla, saraci si *meseri* îi socotesci.» I. 61.
- Meserira**, (v. meseri) μεσερηρз, ἐπτώχευσα, = *ajunsera la miseria*. — «bogatii *meserira* si flamandira.» II, 61.
- Mitiutei**, (s. m.) митютеи, μικρά, = *fôrte mici*. — «prunci *mitiutei* îi numesce dicêndu. . . si le-ai descoperitu mitiuteiloru.» II. p. 165.
- Molcelusia-e**, (adj.) μολцелушиа, ἀπαλόν, = *fôrte moalle*. — «fragid'a si *molcelusia* a acelloru brudeori cuconasi carnicea.» I, 84.

N

- Nacélniccu**, (s. m.) начальникъ, προεστώς, = *capu*, *comandante*. — «cinci-dieci cu *nacélniculu* loru.» II, 53, — Cu vre-o 25, anni in urma se audia âncă acestu cuvêntu, introdussu de Russi in timpulu occupatiuniloru militare in Romani'a.
- Nafaca**, (s. f.) нафака, τροφή, = *nutriuentu*, *hrana*. — «in-chinatoriloru de focu, léfa, *nafaca*, le dai.» II, 72.

Naprasna, (adv.) *напрасна*, ἐξαίφνης, = *subitu*. — «ânse de *naprasna* si fora veste zugrumându-i.» II, 57.

Neamistuitu, (adj.) *неамиститъ*, ἀχόνευτος, = *nemistuitu*. — «trei dille *neamistuitu*» II, 53.

Necuratiesce, (adv.) *некурatiesce*, σφαλερῶς, = *in modu culpabile*. — «proni'a *necuratiesce* tagaduia.»

Nemolitu-i, (adj.) *немолитъ*, ἀδάμαστος, = *nedomolitu*, *nein-frenatu*, *nemuiatu*, *selbatecu*. — «cai sirepi si *nemoliti*.» I, 53.

Nepaciuire (s. f.) *непачиуре*, ἔχθρα, = *inimicitia*, *dusimania*. — «a tuturoru galceveloru si *nepaciuiriloru* grabnica stempărare» III. p. 181.

Neparasitu, (adv.) *непараситъ*, ἀκατάπαυστα, = *neintre-ruptu*, *deapururea*, *neincetatu*, *necontenitu*. — «de la mine *neparasitu* se se proslavesca.» I. 25. — «tuturoru *neparasitu* totu deauna te voiu marturisi.» I. 76.

Neprestano, (adv.) *непрестано* πάντοτε, = *totu deauna*, *in peîrmaientia*. — «in siueretele balauriloru si a sierpiloru *neprestano*.» C, I. 51.

E ciudatu că in Rom. de susu nu se mai aude acestu cuvântu, pre cându in suburbiile bucuresciloru se mai dice câte unu *napristanu*,

Nesemaluire, (s. f.) *несемзлuire*, ἀνοησία, = *necugetare*, *ne-rationare*, *nesocotintia*. — «*nesemaluirea* si ómeniloru negandirea.» III. p. 182.

Nesemaluitoriu, (s. m.) *несемзлитоριο*, ἀσυλλόγιστος, = *ne-rationabile*, *necugetatoriu*. — «ca altu ceva *nesemaluitoriu* si *nesimtitoriu* este.» I, 84.

Noslosovnicu, (s. m.) *несловожникъ*, ἔχι ἀλλόφυλος, = *nu de alta lege*. — «antâiu căci *noslosovnicu*» (Carte de in-chinatiune).

Norodosu-e, (adj.) *нородосъ-е*, πολυάνθρωπος, = *populatu*, *locuitu cu multi ómeni*. — «târgurile celle *norodose*» I, 53.

O

- Obialu**, (s. m.) ωβιάλυ, πάπλωμα, = *invelitoare de nópte, plapoma*. — «eu invelitu cu obialu, ellu in patru scanduri.» I, 84.
- Obedi**, (s. f.) ωβεδι, σίδερα, = *lantiuri, catene*, care se punu de mâni si de picióre. — «se bata marea cu toege si se o pune in obezi,» I, 26.
- Obsti-re**, (v). οβστη, κοινόν βίον ἔξῃς, = *a trai impreuna, a duce vietia comune*. — «nici cu dñsii se te obstesci.» II, 48. — «nu dóra ca tie se se obstésca,» I, 22.
- Oceanie** (s. f.) οκεανίε, *abisu, infernu, chaosu*. — «in acelle de trupu si de sufletu uccigatóre si omoritóre a oceaniei se te lege legaturi.» II, 68. — «se nu la oceania cademu.» III, 15.
- Ocina-e**, (s. f.) ωκίνη, κτήμα, = *proprietate*. — «Cu mosii si cu ocine te vei face.» I, 31.
- Osirdia**, (s. f.) οσρδιε, ἐπιμελεια, = *zelu, dorintia, poft'a mare*. — «de vreme ce ai osirdia a sci.» I, 37.

P

- Paceluitu**, (ad. m.) παχελυιτή, εἰρουεόοντας, = *impacatu*. — «ca *paceluiti*, bine invoiti, si dupe dumnedieescile porunci amendoi impreuna.» (Cotra cetitoriu).
- Pàpriste**, (s. f.) παρηριμέ, στάδιον, = *stadiu, distantia imaginara*. — «Nu cauta indereptu, adeca ca se vedi pène unde si pene la càta *pàpriste*, sau stadié sufletesca se fi mersu.» III, 51.
- Patrima**, (adj.) μη πατριμζ, δεινότερη, = *mai rea, mai cumplita*. — «Este rea a sufletului bóla, de càtu a trupului mai *patrima*.» III, 10. — «Si precumu cei de totu

- patrimi* de rei, asia si cei pucintelusiu rei.. » III, 46.
- Padejuri**, (s. n.) παδεψρι, ἀνάγκη, = *nevoi*. — «Au poti a-
ceste *padejuri* stându somnulu se te atipésca?» III, 51.
- Pilota**, (s. f.) πιλοτς, στρῶμα, — asternutu. — «eu afundatu
in *pilota*, ellu ingropatu in gropnitia.» I, 84.
- Piticu-i**, (s. m.) питикъ-и, ψάρκι, = *pesce micu, plevu-
sica*. — «Pescii mării, *piticii* peraeloru.» I, 53.
- Plasma**, (s. f.) πλάσμα, πλάσμα = *creatiune, creatura*. —
«Tu esci *plasm'a* si zidirea a vecinicului imperatu.»
I, 76.
- Plasmui** (v.) πλάσμι, πλάσω, = *a crea*. — «pene a nu te
plasmui, tie ti le-amu gatitu.» II, p. 177.
- Pobrodire**, (s. f.) ποροδιρε, κατηγορία, = *acusatiune, in-
fruntare, insulta*. — «nici de v'ua *pobrodire* faci'a i se
va galbeni.» III, 7.
- Pobrodi**, (v.) ποροδι, τόπτειν, = *a infrunta, a insulta, a mus-
tra*. — «cotra a inimei pravile illu *pobrodiesce*.» III, 14.
- Pocaania** (s. f.) ποκαανίε, μετανόησις, = *pocaintia*. — «pre-
cumu *pocaania* se fia de facutu.» II, 75.
- Poeticu**, (s. m.) ποητικῶς, ποιητής, = *poetu*. — «precumu
au cantatu *poeticulu*.» I, 21.
- Polusu**, (s. m.) πολυς, πῶλος, = *polu*. — «fara numai in
polusu, (polosu este sté'o'a, căreia ii dicu Moldovenii
fusulu).» III, 9.
- Pomazuitu** (part.) саз помззхитъ, ἐχρίσθη, = *s'a predesti-
natu, s'a unsu*. — «Davidu, micu intre frati, spre im-
peratia de la Samuilu Proroculu s'au *pomazuitu*.» II,
p. 167.
- Ponegretia**, (s. f.,) πονεγρετς, μαυράδα, = *de culóre négra*.
— «din frumsetia in grozavia si *ponegretia*.» I, 10,
— «lumin'a ta *ponegretia*» I. 25.
- Pastanévania**, (s. f.) ποстановаиѣ, ὑπόστασις, = *substantia*. —
«Intellectiunea este substantia, adeca *postanovania*,»
III, P.
- Posvolenia**, (s. f.,) ποσβοληиѣ, ἐξουσία, = *autoritate, liber-*

- tate, facultate, invoice.* — « De la a tôte datatoriulu Dumnedieu pene intr'atâta *posvolenie* mi s'au datu.» I, 70.
- Prastiutia**, (s. f.) *πρασιούτια, σφενδονιτζα*, = *prastia mica*. — «pre. Goliathu uriasulu *cu prastiuti'a* au omoritu», II, p. 167.
- Premeni-re** (v.) *πρεμενι, ἀλλάζειν*, = a *preschimba*, a *transforma*. — «si din sfântu pecatosu l'au *premenitu*.» I, 42.
- Presentia**, (s. f.) *πρεζεντιε, παρουσία*, = *presentia*. — «a ângeriloru *presentia*, adeca totudeauna împreuna fiintia.» III, 30.
- Pricazu**, (s. m.) *πρικαζъ, σκάνδαλον* = *scandalu, reutate*. — «Vai acellui-a prin care a se tâmpla pricasulu!» III, 41.
- Pricina**, (s. f.) *причинъ, ἀφορμή*, = *motivu, pretextu, indemnû, stimulu*. — «carii prin *pricin'a* celloru ce sémana.» I, 72. — «nici ua *pricina* de price.» III, 14. pag. 200. — «are Dumnedieu dreptu *pricini* a chiver-nise lei salle.» III, 19.
- Prilistetiu-ia**, (S.) *прилестіацъ, πλάνος*, = *insielatoriu, ademenitoriu, viciénu*. — «mare *prilistétia* ce esci.» I, 66.
- Pripacu**, (s. m.) *припъкъ, κάψα, λαῖρα*, = *arsiti'a sórelui*, de unde vine si vorba *pripî*. — «érn'a frigulu, var'a *pripaculu*.» Ç. II, 53. — «var'a ferbintél'a si *pripaculu* fierbêndu-lu.» I, 51. — «*pripaculu* cellu ferbinte.» I, 52.
- Prisletiu-i** (s. m.) *пришлецъ-и, πάροιχος*, = *veneticu, vagabondu, precariu*. — «Lumea nemernicia ne este si într'êns'a *prisleti* suntemu.» I, 84.
- Pronia**, (s. f.) *πρωνία, πρόνοιᾶ*, = *providentia*. — «de si zidi-rea si mai denainte cunôscere, adeca *pronia*, necurati-esce tagaduia.» III, 2. — «acestu-a pre singura a sa *pronia* preste densii intinde » III, 8.
- Proslavésca** (v.) *съ съ прославаскъ, νά δοξάζεται*, = se se glo-rifice. — «de la mine neparasitu se se *proslavésca*.» I, 25.

Procitesce. (v.) προκίτεσκε, ξαναγίνωσκε, = *citesce din nou, recitesce.* — «*citesce si procitesce, sau rescitesce.*» III, 38.

Puhace. (s. f.) πυχαγε, κουκουδάια, = *cucuvea, bufnitia.* — «*salasie bógheloru si puhaceloru.*» I, 41.

R

Racodelile, (s. f.) ρακοδεΐλια, ἐργόχειρα, = *lucruri de mână; (cuventu slavonu)* — «*lucrându si ispravindu tote racodelile talle.*»

Racosianu, (s. m.) ρακοσιανή, ἀποστάτης, = *rebelu, resculatoriu.* — «*impotriva lui Dumnedieu racosianu si reshoinicu.*» III, 56.

Reduce, (v) ραδυγε, ὁμοιάζει, = *sémena.* — «*intelleptiunea cellu ce are, prin sfintenia lui, aleca lui Dumnedieu, se reduce.*» III, 6.

Resdumica-re, (v.) ραδαμικα, καταλεπόνεις, = *a face bucăți, a strivi; de la dumicare.* — «*cetătile loru le farâma si le resdumica.*» II, 39.

Rocosienire, (s. f.) ροκοσιενιρε, ἐπανάστασις, = *revolta, rescola.* — «*asupra stepâniloru sei vieleniri si rocosieniri a face.*» III 1.

Rojditu, (part.) ροιδιτή, ἐσυντρίφθησαν, = *strivitu, zdrobitu.* — «*s'au betejitu sau s'au rojditu.*» II, 51.

Ruledi, (v.) ραεζι, ματαιολογεῖς, = *hodorogesci, vorbesci nimicuri* — «*multu me mieru de ce ruledi.*» I, 51.

Nota. In singura citatiunea de mai susu se vede cuvântulu acestu-a.

S

Sacriiu (s. m.) *σακρίον, ταμείον*, = *lada* de pastratu sub inchuietóre lucruri; (fr. *écrin*.) — «intr'un *sacriiu* ca prenisce odóre scumpe i-amu paditu.» I, 49.

Salasilui, (v.) *σαλαση, κατοικήσει*, — *a locui*. — «cându fric'a lui Dumnedieu in inim'a ta va *salasilui*.» II, p. 176.

Samaluitoriu-e, (adj) *σάμαλσητορίο-ε, λογικόν*, — *rationabile, cugetatoriu*. — «nu numai dobitócele *samaluitóre*, adeca omenii.» I. 70. — «cà duhu *samaluitoriu* are.» III. 1.

Scarandavi (v.) *σκαρπανδων, ἀγδιάσεις*, = *ι* se ingretiosia. — «nu te *scarandavi*, nici te mahni.» (cotra cetitoriu.) — «pe cellu saracu vediendu se te *scarandavesci*.» C. II. 65. — «nici cumu se *scarandavia*.» I, 50.

Sclipu (s. m.) *σκληπή, θόλος*, = *bolta*. — «pre v'unu rotundu *sclipu*, sau in vèrfulu acellui rotundu *sclipu*, sau cumbea.» I, 78.

Seiruri. (s. m.) *σειρρη, μετέωρα*, = *meteore*. — «cerescile privele si *seiruri* va privi.» II, 75.

Sieruire-i, (s. f.) *σειρρη, εὐμορφολιθόστρωτα*, = *dessemnuri*, sculturi in pétra *arabescuri*. — «*sieruiri* de sapaturi iscusite.» I, 40.

Sieruitu, (part.) *σειρήνη, ἱστόρισε* — *a dessemnatu, a schiatiu*. — «chipulu avutiei filoru tei au *sieruitu*.» I, 62 — «ua prea de frumoza facia au *sieruitu*.» III, 21.

Simcea-le, (s. f.) *σιμψαλε, σιμψαλε, ξίφη, ἀκμή τοῦ ξουραφίου*, = *gura cutitului, ascutisiulu*. — «si de càtu *simcéoa* briciului mai ascutitele calca *simcelle*.» II, 52. — Pe alocuri poporulu prin *simcea* intiellege si unu cutitu micu.

Sirepu, (adj.) *σιρεπή, χωρίς χαλινόρι*, = *neinfrenatu, sel-*

batecu, neinvetiatu, neimblanditu. — «ca cumu cineva pre callulu *sirépu* ar fi.» II, 47. — «câte uadata ca leulu *sirépu* racnindu.» III, 56.

Sirgu, (adv.) ΔΕΧΗΡΓΣ, ταχέως, *grabnicu, răpede.* — «mâni'a de la dânsulu de *sirgu* se apropia.» II, 82.

Spodobescu, (v.) ΣΠΟΔΟΒΕΣΚΩ, πολίζω, = *impodobescu.* — «cu atât mai de frumoasă cununa se me *spodobescu.*» I, 74.

Stadia, (s. f.) ΣΤΑΔΙΕ, στάδιον, *distantia imaginata, stadiu.* — «Nu cauta indereptu, adeca ca se vedi pêne unde si pêne la câte păpriste, sau *stadia* sufletésca se fii mersu.» III, 51.

Stapania (s. f.) ΣΤΑΠΗΝΙΑ ἐπισκοπή, = *domnirea, autoritatea, puterea.* — «stapani'a lui se o iea altulu.» II, 40.

Stepena, (s. f.) ΣΤΕΠΕΝΩ, θαλοπάτι, = *trépta.* — «au la mai mare *stepena* me voiu sui?» I, 14.

Stichii, (s. f.) ΣΤΙΧΪΗ, στοιχεῖα, = *elemente.* — «si alle trupului teu *stichii* un'a de alt'a dupe ce se voru desparti.» II, 75. — «impotrivire si deosebire au, câtu *stichi'a* uscata de cea umeda.» II, 7. p. 160.

Stidi, (v.) ΑΣΤΙΔΗΝ, δειλιάσει, = *a se teme, a se sfi.* — «de vr' ua vina nu se va *stidi.*» III, 7.

Stihotvortiu, (s. m.) ΣΤΗΧΟΤΒΟΡΤΙΩ, ποιητής, = *poetu,* — «câ dice unu întielleptu *stihotvortiu* arapescu.» I, 76. — «unu cuvântu a unui *stihotvortiu* persescu fôrte se cuvîne.» II, p. 167.

Stolitu. (part.) ΣΤΟΛΙΤΗ, καλλοπισμένον, = *ornatu, neteditu, dichisitu.* — «trupulu seu frumosu alcatuitu, impodobitu si mândru *stolitu.*» III, 10.

Strategu (s. m.) ΣΤΡΑΤΗΓΗ, στρατηγός, = *comandante, generalu.* — «Este ca unu *strategu*, adeca ca unu slujitoriu prea intaritu in puteri si cu multi *strategi* slujindu-se.» III, 56.

Stratu, (s. m.) ΣΤΡΑΤΗ, στρώσις, = *asternutu de câni.* — «nici câni in *stratulu* loru siedîendu.» I, 72.

Stristu-a (adj.) ΣΤΡΙΣΤΩ, θλυθής, = *trista.* — «vremea este

- melancolica sau *strista*.» I, 24.—«*stristu* intorcându-se.» I, 44.
- Substare**, (s. f.) σκεταρε, οὐσία, = *substantia*.—«care dum-nedieu *substare* duhnicésca si prea deseversitu este.» III, 2.
- Substantia**, (s. f., σβετανιίε, ὑπόστασις, = *substantia*. — «intielleptiunea este *substantia*, adeca postanovanie,» III, 6.
- Substări**, (s. f.) σπητὰ σπαρηλε, τάς κάτω περιστάσεις, = imprejurările de josu sau de desubtu. — «*subtările*, a-supra-stările, imprejuru stările.» I, 78.
- Svitesce** (v) σβιτεσιε, φάνερώνει, = *vederedia*, *face cunoscutu*, *arata*, *probedia*.—«si indelungu rabdare *svitesce*» I. 3.—«si acésta se ti-o *svitescu*.» I, 7 6.

T

- Tându**, (adv) τανδᾶς, πότες, = *cându*. — «lun'a care *tând* plina, *tând* desiérta. » II, 75.
- Tânga** (s. f.) τανγᾶ, ἀδημονία, = *pedepsa*, *martiriu*, *condamnatiune*.—«sufletulu aduci la *tânga*.» I, 66.
- Tiànchiu**, (s. m.) τανκιο, πέρας, = *terminu*, *punctu de mira*; insemnare ce determina ua mesura ore-care. In Rom. de susu se dice : *am luatu tiànchiu la bute*, *ca se sciu pene unde e plina*.—«si la *tiànchiulu* cellu ce din a loru cuconia silia se ajunga.» I, 50.—«nici cumu *tiènchiulu* vietii talle» II, 82. p. 161.
- Titolu** (s. m.) τιτωας, τίτλον, = *titlu*. — «se scii cà *titolulu* fericirii vei agonisi.» II, 51.—In alte locuri τιτσαλ : «allu fericirii *titulu* si-au agonisitu.» I, 50.
- Tratajelu**, (s. m.) τρατζαλας, τετραδάκι, = *mieu tractatu*,

carnetu, foi de însemnare.—«Intr'aceste trei mesciore, adesa *tratajei*. . .» (cofra cititoriu.)

Tumpina, (v.) τσμπινζ, προῦπαντῶ, = *a întimpina*.—«cu cuvinte dulci pe calatori *tumpina*.» I, 56.

Typuri, (s. m.) τυπυρι, εἰκόνες, = *tablouri, modeluri*. «alle lumii tie pomenite pilde si *typuri*.» p. 157. II, 77.

Tiposu, (s. m.) типос, τύπος, = *tipu, modelu*.—«prunci'a *tiposu* si pilda alle altoru vârste este » p. 165.

Tumpinându (part.) τσμπινανδ-и, ἀπαντώντας, = *intimpinându, intalnîndu*.—«talharii cei ce in chipu de prietini pe callatori *tumpinându-i*» . . «cu blându chipu *tumpinândulu*» III, 14, p. 201.

U

Usne, (s. f.) сше. = culmea de deasupra a stavilariului ce opresce cursulu unei ape.—«nu numai celle mari a undeloru mării valuri carele peste *usne* se vërsa.» III, 46.

V

Vaierédia (v. vaiera-ediu) взеразж, ταννίξει, = *plânge, se vaieta*.—«pre aceia *vaierédia* Issaia.» II, 24.

Vanslescu (v.) вэнслескь, πλέοντες, = *calatorescu pre ape, plutescu*.—«carii *vanslescu* pre mare, povestescu primediele ei » II, 41.—«cu corabia *vanslà*.» II, 53.

Vertopu-e, (s. n.) вэртопъ-е, σπήλαιον, = *Spelunca, pescera*.—«prin găurile adânceloru *vertope*.» I, 50.

- Viptu** (s. m.) *виптъ, καρρός*, = *nutrimentu*. — «manca-voru *viptulu* căii salle.» II, 75.
- Virtutea**, (s. f.) *вѣртѣта, ἀρετή*, = cuventulu *vertute* în genere se întrebuintîdia în întiellëssu de *fortia* ; într'unu singuru locu e pussu în propri'a sa întiellëgere : «somnului nelucraretu va îngiuga *virtutea*.» III, 28.—Altufeliu *virtutea* se esprime prin *intielleptiune*.
- Vistiariu-e**, (s. m.) *вистарю, θησαυρός*, = *thesauru*. — «bunuriloru si *vistiiereloru* melle partasiu te facu».
- Vivornicu-a**, *виворникъ, καταγίδος*, = *de viforu, de vijé-lia, de furtuna*. — «Duhu *vivornicu*, partea paharului loru.» (Cotra cititoriu.)
- Vivoru** (s. m.) *биворъ, φορτοῦνα*, = *vijelia, viforu, furtuna, véntu mare*. — «ventu semanara si *vivoru* secerara.» II, 39.—«carii de fortun'a si *vivorulu* câtu de mare nu s'au clatitu.» II, 50.

Z

- Zimti**, (s.) *зимци, διάστολον*, = turnuri pe murii cetătiloru, (fr. *créneaux*).—«*zimtii* loru grosi si virtosi.» I, 40.
—«*zimtii* cei frumosi de pustietate sau rasipitu.» I, 41.
- Zglobivu** (adj.) *зглобивъ*, = *fórtë placutu*.—«carele îndemnările si intrarmaturele a *zglobiveloru* poftë sunt.» III, 73.
- Zlataustu**. (adj.) *златаустъ, χρυσόστομος*, = *gura de auru*.—«Ioanu *Zlataustu*.» II, 53.